

תודה לעידן המהמם שהשלים את החומר כשהתייאשתי והלכתי הביתה**סדר דין פלילי – הלכה למעשה – השופט רועי פרי**

סדר הדין הפלילי כתחום אב המרכז כללי פרוצדורה היורדים לשורשו של ההליך הפלילי בכלל וזכויותיו של הנאשם להליך הגון בפרט.

קורס שנתי סמסטר א' – 13 מפגשים, סמסטר ב' – 12 מפגשים.

מבנה הקורס: סקירה של הפרוצדורה במשפט הפלילי מנקודת מבט משפטית-מעשית, תוך דגש על הסוגיות המהותיות-החקירה הפלילית, הליכי מעצר וחיפוש, הליכים לפני משפט, חומר חקירה, הסדר מותנה, זכות היידוע והשימוע, ההליך הפלילי הלכה למעשה – הדיון המקדמי ושלב ההקראה, טענות מקדמיות, שלב ההוכחות, הסיכומים והכרעת הדין, הטיעונים לעונש בראי תיקון 113 לחוק העונשין, גזר הדין, הערעור והליכים נוספים.

עבודה (משקל 40%) ומבחן מסכם (60%) - בנוי מקייס כאשר הסוגיות שלמדנו צעות ממנו – המבחן הוא עם חומר סגור, דף

4A משני הצדדים מלא; כל הכיתה משתמשת באותו דף.**דברי חקיקה עיקריים לקורס :**

- חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב – 1982
- תקנות סדר הדין הפלילי, תשל"ד 1974
- חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א 1971
- חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה- מעצרים), תשנ"ו – 1996
- חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה- חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), תשנ"ו – 1996
- פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט, 1969
- פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א 1971
- חוק העונשין, תשל"ז 1997 (בעיקר תיקון 113, ס' 40א-40טו-הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה)
- חוק הסנגוריה הציבורית, תשנ"ו – 1995
- חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א – 2001

המשפט הפלילי בישראל - ממשפט המנדט למשפט הישראלי :

משפט – משפט הוא מערכת של נורמות כתובות, המחייבות את הציבור הכפוף לאותה מערכת- בינו לבין עצמו (משפט פרטי) בינו לבין השלטון (משפט ציבורי).

נורמה – כלל/ הוראה שבצדה סנקציה . אם אין להוראה עונש זו לא סנקציה. אם זו נורמה פלילית יהיה עונש, אם זו נורמה מתחומי משפט אחרים יהיו סנקציות אחרות- קנס וכדומה.

המשפט הישראלי נולד ביום הכרזת המדינה (ה' באייר, תש"ח 14.5.48) מכוח דבר החקיקה הראשון של מועצת המדינה- פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח – 1948.

סעיף 11 : " המשפט שהיה קיים בארץ ישראל ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948) יעמוד בתקפו, עד כמה שאין בו משום סתירה לפקודה זו או לחוקים אחרים שיינתנו ע"י מועצת המדינה הזמנית, או על פיה ובשינויים הנובעים מתוך הקמת מדינה ורשויותיה "

- גם אחרי קום המדינה עדיין השתמשו בפקודות ואף יצרו פקודות חדשות.

המשפט הישראלי הנו כמו גזע עץ ממנו יוצאים ענפים. שני ענפים מרכזיים – ענף המשפט הפרטי וענף המשפט הציבורי. ענפים מרכזיים אלה מתחלקים לענפי משנה :

משפט פרטי : דיני קניין, דיני מקרקעין, דיני חוזים, דיני מטלטלין, דיני פטנטים, דיני חברות, דיני הנזיקין.

משפט ציבורי : כאן קיימת חלוקה למשפט חוקתי, משפט מנהלי ומשפט פלילי.

- **המשפט החוקתי :** הוא אותו תחום המסדיר את אופי השלטון, המשטר והמשפט במדינה – ישראל דמוקרטיה פרלמנטרית וערכיה ערכים של מדינה יהודית ודמוקרטית. זכויות היסוד של אזרחי המדינה והיחסים שבין השלטון לפרט. 13 חוקי יסוד.

- **המשפט המינהלי :** מסדיר את הפעולות השלטון, דהיינו פעולת הרשות המבצעת על כל שלוחותיה, המותר והאסור וקובע כללים למינהל (באמצעותו מבצעת הרשות המבצעת (ממשלה) את פעולותיה)

- **המשפט הפלילי:** ענף במשפט הציבורי, דהיינו במערכת היחסים בין המדינה לאזרח. המדינה ורק היא יכולה "להפיל" מעשים או התנהגויות באמצעות החוק ולקבוע שהעובר אותם נושא באשמה וצפוי לסנקציה (עונש הקבוע בחוק), והיא אשר מנהלת את ההליך הפלילי באמצעות תובע – סעיפים 11-12 לחסד"פ. לדוגמא: חוק למניעת הטרדת מינית 1998.
- המאשים – רק המדינה.** רק המדינה מנהלת את המשפט הפלילי, ותעשה זאת באמצעות תובע.
- סעיף 11:** המאשים – המדינה, "המאשים במשפט פלילי הוא המדינה והיא תיוצג בידי תובע שינהל את התביעה".

סעיף 12: מסביר מי הם התובעים: "א) ואלה התובעים: היועץ המשפטי לממשלה ונציגיו, ואלה הם: פרקליט המדינה, משנהו, פרקליטי המחוז ופרקליטים אחרים... מי שהיועמ"ש הסמיכו להיות תובע, דרך כלל, לסוג של משפטים.. שוטר שנתקיימו בו תנאי הכשירות שקבע שר המשפטים בהתייעצות עם שר הפנים... ונתמנה להיות תובע בידי מפכ"ל המשטרה" (חריג: קובלנה פלילית סעיף 68 לחסד"פ רשימת העבירות מנויה בתוספת השנייה לחסד"פ) – אדם פרטי יכול להגיש קובלנה נ' אדם פרטי אחר = כתב אישום פלילי, בעיקר על עוולות מסחריות ולשון הרע.

3 סוגי תובעים:

1. יועמ"ש ונציגיו (פרקליט המדינה וכל פרקליטים) – מופיעים בכל בתי המשפט- שלום, מחוזי ועליון.
2. תובע מיוחד, עו"ד לרוב פרקליט שעבר ועדה ליועץ המשפטי לממשלה שאותה ועדה הסמיכה אותו לייצג את הממשלה בתיקים מסוימים (איכות סביבה, מטרדים..) – מופיעים בבית משפט שלום.
3. שוטר במינוי מפכ"ל – בדר"כ מופיעים בבית משפט שלום. (תובע משטרתי)

סדר הדין הפלילי

הפרוצדורה הפלילית או סדר הדין הפלילי קבועה בחוק המרכזי, שיצא בנוסח משולב בשנת 1982 הוא החסד"פ. חוק זה הוא בעיקר שילובם של שני חוקים מרכזיים: חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה 1965 וחוק לביטול התיישנות בפשעים נגד האנושות, תשכ"ו 1966.

למעשה, בתקופת המנדט שלטה פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש)[נוסח חדש], תשכ"ט 1969.

החסד"פ וחוקים נוספים המשלימים אותו מסדירים את הכללים העיקריים בניהול המשפט הפלילי.

בעקבות המהפכה החוקתית נחקקו חוקים נוספים כגון חוק המעצרים וחוק החיפוש, חוק הסניגוריה הציבורית, חוק חקירת חשודים שנתנו מענה למצב הנורמטיבי החדש ולזכויותיו של הנאשם בפלילים, שעלו מדרגה ובתוך כך הזכות למשפט הגון = DUE PROCESS.

לדוגמא, חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה- מעצרים) תשנ"ו 1996 מסדיר את כל הקשור בעיכוב ומעצר אדם זכויותיו, תקופות המעצר, עליות המעצר וכן הליכי ההשגחה כגון עיון חוזר וערר. חוק הסניגוריה הציבורית מסדיר את ייצוגם של נאשמים מחוסרי אמצעים. חוק הנוער, חוק לטיפול בחולי נפש כמו גם חוק הסעד, מציינים הוראות ספציפיות באשר לאוכלוסיות מיוחדות.

בית משפט השלום – מוסדר בס' 51 לחוק בתי המשפט. מסדיר עניינים בפלילי עד 7 כולל שנות מאסר, באזרחי עוסק בתביעות עד 2.5 מיליון ₪ ובענייני חזקה ושימוש במקרקעין. ערכאה מבררת.

בית משפט מחוזי – 6 בתי משפט, מוסדר בסעיף 41 לחוק בתי משפט. תפקיד- ערעורים על פסדי דין משפט שלום במחוז שלו + ערכאה מבררת. בפלילי מעל 7 שנות מאסר, באזרחי תביעות מעל 2.5 מיליון ₪ בנושאי מקרקעין בעלות, חברות, מכרזים וכדומה.

בית משפט עליון – בירושלים. קבוע בסעיף 15 לחוק השפיטה. משמש כבג"ץ (בית משפט גבוה לצדק, מברר עתירות כנגד רשויות המדינה), התפקיד השני והעיקרי שלו הוא ערכאת ערעור על החלטות ופסקי דין של בתי המשפט המחוזיים.

סדר הדין הפלילי מחולק למעשה לארבעה חלקים:

הליכים בפני רשויות החקירה והתביעה (תלונה, חקירה, העדה לדין, יידוע ושימוע, הסדר מותנה), סמכויות אכיפה, (מעצרים, חיפוש, הסגרה),

הליכי המשפט (הקראה, טענות מקדמיות הוכחות, סיכומים, הכ"ד, טיעונים לעונש וגזר דין),

הליכי תקיפה (עיון חוזר, ערר, ערעור, משפט חוזר ודיון נוסף).

בהגשת כתב אישום תמיד יופיע למעלה מצד ימין את שם בית המשפט שלה סמכות עניינית ומקומית.

סמכות עניינית – סמכות שנוגעת למהות (איזה בית משפט).

סמכות מקומית - עונה על השאלה- איפה, מבחינת מיקום העבירה. סעיף 6 לחסד"פ מדבר על מקום ביצוע העבירה, כולה או **מקצתה** או מקום מגורי הנאשם. (תאונה קרתה בחיפה והשוטרים במרדף אחרי הנהג שמגיע לת"א – לכאורה ניתן להגיש תביעה גם בשלום חיפה, בשלום ת"א – התביעה מחליטה באיזה בית משפט לתבוע). סמכות מקומית מדברת על כל בתי המשפט שבמחוז השיפוט.

סד"פ רועי פרי השופט רועי פרי
מספר התיק יהיה בצד שמאל למעלה. מחולק ל-3 מספרים. 3 מספרים מצד שמאל(מספר תיק)- חודש פתיחת התיק – שנת פתיחת התיק. לדוגמא : 17-10-582 . מס' תיק 582 נפתח באוקטובר 2017.
המאשימה תהיה מתחת לשם בית המשפט-אין מאשים אחר במדינת ישראל במשפט הפלילי- רק מדינת ישראל יכולה להפיל התנהגויות כאלה ואחרות ולהוציא אותם מחוץ לחוק. (סעיף 11) התובע מנהל את התיק. (חריג : קובלנה פלילית) - לאחר מכן יהיו פרטי הנאשם- שם הנאשם, מספר תעודת זהות, תאריך לידה (להראות שהנאשם אינו קטין) ושורה שלישית- כתובת הנאשם – מקנה לי סמכות מקומית.

אם בית משפט רוצה להטיל על נאשם מאסר – אם מדובר באזרח ישראלי שלא מלאו לו 21 ביום ביצוע העבירה צריך לקבל תסקיר מעצר לגבי הנסיבות שלו, מי המשפחה שלו וכדומה.

לאחר מכן יופיעו העובדות- על התביעה להביא את העובדות המבססות את סעיפי האישום – לא מכניסים לפרק העובדות את הראיות. הוא צריך רק לתאר עובדות מבחינת היסוד העובדתי והנפשי המקים את העבירות שבהם מואשם הנאשם. העובדה השלישית תמיד "תסגור" את הנושא לפי האישום (במעשיו המתוארים לעיל החזיק הנאשם נשק שלא כדין ושיבש מהלכי משפט). לאחר מכן יופיעו סעיפי האישום- מעתיקים את כותרת הסעיף. בסעיפי האישום מסתכלים על כל עבירה בפני עצמה, נניח שישנה עבירה מחוזית מעל 7 שנים התיק כולו עובר למחוזי, במידה וכל העבירות הם מתחת 7 שנים (לא ביחד, כל אחת בנפרד) שופטים בשלום. לאחר מכן יופיעו עדי התביעה – על התביעה לפרט את רשימת עדיה שבאמצעותם היא תוכיח את מה שנאמר בפרק העובדתי. על התביעה להוכיח מעל ספק סביר באמצעות העדים מה שהם כתבו בשלב העובדות. שוטרים שמופיעים בעדי התביעה צריכים להיות העדים שגבו את העדות מהנאשם עצמו – ולא מהעדים.

לאחר שהוגש כתב האישום אנחנו עוברים להשתלשלות ההליך.

חוק סדר הדין הפלילי נוקט במשפט " נודע למשטרה על ביצוע העבירה" – פותחים בחקירה. יכול להיות שמדובר בתלונה אנונימית, מידע מודיעיני או מתלונן. המשטרה חוקרת את העבירה – לאחר שסיימה את החקירה היא מעבירה את התיק לגורם המשפטי הרלוונטי – או לתביעה המשטרית או לפרקליטות. לגורם המשפטי יש למעשה 3 עילות סגירה עיקריות :

1. חוסר ראיות

2. הדבר אינו מתאים להעמדה לדין. בעבר היה נקרא " חוסר עניין לציבור" -

3. חוסר אשמה – המשטרה מקבלת מידע מודיעיני, הולכת לשופט, עורכת חיפוש ולא מוצאת כלום .

לאחר שהתביעה בוחנת אם לסגור את התיק או לא היא צריכה למעשה לבחון במבחן כפול:

1. אם יש ראיות מספיקות – ראיות שבסופו של דבר יבשילו, כלומר ראיות שהפוטנציאל שלהם יביא להרשעת הנאשם.

2. אינטרס ציבורי או עניין להעמדה לדין .

בג"צ יונה יהב נ' פרקליטות המדינה – דיבר על כך שלמעשה התובע נהנה ממעמד מיוחד, יש לו מקצועיות מיוחדת ובכל מקרה הוא עדיין צריך לשקול האם יש בעבירות האלה את הפוטנציאל להרשעה.

במידה והחליטה להגיש כתב אישום, לפני הגשת כתב האישום ישנם הליכים שצריך לעבור :

א. ס' 60(א) לחסד"פ - יידוע / שימוע – רק בעבירות פשע (מעל 3 שנות מאסר) על המדינה לשלוח מכתב רשום לחשוד ולהודיע לו "דע לך כי חומר בעבירה.. מתיק.. הגיע לרשותנו, יש לך זכות תוך 30 יום מרגע קבלת המכתב לפנות אלינו בכתב ולפרט מדוע לא להגיש כתב אישום נגדך" – זכות היידוע (אם מדובר בעצור זה לא חל).

ב. הליך הסדר מותנה – לפי סעיף 67 לחסד"פ, רק בעבירות עוון, רק למי שאין לו עבר פלילי ולא הורשע ב-5 השנים האחרונות, עבירות שהנסיבות הם מקלות – ניתן לזמן אותו לרשות תביעה ולהחתיים אותו על הסדר מותנה .

לאחר מכן מוגש כתב אישום.

הנאשם מוזמן להקראת כתב האישום, הנאשם יכול להעמיד לרשותו עו"ד . בית המשפט שואל מה תשובתה נאשם לאישום – עו"ד של הנאשם יכול לטעון טענות מקדמיות (149 לחוק העונשין) – ישנם 10 טענות מקדמיות כמו : חוסר סמכות עניינית, חוסר סמכות מקומית פגם או פסול בכתב האישום, התיישנות, חסינות, חנינה, טענות שזוכית/הורשעתי על אותו התיק במחוז אחר, כתב אישום שאינו מגלה עבירה וטענה של הגנה מן הצדק – הניהול של ההליך למעשה עומד בחוסר הגינות משפטית ולכן צריך לבטל אותו מטעמי צדק.

אם הנאשם מודה בית המשפט לא צריך לשמוע עדים והוכחות הוא כותב הכרעת דין מרשיעה – לאחר מכן עוברים לטיעונים לעונש מצד ההגנה והתביעה (התביעה תרצה להחמיר בענישה..) ובית המשפט נותן את גזר הדין. במידה והנאשם כופר בכתב האישום מנהלים משפט כהלכתו – שלב ההוכחות. בשלה ההוכחות יש לנו את התביעה, היא נושאת בנטל להוכיח את העבירה מעבר לכל ספק סביר והיא מתחילה בהבאת עדים- כל עד נחקר ב-2 חקירות לפחות כאשר יש חקירה שלישית אופציונלית.

ח.ר – חקירה ראשית- מטעם הצד שהביא את העד. חקירה כללית, חקירה אינפורמטיבית . אסור להדריך בה, להכניס מילים לעד, או לשאול שאלות של " כן או לא"

ח.ג – חקירה נגדית – ע"י הצד שכנגד, המטרה שלה לערער על מהימנותו של העד. מה שאסור בראשית מותר בחקירה נגדית – לשאול שאלות של כן או לא, להדריך .

ח.ח-חקירה חוזרת - אופציונלי, לא חייבת לקרות. חקירה שנועדה להבהיר דברים שעלו לראשונה בנגדית, כלומר, אם בחקירה הראשית שכח התובע לשאול דבר מסוים, אם הסוגיה לא עלתה בנגדית – אסור לעלות את הנושא.

כל עד נחקר חקירה ראשית ע"י הצד שהביא אותו וחקירה נגדית ע"י הצד שכנגד.

סיימה התביעה את פרשתה, מכריזה "אלה הם עדי" לאחר מכן מתחילה פרשת ההגנה.

עד ההגנה הראשון הוא הנאשם – ההגנה חוקרת אותו ראשון.

כשמסתיימת פרשת ההגנה מכריז הסנגור "אלה הם עדי"

לאחר מכן באים עדי ההגנה וחוזרים על אותו התהליך, חקירה ראשית, חקירה נגדית וחקירה חוזרת. אסור לעדים להיות נוכחים

באותו האולם, רק לנאשם יש את הזכות להישאר בכל שלב מתן העדות. ההגנה לא צריכה לחשוף את העדים בפני התביעה.

רק התביעה מחויבת לחשוף את עדיה ואת חומר החקירה שלה. כאשר יש לנו עד מומחה – היא צריכה למסור את חוות הדעת

לתביעה כדי שתערך בהתאם. זכותו של נאשם להעיד וגם שלא להעיד. (סעיף 161, 162 לחסד"פ)

התביעה מפרטת את הראיות, הסנגור מנסה לערער את התביעה ולאחר מכן בית המשפט נותן את הכרעת הדין. אם הוא נותן

הכרעת דין מרשיעה עוברים לטיעונים לעונש. במידה והוא נותן הכרעת דין מזכה – הנאשם זכאי.

נאשם שביום ביצוע העבירה הוא מתחת לגיל 21 ויש עתירה לגביו למאסר בפועל בית המשפט חייב לשלוח את הנאשם לתזכיר

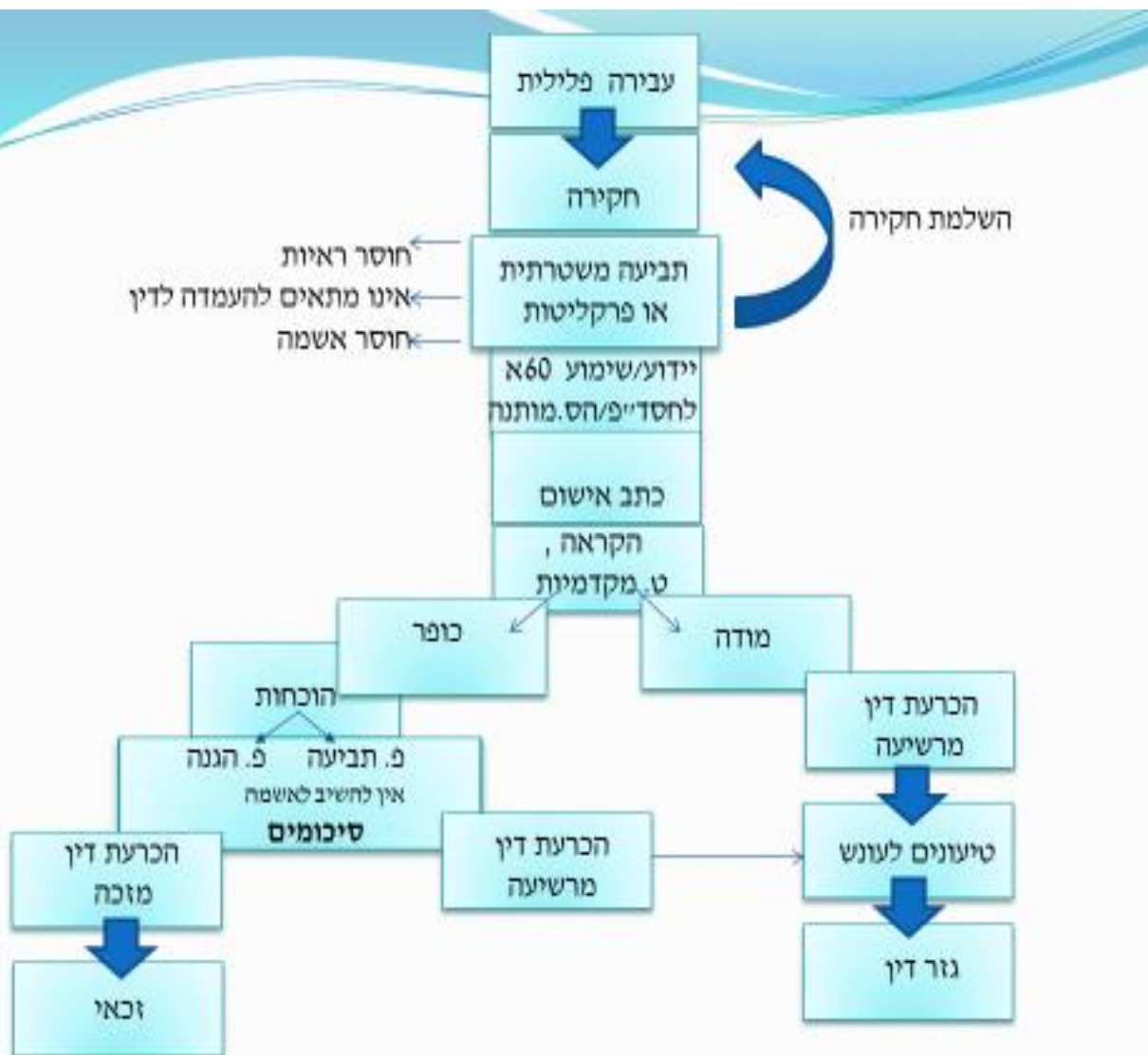
(עם עובדות סוציאליות). איפה נושא של מוסד הסדרי טיעון נכנס במסגרת שלנו? אין מקום. ז"א בכל מקום בהליך יכול להיות

הסדר טיעון. רוב הסדרי הטיעון נקשרים לפני שלב ההוכחות.

לרוב יש סיכומים בעל פה של המשפט. אם התיקים לא מורכבים בית המשפט לרוב יבקש סיכומים בעל פה מההגנה

ומהתביעה. יכול להיות שבית המשפט יתן לצדדים לסכם גם בכתב. זכות המילה האחרונה היא להגנה (לאחר שקראה את

הסיכום של התביעה) ולאחר מכן בית המשפט כותב את הכרעת הדין.

מטרת ההליך הפלילי – חקר האמת

מטרת המשפט הפלילי הוא חקר האמת! זה נכון שבהליך הפלילי בית המשפט דרך הצדדים מברר שאלות של אשמה או זיכוי. אבל הדברים למעשה באים במסגרת מטרת ההליך חקר האמת.

כאן אנחנו פונים לערעור הפלילי הראשון שהיה במדינת ישראל – סילבסטר נ' היועמ"ש.

- ע"פ 1/48 סילבסטר נ' היועמ"ש, פ"ד 5'א

עבירה של פרסום ידיעות העלולות להיות לתועלת האויב לפי פקודת הסודות הרשמיים. בנוסף החזקת משדר אלחוטי ללא רישיון. פרסום מיקום ההפצאות הירדניות על ירושלים.

בסופו של דבר סילבסטר זוכה ע"י בית המשפט העליון שם היה סיפור עם עד לא אמין בנוסף היה עניין שלא הייתה ראייה לעניין המשדר האלחוטי.

בערעור פלילי סילבסטר הנשיא זמורה מגדיר לנו למעשה את מטרת ההליך הפלילי, את הפרוצדורה ואומר לנו "באל נטעה", כלומר, עם כל הכבוד לכללים זה עדיין לא משחק שחמט.

• תת"ע (תיק תעבורה תל אביב) 14-06-3095 מדינת ישראל נ' אחמד דעאס (16.3.15)
 עבירה של נהיגה בשכרות, כאשר השוטרים שתפעלו את החסימה שעשתה המשטרה טענו שלמעשה הנאשם לא שיתף פעולה ויש לראות בהתנהגות שלו משום סירוב לבדיקת שכרות ולכן לפי החוק מדובר בשיכור. סעיף 64ד לפקודת התעבורה מגדירה שכרות שנלמדת מסירוב. מצאו ברכב שהוא נהג בקבוק וודקה, השוטר הריח אלכוהול, הנהג לא עמד בחלק מהמאפיינים (עמידה על קו...) והשוטר ביקש ממנו לעשות ינשוף – לטענת השוטר הנאשם שלנו לא נשף מספיק ולכן ממכלול הדברים הסיק השוטר כי הוא שיכור מכוח סירוב למסירת בדיקת נשיפה. התיק הגיע לבית המשפט וההגנה בין היתר כפרה בתקינות המכשיר. למה ההגנה הייתה צריכה לכפור בתקינות המכשיר? כי ההגנה רוצה להראות שהמכשיר לא היה תקין ובגלל זה הוא לא נתן את התוצאה הנכונה. העידו כל עדי התביעה ובסופם גם העיד הטכנאי שעורך את הבדיקות התקופתיות למכשיר- שהמכשיר היה בסדר. התביעה הודיעה שהיא סיימה את פרשתה. קם הסנגור ואמר – אין להשיב לאשמה ואמר שהוא רוצה לזכות את מרשו בטענה שהתביעה טעתה. במקום ינשוף בעל מספר סידורי מסוים, העדים הוכיחו את התקינות של ינשוף בעל מספר סידורי אחר. התובעת קמה ביקשה לחזור בה מהצהרתה-לחזור לפרשת התביעה ולקרוא לטכנאי של הינשוף הנכון. השופט לא קיבל את בקשת התביעה כי המשמעות היא לנהל את כל ההליך מההתחלה – בית המשפט מחויב לשמור על ניטרליות. הנהג הורשע מכוח הראיות הנסיבתיות האחרות שהיו.

• ע"פ 951/80 יצחק קניר נ' מדינת ישראל (10.6.81)
 עבירה של חוק המטבע. האדון קניר הואשם בעבירה על חוק הפיקוח על המטבע, כאשר חלק מיסודות העבירה הייתה שצריכים להוכיח שהוא אזרח ישראלי. התביעה לא הוכיחה את היסוד שמדובר באזרח ישראלי, היא טענה שזה יסוד שעל ההגנה להוכיח ואז בית המשפט תיקן אותה ואמר שמדובר ביסוד חיובי ועל התביעה להוכיח כי מדובר באזרח ישראלי. לאור הערות בית המשפט בסיכומים ניגשה התביעה להביא תעודה שאכן יצחק קניר הוא אזרח ישראלי- ההגנה התנגדה- בית המשפט הרשיע את יצחק במיוחס. התיק הגיע לבית המשפט בעליון וכאן בית המשפט דוחה את הערעור ואומר שהמגמה הברורה בפסיקה של בית המשפט העליון היא למנוע עיוות דין שעלול להיגרם לנאשם או לאינטרס הציבורי, האינטרס הציבורי עלול להיפגע משחרורו של העבריין, המגמה היא שלא לחסום לחלוטין את הדרך של הבאת ראיות נוספות אבל זה צריך להיות עקב מקרים חריגים. בית המשפט העליון אומר שיש כאן מקרה מיוחד כי בית המשפט בשלב הסיכומים אמר לתביעה שהיא זו שצריכה להוכיח את היסודות של העבירה.
 (סעיף 167 לחוק סדר הדין הפלילי- בית המשפט כמעט ולא משתמש בסעיף זה, כי הפסיקה אומרת שרק במקרים חריגים ניתן להשלים)

• ע"פ 5121/98 טור' רפאל יששכרוב נ' מדינת ישראל (4.5.06)
 טוראי יששכרוב היה מילואימניק שלמעשה מצאו אצלו סם- והוא הודה בכך. אותו קצין מצ"ח הורה לחוקר לתת הפסקה כדי שהנאשם יתייעץ עם עו"ד. החוקר לא נתן לו לדבר עם עו"ד ויששכרוב סיפר לו גם על שימושים בסמים, בית המשפט העליון מפצל את ההודעה. את ההודעה המאוחרת הוא פוסל- מכוח כלל הפסילה הפסיקתית החדש שקבעה בייניש, משום שהופרה זכותו של הנאשם להיוועץ עם עו"ד. בייניש אומרת - אין מחלוקת של ההליך הפלילי הוא לבדוק חפות או אשמה אבל, חשיפת האמת העובדתית היא האמצעי המרכזי לעשיית צדק מהותי בפלילים. חקר האמת מסייע לקבוע חפות או אשמה. צריכים לזכור שחשיפת האמת העובדתית היא מאז ומתמיד התכלית הדומיננטית של ההליך הפלילי.

חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו

2. אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם.
3. אין פוגעים בקנינו של אדם
4. כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו.
5. אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת.
7. (א) כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו
 (ב) אין נכנסים לרשות היחיד של אדם שלא בהסכמתו
 (ג) אין עורכים חיפוש ברשות היחיד של אדם, על גופו, בגופו או בכליו.
 (ד) אין פוגעים בסוד שיחו של אדם, בכתביו או ברשומותיו

8. אין פוגעים בזכויות שלפי חוק יסוד זה אלא בחוק ההולמים את ערכיה של מדינת ישראל שנוגעת לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו .

11. כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את הזכויות שלפי חוק יסוד זה.

חוק יסוד: חופש העיסוק

3. כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד.

אין ספק שהנושא של הליך שאינו הוגן נוגד את הזכות לכבוד, לכל חשוד יש זכות יסוד לכבוד שממנה נגזר הזכות להליך הוגן. כלומר, שההליך שלו – החקירה, החיפוש, התפיסה של הרכוש שלו – הכל צריך להתנהל לפי החוק. בעקבות המהפכה החוקתית 20 חוקי היסוד שלמעשה לראשונה מדברים על זכויות אדם בישראל, הרי שעד 1992 היה לנו למעשה חוקי יסוד מוסדיים, הם הסדירו את מוסדות המדינה מבחינת חקיקת היסוד (חוק בירת ירושלים, מבקר המדינה, הצבא) לכל מוסד יש לנו חוק יסוד שמדבר עליו, אבל למעשה יש רק 2 חוקים שמדברים על זכויות אדם. בעקבות המהפכה החוקתית בפס"ד מזרחי אומר בית המשפט העליון שהשתנתה נקודת האיזון.

המחוקק ביטל הרבה הוראות שנוגעות בחיפושים, בחקירה במעצרים ויצר חקיקה חדשה, מותאמת שתתאים לחקיקת היסוד החדשה והמהפכה החוקתית, בין היתר, את חוק המעצרים, חוק סדר הדין הפלילי מ-1996, חוק החיפושים מ-1996, חוק חקירת חשודים וכדומה. כל החוקים האלה למעשה תומכים באותה נקודת איזון שהשתנתה במהפכה החוקתית. סעיף 8 לחוק כבוד האדם וחירותו הוא למעשה פסקת ההגבלה שמקנה את נקודת האיזון, היא מציגה לנו 4 תנאים מצטברים גם בסדר הדין הפלילי בחיפושים, בחקירות, במעצרים ובכל דבר – חקיקה של הכנסת, לתכלית ראויה, שאינה עולה על הנדרש או לפי חוק.

לדוגמא: מתי ניתן להורות על מעצרו של אדם שלא בפניו? אם יש חשד סביר (תשתית ראייתית) ראיות לכאורה שיכולות ללמד על חשד סביר. למשל, בהליכים לפני הגשת כתב אישום, כלומר בהליכי חקירה ניתן לבצע חיפוש על סמך ידיעה מודיעינית (בעלת מהימנות גבוהה) מכוח העובדה שכנסת ישראל הוציאה חקיקה ראשית (חוק החיפושים), הסמיכה את השופט, השופט עבר על התיק והתרשם שיש חשד סביר (תשתית מספקת), בודק אם יש חלופה אחרת לפי סעיף 11 בחוק כבוד האדם וחירותו – גם בית המשפט כפוף לחוק זה.

בחוק יסוד חופש העיסוק יש לנו זכות אחת: הזכות לחופש העיסוק – מוגבל תחת החוק כמובן, אדם לא יכול להחליט שהוא סוחר סמים עם כל הכבוד לחופש העיסוק.

סד"פ – הוראות כלליות

תחילה – סדר הדין הפלילי הוא לפי החסד"פ, אלא אם יש חוק אחר שמורה על כך (חוק המעצרים)

2. סדר הדין הפלילי יהיה לפי חוק זה, זולת אם נקבע בחוק אחר או על פיו סדר דין שונה לענין הנדון.

סדר דין באין הוראות - מה קורה במקרים שאין בחוק תשובה?

3. בכל ענין של סדר הדין שאין עליו הוראה בחיקוק, ינהג בית המשפט בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק.

ע"פ 476/78 ביטון נ' מדינת ישראל, 22.4.79 – תיק של סחר בסמים וחטיפת אדם, ביטון נידון בפני שופט יחיד בבית המשפט המחוזי שאחרי המשפט הרשיע אותו בעבירת הסחר בסמים וגם בחטיפה. הוא קיבל בגין עבירות הסמים 5 שנות מאסר מהם 3 בפועל והיתרה על תנאי ובגין החטיפה 3 שנות מאסר מהם שנה וחצי בפועל ושנה וחצי על תנאי- ז"א סך הכל הוא קיבל 4 וחצי שנים בכלא והנאשם השני קיבל פחות שנים. העבירות האלה נידונו בפני שופט יחיד ולא בהרכב. הוגש ערעור לבית המשפט העליון והסנגורים העלו טענה שלא ניתנה בבית המשפט קמא, הם טענו שצריך לבטל את המשפט בשל חוסר סמכות, משום שעבירת חטיפה היא עבירה של 10 שנים ולפי חוק בתי המשפט במחוזי בעבירות מעל 10 שנים צריך לדון בהרכב 3 שופטים ולא בשופט יחיד, אם יש פגם הוא משפיע על כל ההליך. בית המשפט העליון דוחה את הערעור במובן הזה שהוא למעשה מפעיל את סעיף 3 לחסד"פ – הוא מפעיל שיקולי צדק ואומר שהוא מכיל לתוך המשפט הפלילי את דוקטרינת "הבטלות היחסית" ולכן הוא יכול למעשה לצייר קו- בחלק מפס"ד שלא נפל פגם (סמים) פס"ד יישאר, בחלק של החטיפה הוא מבטל את ההרשעה. כאן למעשה אנחנו רואים שבית המשפט העליון משתמש בסעיף 3 ומשתמש בשיקולי צדק לנאשם ולאיינטרס הציבורי.

אי צירוף תביעה אזרחית- אם התביעה הגישה כתב אישום וגם המתלונן הגיש תביעה אזרחית –זכותו להגיש. אבל אסור לצרף תביעה אזרחית למשפט פלילי – אסור לנהל את זה באותו תיק. אלא ב2 הליכים נפרדים. במשפט הפלילי צריך להוכיח מעל ספק סביר ולכן קודם כל יש שוני בדיות הראיות ובנטלי ההוכחה, יש שוני בנושא של דיני הראיות- בית משפט פלילי ואזרחי ולכן לא ניתן לצרף תביעה אזרחית למשפט פלילי, בפלילי המדינה מנהלת את המשפט, באזרחי האדם הפרטי. (עדיף לו לחכות להרשעה בפלילי ואז לתבוע באזרחי) – לפי חוק בתי המשפט ניתן להגיש תביעה אזרחית נגררת (סעיף 77) לפלילית זו תביעה

סד"פ השופט רועי פרי
שמגיש אותה אדם שישירות נפגע כלפי מי שהורשע בפלילים והוא יכול להגיש אותה לאותו בית משפט תוך 90 יום מפס"ד שהפך חלוט ואז הוא יכול באותו בית משפט שהוא לא צריך להוכיח כלום כי הוא הורשע בעבירה.

4. אין מצרפים תביעה אזרחית למשפט פלילי.
אין דנים פעמיים בשל מעשה אחד- אם נוהל נגד אדם הליך והוא הורשע ונגיד שהתביעה לא הייתה מרוצה מהעונש, היא לא יכולה בשנה הבאה להגיש נגדו שוב כתב אישום, או נגיד אם הוא זוכה, היא לא יכולה להגיד כתב אישום לבית משפט אחר.
5. אין דנים אדם על מעשה שזוכה או הורשע קודם לכן בשל עבירה שבו; אולם אם גרם המעשה למותו של אדם, דנים אותו על כך אף אם הורשע קודם לכן בשל עבירה אחרת שבאותו מעשה; "הרשעה", לענין סעיף זה- לרבות העמדה למבחן ללא הרשעה תחילה.

סמכות עניינית (חוק בתי המשפט)

מחוזי

40. "כל עניין אזרחי או פלילי שאיננו בסמכותו של בית משפט שלום.. ערעורים על פס"ד והחלטות של בתי משפט השלום.. עתירות מנהליות.. עניין אזרחי לפי חוק החברות.. קניין רוחני/פטנטים/זכויות יוצרים.. עניין כלכלי".

- מה שלא בסמכות שלום- הוא בסמכות מחוזי. בענייני מקרקעין יש סמכות בענייני בעלות.

שלום

51. (א) עבירות שעונשן קנס בלבד או מאסר לתקופה שאינה עולה על שבע שנים; למעט עבירות שהן עניין כלכלי..
(ב) עבירות המנויות בחלק ב' לתוספת השניה (סמים), שעונשן מאסר לתקופה העולה על 7 שנים.. אם החליט פרקליט המדינה או פרקליט מחוז להעמיד עליהן אדם לדין לפני בית משפט שלום, ובלבד שלא יוטל עונש מאסר לתקופה העולה על שבע שנים.. תביעות אזרחיות- למעט תביעות הנוגעות למקרקעין – כשסכום התביעה או שווי הנושא אינו עולה על 2,500,000 שקלים חדשים ביום הגשת התובענה.. תביעות בדבר חזקה או שימוש במקרקעין או בדבר חלוקתם או חלוקת השימוש בהם, לרבות תביעות הכרוכות בהן שעניינן חזרה או שימוש במיטלטלין..

דנ"פ 3518/07 סגל נ' מדינת ישראל (20.5.07) – אדון סגל ביקש להתקבל לחברת ברינקס, העברות שיוחסו לו הם גניבה, זיוף, קבלת דבר במרמה – התיק התנהל בבית משפט שלום (עבירות עד 7 שנים) ובית המשפט שלום נתן ענישה על כל עבירה כאשר בסך הכל נתן לו 8 ו-10 חודשים. הוא הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי ואמר שבסמכות בית משפט שלום הוא מתן עונש עד 7 שנים ולכן מפחית את הענישה ל-7 שנים, והמדינה מגישה ערעור שוב. בית המשפט העליון מתערב ומחזיר את הענישה של בית המשפט השלום, משום שלבית משפט שלום יש סמכות לתת 7 שנים על כל עבירה שבסמכותו, אומר בית המשפט שנכון, ראוי לפצל ולהסביר ענישה על כל עבירה ועבירה ולהסביר מה אתה נותן במצטבר אבל גם ענישה כוללת על מספר עבירות היא ענישה אפשרית. הוגש דיון נוסף פלילי 3158/07 והנשיאה בייניש דחתה את הבקשה לדיון נוסף, והיא אמרה שבית המשפט העליון לא יצר הלכה חדשה.

סמכות מקומית

6(א) דנים נאשם בבית המשפט אשר באזור שיפוטו נעברה העבירה, כולה או מקצתה או נמצא מקום מגוריו של הנאשם (בש"פ 10844/02 מנחם אמנון נ' מדינת ישראל (9.1.03) – במקרה זה מנחם אמנון ביקש להעביר את מקום המשפט למקום מגוריו אבל בית המשפט לא התיר זאת ואמר שאין לנתבע את האפשרות לבחור היכן להישפט – אלא מי שמגיש את התביעה בוחר היכן יתנהל המשפט (מבחינת אזור), אם אין נסיבות חריגות לא מתירים לנאשם לבחור היכן להישפט, מתי הוא כן יכול לבחור? לדוגמא ויש נאשם נכה שקשה לו להתנייד ומדובר בתיק קצר שהנאשם מתכוון בכל מקרה להודות באשמה מתירים העברה של התיק לאזור אחר. מי עושה זאת בפועל? נשיא בית המשפט המדובר.
לא להתבלבל עם הליכים לפני כתב אישום.

(ב) בעבירות מן המנויות בתוספת הראשונה שנעברו במצרכי מזון ובעבירות לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א 1981 גם בית המשפט אשר באזור שיפוטו שווק או נמכר המוצר מוסמך לדון את הנאשם, ואם הוא היצרן- גם בית המשפט אשר באזור שיפוטו מתגורר המתלונן. במילים אחרות, אם יש לי מוצר פגום שנמכר בחיפה למרות שהמפעל נמצא בבאר שבע לכאורה גם חיפה יכולה לקנות סמכות במקרים כאלה (כדי להקל על הצרכנים).

(ב1) בעבירת חוץ כהגדרתה בסעיף 7 לחוק העונשין, התשל"ז 1977 (להלן חוק העונשין) שחלים עליה דיני העונשין של ישראל לפי סעיפים 13,14 לחוק האמור אם מקום מגוריו של הנאשם אינו בישראל או אינו ידוע יידון הנאשם בבית המשפט אשר באזור שיפוטו נמצאת היחידה הממונה על חקירת העבירה.

סד"פ השופט רועי פרי שני שביט במילים אחרות, מעבר למקרים המיוחדים שהזכרנו עכשיו די שנזכור שלאחר הגשת כתב אישור הכלל אומר שמקום ביצוע העבירה כולה או מקצתה או מקום מגוי הנאשם.

(ג) אם המקום בו נעברה העבירה ומקום מגוריו של הנאשם אינם ידועים, יידון הנאשם בבית המשפט אשר באזור שיפוטו נתפס.

(1ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) בעבירה לפי חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח 1988 ובעבירה לפי פרק ב' או לפי סעיף 55 לחוק קידום התחרות בענף המזון, התשע"ד 2014 יידון הנאשם בבית משפט מחוזי שקבע שר המשפטים בצו ורשאי השר להסמיך בצו את מנהל בתי המשפט להורות שתיקים תלויים ועומדים בבית המשפט ביום תחילתו של הצו ולא החל הדיון בהם, יועברו לדיון בבית המשפט שנקבע בצו. – במילים אחרות, שר המשפטים קבע שבעניין חוק ההגבלים העסקיים העניין יידון בבית משפט מחוזי בירושלים.

**** לשים לב, לא להתבלבל עם סמכות מקומית לפני הגשת כתב אישום לבין סמכות מקומית אחרי הגשת האישום ****
סעיף 6 חל לאחר תהליך הגשת האישום, איזה מילה מצביעה לנו על כך? " דנים נאשם בבית המשפט... " הליכים לפני כתב אישום- כאן חל סעיף 3 לחוק המעצרים (יורחב בהמשך), כלומר, חוק סדר הדין הפלילי סמכויות אכיפה מעצרים נותן לנו 3 אפשרויות: או נמצאת היחידה החוקרת את התיק, או נעשתה העבירה או מקצתה, אפשרות שלישית היא אם האדם מוחזק במעצר ולא ניתן לפנות לבית משפט אחר הולכים לבית המשפט שבו הוא נמצא. בסמכות עניינית סעיף 2 שאומר שלפני הגשת כתב אישום מגישים כל בקשה לבית משפט שלום.

מהי עבירות חוץ?

7 לחוק העונשין:

"עבירת פנים" –

- (1) עבירה שנעברה כולה או מקצתה בתוך שטח ישראל;
- (2) מעשה הכנה לעבור עבירה, ניסיון, ניסיון לשדל אחר, או קשירת קשר לעבור עבירה שנעשו מחוץ לשטח ישראל, ובלבד שהעבירה כולה או מקצתה היתה אמורה להיעשות בתוך שטח ישראל.
- (ב) "עבירת חוץ" – עבירה שאיננה עבירת פנים. (במילים אחרות - עבירה ששום רכיב שלה בוצע בישראל היא עבירת חוץ).

9(ב) לא תהיה העמדה לדיון על עבירת חוץ אלא בידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו בכתב אם ראה כי יש בכך ענין לציבור.

לפקודת הסמים יש סעיף מיוחד 38 שהכותרת מטעה אותנו כי מדובר בעבירת פנים ולא עבירת חוץ. בעבירות סמים אנחנו רואים

עבירות חמורות והם חלים גם על תושבים שעשו סמים בחו"ל.
מי שאינו אזרח ישראלי או תושב ישראל העושה מחוץ לישראל עבירה של יבוא או יצוא של סחר בסמים רואים אותו כאילו הוא עבר את העבירה בישראל אבל הוא לא יועמד לדיון אם זה לא עבירה לפי המדינה הזרה, כתב אישום לא יוגש אלא באישור היועמ"ש.

ע"פ 4479/03 חוזה אויקו נ' מדינת ישראל (10.3.04)

הועמד לדיון לפי סעיף 38 לפקודת הסמים, טענו שהוא היה בלדר של סמים, הוא בלדר ברשת סמים של חו"ל, 200,000 כדורי אקסטזי מהולנד לארצות הברית וקיבל 16,000 דולר עבור השליחות כאשר חלק מההכנה בוצעה בישראל ונגזרו עליו 8 שנים מאסר בפועל. בערעור לעליון הוא טען שלא הייתה עבירה של יבוא סמים, כי יבוא זה אל ישראל ובמקרה הזה מדובר בהולנד וארצות הברית. בית המשפט העליון דחה את הסעיף לפי סעיף 38. בית המשפט העליון אומר שהכותרת של סעיף 38 קצת מטעה, בעניין זה נקבע כי על אף הכותרת מתייחס בית המשפט לכך כעבירת פנים.

סמכות מקומית – המשך

סמכות בצירוף אישומים או נאשמים

7. צורפו אישומים בכמה עבירות או הואשמו כמה נאשמים בכתב אישום אחד, מוסמך לדון בעניין כל בת משפט אשר לו השיפוט לפי סעיף 6 באחת העבירות או על אחד הנאשמים.

סד"פ השופט רועי פרי
במילים אחרות, מספיק שיש לי 2 שאחד גר בחיפה והשני בת"א ואת העבירה הם ביצעו בבאר שבע- לכאורה אפשר בבאר שבע, או בחיפה או בת"א. ז"א מספיק לי אישום אחד שמקנה את הסמכות או נאשם אחד שמקנה את הסמכות – מטעמי יעילות, לא לפצל תיקים.

סמכות באין אחיזה

8. קבע היועץ המשפטי לממשלה במקרה פלוני כי לפי סעיפים 6,7 אין בית משפט אשר לו סמכות מקומית יידון הנאשם בבית המשפט בירושלים.

במילים אחרות, בית המשפט בירושלים הוא ברירת המחדל שלנו. לגבי קטינים עד גיל 18 לפי חוק הכשרות, ולפי חוק הנוער ענישה, שיפוט ודרכי טיפול למעשה אנחנו מגישים עבירות שביצע קטין לבית המשפט לנוער. איזה בית משפט לנוער? לפי מקום הנאשם או מקום ביצוע העבירה כולה או מקצתה.

מה קורה אם יש לי עבירה של בגיר וקטין? כאן יש סמכות של פרקליט מחוז להגיש כתב אישום מאוחד לבית משפט רגיל כאשר בגלל הקטין הוא יכול תנאים של משפט קטין (לדוגמא, לא ניתן להרשיע אותו לפני ששולחים לתזכיר, הורים נוכחים במשפט)

החקירה הפלילית – הלכה למעשה

חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), תשס"ב – 2002.
חוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), תשס"ו – 2005.
חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א – 1971.
פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות)
חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו – 1955
חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), תשי"ח – 1957
פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א – 1955

פקודת הפרוצדורה הפלילית – עדות

בשל שמה, מדובר פקודה, שאבנו אותה מהמשפט המנדטורי שחל על ישראל, מה שמעניין אותנו זה סעיף 2 - זכות השתיקה. סעיף 2(1) מדבר על חקירה רגילה, מדובר על קצין משטרה שיכול לערוך חקירות אודות ביצוע עבירות, רשאי לחקור בעל פה, בכתב, כל אדם שלפי הסברה מכיר את עובדותיה ונסיבותיה של העבירה. למעשה מדובר על כל עד, לאו דווקא חשוד. סעיף 2(2) מדבר על חקירת חשוד. הסעיף אומר שאדם שנחקר יהיה חייב להשיב נכונה על השאלות שהציג לו קצין המשטרה חוץ משאלות שהתשובה עליהם יהיה בהם כדי להעמידו בסכנת האשמה פלילית. כלומר, אם יש משהו שיכול להפיל אותך אתה לא חייב לענות על השאלה.

הדברים השתנו בהנחיות היועמ"ש לממשלה, בפסיקתו של בית המשפט העליון שלמעשה מימים ימימה כל נחקר שהוא מראש חשוד או במהלך החקירה הובהר כי הוא חשוב בחקירה פלילית חייבים להזהירו. לכן האזהרה שהתפתחה אומרת "הנך חשוד בעבירה של החזקת נשק שלא כדיון, דע לך כי אתה יכול לדבר ויכול לשתוק אולם כל דבר אשר תאמר ירשם ויוכל לשמש כראיה נגדך במשפט, דע לך כי שתיקה יכולה גם לשמש כחיזוק לראיות התביעה". מעבר לזה חייבים לפרט את הזכויות הנוספות – כמו הזכות לעו"ד שכתובה בחוק המעצרים.

הנושא של חקירת חשוד במשטרה עולה בהקשר של הגשת ההודאה או הגשת החקירה לבית המשפט וכאן המרצה מפנה אותנו **לפקודת הראיות**, סעיפים 11,12 – פקודה שירשנו מהבריטים ויש לה נוסח חדש.

סעיף 11: ברור שבבית משפט לא מגישים עדות של עד ואומרים שזו העדות ולא צריך את העד. במשפט פלילי עד עומד אחרי הדוכן ומעיד. נשאל בחקירה ראשית ע"י התובע ובנגדית ע"י הצד שכנגד. אם כן, אז למה לוקחים עדות במשטרה? מדובר בצילום מסך מבחינת זיכרון, וכדי שיהיה לנו עיגון שעליו אנחנו נסמכים. ההגנה יודעת איזה ראיות יש לתביעה כי יש לנו עדות, התביעה יודעת מה יש לה ביד – אם היא תסתור את העדות ניתן להגיש את העדות לבית המשפט.

העד מוזהר ע"י בית המשפט שהוא חייב למסור את האמת, הוא עונה ונשאל בעל פה.

נאשם זה אחרת, מבחינת נאשם יש לנו חריג בדיני הראיות לכלל הפוסל עדות מפי השמועה.

אם אנחנו למעשה נגיד שאנחנו לא צריכים עדים, כל העדים נחקרו ע"י המשטרה, ברור לנו שהעדויות היא מפי השמועה – כדי להוכיח את דבריו של העד אני צריך להזמין את העד לבית המשפט שיעיד, כי אחרת אם אני אגיש את העדות הזו שהיא למעשה דברים שמתעדים את העדות זה כבר מפי שמועה. לכן יש כלל גדול בדיני הראיות שאוסר ראיות שהם לא מכלי ראשון יש הרבה חריגים לכלל הזה, לדוגמא נאשם. לפי סעיפים 1 ו-12 לפקודת הראיות ניתן להגיש הודאת חשוד שניתנה במשטרה- כי מדובר בגרסה שלו. זה לא משנה אם הוא הודה או לא הודה, זכות התביעה להגיש את העדות שלו.

סד"פ 9 השופט רועי פרי שני שביט סעיף 11 לפקודת הראיות מדבר על אמרה של חשוד שלא ניתנה בפני איש מרות, לדוגמא, אני עמדתי בתור לרכבת וראיתי מישהו רץ ואומר "הכנסתי לה מכות", נניח שנגד האדם הוגש כתב אישום בגין תקיפה של אישה ברכבת, לפי סעיף 11 ניתן להכשיר את העדות של הנאשם למרות שהם נקלטו לא ע"י איש מרות. סעיף 12 מדבר על אנשי מרות, כלומר, שממהלך חקירה משטרתית נחקר חשוד וכל מה שנאמר ניתן להגיש לבית המשפט. סעיף 12 אומר "שעדות על הודיה של נאשם או בפרט מפרטי העבירה תהייה קבילה..." כלומר, סעיף 11 מדבר באופן כללי על כל עדות של חשוד מחוץ לכותלי המשפט ע"י אדם ששמע את הדברים, סעיף 12 למעשה כבר מכונן בעיקר לאנשי המרות, לשוטרים שחקרו את החשוד שלנו והחשוד שלנו הודה במעשה או בחלק ממנה. כדי להוכיח את זה אומר סעיף 12 שהוא מתיר לנו להביא עדויות מפי השמועה כי מדובר בנאשם בלבד שהתביעה תוכיח את נסיבות שבהם ניתנה ההודאה ובית המשפט יתרשם שההודאה ניתנה מרצון טוב וחופשי. מתקשר לנו לזכות ההיוועצות ולחובת האזהרה – כי אם למעשה אני אחקור חשוד ולא אתן לו את הזכויות שלו למעשה זה יכול להיות לא קביל לפי סעיף 12 או לפי פס"ד יששכרוב, ניתן לפסול הודית חשוד – המבחן הוא מבחן עם רף גבוהה – אמצעים פסולים, מכות וכדומה. היום, לאחר פס"ד יששכרוב יש לנו דרך פסילה פסיקתית, כלומר, אם נפלו פגמים בהליך ונפגעה זכותו של החשוד להליך הוגן אזי בית המשפט צריך לעשות את האיזון. הוא בודק איזה פגמים נפלו, הוא נותן משקל לפגמים, הוא מאזן את הדברים מול האינטרסים הנוגדים – האינטרס הציבורי ועניין חומרת העבירה והעונש הצפוי. ביששכרוב בית המשפט העליון אומר שאת ההודאה הוא לא פוסל לפי סעיף 12 לפקודת הראיות כי הוא התרשם היא ניתנה מרצון טוב וחופשי אלא פסל אותה מכוח דוקטרינת נוסחת הפסילה הפסיקתית שקבע – הוא מצא שנפלו פגמים במתן הזכויות לחשוד כי אחרי שהוא הודה ומצאו את הסמים מנעו ממנו את הזכות להיוועץ עם עו"ד. כלומר, ניתן לפסול גם אם זה עומד בסעיף 12.

בחקירה הפלילית מאוד חשוב שהמשטרה תתן לחשוד שלנו את הזכויות כי בסופו של יום ניתן לפסול את המשפט מכוח סעיף 12 או מכוח הדוקטרינה הפסיקתית (פס"ד יששכרוב)

חוק לחקירת עדים בבית משפט – **חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), תשי"ח 1957**, אמרנו בשבוע שעבר שלא מחייבים אנשים להישבע וגם לא כולם מאמינים וגם מטעמי דת שזה אסור. היום בית המשפט מזהיר עדים שאם ישקרו על דוכן העדים הם יהיו צפויים לעונשים הקבועים בחוק.

בנושא של חקירת עדים בבית משפט יש לנו את חוק לתיקון סדרי הדין שאומר בסעיף 2 שבית המשפט לא ירשה בחקירתו של עד לחקור אותו חקירה שהיא אינה לעניין, פתאום שואלים אותו שאלות שלא רלוונטיות לאירוע או חקירה לא הוגנת, ולא ירשה בית המשפט חקירה שיש בה משום עלבון, הפחדה, הטעיה או ביוש. כלומר – שצועקים עליו, מעליבים אותו – את זה בית משפט לא מתיר.

סעיף 2(א) מדבר שבעבירות מין בית המשפט לא ירשה חקירה בדבר עברו המיני של הנפגע- זה לא מן העניין. אלא אם ראה מטעמים כי איסור החקירה יכול לגרום לנאשם עיוות דין. בעדות מתלונן בעבירות מין או סחר בבני אדם לפי סעיף 2(ב) לחוק יש אפשרות שבית המשפט ישמע את המתלונן או המתלוננת שלא בנוכחות הנאשם, כלומר, הנאשם יהיה באולם אחר יצפה בווידיאו בחקירה – יהיה לו אוזנייה לאמצעי קשר עם הסנגור שלו והסנגור שלו יחקור את המתלונן או שלמעשה המתלוננת או המתלונן יהיה בחדר אחר וזה ישודר לאולם. זה על מנת להגן על המתלוננת או המתלונן שלא רוצים לראות את הנאשם שפגע בהם.

יש אפשרות בכל עבירה של קטיין או חסר ישע שהם עדים (רשימת העבירות מנויה בחוק) ניתן להעיד אותם בדרך אחרת שלא בנוכחות הנאשם, אם יש חשש שזה יהווה פגיעה בקטיין או בעדות שלו. (ג2)

החוק המרכזי בחקירת חשודים הוא **חוק סדר הדין הפלילי בחקירת חשודים משנת 2002** – החוק הזה למעשה קובע את דרכי החקירה של חשודים בישראל היום, מתי נצטרך להשתמש בתיעוד חזותי (קול ותמונה, וידיאו) מתי אני אוכל להשתמש רק בתיעוד קולי ומתי ניתן להסתפק בחקירה בכתב. כל חקירה חייבת להיות מתועדת לפי החוק כאשר בגדול בכל העבירות שהעונש בצדם הוא 10 שנים ומעלה המשטרה חייבת לתעד את כל החקירות בתיעוד חזותי, כלומר קול + תמונה.

חקירה חייבת להיות רק בתחנת משטרה וחקירה תתנהל בשפתו של החשוד לרבות שפת סימנים- סעיף 2 לחוק. ז"א אם שפתו הוא אנגלית אבל הוא מבין גם עברית ניתן לחקור אותו בעברית או אנגלית.

חקירה בתחנת המשטרה – החקירה תתנהל רק בתחנת המשטרה אלא אם כן השוטר סבור שלא ניתן לנהל את החקירה בתחנה או שיש צורך ענייני לנהל אותה מחוץ לתחנה.

סעיף 4 – חקירת חשוד – תיעוד חזותי כלומר, קולי ווידיאו יהיה לאורך כל מהלכה, אין הפסקות. תיעוד בכתב של חקירת חשוד יכולה להיות חילופי הדברים, תנועות הגוף – למשל, חשוד שמטיחים בו את החשד אם פתאום הוא מאדים או מושך בכתפיו רצוי שהמתחקר יתעד את זה.

סד"פ השופט רועי פרי
שחזור – חקירת חשוד מחוץ לתחנה תתועד בתיעוד חזותי, כלומר וידיאו+ אודיו, או בתיעוד קולי או בכתב ואולם שחזור של העבירה יתועד בתיעוד חזותי בלבד!!!! אין שחזור בלי וידיאו ואודיו.
אסור לעשות שינוי בקלטת, יש עבירה של מי שמפרסם קלטות מחקירה שמנויה בצידה עונש מאסר.

חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) או במילים אחרות- חוק הגנת ילדים החוק הזה מדבר על איך מתבצעות חקירות של עדים או חשודים שהם ילדים. ילד מוגדר לפי חוק הגנת ילדים מי שלא מלאו לו 14 שנים. כלומר, בעבירות שבתוספת לחוק הזה – שבגדול מדובר בעבירות זנות, סרסרות לזנות, רצח, ניסיון לרצח, תקיפת תקין או חסר ישע – עדות של חשוד או עד שהוא מתחת לגיל 14 לא יחקור אותם שוטר רגיל ולא חוקר נוער אלא תחקור אותם עובדת סוציאלית מטעם משרד הרווחה שהיא הוכשרה להיות חוקרת ילדים. החקירה מתחילה בשאלות היכרות, גם החקירה הזו חייבת להיות מתועדת חזיתית, לאחר מכן החוקרת שואלת שאלות שהתשובה עליהם לגבי אמת ושקר היא ברורה (את ילדה ולא ילד, נכון ?) המחקר עובד על העניין של אמת ושקר וגם על העניין שהילד/ה תדע לתקן טעויות. ואז החוקרת מבקשת מאותו עד או חשוד לספר למה היא שם. לפי חוק הגנת ילדים הסמכות האם להעיד את הילד או לא להעיד אותו היא של חוקרת הילדים, כלומר, אם היא סבורה שיש חשש לפגיעה משמעותית בקטין למעשה היא יכולה למנוע את חקירתו בבית המשפט ומי שיעיד במקומה היא עצמה. כלומר, החקירה שלה בכתב תוגש, היא נותנת חו"ד ויש לנו תיעוד בווידיאו.
אם הילד כבר בגר, כלומר, אם במועד העדות הוא מעל גיל 14 אין סמכות לחוקרת הילדים למנוע את ההעדו- לפי סעיף 2. סעיף 9 לחוק הוא למעשה מכשיר את עדות חוקרת הילדים למרות שהיא לכאורה עדות מפי השמיעה, הוא מכשיר אותה כעדות מותרת.

סעיף 11 לחוק מדבר " שלא יורשע אדם על סמך ראייה לפי סעיף 9 " – כלומר שחוקרת הילדים העידה בלבד אלא שיש סיוע בראיה אחרת. כלומר, זה שחוקרת הילדים תעיד בשם הקטין לא מספיק כדי להרשיע נאשם במשפט פלילי- צריך גם ראייה מסייעת. ראייה עצמית והיא מסבכת את הנאשם במקום המחלוקת.
לדוגמא, אם יש מקרה של סבא שעשה מעשה סדום בנכדה, נניח שתפסו תחתונים עם כתמי זרע שלו מדובר בראיה עצמית שמסבכת את הנאשם בנקודת המחלוקת.
אם לא היתה לי ראייה מסייעת לא היה ניתן להרשיע אם הקטין עצמו לא העיד.

חוק הליכי חקירה והעדה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית – חוק שמאוד דומה להגנת ילדים. מדובר בחוק יחסית חדש. בחוק זה יש לי חוות דעת שמי שמחקר / חשוד/עד סובל ממוגבלות כזו או אחרת ולכן חוקר מיוחד חוקר אותו, יש כמובן תיעוד חזותי, החוקר המיוחד יכול להעיד במקורו וגם כאן צריך ראיית סיוע.

חוק הנוער שפיטה ענישה ודרכי טיפול – חוק משנת 71, הוא עוסק בכל ענייני הענישה, שפיטה דרכי טיפול בנערים בישראל. מי שלא מלאו לו 18 ועבר עבירה פלילית יועמד לדין בפני בית משפט לנוער. החוק הזה סוקר את התנאים ותהליכי הטיפול והשיקום שבית המשפט צריך לנקוט בהם.

החוק הזה בעקבות המהפכה החוקתית ובעקבות אמנת טובת הילד וכל ההבנה בדין הישראלי שצריכים לטפל ביתר שימת דגש בשיקום בני נוער, החוק עבר שינוי די מהותי, בתיקון 14 לחוק הנוער שהיום למעשה יש לנו ממש דין מיוחד או סדר דין מיוחד לתיקים פליליים של נוער, הן מבחינת חקירה, הן מבחינת מעצר והן מבחינת שפיטה.
לדוגמא:

שקטין נעצר חייב להודיע להורים, יש הגבלה לכמות שעות החקירה, אסור לחקור אותו בלילה, לא ניתן להאריך מעצר לקטין אם ההורים לא באולם.

דנים את הקטין בדלתיים סגורות, יש זכות להורים להיות בכל הליכי בית המשפט, עוד לפני ההרשעה שלו שולחים אותו לתזכיר. גם בנושא של קטין מתחת לגיל 14 אי אפשר להעמידו לדין מבלי התייעצות עם עובדת סוציאלית. בגיר וקטין זה חריג מאוד שפרקליט יתן הגשת כתב אישום נגדם.

מדובר על דין מיוחד, יש עורכי דין שמתעסקים רק בדיני קטינות – זו תורה שלמה, יש שופטי נוער מיוחדים שמקבלים הסמכה בגלל שהדין מאוד ספציפי לבני הנוער.

נושא ההתיישנות – התיישנות קצרה, לא ניתן להעמיד לדין אם עברה שנה מיום ביצוע העבירה אלא באישור היועץ המשפטי – כי יכול להיות שהקטין כבר השתקם. הליכים תמיד בהתייעצות עם קצינת המבחן ותמיד חשוב לשמור על הזכויות.

מחדלי חקירה

תכלית החקירה הפלילית היא להגיע לחקר האמת. אמר השופט ברק בפס"ד תורג'מן כי מטרת החקירה הפלילית אינה מציאת ראיות להרשעתו של החשוד אלא מציאת ראיות לחשיפת האמת. בין אם האמת זו עשויה להוביל לזיכוי של החשוד, ובין אם עשויה להוביל להרשעתו.

ע"פ 721/80 שלמה תורג'מן נ' מדינת ישראל - תיק שהתנהל במחוזי בנוגע לעבירה של התפרצות לדירה ועבירות נוספות. הראיה המרכזית שבידי התביעה שהובילה להרשעתו של תורג'מן הייתה שמיד לאחר ההתפרצות השוטרים קיבלו הודעה על ההתפרצות ויצאו למקום ואיך שהגיעו לדירה ראו את מר תורג'מן יוצא מהדירה, הפורצים לא נתפסים וזיהוי השוטרים הוא אשר הוביל להרשעתו. (מסדר זיהוי חי – העמדת מס' אנשים עם דמיון ביניהם) (מסדר זיהוי תמונות/מסדר זיהוי 8 – במקרה זה המשטרה בוחרת תמונות דומות מאוד לחשוד שלנו כאשר נערך לעד המזהה המסדר, הוא מקבל טבלת תמונות והוא מצביע מי האדם החשוד בעיניהם). בנושא הזה הפסיקה מדברת ויש עניין של זכות לעורך דין להיות נוכח ולשאול את המזהה שאלות וכמובן פרוטוקול של מסדר הזיהוי. במקרה הזה נעשה מסדר זיהוי חי שבמהלכו מזהים את שלמה תורג'מן כאחד מהחשודים שיצא מהדירה שנפרצה ובגלל ראייה זו הוא הורשע. בית המשפט העליון מזכה את תורג'מן ומגיע למסקנה שנפלו פגמים מהותיים בעבודת המשטרה, הוא מגיע למסקנה שלמעשה לפני שהשוטרים זיהו במסדר זיהוי חי את החשוד הציגו להם תמונה של תורג'מן ולכן בית המשפט העליון אומר שהערך של מסדר זיהוי חי נפגע במידה ניכרת משום שלא ניתן לקבוע האם למעשה הזיהוי הוא כתוצאה מהזיהוי מיום האירוע או זיהוי בגלל שהראו לו את התמונה לפני. מר תורג'מן העלה טענת אליבי (טענת במקום אחר הייתי), החשוד טען שהוא לא היה במקום האירוע והמשטרה לא בדקה את זה כמו שצריך ואומר בית המשפט העליון שבגלל שהם לא בדקו באופן מיידי את טענת האליבי למעשה הם פגעו בהגנתו של הנאשם. אם חשוד העלה טענת אליבי והמשטרה לא בדקה את הדברים וממשיכה בהליך- מדובר בשיקול נכבד של פסילת האירוע, הרי שמדובר בפגם מהותי. בית המשפט העליון מזכה אותו בגלל הפגמים ואומר את המשפט המפורסם שמטרת החקירה המשטרית היא להגיע לחקר האמת – אנחנו אובייקטיביים.

פס"ד מרכזי בעניין של מחדלי חקירה הוא פס"ד בילל אלחורטי נ' מדינת ישראל – ע"פ 5386/05 – 18.5.2006 – י"ח עבירות של סחיטה באיומים ובאישום השני עבירה של שוד, כל העבירות בוצעו כלפי מתלונן יחיד מסוים, והיה מתלונן שהתגרר בקרוון כשומר ליד מפעל ברמלה והוא הכיר את בילל ואת חבריו, מידי פעם הם היו מגיעים אליו לשמוע מוזיקה. במהלך התקופה בילל איים עליו באמצעות סכין שהוא יפגע בו אלא אם כן הוא יתן לו סכומי כסף ובכך סחט אותו באיומים. באיום השני מיוחס לו עבירת שוד- הוא הגיע רעול פנים לאותו קרוון של המתלונן ולמעשה הוא שודד אותו והוא גונב ממנו חפצים יקרי ערך, הוא הכה את המתלונן ובהמשך איים בילל על המתלונן עם סכין מטבח והכה אותו. בית המשפט המחוזי האמין למתלונן, הוא התבסס על מהמנות העד וגזר על בילל 3 שנות מאסר בפועל למרות שהיה ללא עבר פלילי. בילל הגיש ערעור וטען שיש להכיל את דוקטרינת הנזק הראייתי משום שהמשטרה לא חקרה את התיק כמו שצריך, עדים מהותיים לא נחקרו, בדיקת הזירה לא הייתה כראוי, לא לקחו טביעות אצבע מהזירה ולא בדקו את גרסת המתלונן לגבי הציוד שנגנב ממנו. בית המשפט העליון דוחה את הטענות ואומר שראשית כלל לא צריך את דוקטרינת הנזק הראייתי שמקורה בדיני הנזיקין – משום שבמשפט הפלילי בניגוד למשפט האזרחי (המוציא מחברו עליו הראיה) במשפט הפלילי המדינה היא התובעת והיא צריכה להוכיח כל דבר בכתב האישום. אחרי שבית המשפט שומע את ההגנה ומשקלל את כל הראיות בית המשפט צריך לקבוע שהתביעה הוכיחה מעבר לכל ספק סביר את הנאמר. נטל השכנוע הוא תמיד על התביעה. לעומת זאת יש לנו נטל משני שנקרא – נטל הבאת הראיות. בתביעה הוא מוטל על התביעה ובפרשת ההגנה הוא מוטל על ההגנה. בפרשת התביעה התביעה צריכה באמצעות עדיה להוכיח את פרק העובדות בכתב האישום ואם וכאשר ההגנה בסיום פרשת התביעה לא העלתה טענה של – אין להשיב לאשמה, אזי אין להשיב לאשמה. השופט רובינשטיין אומר שאם ממילא בפלילים הנטל המרכזי, נטל השכנוע הוא על התביעה אז למה צריך לייבא את דוקטרינת הנזק הראייתי מנזיקין? מבחינת התביעה היא צריכה לעמוד בדיוט הראיות – היא צריכה להוכיח את הכל מעבר לכל ספק סביר, לא עשתה זאת? זיכוי. אבל, זה שהנטל עליה צריך לזכור שדי לתביעה מבחינת דיוט הראיות (הראיות המספיקות) להביא מספיק ראיות שיובילו מעבר לכל ספק סביר ויוכיחו אשמה.

מתי כן מחדלי חקירה יובילו לזיכוי? אומר השופט רובינשטיין במקרים שנתגלו מחקרי חקירה בית המשפט צריך לשאול את עצמו האם המחדלים הם כה חמורים עד שיש לחשוש כי קופחה הגנתו של הנאשם כיוון שנתקשה להתמודד כראוי עם חומר הראיות העומד נגדו או להוכיח את גרסתו. כלומר, מחדלי חקירה שיובילו לזיכוי הם לא מחדלים רגילים שאין ספק שיש בכל תיק משטרה.

לדוגמה מפס"ד תורג'מן-אם הנאשם טוען טענת אליבי ולא בודקים אותה מדובר במחדל מהותי. מחדלי חקירה לא נבדקים כל מחדל לעצמו אלא נבדקים כמכלול בנסיבותיו של כל תיק ותיק ועל בסיס חומר החקירה כולו, כלומר, איך זה משפיע על הנאשם. רובינשטיין אומר שהתיק מבוסס על מהימנות, בית המשפט המחוזי האמין למתלונן ולכן גם אם היו מחדלי חקירה הוא לא סבור שהובילו לקיפוח הגנת הנאשם ולמעשה דוחה את הערעור.

ת.ד 7056-12-14 מדינת ישראל נ' אמיר אילביצקי (6/9/2015) – צומת בת"א כאשר לנהג שלנו היה תמרור עצור והוא פוגע באופנוע. כששאל השופט למה הוא מתעקש לנהל את התיק למרות שהכל ברור, הרי שהיה לנאשם תמרור עצור – העו"ד אמר שישנם מחדלים בתיק. הוא הוכיח שהבוחן המשטרתי יצא לשטח 5 חודשים אחרי התאונה, (לפי הנחיות המשטרה יש תיעודף למקרים בהם יוצאים בוחני תנועה). מדובר בתיק הצמדה- הבוחן מגיע אחרי התאונה ועפ"י הראיות הוא מצמיד לשטח את מה שקרה, במקרה הנ"ל הוא יצא 5 חודשים אחרי, הוברר שהיה צוות של סיור משטרה שהגיע מיד אחרי קרות התאונה לשטח, הם לא עשו שום מסגר, דו"ח פעולה- כלום, והמשיכו. אחריהם הגיע מתנדב שכותב שהיה צוות 402 בשטח, כלומר, היה צוות

שד"פ השופט רועי פרי שני שביט שיטור מייד לאחר התאונה. האופנוע הוזז והיה צוות שלא ערך תרשים ולא כתב כלום ביחס לתאונה. הוברר שמה שקבע הבוחן 5 חודשים אחרי- כל המדידות שלו לא נכון כי הוא התייחס לתרשים צומת שלא משקף את הצומת פיזית. ולכן הנהג אמר שהוא עזר עזירה מוחלטת בעצור והתקדם כדי לראות עד קו הצומת (לפי החוק)- מדובר בנקודה מהותית שהשוטר לא ציין בתיק שלו. הדברים כמובן גובו בחוות דעת מומחה הגנה- חוקר ת.א ותמונות מהאירוע ובסופו של דבר החליט השופט לזכות את הנאשם, נקבע שלפי הלכת בילל רק מחדלי חקירה שהם כה חמורים עד כדי שיש בהם חשש לקיפוח הגנת הנאשם יכולים להביא לזיכוי ותמיד בית המשפט ישווה לנגד עיניו את ההבדל בין דיות הראיות למיצוי החקירה- התביעה צריכה להביא ראיות מספיקות להוכחת אשמתו.

ת.ד 5279-03-15 מדינת ישראל נ' אסרס – מדובר בתאונת דרכים שגם שם השוטר יצא לבדוק אחרי זמן מה את השטח- תיק הצמדה. נהג שלא ציית לתמרור עצור אמר שהיה רכב מסחרי שהסתיר את שדה הראיה, הבוחן לא לקח את הדברים האלה בין יתר שיקוליו. הוא לא ניסה לזמן את בעל הרכב המסחרי לברר איפה הוא חנה, מעבר לכך אסרס לא היה בקיא בשפה העברית, היה צריך לחקור אותו בשפתו ולכן השופט סבר כי מחדלי החקירה יורדים לשורשו של ההליך ומר אסרס זוכה.

ת"פ (מרכז) 38042-09-12 מדינת ישראל נ' יניב פיירובוסקין (26.10.2014) – ביום 31.83.12 נערך אחר הצהריים בשטח חקלאי באיזור גבעת ברנר אימון ריצה של קבוצת אצנים. במהלך הריצה חלף רוכב טרקטורון במהירות, ביצע פניית פרסה והחל חוזר על עקביו במהירות גבוהה, אז פגע מאחור בשתי אצניות והעיפן באוויר, נגרמו להם עבירות של ממש – הרוכב עזב את המקום מבלי להגיש עזרה לנפגעות – מגישים את כתב האישום למחוזי בלוד. בסופו של פס"ד מחליטה השופטת רותי לזכות אותו בגלל העניין של מחדלי החקירה, בגלל שהמשטרה לא מיצתה את החקירה במובן שלמעשה היא קובעת שהשוטרים הוציאו עדות כמעט בכל מחיר מאחר והיו משוכנעים שהוא הדורס והם לא השקיעו מאמצים באיתור חשודים אחרים. בסופו של יום היו חקירות מאוד ארוכות והפעילו עליו לחצים כבדים והוא מודה. בית המשפט אומר שהוא לא יכול להסתמך על ההודאות שלו והמשקל שצריך לתת להם הוא משקל מאוד נמוך. השופטת לורך מתרשמת שהפעלו המון לחצים להודאה ולכן נותנת לו משקל נמוך. היא אומרת שהיא לא פוסלת את הראיה מכוח הכלל הפסיקתי כיוון שהיא לא סוברת שנפלו פגמים כה חמורים.

מעצרים

במהפכה החוקתית של חקיקת חוקי היסוד דיברנו איך הם משנים את מערכת האיזונים שלנו במשפט הפלילי ובסדר הדין הפלילי שלנו. למעשה הוראות החיפוש והמעצר הישנות המחוקק מבטל ומשנה ובשנת 1996 הוא מוציא לנו את חוק המעצרים ואת חוק החיפוש- ואלה החוקים המרכזיים שמסדירים לנו את עניין המעצרים במשפט הפלילי.

חירות אישית (חוק יסוד כבוד האדם)

5. אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת.
בג"ץ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון הפנים ואחר (בג"ץ הצפיפות)- 13/6/2017 - מבחינת התוצאה הסופית של בג"ץ מדובר בעתירה לקבוע תקן לכליאה של עצורים ואסירים בישראל משום שהמצב כיום לא מספק ופוגע בכבוד האדם וחירותו מבחינת הצפיפות בבתי המאסר והסוהר, בג"ץ מקבל את העתירה וקובע שתוך מספר חודשים למעשה לכל אסיר בישראל יהיה שטח מחייה של 4 מ' רבועים ללא שירותים ומקלחת, ויחד איתם 4.5 מטרים רבועים. (המצב כיום הוא 3.16 מ'), הניתוח המשפטי של המשנה לנשיאה לגבי המצב בישראל אשר למדיניות המעצרים בישראל הוא שמעניין אותנו. בעיקרון, אחרי חוק המעצרים החדש מ 1996 התחילו בערך אחרי שנתיים לבדוק את הסטטיסטיקה של המעצרים בישראל, האם החוק שינה לנו משהו? כיום אנחנו יכולים לומר שהלכנו אחורה כי כמות העצורים עד תום ההליכים בהשוואה בין 98 לימינו עלתה פי 3. כידוע מההתחלה ביקש חוק המעצרים שנחקק על כנפיו של חוק יסוד כבוד האדם וחירותו לשנות את התפיסה לאכיפת החוק תוך שמירה על זכויות האדם ולהפחית למעשה את היקף המעצרים –אלא שכוונות לחוד ומציאות לחוד. אומר השופט רובינשטיין שעפ"י סעיף 21 לחוק המעצרים נקבע שלא ינתן צו למעצר אדם עד תום ההליכים אלא אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור ותנאי שחרור שפגיעתם בחירותו של הנאשם פחותה – הכלל הוא חלופת מעצר, החריג הוא המעצר ואנחנו הפכנו את היוצרות. הוא מפנה לסטטיסטיקה בארצות הברית ולדו"ח דורנר שזה וועדה ציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים מ 2015 ואומר שגם לפני צריך לשנות את מדיניות המעצרים תוך מתן דגש על טיפול ושיקום. בסופו של דבר העתירה התקבלה אבל מבחינתנו המסר הוא החשוב- שצריך לחזור לתכלית חוק המעצרים ולעובדה שהחוק בעצמו קובע שחלופת המעצר היא הכלל, והחריג הוא המעצר.

כמו כן אומר השופט רובינשטיין בפס"ד שלמעשה המשטרה והפרקליטות בעקבות דוח דורנר אימצו מס' דברים שיובילו לצמצום כמות האסירים על מנת לסייע בבעיית הצפיפות – שחלק מהמאסר הנאשם ילווה את זמן המאסר במוסדות חיצוניים.

סד"פ השופט רועי פרי שני שביט לעלות את כמות החודשים המותרת שניתן לעלות בעבודות שירות- מי שגזרו עליו מאסר שפוחת מ-6 חודשים ירצה זאת בעבודות שירות. – היום, יצא תיקון לחוק העונשין שיכנס באפריל 2019 שלמעשה העלו את מספר החודשים של עבודות שירות ל-9 חודשים.

סעיף 1 מעצר ותחולה

1. (א) אין מעצר ועיכוב אלא בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו. – כלומר, מעצר יהיה רק בחוק. אין מצב ששוטר יעכב אדם מבלי שהסמכות תהיה תלויה בחוק.

(ב) מעצרו ועיכובו של אדם יהיו בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו – כלומר, המחוקק אומר שהחוק נכתב על כנפיו של חוק כבוד האדם וכל מעצר ועיכוב תהיה בדרך שתכבד את האדם.

סמכות עניינית

2. הסמכות העניינית לדון בעניין שחוק זה דן בו תהא נתונה

(1) כל עוד לא הוגש כתב אישום- לבית משפט השלום – לא משנה מה התיק, גם רצח וגם מאסר עולם תמיד הולך לשלום – לפני הגשת כתב האישום!!!!

(2) לאחר הגשת כתב אישום – לבית משפט המוסמך לדון בכתב האישום

(3) בערעור- לבית המשפט שלערעור.

סמכות מקומית

3. (א) בכפוף להוראות אחרות שבחוק זה הסמכות המקומית בעניין שחוק זה דן בו תהא נתונה לבית משפט אשר באזור שיפוטו התקיים אחד מאלה:

(1) נעברה העבירה שבקשר אליה מוגשת הבקשה, כולה או מקצתה;

(2) נמצאת היחידה הממונה על חקירת העבירה שבקשר אליה מוגשת הבקשה

(3) האדם מוחזק במעצר ולא נתן לפנות לבית המשפט במקומות האמורים בפסקאות 1 או 2 בשל נסיבות מיוחדות שיפורטו.

(ב) הוגשה בקשה לבית המשפט לפי חוק זה בעניין מעצר או שחרור ימשיך אותו בית משפט לדון בכל בקשר כאמור הנמצאת בסמכותו העניינית בקשר לאותה עבירה, אף אם נתונה סמכות מקומית גם לבית משפט אחר אלא אם התקיים אחד מאלה:

(1) הבקשה הקודמת התייחסה למעצר בנסיבות האמורות בסעיף קטן (א)(3)

(2) חקירת העבירה הועברה ליחידת חקירות אחרת

בש"פ 10374/05 פלוני נ' מדינת ישראל 8.11.2005 - לפני הגשת כתב האישום ייחסו לנאשם עבירת הצתה- הצית עצים של פלסטינאים, הראיה הייתה שמצאו את הת.ז. בסמוך לעצים שהצית, הלכו לבית המשפט השלום בירושלים והוציאו צו מעצר. ולאחר מכן הגישו את הבקשה להארכת מעצר לבית המשפט השלום באשדוד, לפי סעיף 3 ב' – אם אחד החריגים מתקיים הולכים לפי החריג, במקרה דנן החקירה הועברה ליחידה אחרת ולכן בית המשפט באשדוד רשאי להמשיך את דיון המעצר שם. בית המשפט שהחל לדון במעצר "קונה סמכות", יש לו סמכות להמשיך לדון בכך. (הארכת מעצר).

ההמשכיות תהיה למעט 2 מקרים: אם הבקשה הקודמת התייחסה לבקשה החריגה שלא יכלתי לעמוד בסעיף 1/2 ואז פניתי לבית המשפט שבו הוא נעצר, או במקרה שהחקירה עברה ליחידה אחרת, ואז היחידה האחרת "קונה" לפי מקום מושבה את הסמכות.

השופט ארבל מסבירה שלמעשה 3(ב) נועד למנוע מצב של "פורום שופינג" – כלומר, בחר לך שופט. לבחור שופט בהתאם לתיק, יש לנו סדר בסמכות המקומית לפני הגשת כתב אישום והדברים מאוד ברורים.

אחד הסעיפים החשובים בחוק המעצרים שלנו הוא כמובן ס' 1 לחוק שמדבר על כך שלא יהיה מעצר או עיכוב אלא בחוק מכוח סמכות מפורשת בו. (חוק= חקיקה ראשית של הכנסת) ובדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו.

בש"פ 2145/92 מדינת ישראל נ' ויקטור גואטה – ויקטור הולך בדרך בית לחם בירושלים, פונים אליו שוטרים ומבקשים ממנו לעשות חיפוש, לוקחים אותו לחדר מדרגות ומבקשים ממנו להסיר את בגדיו ובין ישבניו התגלה חומר החשוד כסם, בדיקת המעבדה גילתה שמדובר בהרואין משקל 2.5 גרם. השופטת בבית המשפט המחוזי בירושלים לא אהבה את התנהלות המשטרה והיא מותחת ביקורת על ההתנהלות ומורה על שחרורו של גואטה.

" מטעם זה בלבד יש מקום לדחות את הבקשה למעצר המשיב עד תום ההליכים נגדו אפילו באמת נמצא סם על גופו, למען ילמדו השוטרים ולא שובו לבצע מעשה משפיל כזה"

למה בית המשפט מחוזי דן בזה? חוק בתי המשפט אומר שסוג העבירות היחיד שמוטל בבחינה הוא-סמים. המדינה סיווגה איזה עבירות וכמויות סמים יהיו בסמכויות שלום ומחוזי. במקרה הזה יש כבר כתב אישום ואנחנו הולכים לפי סמכות עניינית. מעל 7 שנים נידונה במחוזי (עבירת סמים). המדינה מגישה ערר לבית המשפט העליון, בש"פ 2145/92 מדינת ישראל נ' ויקטור

סד"פ השופט רועי פרי
גואטה (20.12.92) – למה זה ערר ולא ערעור? כי מדובר בהליך ביניים ולא בהליך סופי, ניתן להגיש ערר עד 30 יום מיום ההחלטה. כבוד השופט מנחם אילון דן בערר ועושה מאין משפט משווה ומביא לנו כל מיני הלכות מהמשפט העברי, בין היתר ממסכת ברכות ואומר ששם נקבע כי "כבוד הבריות דוחה את שלא תעשה בתורה" – כלומר, הוא מתאר אדם שהולך בשוק ולבוש ולמעשה אומר שההלכה אוסרת על קריעת הבגדים ממנו למרות שכביכול אסור ללכת עם ערבוב הבדים האלה אבל מפאת כבודו אני לא אקרע את הבגדים מכבוד אליו, עושה השופט אילון היקש לעניין שלנו, ואומר שכאן הוא צריך לבדוק האם החיפוש נעשה תוך שמירה על כבוד האדם וחירותו, תוך שמירה על צנעת הפרט או שמא מדובר בחיפוש שפגע בכבודו של האדם.

אומר השופט אילון "משבאנו לכאן נחזור לעניין שלפנינו כאמור לעיל החיפוש שערכו השוטרים בגופו של המשיב מוצדק היה לפי המידה שהיה מצוי בידי המשטרה, היה יסוד ביר חשד כי המשיב מעורב הוא בעסקי סמים על אף המקום שבו נעצר, שהיה סמוך לשביל שבו חשדה המשטרה שמצוי הסם מוצדק היה לערוך חיפוש על גופו, סוג החיפוש שנערך על גופו של המשיב הוא חיפוש חיצוני ולא חדירה לגופו, המשיב הביע את הסכמתו לחיפוש בדוח מציין השוטר כי לא הייתה אפשרות להביא עדים נוספים כי היה חשש שבעת החיפוש יעלם הסם, ולכן השוטרים לקחו אותו למקום מסתור לגרם המדרגות לבעל יראה לאנשים אחרים – בשעת לילה מאוחרת. אין לקבל אפוא את דבריה של השופטת המלומדת כי "מטעם זה בלבד" היינו נסיבות עריכת החיפוש מקום היה לדחות את בקשת המעצר ולא זו בלבד לא אף לשחרר את המשיב ללא ערובה" (נותר משוחרר, נקבעה ערבות)

ניתן לקחת בחשבון את התנהלות גורמי המשטרה בעיכוב מעצר וחיפוש כשיקול מבין השיקולים בהחלטת מעצר או שחרור.

עדיפות למעצר בצו

4. מעצר אדם יהיה בצו של שופט (להלן צו מעצר), אלא אם הוענקה בחוק סמכות לעצור בלא צו

תחילת מעצר

5. תחילת מעצרו של אדם היא מאחד מאלה:

- (1) במעצר על פי צו שופט שניתן בנוכחות האדם- עם הודעת השופט בפניו על מתן הצו אלא אם כן קבע השופט מועד אחר;
- (2) במעצר על פי צו שופט שניתן בהעדרו של האדם או במעצר שלא על פי צו שופט- עם מסירת הודעה כדין כאמור בסעיף 24 מאת מבצע המעצר לאדם שעומדים לעוצרו או עם עשיית מעשה גלוי למימוש המעצר בנסיבות שבהן פוטר הדין ממתן הודעה כאמור בסעיף 24(ב)- במילים אחרות, בצו שופט אם זה ניתן בפניו של העצור ברגע שהשופט מורה על המעצר הוא עצור, אם העצור לא נוכח מרגע מוסר הודעת המעצר לחשוד ומילוי התנאים של ס' 24 מתחיל המעצר.

ביצוע המעצר

24(א) העוצר אדם יזהה את עצמו תחילה בפני חשוב בציון שמו או כינוי הרשמי והיותו שוטר או עובד ציבור יודיע לו מיד שהוא עצור ויבהיר לו את סיבת המעצר בהקדם האפשרי, שוטר יזהה את עצמו בהתאם להוראת ס' 5(א) להוראת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א 1971 (להלן פקודת המשטרה), עובד ציבור יזהה את עצמו באמצעות תעודה, אם היה המעצר על פי צו שופט ימסור מבצע המעצר לעצור עותק מהצו.

(ב) הוראות ס' קטן א' למעט החובה להודיע לחשוד על המעצר ולמסור לו עותק מהצו לא יחולו-

- (1) אם ברור בנסיבות העניין כי זהות השוטר וסיבת המעצר ידועים לעצור
- (2) אם מילוין עלול לסכל את ביצוע המעצר
- (3) אם מילוין עלול לגרום לפגיעה בביטחון מבצע המעצר בשעת ביצוע המעצר או להעלמת ראיה; חלפו הנסיבות שמנעו מילוי הוראות ס' קטן א' יקיים מבצע המעצר את ההוראות האמורות מוקדם ככל האפשר.
- (ג) מילוי החובות האמורות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) הוא תנאי לחוקיות המעצר.

הזדהות שוטר

א5 . (א) שוטר שהוא לבוש מדים יעמוד תג זיהוי גלוי לעין הנושא את שמו ושם משפחתו.

(ב) שוטר שאינו לבוש מדים והוא משתמש בסמכויות שוטר כלפי אדם, יזהה את עצמו בפני אותו אדם בציון שמו או כינוי הרשמי והיותו שוטר וכן בהצגת תעודת המינוי שלו.

(ג) שוטר שהוא לבוש מדים המשתמש בסמכויות שוטר כלפי אדם, יציג את תעודת המינוי שלו מיד עם דרישתו של אותו אדם.

(ד) שוטר ימסור את פרטי זהותו ואת מספרו האישי לבקשת כל אדם בכל ענין הקשור להיותו שוטר, בין אם הוא לבוש מדים ובין אם לאו.

(ה) חובת ההזדהות לפי סעיפים קטנים (ב) (ג) או (ד) לא תחום אם –

- (1) מילויה עלול לסכל את ביצוע הסמכות
- (2) מילויה עלול לגרום לפגיעה בביטחונו של השופר או של אדם אחר.

(ו) חלפו הנסיבות שמנעו מילוי החובות לפי ס' זה יקיים השוטר את ההוראות האמורות מוקדם ככל האפשר.

סיום המעצר

6. (א) מעצרו של אדם יסתיים באחד מאלה:

- (1) בתום תקופת המעצר שנקבעה לו
- (2) בהודעה לעצור על החלטת שופט או אדם מוסמך על סיום מעצרו
- (3) הותנה סיום מעצרו בתנאים – בהתמלא התנאים
- (ב) ניתנה החלטה על שחרורו של אדם בהעדרו, תימסר לו, ללא כל דיחוי הודעה על כך.

**אסור לעצור אדם שלא בנוכחותו, אפשר להוציא צו מעצר לבצע ותוך 24 להביאו מול שוטר, אבל הארכת מעצר – חייב בפניו של אדם. שחרור של אדם יכול להיות ללא נוכחותו **

תנאי מעצר

בג"צ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים ואח' 13.6.2017 כב' המשנה לנשיאה, השופטת רובינשטיין – 4 מטר לכל עצור.

החזקת עצור (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

7. עצור יוחזק באחד מאלה:

- (1) במקום מעצר, באחריות משטרת ישראל או שירות בתי הסוהר, שהשר לביטחון פנים הכריז עליו כמקום מעצר; הכרזה לפי סעיף זה תפורסם ברשומות;
- (2) במקום פיקוח, כהגדרתו בסעיף 22א.

הפרדה בין עצורים לאסירים

8. (א) עצור יוחזק בנפרד מאסירים שנגזר דינם.
- (ב) עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום יוחזק בנפרד מעצורים שהוגש נגדם כתב אישום ועצור במעצר ראשון יוחזק בנפרד ממי שכבר היו במעצר או במאסר, ככל שתנאי מקום המעצר מאפשרים זאת.
- (ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) ניתן שלא להחזיק עצור בנפרד כאמור, מטעמים של טובת העצור או טובת החקירה.

תנאי המעצר

9. (א) עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו.
- (ב) עצור יהיה זכאי, בין היתר, לכל אלה:
 - (1) לתנאי תברואה הולמים, לתנאים שיאפשרו לו לשמור על נקינותו האישי, לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו ולתנאי השגחה מתאימים על פי דרישת רופא;
 - (2) למיטה, מזרן ושמיכות לשימוש האישי, ולהחזקת חפצים אישיים כפי שייקבע בתקנות;
 - (3) למי שתייה וכן למזון בכמות ובהרכב המתאימים לשמירה על בריאותו;
 - (4) לתנאי תאורה ואוורור סבירים בתא;
 - (5) להליכה יומית באוויר הפתוח, אם תנאי המקום מאפשרים זאת, בתנאים ובמועדים שייקבעו בתקנות; זכות זו ניתנת להגבלה מטעמים של טובת החקירה או שמירה על שלומו של העצור;
 - (6) לקבלת מבקרים, ולקיום קשר טלפוני; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום – יהא זכאי לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה;
 - (7) לשליחת מכתבים או לקבלת מכתבים בהתאם להוראות סעיפים 47א עד 47ד, לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב–1971, בשינויים המחויבים; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה.
- (ג) עצור ישמור על הסדר ועל הרכוש במקום המעצר, הוא ישמור על הניקיון בתאו וימלא אחר ההוראות בדבר סדר היום ודרכי ההתנהגות הנהוגות במקום המעצר.
- (ד) עיקר זכויות העצורים וחובותיהם במקום מעצר יפורסמו במקום בולט במקום המעצר.
- (ה) בסעיף זה, "עצור" – עצור המוחזק במקום מעצר, כמשמעותו בסעיף 7(1).

עיכוב – (66-75 לחוק המעצרים)

סד"פ השופט רועי פרי
66. בפרק זה, "עיכוב" – הגבלת חירותו של אדם לנוע באופן חופשי, בשל חשד שבוצעה עבירה או כדי למנוע ביצוע עבירה כאשר הגבלת החירות מסייגת מראש בזמן ובתכלית, הכל כאמור בפרק זה.

עיכוב חשוד במקום (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

67. (א) היה לשוטר יסוד סביר לחשד כי אדם עבר עבירה, או כי הוא עומד לעבור עבירה העלולה לסכן את שלומו או בטחונו של אדם, או את שלום הציבור או את בטחון המדינה, רשאי הוא לעכבו כדי לברר את זהותו ומענו או כדי לחקור אותו ולמסור לו מסמכים, במקום הימצאו.

(ב) שוטר רשאי לדרוש מאדם להילוות עמו לתחנת המשטרה או לזמנו לתחנת המשטרה למועד אחר שיקבע, אם נתקיימו שניים אלה¹¹:

(1) יש יסוד סביר לחשד שהוא עבר עבירה או יש הסתברות גבוהה שהוא עומד לעבור עבירה כאמור בס' קטן (א);

(2) הזיהוי היה בלתי מספיק, או לא ניתן לחקור אותו במקום הימצאו.

עיכוב עד במקום (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

68. (א) היה לשוטר יסוד סביר לחשד שנעברה עבירה, רשאי הוא לעכב אדם שיכול למסור לו מידע הנוגע לאותה עבירה, כדי לברר את זהותו ומענו וכדי לחקור אותו במקום הימצאו; וכן רשאי הוא לזמן אותו לתחנת משטרה קרובה למועד סביר אחר שיקבע לצורך ביצוע אותן פעולות.

(ב) היה הזיהוי בלתי מספיק, או היה חשש כי האדם לא יתייצב לחקירה במועד, רשאי השוטר לבקש מאותו אדם להילוות עמו לתחנת המשטרה לשם גביית העדות.

עיכוב לחיפוש ולבדיקת מסמכים (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

69. הוקנתה בחיקוק הסמכות לחפש במקום, בכליו או על גופו של אדם, או הסמכות לדרוש מאדם הצגת מסמכים, רשאי בעל הסמכות לעכב אדם או כלי רכב כדי לאפשר את החיפוש או העיון במסמכים, וכן רשאי הוא לדרוש מהאדם למסור את שמו ומענו.

עיכוב לביצוע צו מעצר או צו מאסר (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

70. (א) היה לשוטר יסוד סביר לחשד כי ניתן נגד אדם צו מעצר או צו מאסר, רשאי הוא לעכבו עד לקבלת עותק הצו, לצורך ביצוע המעצר או המאסר על פיו.

(ב) לא ניתן לקבל עותק הצו במקום, רשאי שוטר לדרוש מאותו אדם להילוות עמו לתחנת המשטרה לשם קבלת הצו ולשם ביצוע המעצר או המאסר על פיו.

• **עיכוב יכול להיות עד 3 שעות!!!! במידה ויש אירוע רב מעורבים/ רב חשודים קצין המשטרה הממונה על החקירה יכול להאריך מנימוקים שיירשמו בכתב (בטווח השלוש שעות או בסמוך)**

אם יש אירוע של התפרצות לבנק ומתוך הבנק יוצא חשוד אחד ועובר אורח צועק למשטרה שזה השודד והמשטרה מעכבת אותו 6 שעות זה לא תקין. החוק מדבר על אירוע שקשור במספר רב של מעורבים .

העיכוב נועד במצב שהשוטר רוצה להגביל את חירותו של אדם בשל חשד שאותו אדם ביצע עבירה או כדי למנוע מהאדם לבצע את העבירה – יש כמה סוגי עיכוב – עיכוב חשוד במקום: יש לשוטר יסוד סביר לחשד שהאדם עבר עבירה או עומד לעבור עבירה ולכן רשאי לעכב אותו או להילוות אליו אם הזיהוי לא היה מספק או אם יש הסתברות גבוהה שאותו אדם עומד לעבור עבירה.

עיכוב עד במקום – ניתן לעכב עדים שהיו עדים לעבירות עפ"י ס' 68, אם הזיהוי לא היה מספק או אין שיתוף פעולה אזי השוטר רשאי לומר לאותו עד להתלוות אליו לתחנה.

עיכוב לחיפוש ולבדיקת מסמכים - ס' 69 (שומר בקניון, מאבטח)

עיכוב לביצוע צו מעצר או צו מאסר - אדם שלא התייצב למשפט או למאסר לשוטר יש סמכות לעכב את אותו אדם עד לקבלת עותק מהצו מאסר או מעצר, נניח ששוטר עוצר רכב לבדיקת רישיונות והתברר שהנהג לא התייצב למאסר, עפ"י ס' 70 הוא יכול לעכב אותו במקום עד שהשוטר יקבל העתק מהצו, אם לא ניתן לקבל את העותק במקום ניתן לבקש ממנו ללוות אותו למשטרה.

עיכוב כלי רכב לשם חיפוש (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

71. (א) היה לשוטר יסוד סביר לחשד שבוצעה עבירה בת מעצר וסבר כי יש צורך לבצע חיפוש בכלי רכב כדי לאתר את מבצע העבירה או קורבנה או כדי לאתר ראיה הקשורה בעבירה, רשאי הוא להורות לעכב את כלי הרכב ולערוך את החיפוש כאמור.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם אם קיים חשש שעומדת להתבצע עבירה מן העבירות המפורטות בסעיף 35(ב), או אם קיימת הסתברות גבוהה שעומדת להתבצע עבירה בת מעצר.

הנהלה בעיכוב (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

72. (א) על מבצע עיכוב יחולו הוראות סעיף 24, בשינויים המחויבים.
(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), שוטר המעכב לפי סעיף 71, יזהה את עצמו על פי הוראות סעיף 5א לפקודת המשטרה.

חיפוש מוגבל על גופו של אדם שעוכב (תיקון מס' 14) תשע"ח-2018

72א. (א) שוטר רשאי לערוך חיפוש מוגבל על גופו של אדם שעוכב, בעת כניסתו לרכב בשימוש משטרת ישראל או לאמבולנס, בליווי שוטר, לשם תפיסת נשק או חפץ אחר, העלול לסכן את שלומו של אדם או את ביטחון הציבור או העלול לסייע בבריחתו גם בלא חשד שהאדם מחזיק חפץ כאמור, ורשאי השוטר לתפוס את החפץ שהתגלה אגב החיפוש.
(ב) היה האדם שעוכב חשוד בעבירה והתנגד לעריכת חיפוש מוגבל על גופו לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי השוטר להשתמש בכוח סביר לשם ביצוע החיפוש.
(ג) נערך חיפוש או נתפס חפץ במהלך החיפוש או נעשה שימוש בכוח לפי הוראות סעיף זה, יצוין הדבר בדוח העיכוב הנערך לפי סעיף 74.
(ד) חיפוש על גופו של אדם לפי הוראות סעיף קטן (א) ייערך בידי בן מינו של האדם, אלא אם כן מתקיים אחד מאלה:
(1) אותו אדם הסכים שהחיפוש ייערך בידי מי שאינו בן מינו לאחר שהובהרה לו זכותו שלא להסכים לחיפוש כאמור;
(2) לא ניתן לערוך את החיפוש בידי בן מינו ויש בדחיית החיפוש סיכון בלתי סביר לשלום הציבור או לשלומו של אדם.
(ה) על אף האמור בכל דין, הוראות סעיף זה יחולו רק על שוטר כהגדרתו בפקודת המשטרה.
(ו) בסעיף זה –
"חיפוש מוגבל על הגוף" – חיפוש על פני גופו של אדם שאינו כולל הסרת בגד החושפת איברי גוף שהיו מכוסים, למעט הסרת כיסוי מעל הפנים או הראש או הסרת נעליים, וכן חיפוש בבגדיו או בכליו של אדם שהוא נושא על גופו או נמצאים בקרבתו ובשליטתו המיידית, ולמעט חיפוש חיצוני או חיפוש פנימי כהגדרתם בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), התשנ"ו-1996;
"נשק" – כהגדרתו בחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, התשס"ה-2005.

משך העיכוב (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

73. (א) לא יעוכב אדם או כלי רכב מעל לזמן סביר הדרוש, בנסיבות המקרה, לביצוע הפעולה שלשמה הוקנתה סמכות העיכוב.
(ב) בכל מקרה, לא יעוכב אדם או כלי רכב לפרק זמן העולה על שלוש שעות; ואולם בעיכוב הקשור למספר רב של מעורבים, רשאי הקצין הממונה להאריך את משך העיכוב לפרק זמן נוסף שלא יעלה על שלוש שעות נוספות, מנימוקים שיירשמו.

דו"ח על עיכוב (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

74. עם תום העיכוב, יערוך מבצע העיכוב דו"ח, שבו יפרט את שמו של מי שעוכב, סיבת העיכוב ומשך העיכוב, אם נתקיים אחד מאלה:
(1) האדם הובא לתחנת המשטרה או זומן אליה;
(2) האדם עוכב לפרק זמן של עשרים דקות או יותר.

** הדיווח על העיכוב צריך להיות בתוך התיק, אם יש חיפוש בצו או חיפוש או צו מעצר של שופט בהחלט צריך את ההעתק לתת לעצור

עיכוב בידי אדם פרטי (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

75. (א) כל אדם רשאי לעכב אדם אחר עד לבואו של שוטר אם נתקיים אחד מאלה:
(1) האדם חשוד כי ביצע בפניו עבירת אלימות, פשע, גניבה או עבירה שגרמה נזק של ממש לרכוש;
(2) אדם אחר הקורא לעזרה מצביע על אדם החשוד שביצע בפניו עבירה, כאמור בפסקה (1), והכל אם יש חשש שהחשוד יימלט או שזהותו אינה ידועה.
(ב) חשוד שעוכב לפי סעיף קטן (א), יימסר לשוטר ללא דיחוי, ובלבד שהעיכוב לא יעלה על שלוש שעות.
(ג) המבצע עיכוב לפי סעיף קטן (א), רשאי להשתמש בכוח סביר, אם החשוד סירב להיעתר לבקשת העיכוב, ובלבד שלא יהיה בשימוש בכוח כדי לגרום לחשוד חבלה.

ס' 75 לחוק המעצרים מאפשר לאדם פרטי לעכב עד 3 שעות אדם אם ביצע בפניו עבירת אלימות, פשע, גניבה או כל עבירה שגרמה נזק של ממש לרכוש- מדובר על אזרח רגיל.

פסיקה בעיכוב

פס"ד 4062/06 אבו זהרה נ' מדינת ישראל (17.5.06) – הייתה פרשה של גניבת כלי רכב כאשר היו 2 חשודים, הם עוכבו מעל 3 שעות, אחד 9 שעות והשני עוכב 6 שעות. למעשה, המשטרה מחליטה לעצור אותם (אחרי שמיצו את העיכוב והחקירה) ולהביא אותם בפני בית משפט, הם הגיעו והשאלה הייתה האם התארכותו של עיכוב מעבר למה שקבוע בחוק, כלומר, נניח שנפלו לי פגמים בעיכוב האם זה מפקיע באופן מיידי את המעצר שלאחר מכן? כלומר, האם זה פוגע בחוקיות של המעצר לאחר מכן? בית המשפט דן בנושא זה ובית המשפט העליון אומר שס' 73 לחוק המעצרים למעשה נועד לצמצם את השימוש בסמכות

סד"פ השופט רועי פרי
המעצר בהקניית סמכות עיכוב- כלומר, זה אמצעי שפוגע פחות בחירות ולכן נעדיף עיכוב ממעצר, הרי שמטבעו הוא חמור פחות ממעצר, מדובר בהגבלה לזמן מסוים עם תכלית מסוימת, הובא לבית המשפט עצור שהחליטו לעצור אותו לפי ס' 13 – העובדה שלאחר מכן הביאו את החשוד וביקשו את מעצרו ע"י בית המשפט אין לה דבר עם העיכוב, כלומר, גם אם יש עיכוב שלא כדין בית המשפט לא פטור מלדון בבקשת המעצר שמובאת לפניו, הוא צריך לבדוק אם יש חדש סביר לביצוע העבירה המיוחסת, אם ראוי לעצור את האדם – העיכוב הלא חוקי הוא שיקול שבית המשפט צריך לשקול, זה לא מפיקע את המעצר. גם אם לבית המשפט יש ביקורת על התנהלות גורמי האכיפה, על התנהלות המשטרה וגם אם נפלו פגמים בהתנהלות המשטרה עדיין בית המשפט צריך לשקול את בקשת המעצר ואת האינטרסים המתנגשים, את האינטרס הציבורי שבמיצוי החקירה ובהבאת העבריינים לדין. יכול להיות שהפגמים היו כה חמורים שנורה על שחרור האדם בתנאים מגבילים. בית המשפט בחן את כלל הנסיבות. (גם לא מולא דו"ח עיכוב ע"י קצין משטרה ממונה). בית משפט שלום אוסר אותו, המחוזי והעליון לא מתערבים.

פ"פ 3979/98 מדינת ישראל נ' ג'נח (24.6.1998) – אדם שהיה חשוד במעורבות באירוע של דקירה, והחשוד שלנו עוכב ואז החליטו אחרי העיכוב להגיע לבית משפט שלום כדי להאריך את המעצר ב-24 שעות לצורכי החקירה, במהלך הדיון העלה הסנגור את הסוגיה שמרשו עוכב יתר על המידה, היה עיכוב ש-4 שעות ורבע, כלומר, 75 ד' מעל המותר, בית משפט שלום למעשה קובע שנפלו פגמים בהליך העיכוב אבל יחד עם זאת הוא מחליט להאריך את המעצר, כיוון שמדובר בתוספת זמן שהיא כתוצאה משגגה, החוקרים לא עשו בדון, לא הייתה כוונה לקפח את הזכות של החשוד ולכן בית משפט שלום לא מקבל את זה שהעובדה שיש עיכוב לא חוקי זה משליך על המעצר. בית המשפט המחוזי משחרר את החשוד. המדינה מגישה ערר לבית המשפט העליון (לא ניתן היום במעצרים להגיש ערר שני, כלומר ניתן פעם אחת לה להגיש ערר. אם התחלנו תיק בשלום כל צד יכול לערור למחוזי, ערעור שני צריך לעבור דרך העליון, תיקון מ-2012) - בית המשפט העליון אומר שאין קשר בין העיכוב למעצר, זה שנפלו פגמים בעיכוב זה לא אומר דבר על המעצר, המעצר היא סוגיה בפני עצמה. בית המשפט אומר שהעיכוב פחות דרסטי, הוא נועד לצמצם את השימוש בסמכות המעצר.

מעצר ע"י שוטר ללא צו שופט

חוק המעצרים – 1, 4-6, 23-33 (סעיף 23 מדבר על מעצר ע"י שוטר ללא צו שופט)
פס"פ 19-22, 45-45 (סעיף 21 מדבר על מעצר נאשם, מי שהוגש נגדו כתב אישום עד תום ההליכים ע"י בית המשפט)

סימן ד': פעולות אגב מעצר (פס"פ)

שימוש בכוח

19. מי שהוסמך לעצור אדם חב-מעצר רשאי להשתמש בכל אמצעי סביר הדרוש לביצוע המעצר, אם האדם מתנגד למעצר או מנסה להתחמק ממנו.

עזרת הציבור

20. כל אדם חייב לעזור לשוטר או לאדם אחר הדורש באופן סביר את עזרתו לעצור אדם שהוא מוסמך לעצרו או למנוע בריחתו.

כלי התקפה

21. העוצר רשאי לקחת מן הנעצר כל כלי-התקפה שעמו וימסור את הכלי שלקח לשופט או לשוטר שלפניו יש לפי החוק להביא את הנעצר.

חיפוש בעצור

22 (א) שוטר העוצר אדם, או המקבל עצור או אסיר למשמורתו, רשאי לערוך חיפוש על גופו; בסעיף זה, "חיפוש על גוף האדם" - חיפוש על פני גופו של אדם, בבגדיו או בכליו, שאינו חיפוש חיצוני או פנימי כהגדרתם בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), (התשנ"ו-1996)

דיני המעצרים שלנו עובדים על 3 סוגיות : תשתית ראייתית, חלופת מעצר ועילת מעצר.

השוטר צריך לשקול האם חלף מעצר הוא יכול לפגוע בחירותו של אותו חשוד בצורה שהיא יותר מידתית, שהיא פחות תפגע בחירות שלו. כנ"ל בס' 13 שמביאים חשוד במעצר ימים לפני הגשת כתב אישום או שהמשטרה מגישה בקשת למעצר עם חומרי חקירה שלא בפני השופט- הוא צריך לבדוק האם יש חשד סביר, האם יש עילת מעצר, בס' 21 כבר צריך תשתית ראייתית יותר גבוהה (ראיות גולמיות – האם יש בראיות פוטנציאל להרשעת המעצר) דוגמא: אדם התפרץ לבנק, יצא מהבנק רואים אותו יוצא מהוויטרינה של הבנק שבידו הכספת- אין ספק שזה ראיות נסיבתיות כי איש לא ראה אותו מתפרץ, אבל העובדה שהייתה הזעקה והוא יצא מהוויטרינה- מדובר בראיות נסיבתיות חזקות.

מבחינת החוק ס' 23 נותן לנו את הסמכות לשוטר לעצור חשוד ללא צו, רק אם יש לו יסוד סביר לחשד שאותו אדם עבר עבירה מסוג עוון או פשע, זה התנאי הבסיסי! מדובר על תשתית ראייתית נמוכה בשלב הזה. יש לנו 3 עילות מרכזיות (להסתכל בחוק) **ס' 4 – עילת מסוכנות כללית.**

ס' 5 – תת קבוצה בתוך עילת המסוכנות - מסוכנות סטטוטורית : די שאדם נחשד בביצוע עבירה, למשל, כל מי שנחשד ברצח הוא מסוכן עפ"י החוק. יש לנו 5 עבירות כאלה (מסוכנות מובנית, החוק קובע ואין ויכוח) – כל עבירת אלימות במשפחה יש אלימות סטטוטורית (לא משנה אם מילולי או הכאה באמצעות סטירה או באמצעות מקל), עבירות שדינם מיתה או מאסר עולם, עבירות ביטחון ס' 35 מונה לנו את עבירות הביטחון, עבירות ריגול, פגיעה בביטחון המדינה, הסתננות, ס' 5ג עבירות על פקודת הסמים למעט שימוש בסם לצריכה עצמית (סחר, יבוא, גידול, אספקה, שידול קטין), ס' 5ד – עבירה שנעשתה באלימות חמורה או אכזריות או שימוש בנשק חם/קר (עבירות סכין או נשק חם) ס' 5ה – עבירות אלימות במשפחה- כל העבירות שבוצעו בין בני זוג, בין הורים וילדים, בין אחים וכדומה. המשמעות היא שיש חזקה בחוק מי צריך להפריך אותה? החשוד צריך להפריך אותה שהוא לא מסוכן.

תנאי אחרון – אדם ישוחרר בערובה ויש יסוד סביר להניח שהוא עומד להימלט מהדין או שיש יסוד להניח שהפר את תנאי הפיקוח – דובר באדם ששוחרר בתנאים, למעצר בית או ערבויות או צו הרחקה- ולמחרת חזר למקום, יש לשוטר סמכות לעצור אותו רק בגלל הפרת התנאים.

יש לנו למעשה סמכות מעצר של שוטר לעצור חשודים ללא צו שופט, יש לנו סמכות של שופט להוציא צו מעצר לפי ס' 13, ויש סמכות שופט לעצור אדם עד תום ההליכים.

כששוטר עוצר אדם ללא צו שופט – כדי שתהייה לו סמכות והמעצר יהיה חוקי הוא צריך להזדהות לפי ס' 24 לחוק המעצרים, ס' 5א לפקודת המשטרה, אבל עדיין אי אפשר לעצור אדם סתם. תנאי היסוד הוא התשתית הראייתית (יסוד סביר לחשד שאדם עבר עבירה שהיא בת מעצר, ס' 23) וגם מתקיים אחד מאלה:

- שאדם עבר בפניך את העבירה בת מעצר, יש חשש שהוא עלול לסכן בטחונו של אדם וביטחון הציבור.
- שהחשוד לא יתייצב לחקירה – כאן אמרנו שצריך להיות יסוד סביר לחשד שכבר בעבר לא התייצב לחקירה.
- יש יסוד סביר ששחרור העצור יביא לשיבוש והעלמה – אם המשטרה לא תעצור אותו הוא ישפיע על עדים אחרים, הוא יפגע ברכוש.

אין ספק שיש מקרים שהם ברורים, אבל מה זה "זה מקרוב" בס' 23א1 ?

בג"צ 465/75 דגני נ' שר המשטרה, פ"ד (1) 337

בית המשפט העליון פירש "זה מקרוב" = עניין שהוא קרוב בסמוך, עניין שהוא טרי במובן של מס' שעות בודדות ולא בגדרי זמן של ימים. בפס"ד זה היה סיפור של מישהו שנחשד כקשור בפרשייה של חטיפת/הסתרת קטין והוא גר בטבריה. משטרת רמת גן קראה לו לחקירה, הוא ביקש להיחקר בטבריה, בסופו של דבר מאז החשד עד לביצוע המעצר בפועל הוא לא התייצב לחקירה עברו 8 ימים, הדברים הגיעו לבית המשפט העליון והוא מורה לשחרר את דגני. מבחינתנו מה שחשוב זה הרציון, בית המשפט העליון אומר זה מקרוב הכוונה לא לימים, אלא עניין של משהו טרי במובן של מס' שעות.

ס' 13 הוא סמכות שופט לעצור אדם לפני הגשת כתב אישום, בנוכחותו או לחתום על צו שיבוצע מאוחר יותר ע"י המשטרה – התוקף של הצו הוא 180 יום, חצי שנה, הסמכות היא ל-24 שעות. אם 180 יום לא איתרו את החשוד שלנו צריך לחדש את הצו. ס' 13 דורש חשד סביר

חשד סביר יכול להיות גם ראיות לא קבילות (הם יבוטלו אחר כך המשפט) במילים אחרות, ניתן לעצור על בסיס ראיות לא קבילות. לדוגמא: מקור שמיעה.

ס' 21 הוא אחרי הגשת כתב אישום, סמכות בית משפט לעצור נאשם שהוגש כנגדו כתב אישום והתביעה מבקשת לעצור אותו עד תום ההליכים.

פטור שוטר מאחריות – ס' 44 – שוטר לא ישר באחריות אזרחית או פלילית בשל מעצר או עיכוב שלדעת בית משפט ביצע אותו בתום לב ולמען שלום הציבור, אולם האמור בסעיף זה לא יגרע מכוחם של הממונים עליו לנקוט אמצעים משמעתיים כפי שיראו לנחוץ.

כניסה למקום – ס' 45 – אדם הגר בבית או במקום שמותר להיכנס אליו מכוח רשות לעצור או לחפש או הממונה על בית או מקום כאמור, ירשה לפי הדרישה, כנסה חופשית וייתן כל הקלה סבירה; נדרש וסרב להרשות כניסה כאמור מי שזכאי להיכנס רשאי לבצע את הכניסה בכוח.

לאחר ששופט עוצר אדם, וזו סמכות שיש לכל שופט יש תנאים והליכים שצריך לעבור עם העצור.. כתוב בסעיפים 25-28 לחוק המעצרים – הבאת העצור לתחנת משטרה, דוח מעצר, בירור מול הקצין הממונה והחלטה לאחר ששמע טענותיו של העצור.

הבאת העצור בפני השופט: ס' 29 (א) – מי שנעצר בידי הקצין הממונה לפי ס' 27 יובא בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-24 שעות בפני שופט.

מעצר ימים: סעיפים 12-20 לחוק המעצרים

אנחנו בשלב הבא, מי שמורה על המעצר הוא לא השופט או הקצין הממונה בתחנה אלא שופט. מדובר על מעצר חשוד לפני הגשת כתב אישום כשיש 2 אופציות:

1. השופט למעשה חותם על צו המעצר במעמד צד אחד כי המשטרה הגישה לו בקשה לעצור את החשוד שלנו, אם שופט נותן צו מעצר שלא בנוכחות החשוד תוקף הצו 180 ימים.
 2. שהשופט יורה על מעצרו של אדם בנוכחותו.
- לרוב, המעצר הראשוני יהיה ששופט חותם על צו מעצר שלא בנוכחות החשוד, החשוד נעצר ע"י המשטרה, מתחילה החקירה ולמעשה רק לאחר 24 שעות מביאים את החשוד בפני השופט לצורך הארכת מעצר. השיקולים הם אותן שיקולים – מבחינת השופט הוא צריך תשתית ראייתית- לשקול עניין של חשד סביר.

סמכות שופט (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

12. הוגשה בקשה לעצור אדם, רשאי שופט, לאחר שעיין בחומר שעליו מתבססת הבקשה, לצוות בהחלטה מנומקת בכתב, על מעצרו של אותו אדם, ובכלל זה על מעצרו בפיקוח אלקטרוני לפי הוראות סימן ג'1, או על שחרורו בערובה או ללא ערובה או בתנאים שימצא לנכון; צו מעצר יכול שיינתן בין בנוכחותו של החשוד ובין בהעדרו.

עילות המעצר לפני הגשת כתב אישום

13. (א) שופט לא יצווה על מעצרו של אדם, אלא אם כן שוכנע כי קיים חשד סביר שהאדם עבר עבירה, שאיננה חטא, ומתקיימת אחת מעילות אלה:

- (1) קיים יסוד סביר לחשש ששחרור החשוד או אי-מעצרו יביא לשיבוש הליכי חקירה או משפט, להתחמקות מחקירה מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או יביא להעלמת רכוש, להשפעה על עדים או לפגיעה בראיות בדרך אחרת;
- (2) קיים יסוד סביר לחשש שהחשוד יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור או את בטחון המדינה;
- (3) בית המשפט שוכנע, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, שיש צורך לנקוט הליכי חקירה שלא ניתן לקיימם אלא כשהחשוד נתון במעצר; בית המשפט לא יצווה על מעצר לפי עילה זו לתקופה העולה על 5 ימים; שוכנע בית המשפט שלא ניתן לקיים את הליך החקירה בתוך התקופה האמורה, רשאי הוא לצוות על מעצר לתקופה ארוכה יותר או להאריכו ובלבד שסך כל התקופות לא יעלו על 15 ימים.

(ב) שופט לא יצווה על מעצר לפי סעיף קטן (א), אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של קביעת ערובה ותנאי ערובה, שפגיעתם בחירותו של החשוד פחותה.

מעצר של נמלט ממשמורת

14. ראה שופט, על יסוד הצהרה בכתב של שופט, כי אדם נמלט ממשמורת חוקית, יצווה על מעצרו של האדם לשם החזרתו לאותה המשמורת שממנה נמלט.

מהו חשד סביר?

בש"פ זאב רוזנשטיין נ' מדינת ישראל – בש"פ 6350/97 – חשין אומר שקשה להגדיר מהו חשד סביר, האם זה ראיות שהם קלות כנוצה או כבדות כנוצה? עצרו אותו בקשירת קשר לרצח של 3 אנשים, הוא נעצר ע"י בית משפט שלום, היו כמה הארכות מעצר, הביאו אותו להארכת מעצר רביעית וביקשו להאריך את מעצרו בעוד 6 ימים. בית המשפט השלום סרב להאריך עוד פעם את המעצר של רוזנשטיין והורה על שחרורו בתנאים מגבילים כי לא עובה החשד הסביר, המדינה הגישה ערר למחוזי שהורה להארכת מעצרו של רוזנשטיין ועל החלטה הזו רוזנשטיין הגיש ערר לעליון. אומר השופט חשין לגבי חשד סביר – חשד סביר הוא מידת הקרבה שבין הראיות שבידי המשטרה לבין החשוד. כלומר, חשד סביר הוא אותו קשר בין החשוד שלנו לעבירה שמיוחסת לו. הראיות עשויות להצדיק את תחילתו של מעצר ולא בהכרח יעמוד להם כוחן להמשך המעצר. במילים שלנו, השופט חשין לוקח את ס' 21, את התשתית הראייתית שנדרשת שם למעצר נאשם עד תום ההליכים (ראיות לכאורה) ומשווה אותה לתשתית הנדרשת בעניינינו- הארכת מעצר של חשוד (חשד סביר), הוא אומר שבראיות לכאורה בית המשפט חייב להתרשם אך ורק מראיות קבילות לפי דיני הראיות. ולכן השופט חשין אומר שבחשד סביר ניתן להסתמך על ראיות קבילות וגם ראיות לא קבילות אשר יש בכוחם בסבירות ראויה לקשור את החשוד שלנו לביצוע העבירה המיוחסת, כלומר, חשד סביר עובד על הקשר בידי הראיות שבידי המשטרה לבין החשוד. במקרה של רוזנשטיין אומר בית המשפט העליון שנכון שהאריכו לו את

המעצר כמה פעמים אבל גם אם התפתחות החקירה הובילה לכך כי יש חומר מודיעיני או תשתית ראייתית נוספת הקושרת את החשוד גם במעשה העבירה שבו דובר אזי זה מספיק כדי להאריך את המעצר. ככל שיש התפתחות בחקירה-גם אם מדובר בחשודים אחרים זה יכול להשליך על החשוד שלנו ולהספיק להארכת מעצר מבחינת עיבוי החשד. בית המשפט העליון דוחה את הערר ומותיר אותו עצור.

מעצר ימים הוא מעצר לצורכי חקירה! זה נכון שבהרבה מקרים יש לי לצד צורכי החקירה גם מסוכנות וגם

חשד לשיבוש, אבל לא ניתן לעצור אדם לצורכי חקירה עד אין סוף. שופט יכול לעצור אדם בכל פעם ל-15 ימים. אם יש לו צורכי חקירה מיוחדים (הכנסת מדובב לתא) אז העילה הזו מוגבלת ל-5 ימים. אם הגענו ל-30 במצטבר אין סמכות למשטרה לבקש את מעצרו אלא אם מי שחתום על בקשת המשטרה או נתן אישור למשטרה הוא היועץ המשפטי לממשלה – איתו ניתן להאריך מעבר ל-30 ימים.

בש"פ 8019/05 סינהרשקו נ' מדינת ישראל – מדובר ב-251 חשודים שנעצרו במסגרת פינוי כפר דרום בתקופת ההתנתקות של 2005 כאשר חשודים רבים התבצרו על גג בית הכנסת שבכפר דרום וסרבו להתפנות למרות צו האלוף שהיה, היו שם אירועי אלימות חמורים שזרקו על השוטרים שמנים, היה חשש למסוכנות וחשש לפגיעה בשוטרים וכמובן הפרה של הצו שהורה על הפינוי. המשטרה עוצרת את כל מי שהיה על הגג ומביאה אותה להארכת מעצר. בית המשפט השלום מורה על מעצרו של חלק ולגבי היתרה מורה על שחרורם כי הוא אומר שאין חשד סביר מעבר לעובדה שהיו על הגג. בית המשפט המחוזי מורה על מעצרו והערר הוגש לבית המשפט העליון שמאשר את ההחלטה של המחוזי וקובע שלצורך קיומו של חשד סביר ראשוני די בנוכחות על הגג. משום שכל מי שהיה על הגג למעשה הפר את הצו שהורה לפנות- זה נכון מה שאמר בית המשפט השלום- יהיה צורך בעיבוי החשד הסביר בהארכות המעצר השונות, אבל בשלב בקשת הארכת המעצר הראשונה זה מספיק בנוגע לחשד הראשוני. יש לנו פס"ד שממחיש שחשד סביר הוא פרי העיתות! לא כמו שאמר חשין ברוזנשטיין, לא חשד סביר שהספיק למעצר ראשוני אלא חשד סביר שיספיק להארכת מעצר.

האם ניתן להאריך מעצר לחשוד לצורך בדיקה פסיכיאטרית? כן. בדיקה פסיכיאטרית בהליך הפלילי היא נחוצה כדי שתבדוק את הכשירות הדייונית – האם החשוד שבפנינו יכול לעמוד לדין? האם הוא מבין את ההליכים ואת תפקידו של התובע, האם הוא יכול לשתף פעולה עם הסנגור? בנוסף הוא בודק את הכשירות המהותית – האם הנאשם שלנו היה כשיר למאסר בעת ביצוע העבירה? יש לנו סייג לעניין שפיות הדעת.

השאלה שהגיעה לבית משפט העליון בבש"פ 92/00 פלוני נ' מדינת ישראל- האם ניתן להאריך מעצר לצורך בדיקה פסיכיאטרית? בית המשפט העליון אומר שבדיקה פסיכיאטרית כשלעצמה היא לא ממלאת עילת מעצר כלשהי- כי אין חשש לשיבוש, או שהוא כשיר או לא – אין שיבוש, אם יש לו מסוכנות לפסיכיאטר המחוזי יש סמכות להורות על אשפוז של אדם בכפיה- אנחנו לא צריכים את ההליך הפלילי בשביל זה. אבל לצורך הביורור אם בכלל הוא ביצע את העבירה או לא היה כשיר, לצורך ההליך הפלילי ניתן בהחלט להורות על אשפוז במסגרת מעצר הימים לצורך בדיקה ראשונית. בדר"כ בכל הליך משפט יש פסיכיאטר תורן מטעם הפסיכיאטר המחוזי שפוגש בעצורים עוד בתאי המעצר, ויכול תוך יום לתת חוות דעת ראשונית.

הפסיקה הרחיבה את העילה השלישית בס' (3)13 ואמרה שזה לא מחייב שזה חייב להיות רק במעצר אלא פעולות חקירה שלא ניתן לקיימם באורח סביר וראוי בדרכי החקירה המקובלות והרגילות – נקבע בבש"פ 5492/98 – ברוזנסון נ' מדינת ישראל – שם היה מדובר במנהל בנק שיוחסו לו עבירות של קבלת שוחד, זיוף, קבלת דבר במרמה, קשירת קשר, הוא היה מנהל בנק ולמעשה הוא נתן אשראי וניצל את סמכותו כדי לתת אשראי למקורביו למרות שלא היו זכאים, הוא נעצר ומעצרו הוארך בפעם הראשונה ל-5 ובפעם השניה ל-7 ימים. על הארכת המעצר השנייה של בית המשפט השלום בחדרה הוא הגיש ערר למחוזי שנדחה והוא הגיע לבית המשפט העליון – הוא שתק בחקירתו, הוא לא שיתף פעולה עם המשטרה, שאכן זו זכותו לפי החוק לשתוק בחקירה אבל זה משמש גם נגדו כי בשלב המעצר זה מחזק את ראיות המשטרה וגם להגביר את עילת המסוכנות, בעניין של צורכי חקירה אומר בית המשפט העליון, שהוא יצר הגבלה על פעולות המשטרה כי הוא שתק ולכן ישנם פעולות חקירה שלא ניתן לבצע אותם אלא אם הוא עצור. כאן בית המשפט העליון מפרש למעשה בצורה יותר רחבה את הביטוי של העילה השלישית. כלומר, אין לפרש את העילה השלישית כמכוונת להליכי חקירה שיסכלו מכל וכל אלא אם החשוד יהיה במעצר.

פעולות שלא משבשות את ההליכים האם צריך להאריך את המעצר? דוגמאות:

עמ"י (ב"ש) 18244-01-15 אלימלך נ' מדינת ישראל – אותו אלימלך נהג שיכור ברכב והמשטרה עשתה חיפוש ברכב ומצאה 22 אריזות של נייס גיא. הוא טען שזה שלו ושייך לו ומשתמש לצריכה עצמית כי סובל מכאבים לאחר ניתוח ברגל. הסניגור טען

סד"פ 9 תפסתם את הסמים מרשי הודה שזה שלו למה להאריך את המעצר. בית המשפט השלום בב"ש מאריך 5 ימים. הסניגור מגיש ערר למחוזי כי זה פעולה שאי אפשר לשבש אותה (בדיקת הסמים). הש' ביטן אמר יש פה מסוכנות יש חשד סביר לעבירה, אין לאותו אדם לשבש את הבדיקה המעבדתית ובכל זאת השגרה המשפטית היא שמעצרו מוארך עד שתתברר שאכן מדובר בסם מסוכן כי אז יהיה ניתן לשקול אם עם כתב האישום נגיש בקשה למעצר עד תום ההליכים או נשחרר אותו. אם מסתבר שהאריזות שנתפסו הם סם מסוכן יהיה אפשר להאריך את מעצרו לתום ההליכים. לא מצאתי מקום להתערב בהחלטת בית משפט קמא.

עמ"י (ב"ש) 62611-10-13 בילאל אזברגה נ' מדינת ישראל – עבירות שב"ח. תושב איזור שנכנס לישראל מבלי היתר כדין. נתפס שהוא נוסע בישראל תוך ביצוע עבירות תנועה והוא נעצר ע"י השוטרים. בשל מזג האוויר, ביקשה המשטרה להאריך את מעצרו 5 ימים נוספים על מנת לקבל תעודת עובד ציבור מהמנהל האזרחי (אם יש לו אישור שהייה בישראל או לא). בית המשפט השלום בב"ש לא נעתר לבקשת המשטרה אבל האריך את המעצר ליום אחד על מנת שהמשטרה תשיג את התעודה. הסניגור אמר איך מרשי יכול לשבש את פעולת הוצאת עובד ציבור מהמנהל האזרחי? למה להאריך את מעצרו? המחוזי (אליהו ביטן) קובע לא מצאתי הצדקה להתערב בהחלטת בית משפט קמא ולכן זה פעולה שהוא לא יכול לשבש אבל יש מקום להאריך את המעצר ביום אחד.

בש"פ 1561/11 פלונית נ' מדינת ישראל 25.2.11 – הש' אדמונד לוי – עשו חיפוש בבית של החשודה ומצאו כמות נכבדת של קוקאין. היא טענה שמה שנתפס במקרה זה סוכר. הוברר שהסמים נשלחו למעבדת סמים וכל שנותר זה רק חוות דעת סם. חלף כבר יומיים ועדיין אין למשטרה חוות דעת סם. אנשי המעבדה כתבו מזכר ליחידה החוקרת והיא העבירה לבית המשפט שהם לא עובדים בסופש שבע. אומר השופט אדמונד לוי עם הסבר זה אני מתקשה להסכים כי לא מתקבל על הדעת שהחופש של החשודה יותנה בזה שהמעבדה לא עובדים בשישי שבת. על הכף יש את חירות החשודה ואם למשטרה לא דחוף למהר ולבדוק את הסמים אז היא בינתיים תהיה בבית ואם צריך יהיה אפשר לעצור אותה מחדש.

בש"פ 6781/13 קונדוס ואח' נ' מדינת ישראל 4.11.13 – הש' ארבל – בית המשפט העליון מתווה מה הם השיקולים של בית משפט למעצרים לשקול כדי להכריע בהיתכנותה של חלופת מעצר של תושבי האיזור שנאשמים בשהייה בלתי חוקית ולעיתים גם בעבירות נלוות. פס"ד ניתן במישור של מעצרים עד תום ההליכים (הוגש נגדם כתב אישום אבל קשור גם למעצרי ימים). בעיקרון אומר בית המשפט העליון העובדה שאדם הוא תושב האיזור אינה אומרת שעל כל עבירה הוא צריך להיעצר עד תום ההליכים. מקום שבאותן נסיבות תושב ישראל היה משתחרר לחלופת מעצר על בית המשפט לשקול גם בעניינו של תושב האיזור חלופת מעצר. יש כל מיני שיקולים. צריך לבדוק את טיב העבירה, האם מדובר בעבירת שהייה בלתי חוקית לבדה או שמא מדובר בעבירות שב"ח לצד עבירות נלוות. בתחום העבירות הנלוות – האם מדובר בעבירות שאפשרו את עבירת השב"ח או שמא מדובר בעבירות נלוות. האם מדובר באדם עם עבר פלילי או לא. האם הכניסה לישראל נועדה למטרת עבודה או שמא לבצע עבירות בה. אלה מערכת שיקולים שעל בית המשפט לקחת. בעיקרון על עבירת שב"ח לבדה גם אם יש עבר פלילי דומה בעבירות שב"ח, הפסיקה אומרת שהחשש היחיד שקיימת כאן היא עילת מעצר של חשש להימלטות מאימת הדין (יש חשש שהוא לא התייצב למשפט בישראל כי הוא לא גר בישראל הוא גר באיזור) לכן ניתן להבטיח את החשש הזה בערבויות (ערבות כספית, ערבות עצמית, צד ג' של אזרח ישראלי שימסור את כתובתו ככתובת למסירת כתבי בית דין לחשוד שלנו). מה קורה עם עבירות שב"ח עם עבירות נלוות. הפסיקה מבחינה בין עבירות נלוות שלמעשה אפשרו את השב"ח (למשל השוטר בא לעצור את השב"ח והשב"ח בורח לשוטר) גם במקרים האלה הפסיקה הכירה שניתן לקבוע ערבויות הולמות לשחרור. אבל מה קורה אם יש מלבד השב"ח עבירות נלוות עצמאיות- כאן למעשה בית המשפט יבחן האם באותן נסיבות אזרח ישראלי היה משתחרר כן או לא? ועדיין מה מטרת הכניסה לישראל מה עברו הפלילי של השב"ח וכו' בית המשפט ישקול ברצינות אם לעצור אותו עד תום ההליכים או שמא לקבוע ערבויות כאשר יש סנוניות בפסיקה שאפשרו חלופות מעצר בישראל (חריג שבחריג). הש' ארבל החליטה לדחות את הערר והוא נותר עצור עד תום ההליכים. קונדוס היא הלכה מאוד חשובה לעניין עבירות שמבצעים תושבי האיזור בישראל שהדין מחייב לא להפלות אותם ביחס לאזרחי ישראל. יש מכלול שיקולים שבית המשפט יכריע אם לשחרר אותו או להשאיר אותו במעצר עד תום ההליכים.

קונדוס משפיע גם על מעצרי ימים כי אם הביאו למעצר ימים אדם שנכנס שלא כדין לישראל וגם עבירות נלוות שאפשרו לו את השב"ח. בית המשפט יורה על שחרורו בערבויות ואם יעמוד בערבויות שב"ס יעבירו את החשוד שלנו למחסום הקרוב לביתו ויחזר לאיזור.

סעיף 13(ב) מתקשר לקונדוס – שופט לא יצווה על מעצר לפי סעיף (א) אם אפשר להשיג את מטרת המעצר בחלופת מעצר שפגיעתה פחותה.

הארכת מעצר (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

16. על בקשה להארכת מעצרו של חשוד או נאשם, יחולו גם הוראות אלה:
- (1) הודעה על מועד הדיון ומקומו תימסר, ללא דיחוי, על ידי המשטרה לחשוד, לסניגורו, אם יש לו סניגור, ובאין סניגור – לאדם הקרוב לחשוד שהוא נקב בשמו;
- (2) הדיון יתקיים בפני החשוד, אלא אם כן נוכח השופט, על יסוד חוות דעת של רופא, שאין החשוד מסוגל להשתתף בדיון מפאת מצב בריאותו; במקרה זה, יתקיים הדיון בנוכחות סניגורו ואם אינו מיוצג ימנה לו השופט סניגור, עד שיוכל להתייצב בבית המשפט; פסקה המניעה להתייצבותו וטרם נסתיימה תקופת המעצר, רשאי החשוד לדרוש דיון חוזר;
- (3) הדיון יתקיים בפומבי, אולם רשאי שופט להורות שהדיון יתקיים בדלתיים סגורות בהתאם להוראות סעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984.

מעצר לפני הגשת כתב אישום

17. (א) ציווה שופט על מעצרו של חשוד בנוכחותו, לא תעלה תקופת המעצר על 15 ימים; אולם רשאי שופט להאריך, מעת לעת, את המעצר לתקופות שלא יעלו על 15 ימים; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לפגוע בהוראות סעיף 13(א)(3) סיפה.
- (ב) לא יוחזק חשוד במעצר ברצף אחד בקשר לאותו אירוע, לרבות המעצר ללא צו, לתקופה העולה על 30 ימים, אלא אם כן הבקשה למעצר נוסף הוגשה באישור היועץ המשפטי לממשלה.
- (ג) ציווה שופט על מעצרו של חשוד שלא בנוכחותו, לרבות מעצר לפי סעיף 14, והחשוד לא שוחרר לפני כן לפי סעיף 20, יובא החשוד בפני שופט בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-24 שעות משעת מעצרו; הובא העצור לפני שופט יחולו הוראות סעיף קטן (א).
- (ד) נעצר אדם וחקירתו נסתיימה, ישוחרר מהמעצר, ואולם אם הצהיר תובע כי עומדים להגיש כתב אישום נגדו ושוכנע בית המשפט, כי יש עילה לכאורה לבקש את מעצרו עד תום ההליכים, רשאי שופט להאריך את המעצר, מטעם זה, לתקופה שלא תעלה על 5 ימים, בכפוף להוראות סעיף קטן (ב). (**הצהרת תובע**) – במילים אחרות, במסגרת של 30 ימים אם הגענו ליום האחרון והתובע אומר שהוא עומד להגיש כתב אישום עדיין הצהרת התובע צריכה להיות נתמכת באישור יועמ"ש.

שחרור באין אישום (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

59. חשוד הנתון במעצר ולא הוגש נגדו כתב אישום תוך 75 ימים לאחר מעצרו, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה. – סעיף זה אומר שלמעשה ניתן לעצור אדם למעצרי ימים מעבר ל-30 יום עד 75 ימים ואז למעשה לאחר 75 ימים אם לא הוגש כתב אישום הוא ישוחרר מהמעצר בתנאי ערובה או שלא בתנאי ערובה.

סיכום - תקופת מעצר

- * **עיכוב** – סעיף 73 – 3 שעות (מספר מעורבים ניתן להעריך בעוד 3 שעות).
- * **מעצר ע"י שוטר או בצו שופט שניתן בהעדרו** – סעיף 17(ג) – 29 – 24 שעות.
- * **הארכת מעצר – לצרכי חקירה** – עד 5 ימים מנימוקים מיוחדים, אם לא ניתן לקיים את החקירה בתוך תקופה הזו, הארכה עד ל-15 ימים (13)(א)(3) לחוק המעצרים.
- * **הארכת מעצר של כמי שלא הובא מטעם רפואי** – סעיף 16(2) לחוק המעצרים – 24 שעות ראו סעיף 17(ג) לרבות מי שנעצר לאחר שנמלט ממשמורת חוקית.
- * **הארכת מעצר** – בקצבות של עד 15 ימים בכל פעם, לא יוחזק אדם מעל ל-30 ימים ברציפות אלא אם כן בקשת המעצר הוגשה באישור היועמ"ש – 17(א)+(ב). (עד מתי? עד 75 ימים)
- * **הצהרת תובע** – עד 5 ימים – 17(ד) בתוך תקופת ה-30 ימים, אלא אם הוגשה הארכה באישור היועמ"ש.

מה קורה אם יש מישהו שמאושפז שבועיים? כל יום נעשה את הארכה ב-24 שעות כאשר אנחנו יודעים שזה תקופה? במקרה כזה כדי לפטור את הלופ הזה, בית המשפט יכול בחריגים המתאימים לקיים את הדיון בבית החולים, להגיע אל מיטת החולה ושם יקיימו את הדיון ואז יהיה ניתן להאריך את המעצר ביותר מ-24 שעות.

מה קורה אם החקירה הסתיימה? החשוד שלנו לכאורה מסוכן והשוטר התייצב ללא הצהרת תובע?
בש"פ 4829/14 פלוני נ' מדינת ישראל 8.7.14 - פס"ד זה אומר לנו שגם בעילה של מסוכנות ניתן להאריך מעצר עת הסתיימה החקירה. הסיפור בפס"ד זה השוטר אמר שהחקירה הסתיימה, הוא ביקש להאריך מעצר עד מחר שעד אז תוגש הצהרת תובע, הסנגור התנגד והסתמך על 17(ד) ואומר שכל עוד לא הוגשה הצהרת תובע צריך לשחרר. בית המשפט השלום החליט להאריך מעצר, המחוזי דחה את הערר והתיק הגיע לבית המשפט העליון לכבוד השופט עמית, הוא אומר שנכון שזה החוק, כשמסתיימת החקירה החשוד משוחרר ממעצר אבל, למרות שנוסח של ס' 17(ד) הוא מנדטורי יש לפרש את הסעיף לפי הפרשנות התכליתית ולכן גם לפי ס' זה על בית המשפט לבחון על עילות המעצר וכדי שלא תבצר תוצאה שלפיה עברין מסוכן

סד"פ השופט רועי פרי
ישוחרר רק מטעם זה שהחקירה הסתיימה ולא הוגשה הצהרת תובע, יכול להיות מצב של "שלב הדמדומים" שבין עיתוי של סיום החקירה והצהרת התובע- אם יש מסוכנות ניכרת בית המשפט יכול מכוח עילת המסוכנות להורות על המשך מעצר, ואכן מאושר היום הנוסף שביקש לעצור את החשוד. היה מדובר בתיק של קטין שתקף שוהים במעון גלעם – מעון לנערים, הוא תקף נערים אחרים ששוהים שם וגם את אנשי הצוות. בית משפט השלום החזיר אותו למעון כי אל הייתה הצהרת תובע, בית המשפט המחוזי קיבל את הערר ואמר שהוא מאריך את המעצר למחרת כדי שיוגש הצהרת תובע. בית המשפט העליון אומר שאכן יש מסוכנות ואי אפשר להחזיר אותו לאותו מקום שבו הוא תקף, הוא ער לכך שהחקירה הסתיימה ולא הוגשה הצהרת תובע אבל באזור הדמדומים כמו שקורא לזה השופט עמית לבית המשפט יש סמכות להאריך את המעצר כמעצר מעין גישור עד שתוגש הצהרת תובע. השופט עמית קורא למחוקק לתקן את הסעיף המנדטורי (עד כה לא תוקן).

מעצר עד תום הליכים

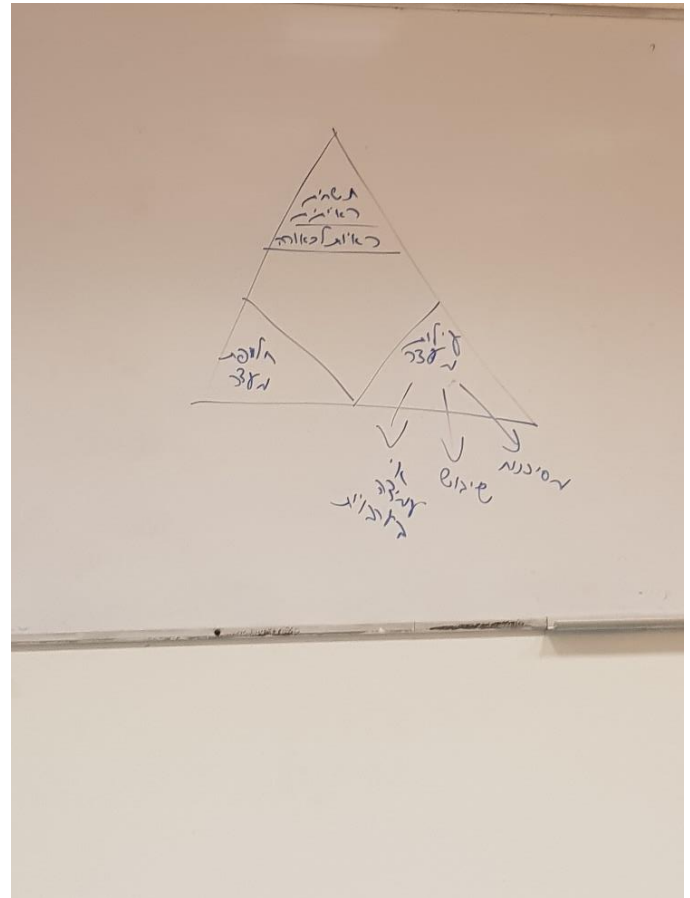
החשוד שלנו הופך לנאשם כי הוגש נגדו כתב אישום. הפרקליטות/המשטרה לפי הסמכות שלהם- סבורים שיש מסוכנות מסוימת שמצריכה שלאורך ההליך הוא יהיה במעצר. זה לא מחייב שהנאשם יגיע מהליך הימים למעצר עד תום הליכים – לא בכל תיק יש הצהרת תובע. עפ"י 20' לחוק המעצרים כל עוד אנחנו מדברים על חשוד ולא נאשם, כלומר, חשוד שעצור במעצר ימים, אם שופט לא כתב משהו מיוחד בהחלטה לקצין משטרה יש סמכות לפי 20' לחוק המעצרים לשחרר אותו בתחנה. לדוגמא: האריכו מעצר עד 8/1 – הקצין עובר על החקירות והוא אומר שלדעתו לא יצא מהתיק כלום, אז אין צורך להשאיר אותו עוד יומיים אז הוא יכול לשחרר אותו בערובות. אם החשוד מסכים- אין בעיה, אם החשוד מתנגד לערבויות הוא יכול להגיש ערר על החלטת הקצין ובית המשפט יקיים דיון בערר על תנאי השחרור. נניח שהקצין קבע שהוא יהיה במעצר בית לחמישה ימים, החשוד שלנו לא מסכים למעצר בית, יש תנאים מגבילים שמאפשרים להגיש ערר שישמע באופן כמעט מיידי וישמע בפני שופט בבית משפט השלום והוא יחליט אם לשנות את התנאים המגבילים. לקצין אין סמכות יותר להורות על שחרור - מהרגע שהוגש כתב אישום.

מעצר לאחר הגשת כתב אישום (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

21. (א) הוגש כתב אישום, רשאי בית המשפט שבפניו הוגש כתב האישום לצוות על מעצרו של הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים, ובכלל זה על מעצרו בפיקוח אלקטרוני, אם נתקיים אחד מאלה:
- (1) בית המשפט סבור, על סמך חומר שהוגש לו, כי נתקיים אחד מאלה:
 - (א) קיים יסוד סביר לחשש ששחרור הנאשם או אי-מעצרו יביא לשיבוש הליכי משפט, להתחמקות מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או יביא להעלמת רכוש, להשפעה על עדים או לפגיעה בראיות בדרך אחרת; (עילת השיבוש)
 - (ב) קיים יסוד סביר לחשש שהנאשם יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור, או את בטחון המדינה; (עילת המסוכנות)
 - (ג) הואשם הנאשם באחד מאלה:
- (1) עבירה שדינה מיתה או מאסר עולם;
 - (2) עבירת בטחון כאמור בסעיף 35(ב);
 - (3) עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973, למעט עבירה הנוגעת לשימוש בסם או להחזקת סם לשימוש עצמי;
 - (4) עבירה שנעשתה באלימות חמורה או באכזריות או תוך שימוש בנשק קר או חם;
 - (5) עבירת אלימות בבן משפחה כמשמעותו בחוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991, חזקה כי מתקיימת העילה האמורה בסעיף קטן (ב), אלא אם כן הוכיח הנאשם אחרת.
- (2) בית משפט ציווה על מתן ערובה והערובה לא ניתנה להנחת דעתו של בית המשפט או שהופר תנאי מתנאי הערובה, או שנתקיימה עילה לביטול השחרור בערובה.
- (ב) בית המשפט לא יתן צו מעצר לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן נוכח, לאחר ששמע את הצדדים, שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה, ולענין סעיף קטן (א)(1), לא יצווה בית המשפט כאמור, אלא אם כן נתקיימו גם אלה:
- (1) לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו של הנאשם, פחותה;
 - (2) לנאשם יש סניגור, או שהנאשם הודיע שברצונו שלא להיות מיוצג בידי סניגור.
- (ג) לא היה לנאשם סניגור והוא לא הודיע כאמור בסעיף קטן (ב)(2), ימנה לו בית המשפט סניגור ויחולו לענין זה הוראות פרק ב' לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן – חוק סדר הדין הפלילי), או הוראות חוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995 (להלן – חוק הסניגוריה הציבורית), לפי הענין; כל עוד לא נתמנה סניגור, רשאי בית המשפט לצוות על מעצרו של הנאשם לתקופות שלא יעלו על 7 ימים כל פעם, ובלבד שסך כל התקופות לא יעלו על 30 ימים.
- (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997**
- (ד) על אף הוראות סעיף קטן (ב) רשאי בית המשפט, על פי בקשת הנאשם או סניגורו, לדחות את הדיון, כדי לאפשר לנאשם או לסניגורו לעיין בחומר החקירה ולצוות שהנאשם יהיה במעצר לתקופה שלא תעלה על 30 ימים.

(ה) צו מעצר לפי סעיף זה יעמוד בתוקפו עד למתן פסק הדין, אלא אם כן קבע בית המשפט אחרת; על צו מעצר לפי סעיף זה לא יחולו הוראות סעיף 20.

3 סיבות למעצר: תשתית ראייתית, עילת מעצר, חלופת מעצר.

מהם ראיות לכאורה?

בש"פ 8087/95 שלמה זאדה נ' מדינת ישראל 18.9.98 – עבירות של החזקת סמים שלא לצריכה עצמית, נתפסו סמים בדירה ששכרו חבריו של העורר, העורר הכחיש כל קשר לסמים. היו ראיות נסיבתיות ובית המשפט החליט שיש ראיות לכאורה גם לקשר שלו לסמים.

יש להבחין בין ההליך העיקרי שבו נקבעות החפות או האשמה לבין הליך הביניים של מעצר עם תום הליכים שבו מוכרעת שאלת המעצר עד תום ההליכים.

ראיות לכאורה להוכחת האשמה הן ראיות גולמיות אשר לגביהן קיים סיכוי סביר שעיבודן במהלך המשפט תוך בחינתן בחקירות, בקביעת אמינות ומשקל – יוביל לראיות (רגילות) אשר מבססות את אשמת הנאשם מעל לכל ספק סביר. במילים שלנו, ראיות לכאורה הן ראיות גולמיות, קבילות אשר יש בהן פוטנציאל לאשמתו של הנאשם. בשלב מעצר עד תום הליכים בית המשפט לא שומע חקירות ועדים, הוא ניזון מתיק החקירה – מראיות גולמיות. לדוגמא: בתיק אלימות במשפחה אם יש לי את עדות מתלוננת זה מספיק לראיות לכאורה.

בש"פ 6910/13 מדינת ישראל נ' האדי קבלאן 17.10.2013 – בפס"ד זה דובר על עבירת רצח והדחה של עדות. פסק דין זה מדגים את ההלכה בצורה הכי ברורה.

"כידוע בשלב בחינת הקשה למעצר נאשם עד תום ההליכים בוחן בית המשפט אם קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתו בעבירות המיוחסות לו. בחינה זו אינה דורשת הוכחה ברמת הסתברות של מעל לכל ספק סביר, אלא מסתפק בבחינת הכוח ההוכחתי הפוטנציאלי הטמון בחומר החקירה הגולמי. ראיות לכאורה בהקשר זה הן ראיות שלגביהן קיים סיכוי סביר שעיבודן במהלך המשפט- תוך כדי העברתן בכור ההיתוך של החקירות, מבחני הקבילות והמשקל- יוביל בסופו של המשפט לביסוס אשמתו של הנאשם מעבר לכל ספק סביר. בשלב מקדמי זה של מעצר עד תום הליכים אין בית המשפט נדרש לעמוד על משקלן

סד"פ
של הראיות או לקבוע ממצאים בשאלת מהימנותם של העדים כפי שנעשה בהליך העיקרי ודי כי שוכנע שישנו פוטנציאל ראייתי להרשעת הנאשם בתום ההליך המשפטי".

מה קורה בתיק שלא ניתן להרשיע אם אין לי תוספת ראייתית? אם נאשם הודה בחקירתו במיוחס לו לא ניתן להרשיע אותו על סמך הודאה בלבד, הפסיקה דורשת דבר מה נוסף – תוספת מאמתת שאכן הדברים שמסר הם נכונים, (פרט מוכמן/מוסתר- שרק מבצע העבירה ידע).

תוספת שניה – חיזוק: תוספת ראייתית אשר למעשה באה לחזק ראייה אחרת, למשל, שותף לדבר עבירה, ברור שאחד יכול להפיל את התיק על השני, אני אדרוש חיזוק, נניח ששניים התפרצו לבנק וביצעו שוד, אחד מהם אומר שהוא ביצע את זה אבל השני היה העיקרי, כדי להרשיע את השני בגלל שהראשון הוא שותף- לא מספיקה לי העדות שלו אז לדוגמה ניתן להשתמש בראיית איכון.

תוספת שלישית – סיוע: התוספת הראייתית הכי חזקה כי היא למעשה תוספת ראייתית שמסבכת את הנאשם בנקודת המחלוקת והיא חייבת להגיע ממקור חיצוני. לדוגמה קטין מתחת לגיל 14 שחוקרת הילדים מעידה במקומו, סיוע יכול להיות שעל תחתוניו של הקטין נמצאו כתמי זרע של הנאשם.

שאלה הפסיקה אם אנו בוחנים במעצרים עד תום הליכים את הראיות הגולמיות, ורק ראיות גולמיות קבילות הן ראיות לכאורה- אז מה קורה אם יש ראיות שצריכים בה תוספת ראייתית והיא לא קיימת? האם בשלב מעצר עד תום הליכים צריך לבחון תוספות ראייתיות? הפסיקה של בית המשפט העליון היא למעשה לא חד משמעית, יש עמדות לכאן ולכאן. אבל בעיקרון דעת רוב השופטים נוטה לכך שיש צורך לבחון אם יש תוספת ראייתית מתאימה לכאורה. כלומר, גם במעצרים עד תום הליכים על בית המשפט לבחון אם יש בחומר הראיות במקרים שצריך, אם יש תוספת ראייתית ולו לכאורה. (נקבע בבש"פ 1875/10 חאלדי נ' מדינת ישראל)

עילות מעצר:

בש"פ 5431/98 פרנקל נ' מדינת ישראל (18.9.98) – העוררים עומדים לדין בגין גניבת כלי רכב, ציוד וחלפים ממוסך שבו עבד אחד מהם, תוך ניצול מידע פנימי ושימוש בזהות כוזבת.

מעשים שנועדו לפגוע ברכוש ולשלול רכוש פוגעים בסדרי החברה, פוגעים בזכויות היסוד של יחידיה ובנסיבות מסוימות יש בהן כדי לסכן את בטחונה של החברה ובטחונו של כל אדם בה. נוסף על כך, עבירות רכוש טומנות בחובן סיכון טבוע כי בתנאים מסוימים הן יבוצעו באלימות ותוך סיכון חיי אדם או שלמות גופו, אם לצורך השגת רכוש; אם לצורך השמירה עליו; אם לצורך הימלטות המבצעים מעונש.

עבירות רכוש המבוצעות באופן שיטתי או בהיקף ניכר או תוך התארגנות מספר עבריינים או תוך שימוש באמצעים מיוחדים או מתוחכמים עלולות לפי מהותן ונסיבות ביצוען לסכן את בטחונו של אם ובטחון הציבור. הערר נדחה.

האם כשמדובר במישהו אחר שעובר עבירות רכוש אין מסוכנות?

בית המשפט משיב על כך בבש"פ 45/10 פאדי מסארווה נ' מדינת ישראל – בית משפט מוצא ראיות לכאורה, יש לנאשם עבר עשיר בעבירות ולכן יש כאן מסוכנות והוא נעצר עם תום ההליכים.

השופט עמית אומר לגבי אותה שאלה – האם עבירת רכוש יחידה יכולה להקים לנו עילת מעצר מסוג מסוכנות – הוא עונה על כך בחיוב. (ס' 6 לפס"ד) – "כשלעצמי אני מתקשה לקבל את הטענה כי בכל מקרה של עבירת רכוש יחידה או עבירת רכוש לא מתוחכמת לא קמה עילת מעצר, יש בגישה זו כדי לעודד בעקיפין ריבוי עבירות שהרי כל שרשרת עבירות מתחילה בעבירה הראשונה, שמא יאמר העבריין לעצמו שאין סיכוי שיעצר בעבירה ראשונה... " – השופט עמית אומר שבעבירות של התפרצות יש התלקחות מסוימת. אם יש פורץ עם עבר פלילי השילוב הזה הוא שמלמד על עילת מסוכנות. עילת מסוכנות ועילות מעצר בכלל נבחנות עפ"י 2: מהות המעשה (נסיבות ביצוע העבירות), ומיהותו של העושה – מיהו העושה של העבירה. (אדם עם עבר פלילי או לא וכדומה)

חלופות מעצר:

חוק המעצרים – ס' 21(ב)(1)

(ב) בית המשפט לא יתן צו מעצר לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן נוכח, לאחר ששמע את הצדדים, שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה, ולענין סעיף קטן (א)(1), לא יצווה בית המשפט כאמור, אלא אם כן נתקיימו גם אלה:

(1) לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו של הנאשם, פחותה;

בש"פ 6781/13 קונדוס ואח' נ' מדינת ישראל (4.11.2013) – נלמד במעצר ימים – לפנות לשם.

בחינת דו שלבית של חלופת מעצר –

בש"פ 5467/17 עמוס רוקח נ' מדינת ישראל (23.8.2017) – בית המשפט העליון אומר שאנחנו צריכים קודם כל לבדוק את הסוגיה הראייתית- לבדוק אם יש לנו ראיות לכאורה, לאחר מכן לבדוק אם יש לנו אחת משלושת עילות המעצר של ס'21, ואז אנחנו מגיעים לחלק השלישי – בחינת חלופת מעצר.

בית המשפט העליון אומר שהבדיקה היא דו שלבית:

החל משורה 19 לפס"ד רוקח – " חוק המעצרים קובע מנגנון דו שלבי לבחינת התנאים של חלופת מעצר : בשלב הראשון על בית המשפט לבחון האם חלופה כלשהי עשויה באופן עקרוני להפיג את המסוכנות הנשקפת מהנאשם או לכל הפחות להפחית את המסוכנות הנשקפת ברמה סבירה" – ברור לנו שאין חלופה שהיא בטוחה 100% שמשחררים מישהו לחלופה ומחר הוא לא יפר את התנאים והוא לא יעשה שום דבר- ברור שיש סיכון בכל דבר, אבל בית המשפט העליון אומר שהסיכון שהשופט יכול לקחת זה שהחלופה מפיגה את המסוכנות מהנאשם או לפחות מצמצמת אותה לרמה סבירה.

אחרי שעברנו את השלב הראשון, אם הגענו למסקנה שהמסוכנות כ"כ גבוהה שלא יכולה להיות ברמה העקרונית חלופת מעצר – הוא לא עובר את השלב הראשון ואין טעם לבדוק.

השלב השני: בית המשפט נדרש לבדוק את החלופות הקונקרטיות המוצעות ולו ואת מידת התאמתן לנאשם הספציפי בהתאם למאפייניו, לטיב הסיכון ולעברו הפלילי.

נניח שיש לי אדם שסחר בסמים ויש לו עבר פלילי. בית המשפט קרא את התיק והגיע למסקנה שיש ראיות לכאורה- יש חשש למסוכנות סטטוטורית ובית המשפט בוחן את הדו שלבי : צעיר, אין עבר בסמים, אומר שיש משפחה רחוקה שגרה בקריית שמונה- רחוק מהמקום שלו, והוא משחרר. אחרי חודש אותו אדם מפר את התנאים, הוא יוצא ממעצר הבית ונניח שהוא סוחר גם בקריית שמונה בסמים, הנאשם מובא שוב ובית המשפט צריך לדון שוב בשלבים – מדובר בשלילה מובהקת באי עמידה בתנאי המעצר – החלופה תיפול בשלב הראשון כי הוא הוכיח שאין ליטול בו אמון.

ברוקח – היה סיפור של נאשם שאחותו הזמינה פיצה והיא לא הגיעה לשביעות רצונה והם הלכו ודקרו את מי שעבד בפיצה. אין ספק שעקרונית אדם שעל דבר כזה היה מוכן לדקור – יש כאן מסכנות מאוד רבה!

מהם תנאים מגבילים לחלופת מעצר? קראו את ס' 44-48 לחוק המעצרים שלמעשה נותן לנו את התשתית לתנאים מגבילים. הסעיף המרכזי הוא 48 שסוקר לנו תנאים מגבילים שבית משפט יכול לתת : מעצר בית, עיכוב יציאה מהארץ, חובה להיות בפיקוח קצין מבחן, חובה להתייצב בתחנת משטרה, איסור עיסוק – מתאימים את התנאים לכל תיק. המרצה בגישה שאם יש לו תיק סמים והנאשם שלנו נתפס נניח נוהג ברכב שבו נתפסו הסמים- חלק מתנאי השחרור הוא לאסור עליו לנהוג.

דבר נוסף שעוזר לבית המשפט לצורך הבחינה הדו שלבית על חלופת מעצר ובעיקר לצורך חלופות קונקרטיות שמוצגות לפניו – תסקיר מעצר שקבוע לנו בס' 21(א) לחוק המעצרים.

תסקיר מעצר אינו תסקיר חובה אלא כלי עזר בידי בית המשפט, לרוב במקרים בהם לא ברור אם חלופת מעצר תסכון או שבית המשפט מתקשה לעמוד על קנקנה של חלופה קונקרטית.

אין תסקירי חובה בדיני המעצרים שלנו! אם בית המשפט מתרשם מהחלופה המוצעת שמדובר בחלופה הולמת שמנטרלת את המסוכנות הוא יכול לבטל את התסקיר. באיזה תיקים בית המשפט ילך על תסקיר? תיקי אלימות במשפחה.

מקבילית הכוחות = ככל שעוצמת הראיות לכאורה גבוהה זה ישפיע לי על העילה ועל אפשרות של שחרור בחלופה אם בכלל, ככל שעוצמת הראיות היא חלשה יותר זה במובהק ישפיע לי על שחרור בחלופה גם בתיקים חמורים מאוד. לדוגמא : אם יש לי ראיות טובות לכאורה לאשמתו שהוא התפרץ לדירה אני אדרוש חלופת מעצר שהיא הרמטית – מעצר בית, ערבויות גבוהות, איזוק אלקטרוני

יכול להיות מצב אם עוצמת הראיות לא גבוהה אבל עוצמת העילה גבוהה – עדיין לא תשחרר את הנאשם, נניח שהחשוד שלי נכנס למועדון כאשר יש לו סכין (מעיד על מסוכנות) הוא השתכר ודקר את בעל המועדון – מבחינת הראיות הן לא גבוהות, עדיין עילת המעצר בתיק הזה היא מאוד גבוהה- כי יש פה מסוכנות סטטוטורית- שימוש בסכין.

בש"פ 27/15 עלי יונס נ' מדינת ישראל (15.1.2015) – תסקיר מעצר הוא אך כלי מסייע בידי בית המשפט ואינו בבחינת תסקיר חובה. לבית המשפט יש סמכות בלעדית בנוגע לחלופת מעצר!

מעצר באזוק אלקטרוני – ס'22(א) – 22(ט)

לא מדובר בשחרור, בשלהי 2014 למעשה המחוקק שלנו מתקן את חוק המעצרים, משנה את האיזוק האלקטרוני והיום מקים מערך לאיזוק אלקטרוני חדש, מפורש כמעצר לכל דבר. במקום שנאשם שלנו יהיה עצור ברימונים הוא יהיה עצור בביתו

סד"פ – באותם מקרים שבית המשפט סבור שאין חלופת מעצר כי אחרת הוא היה משחרר אותו לחלופת מעצר. בית המשפט סבור שראוי לעצור את האדם עד תום ההליכים אבל בדרך הביניים. לאזוק אותו באזוק אלקטרוני בביתו לאחר שמנהלת האיזוק בדקה שאותו מקום מתאים להתקן מערך איזוק, מתקינים לו אזיק על הרגל- כל יציאה שלו ממערך הקליטה מיד יזעיקו סייר שיש לו יכולת לאסור אותו, בו בזמן הוא יהיה מפוקח ע"י מפקחים אנושיים לצד ערביות כאלה ואחרות. כאן אומר בית המשפט העליון בגלל מדיניות המעצרים שהיום צריכים לצמצם אותה ניתן להלך בדרך הביניים של איזוק אלקטרוני. המשמעות היא שברגע שאנחנו מגדירים את הסטטוס שלו כעצור ממש, אזי, אין לו יציאות – אין לו חלונות באיזוק, בבית הכלא הוא לא יוצא לחתונה או לקפה- במעצר בית אני יכול לתת לו שעות התאווורות בפיקוח, אם הוא עומד ביציאות המוגדרות במשורה שאינן רבות שכתובות בס'22(ד) לחוק המעצרים – לשם טיפול רפואי, נפשי, קצין מבחן, אם זה קטין לצורכי לימודים או כל תכלית אחרת שהוא לצו התסקיר או תכלית חשובה אחרת. (המחוקק מאפשר לבית המשפט להפעיל שיקול דעת). אדם שעצור באיזוק אלקטרוני לא יכול לצאת לעבודה.

בש"פ 77/17 פלוני נ' מדינת ישראל (11.1.2017) – ניתן ע"י מני מזוז, הייתה בקשה לתת לפלוני לצאת לעבודה, השופט מזוז אומר שלא. כי זה לא התכליות המוגדרות ולכן אין עבודה אלא במקרים חריגים במעצר באיזוק אלקטרוני.

פרקטיקה: איך עוצרים אדם באיזוק אלקטרוני? בית המשפט חייב לקבל תסקיר בתיקים שיש עילת מסוכנות סטטוטורית, בית המשפט מקיים דיון והוא מבקש חוות דעת היתכנות ממנהלת האיזוק- מנהלה שיושבת בשב"ס, שולחים סיירים לכתובת שאישר בית המשפט ואם מנהלת האיזוק מאשרת שהבית מתאים לאיזוק אזי היא מגישה חו"ד לבית המשפט. ואז בית המשפט מחליט אם המקום תקין לאיזוק או לא. צריך לתת למנהלת האיזוק 5 ימים מלאים לבצע את הבדיקות ורק לאחר התשובות בית המשפט יוכל לתת את דעתו.

תקופות מעצר

שחרור באין משפט (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

סעיף 60 "נאשם, שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום, תקופה המצטרפת כדי 30 ימים ולעניין מעצר בפיקוח אלקטרוני – כדי 60 ימים, ומשפטו לא החל, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה; ואולם רשאי בית המשפט לדחות את מועד תחילת המשפט, בלא שישוחרר, ל-30 ימים נוספים, אם ביקש זאת הנאשם או סניגורו."

ס' 143 לחדס"פ " בתחילת המשפט יקרא בית המשפט את כתב האישום באזני הנאשם ויסביר לו אם ראה צורך בכך את תכנון אולם רשאי בית המשפט לא לעשות כן לגבי נאשם המיוצג ע"י סניגור אם הודיע הסניגור לבית המשפט כי קרא את כתב האישום באזני הנאשם והסביר לו את תכנון ואם אישר הנאשם את ההודעה; דברי הנאשם וסניגורו יירשמו בפרוטוקול "

תוקף הערובה (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

58. (א) הערובה ותנאי השחרור בערובה יתבטלו אם לא יוגש כתב אישום נגד החשוד תוך 180 ימים; ואולם בית המשפט רשאי, בתוך תקופת הערובה, להאריך אותה ואת תנאיה, לתקופה נוספת שלא תעלה על 180 ימים, אם הוגשה בקשה באישור תובע.

(ב) בית המשפט רשאי להורות על הארכה נוספת של הערובה ותנאיה לתקופה שלא תעלה על 90 ימים, אם הוגשה בקשה לכך באישור היועץ המשפטי לממשלה.

שחרור באין אישום (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

59. חשוד הנתון במעצר ולא הוגש נגדו כתב אישום תוך 75 ימים לאחר מעצרו, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה.

שחרור באין משפט (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

60. נאשם, שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום, תקופה המצטרפת כדי 30 ימים ולעניין מעצר בפיקוח אלקטרוני – כדי 60 ימים, ומשפטו לא החל, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה; ואולם רשאי בית המשפט לדחות את מועד תחילת המשפט, בלא שישוחרר, ל-30 ימים נוספים, אם ביקש זאת הנאשם או סניגורו.

שחרור באין הכרעת דין או גזר דין (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 1) תשנ"ח-1997 (תיקון מס' 10) תשע"ד-2014 (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

61. (א) נאשם, שלאחר הגשת כתב אישום נגדו, היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום תקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים, ואם היה נתון במעצר בפיקוח אלקטרוני – תקופה המצטרפת כדי 18 חודשים, ומשפטו בערכאה הראשונה לא נגמר בהכרעת דין, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה.

(תיקון מס' 8) תשע"א-2011 (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 62, ניתן פסק דין מרשיע נגד נאשם לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים, ואם היה נתון במעצר בפיקוח אלקטרוני – תקופה המצטרפת כדי 18 חודשים, בשל אותו כתב אישום, רשאי בית המשפט שהרשיעו לצוות על הארכת מעצרו או על מעצרו מחדש עד למתן גזר דין, אם מצא כי יש עילה למעצרו; לא ניתן גזר דין

סד"פ 90 ימים, ולעניין מעצר בפיקוח אלקטרוני – בתוך 180 ימים, מיום שציווה בית המשפט כאמור, ישוחרר הנאשם מן המעצר.

הארכת מעצר או חידושו (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 8) תשע"א-2011 (תיקון מס' 11) תשע"ה-2014
62. (א) על אף הוראות סעיפים 59 עד 61, רשאי שופט של בית המשפט העליון לצוות על הארכת המעצר או על מעצר מחדש ובכלל זה על מעצר בפיקוח אלקטרוני, לתקופה שלא תעלה על 90 ימים, ולחזור ולצוות כך מעת לעת, וכן להורות על שחרורו של הנאשם, בערובה או ללא ערובה.

סמכות מעצר לבית משפט עד לדיון בבקשה למעצר מחדש

62.א. הודיע תובע על כוונתו לבקש את מעצרו של נאשם שעומד להשתחרר ממעצר או שאינו עצור, לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים, ואם היה נתון במעצר בפיקוח אלקטרוני – תקופת המצטרפת כדי 18 חודשים, בשל אותו כתב אישום, רשאי בית המשפט, אם מצא כי יש עילה למעצרו של הנאשם, לצוות על מעצרו לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לשם הגשת בקשה לבית המשפט העליון לפי סעיף 62.

שחרור והפטר בתום המשפט

63. זוכה נאשם, בוטל האישום או הופסקו הליכי המשפט, ישוחרר מיד ממעצרו, אם הוא עצור; ואם שוחרר בערובה, ובכלל זה אם נעצר במעצר בפיקוח אלקטרוני בצירוף קביעת ערובה, יופטרו הוא וערביו מערבותם ויוחזר הערבון הכספי, הכל לפי הענין; ואולם, אם הודיעה התביעה כי בדעתה להגיש ערעור, רשאי בית המשפט לשחררו בערובה מטעמים שיירשמו, או להורות על מעצרו לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לשם הגשת הודעת הערעור, ואם היה עצור בפיקוח אלקטרוני – להורות על המשך מעצרו בפיקוח אלקטרוני לתקופה האמורה.

מעצר בשל עבירה אחרת

64. אין בהוראות סעיפים 59 עד 63 כדי למנוע מעצר החשוד או הנאשם, שחרורו בערובה או המשך מעצרו, בשל מעשה אחר, או מעצרו על ידי צו בית המשפט שלערעור.

סמכות שוטר

65. כל עוד לא הוגש כתב אישום, רשאי שוטר שאינו תובע כאמור בסעיף 12(א) לחוק סדר הדין הפלילי, לנהל הליכים לפי סימן ג' או לפי סימן זה, למעט הליכים לפי סעיפים 52 ו-53.

סמכות מעצר עד לערעור (תיקון מס' 1) תשנ"ז-1997

22. (א) ניתן פסק דין מרשיע נגד נאשם שהוחזק במעצר עד תום ההליכים ולא הוטל עליו עונש מאסר בפועל, והתובע הודיע כי בכוונתו לערער על קולת העונש ולבקש מאסר בפועל, רשאי בית המשפט שהרשיע את הנאשם לשחררו בערובה או, אם שוכנע שיש חשש שיימלט, לצוות על מעצרו לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לצורך הגשת הודעת ערעור.
(ב) הוגשה הודעת ערעור על פסק דין על ידי תובע, רשאי בית המשפט שלערעור לצוות על מעצרו של הנאשם בהתאם להוראות סעיף 21.

עיון חוזר בהחלטת בית המשפט

52. (א) עצור, משוחרר בערובה או תובע רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה לעיון חוזר, בענין הנוגע למעצר, לשחרור או להפדת תנאי השחרור בערובה, לרבות בהחלטה לפי סעיף זה, אם נתגלו עובדות חדשות, נשתנו נסיבות או עבר זמן ניכר מעת מתן ההחלטה.

(ב) אדם המוחזק במעצר בשל אי יכולתו להמציא ערובה, רשאי לפנות בכל עת בבקשה לעיון חוזר.

(ג) הוטל פיקוח קצין מבחן לפי סעיף 48(א), רשאי קצין המבחן לפנות לבית משפט בבקשה ליתן צו המשנה את

החלטתו; הבקשה תהיה בכתב ותלווה בתסקיר.

ערר על החלטת בית המשפט

53. (א) עצור, משוחרר בערובה ותובע רשאים לערור על החלטת בית משפט בענין הנוגע למעצר, לשחרור, להפדת תנאי ערובה או להחלטה בבקשה לעיון חוזר, וכן רשאי ערב לערור בענין ערבותו, בפני בית משפט שלערעור, שידון בערר בשופט יחיד.

(א1) (1) על החלטת בית המשפט המחוזי בערר לפי סעיף קטן (א) רשאי כל אחד מהמפורטים באותו סעיף קטן לפנות בבקשה למתן רשות לערור לפני בית המשפט העליון;

(2) בית המשפט העליון ידון בבקשה בשופט יחיד, ואולם רשאי בית המשפט העליון לדחות את הבקשה על הסף, בלא דיון בנוכחות הצדדים; ניתנה רשות לערור כאמור, ידון בו בית המשפט העליון בשופט יחיד ורשאי הוא לדון בבקשת רשות ערר כאילו היתה ערר.

(ב) השופט הדן בערר, רשאי להיזקק לחומר ראיות חדש, שניתוסף מאז הדיון בבית משפט קמא.

(ג) ערר כאמור בסעיף קטן (א) ובקשה למתן רשות לערור כאמור בסעיף קטן (א1), יוגשו בתוך 30 ימים מיום שניתנה החלטת בית המשפט, ואולם בית המשפט רשאי להאריך את המועד האמור מטעמים שיירשמו.

בש"פ 3110/13 מחמד אבו עסא נ' מדינת ישראל 29.4.13 – אין ערר שני בדיני מעצרים היום. (עד 2012 היה). תוקן החוק ולמעשה ערר שני צריך לבקש רשות מבית משפט עליון. התנאים שבית המשפט יתן ערר שני – הש' פוגלמן – על החלטת מחוזי בערר בנוגע למעצר לא מוקנה ערר בזכות. על החלטת מעצר כגון זו יש להגיש בקשת רשות. ההלכה היא במצב כזה על מנת לזכות ברשות ערעור יש להוכיח כי מתבקשת הכרעה בעלת חשיבות ציבורית או משפטית נכבדה החורגת מעניין הצדדים לבקשה (השלכות רחב) או יש נסיבות מיוחדות המצדיקות רשות ערר.

חיפוש

פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש)[נוסח חדש], תשכ"ט – 1969.

חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), תשנ"ו – 1996.

חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – נתוני תקשורת), תשס"ח – 2007.

פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש)[נוסח חדש], תשכ"ט – 1969

חיפוש בעצור

22. (א) שוטר העוצר אדם, או המקבל עצור או אסיר למשמורתו, רשאי לערוך חיפוש על גופו; בסעיף זה, "חיפוש על גוף האדם" – חיפוש על פני גופו של אדם, בבגדיו או בכליו, שאינו חיפוש חיפושני או פנימי כהגדרתם בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), תשנ"ו-1996.

צווי חיפוש

23. רשאי שופט ליתן צו לערוך חיפוש בכל בית או מקום (להלן – צו חיפוש) אם –

- (1) החיפוש בו נחוץ כדי להבטיח הצגת חפץ לצורך כל חקירה, משפט או הליך אחר;
- (2) יש לשופט יסוד להניח שהוא משמש להחסנתו או למכירתו של חפץ גנוב, או שנשמר בו או מוחסן בו חפץ שנעברה בו או לגביו עבירה, או ששימש, או מתכוונים להשתמש בו, למטרה לא-חוקית;
- (3) יש לשופט יסוד להניח שנעברה עבירה או שמתכוונים לעבור עבירה נגד אדם הנמצא בו.

חיפוש שלא על פי צו חיפוש

25. שוטר רשאי, בלא צו חיפוש, להיכנס ולחפש בכל בית או מקום אם –

- (1) יש לשוטר יסוד להניח שמבצעים שם פשע, או שפשע בוצע שם זה מקרוב (פסד דגני – מס' שעות בודדות);
- (2) תופש הבית או המקום פונה לעזרת המשטרה;
- (3) אדם המצוי שם פונה לעזרת המשטרה ויש יסוד להניח שמבוצעת שם עבירה;
- (4) השוטר רודף אחרי אדם המתחמק ממעצר או נמלט ממשמורת חוקית.

הנהלה בעריכת חיפוש

26. (א) חיפוש, בין על פי צו ובין שלא על פי צו, ייערך בפני שני עדים שאינם שוטרים, זולת אם –

- (1) לא ניתן בנסיבות הענין ובגלל דחיפותו לערוך כאמור; נסיבות הענין וטעמי דחיפותו יפורטו בפרוטוקול שייערך;
- (2) שופט הרשה לערוך שלא בפני עדים;
- (3) תופש הבית או המקום שבו נערך החיפוש, או אחד מבני ביתו הנוכחים שם, ביקש לערוך שלא בפני עדים; הבקשה תפורש בפרוטוקול שייערך.

סד"פ רועי פרי השופט רועי פרי שני שביט (ב) בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א), המפקח הכללי של המשטרה יקבע הוראות נוספות לענין חדירה לחומר מחשב לצורך שמירה על הפרטיות ועל שלמותו של חומר המחשב; קביעה לפי סעיף קטן זה יכול שתיעשה בפקודות משטרת ישראל כהגדרתן בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971, ויכול שתיעשה בנהלים בידי המפקח הכללי של המשטרה או בידי קצין משטרה שהוא הסמיכו לכך.

רשימת החפצים שנמצאו

27. רשימת כל החפצים שנתפסו אגב חיפוש, בין שנערך על פי צו ובין שלא על פי צו, והמקומות שבהם נמצאו, תיערך על-ידי מי שביצע את החיפוש ותיחתם בידי העדים או בחותמתם.

נוכחות התופש מותרת

28. תופש הבית או המקום שמחפשים בו, או אדם מטעמו, יינתן לו להיות נוכח בחיפוש, ולפי דרישתו יימסר לו העתק של רשימת החפצים שנתפסו, חתום בידי העדים או בחותמתם.

חיפוש באדם (תיקון מס' 7) תשנ"ו-1996

29. נמצא אדם בבית או במקום שמחפשים בו או בקרבתו, ויש יסוד סביר לחשוד שהוא מסתיר אצלו חפץ שמחפשים, או שרשאים לחפש אחריו – מותר לחפש על גופו, כאמור בסעיף 22 מידי; רשימת החפצים שנמצאו ונתפסו תיערך ותיחתם בידי עדים, כאמור בסעיף 27, והעתק הרשימה חתומה כאמור יימסר לאדם לפי דרישתו.

מסירת התפוס לפי צו

34. על פי בקשת שוטר שהוסמך לכך על ידי קצין משטרה בדרגת מפקח משנה או בדרגה גבוהה מזו דרך כלל או לענין מסויים (להלן – שוטר מוסמך), או על פי בקשת אדם התובע זכות בחפץ, רשאי בית משפט שלום לצוות כי החפץ יימסר לתובע הזכות או לאדם פלוני, או שינהגו בו אחרת כפי שיוורה בית המשפט – הכל בתנאים שייקבעו בצו.

צו חילוט

39. (א) על אף האמור בכל דין, רשאי בית המשפט, בנוסף על כל עונש שיטיל, לצוות על חילוט החפץ שנתפס לפי סעיף 32, או שהגיע לידי המשטרה כאמור בסעיף 33, אם האדם שהורשע במעשה העבירה שנעשה בחפץ או לגביו הוא בעל החפץ; דין צו זה כדין עונש שהוטל על הנאשם.

(ב) ניתן חפץ כשכר בעד ביצוע עבירה או כאמצעי לביצועה ולא חל עליו אחד התנאים האחרים האמורים בסעיף 32, לא יחולט אלא אם החפץ ניתן מאת בעליו, או מאת המחזיק בו כדין, או על דעתו, כשכר בעד ביצוע העבירה שעליה הורשע הנידון, או כאמצעי לביצועה, או בעד ביצוע עבירה אחרת הקשורה בעבירה שבה הורשע הנידון, או כאמצעי לביצוע העבירה האחרת; ואין נפקא מינה אם ביצע הנידון את העבירה האחרת ואם לאו, ואף אם לא נתכוון לבצעה.

(ג) צו חילוט לפי סעיף זה יכול שיינתן בין בגזר הדין ובין על פי עתירה מטעם תובע.

חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), תשנ"ו – 1996

1. הגדרות

1. בחוק זה –

"אח" – מי שמוסמך על פי דין לעבוד כאח בבית חולים או במרפאה;

"אמצעי זיהוי", של אדם – כל אחד מאלה:

(1) טביעת אצבעות;

(2) דגימה ביולוגית שהיא אחת מאלה:

(א) דגימת תאי לחי;

(ב) דגימת שיער;

(ג) דגימת דם מזערית;

(3) תצלום;

"בית משפט" – בית משפט השלום;

"חיפוש חיצוני" – אחד מאלה:

(1) בחינה חזותית של גופו העירום של אדם, לרבות צילומו;

(2) נטילת טביעה של כל חלק מהגוף;

(3) לקיחת חומר שמתחת לציפורניים;

(4) גזירת ציפורניים;

(5) לקיחת חומר מתוך הנחיריים;

(6) לקיחת שיער, לרבות שורשיו;

- (7) לקיחת חומר מעל הגוף;
 (8) בדיקה על העור;
 (9) מתן דגימת שתן;
 (10) מתן דגימת רוק;
 (11) מתן דגימה של אוויר באמצעות בדיקת נשיפה;
 (12) נטילה של דגימת תאי לחי;

"חיפוש פנימי" – אחד מאלה:

- (1) בדיקת דם;
 (2) הדמיית פנים הגוף באמצעות מכשיר גלים על-קוליים;
 (3) שיקוף פנים הגוף באמצעות מכשיר רנטגן;
 (4) הדמיית פנים הגוף באמצעות סורק מסוג כלשהו;
 (5) בדיקה גינקולוגית, לרבות לקיחת חומר;
 (6) נטילת דגימת דם מזערית;
 " חשוד" – מי שיש לגביו חשד סביר שעבר עבירה;

חיפוש בגופו של חשוד – עקרונות

2. (א) אין עורכים חיפוש בגופו של חשוד, אלא לפי חוק זה.
 (ב) נקבע בחוק אחר הסדר שונה, באשר לחיפוש בגופו של חשוד, יחול חוק זה בכפוף להסדר השונה שנקבע. לענין סעיף קטן זה, "הסדר" - לרבות עילות החיפוש, תנאיו והתוצאות המשפטיות לסירוב לחיפוש.
 (ג) אין עורכים חיפוש בגופו של חשוד אלא לאחר שנתבקשה הסכמתו לכך ולאחר שנמסר לו כי ניתן לעשות שימוש בנתוני הזיהוי שיופקו ממה שניטל בחיפוש גם לצורך הכללתם במאגר בכפוף להוראות חוק זה, או לצורך השוואתם לנתוני הזיהוי שבמאגר כאמור בסעיף 11ד.
 (ד) חיפוש בגופו של חשוד ייערך בדרך ובמקום שיבטיחו שמירה מרבית על כבוד האדם, על פרטיותו ועל בריאותו, ובמידה המועטה האפשרית של פגיעה, אי נוחות וכאב.
 (ה) חיפוש בגופו של חשוד ייערך בידי בן מינו של החשוד אלא אם כן התקיים אחד מאלה –
 (1) בנסיבות העניין לא ניתן לעשות כן ויש בדחיית החיפוש סיכון בלתי סביר לשלום הציבור;
 (2) החיפוש נערך בידי בעל מקצוע רפואי, אלא אם כן ביקש החשוד שהחיפוש ייערך בידי בן מינו ומילוי בקשתו אינו מטיל נטל בלתי סביר על הרשות החוקרת;
 (3) החיפוש הוא נטילת טביעת אצבעות.
 (ו) נתוני זיהוי שהופקו ממה שניטל בחיפוש לפי פרק זה, רשאית משטרת ישראל להכלילם במאגר, ובלבד שמתקיים האמור בסעיף 11ג(ב)(2).

חיפוש חיצוני

3. (א) היה לשוטר יסוד סביר לחשוד שבגופו של חשוד נמצאת ראיה להוכחת ביצועה של עבירה או להוכחת הקשר שבין החשוד לבין ביצוע העבירה, רשאי הוא לערוך בו חיפוש חיצוני, להורות שייערך בו חיפוש כאמור בידי מי שנקבע לכך בסעיף 5, או לבקש מהחשוד מתן דגימה, כאמור בסעיף 1, והכל אם החשוד נתן את הסכמתו לכך.
 (ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאי שוטר או מי שנקבע לכך בסעיף 5, לפי הענין, לערוך חיפוש חיצוני כהגדרתו בפסקאות (1) עד (3) ו-(6) עד (8), למעט טביעת שיניים, מנשך שיניים, או לקיחת שיער מחלקים מוצנעים של הגוף, תוך שימוש בכוח סביר, כאשר החשוד לא נתן את הסכמתו, ולאחר שניתן אישור לכך כאמור בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד).
 (ג) לא נתן החשוד את הסכמתו לחיפוש החיצוני, יובא החשוד בפני קצין משטרה לצורך קבלת אישור בכתב לעריכת החיפוש, לרבות לשימוש בכוח סביר הנדרש לעריכתו.
 (ד) בטרם יתן קצין המשטרה את אישורו כאמור בסעיף קטן (ג), יתן הזדמנות לחשוד להשמיע את טעמי סירובו, ויסביר לו שניתן להשתמש בכוח סביר לעריכת החיפוש ואת המשמעות המשפטית של סירובו כאמור בסעיף 11.
 (ה) אין לערוך בפרהסיה חיפוש חיצוני שמחייב חשיפת חלקי גוף שבדרך כלל הינם מוסתרים, אלא כדי למנוע סכנה קרובה לוודאי לשלום הציבור.

סירוב החשוד

סד"פ 11. (א) סירב החשוד שייערך חיפוש בגופו, בין באמירה ובין בהתנהגות המונעת את החיפוש, ולא נערך החיפוש בשל סירובו, עשוי סירובו לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה; לענין זה, "סירוב לחיפוש" - לרבות סירוב לענין האישור הנדרש לפי סעיף 4(ד).

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו באחד מאלה:

- (1) הסירוב לחיפוש הפנימי היה של אפוטרופוסו של החשוד;
- (2) לא הוגשה בקשה לבית המשפט לקבלת היתר לחיפוש פנימי, למעט בנסיבות האמורות בסעיף 4(ח) סיפה;
- (3) בית המשפט לא נתן היתר לחיפוש פנימי לאחר שהתבקש לכך;
- (4) לא ניתן אישור של רופא לערוך חיפוש בגופו של החשוד כשאישור כזה דרוש על פי החוק.

חיפוש פנימי

4. (א) היה לקצין משטרה יסוד סביר לחשוד שבגופו של חשוד נמצאת ראייה להוכחת ביצועה של עבירה מסוג פשע או להוכחת הקשר שבין החשוד לבין ביצוע עבירה כאמור, רשאי הוא להורות שייערך בחשוד חיפוש פנימי אם החשוד נתן את הסכמתו לכך כאמור בסעיף קטן (ה).

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), ניתן לערוך חיפוש פנימי כהגדרתו בפסקה (1) גם בשל עבירה מסוג עוון.

(ג) קצין משטרה יסביר לחשוד בלשון המובנת לו את מטרת החיפוש הפנימי, סוגו ודרכי עריכתו, וכן יסביר לו את זכותו שלא להסכים לחיפוש, את האפשרות למתן היתר לעריכת החיפוש על ידי בית המשפט ואת המשמעות המשפטית של סירובו כאמור בסעיף 11.

(ד) לא ייערך חיפוש, ולא תוגש בקשה להיתר לעריכת חיפוש לפי סעיף זה, אלא אם כן נתן רופא אישור שאין מניעה בריאותית לערוך את החיפוש; לא יינתן אישור אלא לאחר שהרופא בירר עם החשוד את מצב בריאותו ככל שהדבר נוגע לחיפוש; סירב החשוד להיפגש עם הרופא לקבלת אישור, יסביר לו קצין המשטרה את המשמעות המשפטית של סירובו כאמור בסעיף 11.

(ה) מצא הרופא שאין מניעה בריאותית לעריכת החיפוש הפנימי, יסביר זאת לחשוד וישאל אותו אם הוא מסכים לחיפוש.

(ו) אישור הרופא, שאין מניעה בריאותית לערוך את החיפוש בחשוד, והסכמת החשוד לחיפוש, שניתנו בחתימתם, יהיו אסמכתה לעורך החיפוש לערוך את החיפוש על פי הפירוט שיקבע הרופא באישורו; אולם לא ייערך חיפוש פנימי כהגדרתו בפסקה (5) אלא בהיתר של בית משפט.

(ז) פגישת החשוד עם הרופא לפי סעיף זה תהיה שלא בנוכחות שוטר; אין בהוראה זו כדי למנוע נקיטת אמצעים נאותים, לרבות נוכחות שוטר, לסיכול בריחתו של החשוד או פגיעה ברופא.

(ח) לא נתן החשוד את הסכמתו לחיפוש פנימי, או שיש צורך לערוך חיפוש פנימי כהגדרתו בפסקה (5) - רשאי קצין משטרה להגיש בקשה לבית המשפט כאמור בסעיף 7 לקבלת היתר לעריכת חיפוש כאמור; החליט קצין משטרה שלא לפנות לבית המשפט משום ששוכנע כי ההשגחה הכרוכה בקבלת ההיתר עלולה לפגוע בראיה, שלשמה מבקשים את החיפוש, יסביר זאת קצין המשטרה לחשוד וכן יסביר לו את המשמעות המשפטית של סירובו כאמור בסעיף 11.

(ט) חיפוש פנימי ייערך במקום שרגילים לעשות בו בדיקה מאותו סוג ובאופן שבו היא נעשית.

דיון בבקשה והחלטת שופט

8. (א) הוגשה בקשה לפי סעיף 7 (להלן - הבקשה), רשאי בית המשפט, לאחר שמיעת החשוד ובא כוחו, אם יש לו, להתיר בצו עריכת חיפוש פנימי אם שוכנע שהתקיימו כל אלה:

- (1) התנאים הקבועים בחוק לעריכת החיפוש;
- (2) הצורך בהשגת הראיה או בהוכחת הקשר שבין החשוד לבין ביצוע העבירה, גובר על הפגיעה בחשוד הכרוכה בביצוע הפעולה המבוקשת;
- (3) אין דרך סבירה אחרת, בנסיבות הענין, שפגיעתה בחשוד פחותה, להשגת הראיה או להוכחת הקשר שבין החשוד לבין ביצוע העבירה.

היתר

9. (א) היתר לחיפוש פנימי יכלול את אלה:

- (1) שם מבקש ההיתר, דרגתו ותפקידו;
- (2) פירוט העבירה שבקשר עמה מבקשים לערוך את החיפוש הפנימי;
- (3) שמו של החשוד שלגביו ניתן ההיתר;
- (4) פירוט הפעולה שיש לבצע, התנאים לעריכתה ומקום ביצועה או סוג המקום;
- (5) כשירותו של מבצע הפעולה;
- (6) כל הוראה אחרת שבית המשפט רואה לתיתה לענין החיפוש הפנימי;

(7) משך תוקפו של ההיתר;

(8) תאריך ומקום מתן ההיתר;

(9) שמו וותימתו של השופט שנתן את ההיתר.

בש"פ 2145/92 מדינת ישראל נ' ויקטור גואטה 20.12.92 – שוטרים פנו למשיב בדרך בית לחם לירושלים, בלילה וביקשו לערוך עליו חיפוש. הלה הסכים לחיפוש, לקחו אותו לכניסה של בית, ביקשו להסיר את בגדיו. במהלך החיפוש שנערך, התגלתה "בין ישבניו.. חבילה קטנה לבנה ובה חומר החשוד כסם". בהמשך הוברר כי המדובר בסם מסוג הרואין במשקל של 2.5 גרם נטו.

"קשה לי לתאר לעצמי הרבה סוגי פעולות מעוררות חלחלה יותר מאשר שאדם ההולך לתומו ברחוב, ואינו עושה מעשה גלוי כלשהו שיש בו משום עבירה יידרש על ידי שוטר להוריד את מכנסיו ותחתוניו ברחוב- לצורך עריכת חיפוש על גופו. אם בית המשפט יעודד מבצעים מסוג זה – אף אחד לא יהיה בטוח מפני חיפוש משפיל כזה ע"י המשטרה.

המדינה רצה ומגישה ערר לבית המשפט העליון, מגיעים לשופט מנחם אילון. הש' אומר שזה לא כצעקתה היה פה יס"ל עוקבים אחריו כבר יומיים ובכלל הוא הסכים לחיפוש. לקחו אותו לגרם מדרגות מקום שאף אחד לא יראה וחיפשו עליו. נכון צריך לשמור על כבוד האדם נכון אבל בנסיבות האלה השוטרים כן שמרו על כבודו.

רע"פ 10141/09 אברהם בן חיים נ' מדינת ישראל 6.3.12 – פס"ד מרכזי בשנים האחרונות שדן בחיפושים. פס"ד זה הוא א-ב לפילי, קשור גם לראיות גם לעונשין גם לסדפ גם לחוקתי. הלכת בן חיים היא הלכה שהגיעה כמובן אחרי הלכת יששכרוב. הלכת ישכרוב למעשה בהרכב של 9 שופטים בביהמ"ש העליון חידשה הלכה במדינת ישראל וקבעה כלל פסילה פסיקתי של ראיות במשפט הישראלי. שעד אז ידענו שאם בוצעה התנהלות לא חוקית והושגו ראיות שלא כדין לכאורה בית המשפט יכול לקבל את הדברים ולא מביא ישר לפסילת הראיות. המשפט הישראלי התמקד בעניין של פסילת הודאות של חשודים. החידוש שבהלכת יששכרוב שניתנה בשלהי 1999, שנוצר כלל פסילת ראיות נוסח ישראל שלא דווקא יחול על ראיות שהם הודאות. כלומר מכוח הלכת יששכרוב אפשר לפסול גם ראיות חפציות. הלכה זו דיברה על כך שלבית משפט יש שיקול דעת לפסילת ראיה בפלילים אם נוכח לדעת שהראיה הושגה שלא כדין וקבלתה במשפט תיצור פגיעה מהותית וזכותו של נאשם להליך הוגן שלא בהתאם לגדריה של פסקת ההגבלה. מדובר בנוסחת איזון עקרונית השואפת להשגת פשרה ראוייה בן מכלול הזכויות והאינטרסים הרלוונטים לשאלת קבילותן של ראיות שהושגו שלא כדין ובהן חשיפת האמת העובדתית, הלחימה בעבריינות וכן ההגנה על שלום הציבור ועל זכויות נפגעי העבירה מחד גיסא. ומאידך גיסא, אל מול ההגנה אל מול זכויות הנאשם ועל הגינות ההליך הפלילי וטוהרו. יש לנו מאבק בין האינטרס הציבורי, הגעה לחקר האמת זכויות נפגעי העבירה לבין הזכויות של הנאשם והחשוד בפלילים וזכותם להליך הוגן. על רגע זה פס"ד בן חיים – ריכוז של 3 מקרים שהגיעו מבתי משפט השלום שבסופו של דבר הגיעו לעליון אחרי ערעור במחוזי. המקרה הראשון היה של בן חיים. שוטרים בנווה שאנן בתל אביב הבחינו בו דרשו להזדהות ואז התברר שהוא לא דרוש לחקירה ואין נגדו צו למאסר אבל היה לו רישום פלילי כלשהו ביקשו ממנו להוציא את מה שיש לו בכיס וראו שיש לו סכין. הגישו נגדו כתב אישום על החזקת סכין. בית המשפט פוסל את הראיה לא היה חשד סביר לחיפוש, רישום פלילי הוא לא חשד סביר. המחוזי החליט להרשיע ועלה לעליון. התיק השני – ג'יבלי – עשו לו חיפוש בבית של אמא שלו בנהריה ששם התגורר ללא צו שופט. החיפוש נערך בהסכמתה של האמא ומצאו שם סוג סם במשקל 0.2 גרם. כאן בית המשפט הרשיע והמחוזי הותיר את ההרשעה ועלה לעליון. התברר שהחיפוש נעשה ב-5.4.2006 על בסיס ידיעה מודיעינית מה-16.3.2006 הידיעה המודיעינית ניתנה 20 ימים לפני החיפוש, לא החתימו שופט לצו חיפוש. המקרה השלישי היה בעניינו של עייש – המשטרה קיבלה ערב החיפוש מידע מודיעיני שהוא מחזיק סמים בביתו. הגיעו אליו הביתה ומצאו 734 כדורי MDMA. 3 הנאשמים הללו שערערו לבית המשפט העליון ערערו וטענו שלא היה צו חיפוש לשוטרים, הם ביצעו את החיפוש על דעתם ולכן גם אם נותנים הסכמה או לא זה לא במקום אסמכתא לחיפוש. בית המשפט העליון מזכה את 2 הנאשמים הראשונים (בן חיים וג'יבלי). בעניין בן חיים אומר בית המשפט העליון לא היה חשד סביר, וגם לא היה ברור שהוא הסכים לחיפוש. לגבי ג'יבלי אומר בית המשפט העליון גם אם החיפוש היה בהסכמת האמא לא העמידו אותה על זכותה שהיא יכולה לסרב לחיפוש (חיפוש בהסכמה). כל שכן מה מונע היה מהמשטרה כמעט 20 ימים עברו מאז הידיעה המודיעינית למה לא החתמתם שופט על צו חיפוש. פסלו את ראיית הסמים והוא זוכה. לגבי עייש – ההרשעה נותרה על נכונה בית המשפט קבע שהיה חשד סביר (בגצ דגני – זה מקרוב) המידע היה בלילה ויום בוצע חיפוש, מצאו המון כדורים. לכן נדחה ערעורו.

בית המשפט קבע - יש סמכות בדיני החיפוש לערוך חיפוש בהסכמה. חיפוש בהסכמה הוא אפשרי לעריכת חיפוש בגופו של אדם בכליו או בביתו אבל הסכמתו חייבת להיות הסכמה מדעת ורצונית. כדי להבטיח זאת נדרשת הסכמתו של אדם מושא החיפוש לעריכת החיפוש ויש להבהיר לו במפורש שנתונה לו הזכות לסירוב וכי הסירוב לא ייזקק לחובתו.

יש 4 אופציות חיפוש :

חיפוש ללא צו

חיפוש ללא צו בהסכמה – הלכת בן חיים (ללא יס"ל וללא צו שופט אך חייב הסכמה מדעת).

חומר חקירה :

מה צריך לכלול כתב האישום?

הסעיף המרכזי של מה שאמור להכיל כתב אישום הוא סעיף 85 לחסד"פ אשר מדבר על תוכן כתב האישום, הסעיף אומר שכתב האישום יכיל למעשה 6 דברים עיקריים :

- (1) שם בית המשפט שאליו הוא מוגש; (למה? כי צריך לדעת סמכות עניינית וסמכות מקומית)
- (2) ציון מדינת ישראל כמאשים או שם הקובל ומענו; (למה? יש תיקים שפרקליטות מגישה, התביעות..)
- (3) שם הנאשם ומענו; (סמכות מקומית, לגבי המען זה נותן לי את האסמכתא של סמכותו של בית המשפט)
- (4) תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן במידה שאפשר לבררם: (לא ראיות!!), רק העובדות שלמעשה מבססות את העבירה, ביום.. החזיק הנאשם בביתו אקדח.. חשוב לציין זמן בגלל התיישנות)
- (5) ציון הוראות החיקוק שלפיו מואשם הנאשם;
- (6) שמות עדי התביעה.

כתב האישום למעשה מכיל שלושה חלקים מרכזיים: פרק העובדות, סעיפי האישום ועדי התביעה – באמצעותם התביעה מוכיחה כל דבר בפרק העובדות.

לפני כתב אישום :

הסדר מותנה – היום ברוב תיקי העוונות אם יש לי אדם שהוא נעדר עבר פלילי והנסיבות מצדיקות את זה, אפשר להגיע איתו להסדר מותנה; התנצלות, פיצוי, ישלם קנס ובתמורה לא להגיד נגדו כתב אישום (67 לחסד"פ).

הליך נוסף לפני הגשת כתב אישום – ידוע ושימוע לפי סעיף 60א רבתי לחסד"פ – הסעיף אומר שעת הגיע חומר חקירה לרשות תביעה כאשר מדובר רק בחומר חקירה מסוג פשע- רק על עבירות פשע, לא חטאים ולא עוונות, כלומר- מעל 3 שנות מאסר ואותו חשוד לא עצור בתיק אז רשות התביעה צריכה לשלוח לו מכתב בדואר רשום ולהעמידו על זכותו להגיש נימוקים בכתב תוך 30 ימים מפנייתו אליו- מדוע לא להגיש כתב אישום נגדו.

הוגש כתב אישום – מה הזכות של הנאשם שלנו? הסעיף המרכזי, סעיף 74 לחסד"פ.

עיון בראיות התביעה; חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982

הליך שלפני הגשת כתב אישום, בגלל שהוא הליך כ"כ מהותי המרצה מייחס את הדיון בעיקר לסעיף 74.

עיון בחומר החקירה [67] (תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 75) תשע"ו-2016

74. (א) (1) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסנגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו; בסעיף זה, "רשימת כל החומר" – לרבות ציון קיומו של חומר שנאסף או שנרשם בתיק שאינו חומר חקירה ושל חומר שנאסף או שנרשם בתיק שהוא חסוי על פי כל דין, וכן פירוט של סוג החומר כאמור, נושאו והמועד שבו נאסף או נרשם, ובלבד שאין בפירוט האמור לגבי חומר חסוי כדי לפגוע בחיסיון לפי כל דין; היו בחומר כמה מסמכים מאותו סוג העוסקים באותו עניין, ניתן לפרטם יחד כקבוצה, תוך ציון מספר המסמכים הנכללים בקבוצה;

סעיף 74א אומר לנו שרק מרגע הגשת כתב האישום קמה זכותו של הנאשם בפלילים בעצמו או באמצעות העו"ד שלו לעיין בחומר החקירה שבידי התביעה. שימו לב, הזכות המרכזית היא זכות העיון, לא נאמר לי שזכות העיון והצילום, אלא קודם כל זכות העיון. יכול להיות שיהיו לי חומרים שמפאת הגנת הפרטיות אני אוכל לעיין בהם ולא לצלם אותם. לדוגמה, ס'5 לחוק הגנת ילדים- מי שחוקר ילד עד גיל 14 בנוגע לעבירות מין זה חוקר ילדים, עפ"י עבירות בחוק חקירת ילדים אם יש לי קלטת של ילדה שנפגעה מינית הקלטת הזו שחוקרת הילדים חקרה את הילדה ניתנת לעיון בלבד בידי ההגנה אבל לא להעתיק אותה כי אנחנו לא רוצים לפגוע בפרטיות ובצנעת הפרט ולכן החוק מגביל את העניין ונפריד בין צילום לעיון.

סעיף 74 – הזכות המרכזית היא עיון!!!!!! לאחר מכן מדובר על זכות צילום- וגם לא בכל המקרים.

רשימת כל החומר שנאסף המשטרה/תביעה חייבת לפרט גם את רשימת החומר החסוי. נביח שיש לי מקור מידע חסוי עדיין ברשימת חומר החקירה צריך לציין "ידיעה מודיעינית". ברגע ששלחו את החומר חקירה לעיון לא ניתן להוסיף חומרים חדשים.

עם הגשת כתב אישום אסור לתביעה להמשיך לחקור- צריך אישור פרקליט מחוז כדי להמשיך חקירה.

סעיף 74א מספר לי שמעבר לחומר החקירה שאני נותנת להגנה לעיין ולצלם- יש דבר שנקרא "רשימת כל החומר שנאסף"- אני חייב לפרט גם חומרים שהם חסויים ולו בכותרת. סעיף 74 מוגדר לנו מהו חומר חקירה- נוגע לאישום שבידי התובע. חומר חקירה הוא חומר שיש לו נגיעה לאישום- זה המבחן המרכזי בעניין הגדרת חומר כחומר חקירה.

(תיקון מס' 75) תשע"ו-2016 (תיקון מס' 88) תשע"ט-2019

(2) לעניין פסקה (1), חומר מודיעין שיש זכות עיון בו כאמור באותה פסקה יהיה רק חומר שמתייחס לעובדות המתוארות בכתב האישום, לתוכן עדות שאמורה להישמע בשלב בירור האשמה, לראיה שאמורה להיות מוגשת כאמור או למהימנות של עד מרכזי, ואולם חומר מודיעין שנאסף או שנרשם בתיק יכלול ברשימת כל החומר כאמור בפסקה (1); בסעיף זה –

"חומר מודיעין" – חומר חקירה שנאסף או שנרשם בידי רשות מודיעין;

"רשות מודיעין" – מערך המודיעין של כל אחד מאלה: משטרת ישראל, המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים, צבא ההגנה לישראל, המשטרה הצבאית החוקרת, שירות בתי הסוהר, שירות הביטחון הכללי, המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, רשות המסים בישראל, רשות ניירות ערך, רשות התחרות.

(תיקון מס' 75) תשע"ו-2016

(א1) תובע יקבל לעיונו מרשות חוקרת או מרשות מודיעין את כל החומר שנאסף או שנרשם כאמור בסעיף קטן (א), לרבות חומר מודיעין, ויוודא שחומר החקירה ורשימת כל החומר עומדים, בעת הגשת כתב האישום או בסמוך לכך, לרשות הנאשם וסגורו או אדם אחר כאמור באותו סעיף קטן; היועץ המשפטי לממשלה או פרקליט המדינה יקבע הנחיות לביצוע סעיף זה, לרבות לעניין פיקוח על הליך סיווג החומר.

לעניין פסקה 1 חומר מודיעין שיש זכות עיון בו יהיה רק חומר שמתייחס לעובדות המתוארות בכתב האישום, לתוכן עדות שאמורה להישמע, לראיה שאמורה להיות מוגדת או למהימנות של עד מרכזי = למעשה אין לי הגדרה מהו חומר חקירה, אלא מובן מהסעיף הוא חומר הנוגע לאישום שבידי תובע, יש לי הגדרה של מה זה רשימת כל החומר ולמעשה יש לי הגדרה לחומר מודיעין.

חומר מודיעיני שיוכל להיכלל כחומר חקירה צריך לענות על סעיף קטן 2- מספיק שיהיה אחד מהם, לא דרישות מצטברות. בעבר האחריות על חומרי החקירה הייתה על משטרת ישראל, אחרי תיקון 75 האחריות היא על התובע. רשימת חומר חקירה הוא כלי שבאמצעותו ניתן לוודא שאכן קיבלתם את מלוא חומר החקירה שנאסף בתיק ועם החומר הזה אתם מתמודדים.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995

(ב) נאשם רשאי לבקש, מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום, להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעיונו.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 75) תשע"ו-2016

(ג) בקשה לפי סעיף קטן (ב) תידון לפני שופט אחד ובמידת האפשר היא תובא בפני שופט שאינו דן באישום, ואולם בקשה לעיין בחומר מודיעין תידון לפני בית המשפט הדן באישום, שיהיה רשאי להעביר את הדיון בבקשה לשופט יחיד שאינו דן באישום, ואם היה בית המשפט הרכב – לשופט יחיד שהוא אחד משופטי הרכב או שאינו דן באישום; נאסף או נרשם חומר המודיעין בידי רשות מודיעין שהיא מערך המודיעין של שירות הביטחון הכללי, של המוסד לתפקידים מיוחדים או של צבא ההגנה לישראל, תידון הבקשה בפני שופט של בית המשפט העליון.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995

(ד) בעת הדיון בבקשה יעמיד התובע את החומר שבמחלוקת לעיונו של בית המשפט בלבד.

(תיקון מס' 75) תשע"ו-2016

(ד1) על דיון בבקשה לפי סעיף קטן (ב) לעניין חומר מודיעין יחולו הוראות סעיף 46(א) עד (א2) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, בשינויים המחויבים.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 60) תש"ע-2010

(ה) על החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתן לערור לפני בית המשפט שלערעור שידון בערר בשופט אחד; הערר יוגש בתוך 30 ימים מיום שניתנה החלטת בית המשפט, ואולם בית המשפט רשאי להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים שיירשמו.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995

(ו) אין בסעיף זה כדי לפגוע בהוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.

דרכי העיון וההעתקה [68]

75. עיון בחומר החקירה או העתקה ממנו יהיו במשרד תובע או במקום אחר שתובע הועיד לכך, ובמעמד אדם שתובע מינה, דרך כלל או לענין פלוני, להבטיח שהעיון וההעתקה ייעשו בהתאם לחוק ולהוראות התובע.

מה קורה במצב שאתם צילמתם את חומר החקירה ואז התברר לכם שלמעשה חסר לכם חומר? פונים לתביעה, ואם לא עונים לך ניתן לפנות לבית המשפט בבקשה לקבל את החומר החסר.

סד"פ רועי פרי השופט רועי פרי
הוגש כתב אישום – קמה הזכות לעיין ולהעתיק את חומר החקירה. המחוקק אומר לנו- אין לי כותרות, אני הולך לפי מבחן מהותי ויכול להיות שגם חומר מודיעיני יהיה חומר חקירה. מתי חומר מודיעיני יכנס לפתח של זכות העיין? אחד מארבעת המקרים שמפורטים ב2א74.

מעבר לכך, עם קבלת החומר חייבת המשטרה להצמיד לחומר החקירה רשימה "רשימת כל החומר שנאסף" – כוללת את כל החומרים לרבות חומרים חסויים. באמצעות הרשימה הזו נוכל לוודא שיש לנו את כל חומרי החקירה. האחריות הכוללת על נושא של העברת רשימה והחומרים על התובע.

סעיף 74ב – יש לנו אפשרות שאם הסנגור סבור שהוא לא קיבל את כל החומרים או הרשימה הוא יכול לפנות בבקשה לבית המשפט אליו הוגש כתב אישום בבקשה להורות לתובע להביא רשימה ולהשלים את החומרים החסויים. אומר החוק שבקשה שכזו במידת האפשר תידון בפני השופט התורן- לא השופט ששומע את התיק – עניין של דחיפות, וכדי לא לחשוף את השופט בתיק העיקרי לסוגיות שיכולות להשפיע על ההליך. החומר שבמחלוקת חייב להגיע לבית המשפט, השופט חייב לעיין בו – הפוך אם זה חומר מודיעיני, כלומר, אם חומר החקירה שבמחלוקת הוא למעשה חומר מודיעיני שעונה על אחד מארבעת התנאים- אז זה כן יהיה בפני השופט שדן באישום כי בחסיונות עתירה לגילוי ראייה חסויה תידון בפני השופט שדן בתיק כי הוא למעשה יוכל להעריך את מידת השפעתה של הראייה על הגנת הנאשם. המבחנים בין מהו חומר חקירה לעתירה לגילוי ראייה חסויה הם מבחנים שונים. המחוקק אומר שלשופט בתיק העיקרי יש יותר מעורבות לדון בעתירה לגילוי ראייה חסויה. אם זה חומר מודיעיני שאסף ע"י שב"כ או מוסד ידון בזה שופט בעליון. שני הצדדים כל אחד יכול להגיש ערר תוך 30 ימים לערכאת הערר – חוץ מחומר מודיעיני- כי העליון דן בזה.

השאלה עלתה בפסיקה- האם יש ערר שני? היום יש תיקון בחוק המעצרים- אחד בזכות, השני ברשות. האם יש ערר שני על חומרי חקירה? לא. פס"ד בש"פ 1057/11 יאיר בלילתי נ' מדינת ישראל.

74א) לחסד"פ – לאחר הגשת כתב אישום בפשע או עוון, רשאי נאשם/ סניגורו לעיין בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו.
ב) לבקש מבית המשפט להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעינוו.

תכליות: זכותו של נאשם למשפט הוגן. זכותו של נאשם לערוך הגנתו ולהיערך למשפט. גילוי האמת. צמצום פערי הכוחות בין התביעה להגנה – בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר 23.1.14 פס"ד המסדיר לעומק מה תכליתו של ס'74-- בו נאמר שהתכלית של 74 זה בזכותו של הנאשם להליך הוגן, זכותו לערוך את הגנתו ולהיערך למשפט, גילוי האמת וצמצום פערי כוחה של התביעה למול ההגנה.

חומר חקירה התפרש באופן מרחיב בפסיקה, ככזה שיש לו נגיעה לאישום ואף מצוי בפריפריה לאישום – בש"פ 4157/00 נמרודי נ' מדינת ישראל 9.8.00.

עם זאת, נקבע כי מעבר למבחן הרלוונטיות, קביעתו של חומר כחומר חקירה, צריך להיות מודרך ע"י כללי השכל הישר. עת מפעיל בית המשפט את שיקול דעתו בבדיקת החומר המבוקש, אין הוא צריך להפליג למרחקים ארוכים או לקבל ראיות שהרלוונטיות שלהן לאישום היא רחוקה ושולית – בג"צ 233/85 אל הוזייל נ' משטרת ישראל.
נקבע כי מסעי צייד הינם תכליות זרות להגנת נאשם – בש"פ 1372/96 אריה דרעי נ' מדינת ישראל.

בש"פ 7585/14 איתי שטרם נ' מדינת ישראל 18/11/14 – נקבע כי למונח חומר חקירה יש ליתן משמעות מרחיבה, אבל זה לא אומר שכל חומר ייחשב לחומר חקירה, יש להראות יסוד של ממש להשערה או לתקווה של הנאשם כי החומר אכן ישפיע על בירור האישום נגדו.

לעומת זאת, סעיף 108 לחסד"פ קובע כי בית המשפט רשאי לבקשת בעל דין או מיוזמתו לצוות על עד שהוזמן או כל אדם אחר להמציא לבית המשפט מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בצו.

בית משפט העליון קבע שמדובר בסמכות שבשיקול דעת, שמפעיל בית המשפט, בשלב הבאת הראיות בכל הנוגע לאופן ניהול המשפט והרלוונטיות של הראיות אשר הצדדים מבקשים להגיש. על בית המשפט לערוך איזון בין זכותו של הנאשם למשפט הוגן לבין הבאת זכויות אחרות לרבות הזכות לפרטיות. הבקשה תובא בפני השופט הדן בתיק והוא רשאי להחליט באם להעבירה לשופט אחר וכן אם יש צורך לעיין בחומר המבוקש – בש"פ 9305/08 פלוני נ' ביה"ס אל מאמוניה לבנות, בג"צ 9264/04 מדינת ישראל נ' בי"מ"ש השלום בירושלים, בש"פ 9322/99 מסארווה נ' מדינת ישראל.

מה בין 74 ל108 לחסד"פ?

סד"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר 23.1.14 השופט עמית: "השיקולים הנדרשים לצורך איזון האינטרסים במסלול של סעיף 74 לחסד"פ ובמסלול של סעיף 108 לחסד"פ דומים. עם זאת, לשוני בין שני המסלולים יש נפקויות רבות, ובין היתר לגבי עיתוי הבקשה, הפורום הדין בבקשה (המותב העיקרי או השופט התורן), הזכות לערר והאפשרות לבחינה מוקדמת של החומר ע"י ההגנה".

אחת הנפקויות החשובות שבסעיף 108 הינה שמיעתו של צד ג', לדוגמא רישומי פסיכולוג או רווחה. לסיכום, נראה כי ככל שמדובר בחומר שבליבת המחלוקת ואשר צריך להיות בידי התביעה או בשליטתה יידון הדבר במסגרת סעיף 74 לחסד"פ. וכל אימת שמדובר בחומר שאינו בליבת המחלוקת, ואינו מצוי או אינו צריך להיות מצוי בידי התביעה – המסלול ייעשה לפי סעיף 108 לחסד"פ, לרוב חומרים הנהנים מחסיון חלקי כלשהו.

כלומר, אם יש לי חומרים שברגיל המשטרה צריכה לאסוף אותם – מחקרים, חקירת עדים, מצלמת אבטחה, והם קרובים ליבת האישום – זה ילך ל74. אבל מסמכים שהם פריפריאליים והם לא צריכים להיות בידי התביעה ילכו לפי 108.

74 – שופט תורן, 108 – שופט הדין בתיק
74 – בהליך קרוב לכתב אישום, ואם דחו או נעתרו אפשר להגיש ערר. 108 – אין זכות ערר, אפשר לערער על כך רק במסגרת פסק הדין.

(ככלל על החלטות ביניים בפלילים אין זכות ערעור. צריכים לחכות עד סוף המשפט. החריגים הם פסלות שופט, מעצרים, על בקשה לחומר חקירה לפי 74(ב), שחרור סניגור)

בש"פ 5190 אבו גאנם נ' מדינת ישראל 26.8.14 – "בכל הנוגע לבקשה לעיון בחומרים חסויים, המצויים בידי צדדים שלישיים, יש לבכר את המסלול של סעיף 108 לחסד"פ.

תיק רווחה וחומר רפואי. הטעמים לכך שהמותב בתיק העיקרי יכול לדון בבקשה על יסוד היכרות יותר מקיפה עם חומר הראיות וגם לשמוע עמדתם של הצדדים השלישיים. – גם לפי בש"פ 8685/13 רוני יעקב נ' מדינת ישראל 29.1.14

בש"פ 7990 אליהו מקונן נ' מדינת ישראל 29/12/14 – בשל פסיקה שונה יש מקום לקבוע בעתיד הסוגיה לדיון בפני הרכב. שוד חנות נוחות בתקנת דלק. הבגיר ביקש לקבל את הרישום הפלילי ודוח פסיכיאטרי מתיק קודם של שותפו הקטין. האם בכוחו של סעיף 74 ליצור חומרי חקירה?

בש"פ 7955/13 פלוני נ' מדינת ישראל 10/4/14 – קטין. עבירות של סחיטה באיומים. כת"א הוגש לאחר שנה. מבוקש לקבל את נימוקי ההחלטה של היועמ"ש להעמידו לדין. הש' זילברטל- הנימוקים להגשת כת"א כעבור שנה לפי סעיף 14 לחוק הנוער אינם מהווים חומר חקירה. הדבר אינו חוסה תחת סעיף 74 לחסד"פ. אין בכוחו של הסעיף ליצור חומרי חקירה.

בש"פ 4804/17 אמיר ברמלי נ' מדינת ישראל 9.8.17 – הש' מזוז: מקום שמדובר בחומרים שאינם בידי התביעה או בשליטתה אך הם רלוונטיים לאישום, פתוחה בפני הנאשם הדרך להגשת בקשה לבית המשפט הדין בתיק העיקרי להוצאת צו לפי סעיף 108 לחסד"פ. לעומת זאת, בגדרו של סעיף 74 ניתן לדרוש עיון בחומר קיים בלבד ואין סעיף זה מהווה מקור נורמטיבי להורות לתביעה או לרשויות החקירה ליצור ראיות חדשות או לערות פעולות חקירה נוספת. בע"ח 2054-06-17 קולייב נ' משטרת ישראל הש' ענת יחב.

הגנת מן הצדק / אכיפה בררנית

149(10) לחסד"פ: הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית. במישור התעבורתי: הנחיות אכיפה – אי אכיפה עבירות ביטוח / פקיעת רישיון רכב מתחת לשנה, אי אכיפת עבירות טלפון בפקק או רמזור או קבלת הנהלים החדשים בעקבות פס"ד בן משה. מדיניות התביעה בהגשת כתבי אישום 064 / 144 או מתי יוגש כתב עת הנהג אחראי למות בן משפחה מקרבה ראשונה. בע"ח 2130-08-17 שמעון עפג'ין נ' מדינת ישראל, הש' שרית זוכוביצקי-אורי.

בג"צ 6396/96 זקין נ' ראש העיר באר שבע 8.6.99 – הנטל להפריך את חזקת התקינות ממנה נהנית הרשות מוטל על כתפי הטוען. הטוען לאכיפה בררנית – עליו הראיה.

סד"פ
 "...לא ניתן להעלות על הדעת כי מחד גיסא במישור הפלילי יוטל על הנאשם נטל כבד לבסס טענתו לאכיפה בדרנית... אך מאידך גיסא במישור המנהלי תתנער המדינה מחובת הגילוי החלה עליה באופן שישלול מהנאשם את האפשרות להוכיח טענותיו – ע"מ 1768/12 ג'וליאני ואח' נ' מדינת ישראל 23/11/13

ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ 31.03.05 – ההלכה היום. מבחן תלת שלבי מרוכך המסתפק בכך שדבק פגם בהתנהגות הרשות היוצר פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות – הפגמים ועוצמתם. האם קיומו של ההליך פוגע באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות. האפשרות לרפא את הפגם באמצעי מתון יותר מאשר ביטול כתב האישום.

עמ"מ 2668/15 מדינת ישראל נ' פרופ' הלל וייס 18/11/15 – ההלכה היום!
 האם יכול נאשם בהליך פלילי (עבירות ביטוי שפתיים) לפנות אל מחוץ להליך הפלילי ע"י מעבר למסלול של חוק חופש המידע לקבלת חומרים הדרושים להגנתו.
 במסגרת סעיף 74 לחסד"פ ביקש חומרי התייעצות פנימיים של הפרקליטות ומאות תיקי החלטה בעבירות ביטוי והכל לבסס טענה של הגנה מן הצדק.
 בית המשפט אינו מרוצה "מהכרוך" בין בתי המשפט ועירוב התחומים – פלילי, מנהלי- יש לשמור על נקיטתו ושלמותו של ההליך הפלילי – המסלול המוצע בעניינים של הגנה מן הצדק הינו במסלול של סעיף 108 לחסד"פ.

לסיכום – כל טענות של אכיפה בדרנית, סטטיסטיקה, מדיניות העמדה לדין, הנחיות, כל זה יהיו עפ"י הלל וייס בפני המותב בתיק העיקרי לפי סעיף 108.

סעיף 108		סעיף 74	
עיקרי	תורן	המותב	
לרוב בשלב המשפט	לרוב תחילת ההליך	העיתוי לבקשה	
לא חייב לראות (רצוי) (יורודרייב)	השופט חייב לראות 74(ד)	חומר שבמחלוקת	
?	ישנה אפשרות	טיעון חלקי במעמד צד אחד	
אין	יש לפי 74(ה), בש"פ בלילתי	ערר	
חומר רלוונטי, לרוב שאינו בשליטת התביעה/ חסיון השלכה על צד ג'	רלוונטיות + שכל ישר, חומר הנוגע לליבת המחלוקת שבאישום שיש לתביעה שליטה (פס"ד שיינר)	מהות	
יש	אין	בחינה מוקדמת של החומר מצד ההגנה	
כולם	רק ההגנה	מי יכול לבקש	

אפשרות משלימה ונוספת הזמנה להציג חפץ:
 * סעיף 43 לפסד"פ: ראה שופט שהצגת חפץ נחוצה או רצויה לצרכי חקירה או משפט, רשאי הוא להזמין כל אדם, שלפי ההנחה החפץ נמצא בהחזקתו או ברשותו, להתייצב ולהציג את החפץ, או להמציאו, בשעה ובמקום הנקובים בהזמנה.
 * לפני הגשת כתב אישום, עם זאת הספרות הכירה בכך שזו סמכות משלימה לסעיפים 74 ו-108 לחסד"פ, גם בשלב החקירה שבה המשטרה אינה מוכנה לבדוק את נכונות טענות החשוד: דר' ביין "התעוררות היפיה הנמה: צו להצגת חפץ או מסמך לפי סעיף 43 לפסד"פ (ספר הרנון 2009 בעמ' 559).
 * בדיקת מצלמות אבטחה מהזירה לצורך תמיכה בטענת החשוד.
 * ע"פ 1761/04 גלעד שרון נ' מדינת ישראל 29.3.04- דובר על פרשת האי היווני. ביקשו מגלעד שרון בגלל שלא היה ניתן לעשות חיפוש בביתו של אריאל שרון, כי היה לו חסינות. אז ביקשו מגלעד צו על פי סעיף 43 בבקשה למסמכים. הש' תאודור אור קבע:
 שימוש שגרתי בסעיף זה אינו ראוי שקיימות למשטרה דרכים להגיע בכוחות עצמה אל המסמכים הדרושים. אי הצדקה שהדבר יוטל על הפרט גם אם הוא חשוד – רק שהדרישה סבירה מבחינת נגישות ומאמץ יהיה מקום להוציא צו שכזה.

לסיכום –

74 – רק לאחר כתב אישום. רק ההגנה.

תיקון 75 לסד"פ (4.8.2016)

74(א)(1) הרחבה וביאור המושג של "רשימת כל החומר" לרבות ציון קיומו של חומר שנאסף או נרשם בתיק שאינו חומר חקירה ושל חומר חקירה שנאסף או שנרשם בתיק שהוא חסוי על פי כל דין וכן פירוש של סוג החומר כאמור, נושא והמועד שבו נאסף או נרשם ובלבד שאין בפירוט האמור לגבי חומר חסוי כדי לפגוע בחסיון לפי כל דין.

ע"ח (מרכז) 13174-04-17 קרני נ' מדינת ישראל 15.5.2017 השופטת נאוה בכור – בית משפט מחוזי מרכז, הסיפור היה בעניין של בנייה לא חוקית עפ"י חוק התכנון והבנייה כאשר למעשה הנאשם קרני ביקש ברשימת כל החומר שנאסף שקיבל מהתביעה העירונית יהיה פירוט של כל תיק הבניין . הרי לפי תיק הבניין אנחנו יודעים בדיוק לגבי כל נכס האם יש לו היתר, מה השימוש וגם חריגות במידה ויש, למעשה קרני אמר שלא מספיק שיפרטו לו ברשימת כל החומר שנאסף את המסמכים, הוא רצה שבכותרת יהיה מפורט כל החומר שנמצא בתוך תיק הבניין- הוא ביקש זאת משום שכשדרכה של תיק בניין הוא יכול להשתנות- הוא לא נמצא בידי התביעה העירונית- היא מקבלת העתק ממנו, הוא אמר שהוא רוצה שרשימת כל החומר שנאסף תכלול גם את רשימת החומר בתוך תיק הבניין. בית משפט השלום אמר שלא, מספיק שיכתבו תיק בניין , הוא הגיש ערר למחוזי והשופטת נאוה אמרה שנפל דבר בישראל, היום רשימת כל החומר היא רשימה מורחבת וצריך פירוט מקסימאלי.

חומר חקירה צריך להתייחס לעובדות כתב האישום, תוכן עדות שאמורה להישמע, ראייה שאמורה להיות מוגשת במשפט או לגבי מהימנותו של עד מרכזי .

חומר מודיעין

רשות מודיעין

הכלל חומר מודיעין אינו בבחינת חומר חקירה 74(א)(2) לסד"פ: למעט אם מתייחס לעובדות המתוארות בכתב האישום; לתוכן עדות שאמורה להישמע בשלב בירור האשמה; לראייה שאמורה להיות מוגשת במשפט; מהימנותו של עד מרכזי.

ע"פ 152/91 סיקסיק נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5)8 – סוחרי סמים שסחרו מול סוכן משטרתית. בכל העסקאות הסוכן לא היה מגיע לבד, הוא היה מגיע עם אדם לצידו והוא היה מתעד את העסקאות. הסנגורים אומרים שכל הלקוחות טוענים שהעסקה לא בוצעה רק מול הסוכן והם רצו לדעת מי האדם הנוסף, הם קיבלו תעודת חיסיון- כלומר, לא חשפו מה אותו אדם עשה. התיק התגלגל עד לעליון ואומר שמגר שאין דבר כזה, גם חומר חסוי מבחינת זכותו של נאשם להליך הוגן לנהל את משפטו צריך לכלול ולו בקווים כלליים מה אומר החומר- מה יש בחומר החסוי, יכול להיות תעודת חיסיון על זהותו של אדם שהיה בעסקה, אבל לפחות שהחומר החסוי יתאר בקווים כללים את מה שהוא אומר (לתת פרפרזות)- מבלי לפגוע בחיסיון= זוהי הלכה.

האחריות שהכל יבוצע, שכל החומר עבר להגנה ושיש רשימת כל החומר- זה באחריות התובע. יש ביקורת מנהלית שלמעשה יכולה להיות בשלב מסוים שהתיק יסתיים או שיתברר שלמרות שנוהל משפט היו דברים שלא עברו להגנה- זה בדיעבד. אבל בפועל, אם סנגור יושב על התיק ומדבר עם הלקוח שלו ואומר לו שהוא נחקר מספר אחר ממה שכתוב והסנגור רואה חוסרים בחומר החקירה אז צריך לשלוח מכתב לתביעה ולבקש את כל החומרים- אם לא נענית עליך להגיש בקשה לחומרי חקירה לפני סעיף 74 לבית המשפט.

אחריות התובע

74(ג) בקשה להורות לתובע לעיין בחומר חקירה- בפני שופט שאינו דן בתיק, ואם עסקין בחומר מודיעין בפני המותב בתיק העיקרי. חומר שנאסף ע"י השב"כ או המוסד ידון בפני שופט של בית המשפט העליון .

הדין בחומר מודיעין – תיקון פרק ג' בדבר ראיות חסויות לפקודת הראיות

44 – חסיון לטובת המדינה.. ובהליך הפלילי- כי הראייה עשויה להואיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על העניין שיש שלא לגלותה או שהיא חיונית להגנת הנאשם.

45- חסיון לטובת הציבור...ובהליך הפלילי- כי הראייה עשויה להואיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עלה על העניין שיש שלא לגלותה או שהיא חיונית להגנת הנאשם

(ב) אין בבירור עתירה כאמור כדי לעכב את הדיון למעט במקרים בהם ההכרעה נחוצה להמשך הדיון.

האצלת סמכות השר לבטחון פנים לאחרים לחתום על תעודת חסיון – באמצעות תיקון 75

יש לנו הגדרה בפגיעה להגנת הנאשם:

45א – פגיעה הנגרמת מצירוף ראיות

46- הדיון בעתירה.. שיקולים.. הסברים מהעותר אף בהעדר שאר בעלי הדין...

בית המשפט יאפשר את גילוי הראיה החסויה אלה אם הראיה עשויה להואיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על העניין שיש לא לגלות אותה או שהיא חיונית להגנת הנאשם. (45)

ב"ש 838/84 ליבני נ' מדינת ישראל פ"ד לח3 – מבחן התועלת ומבחן החיוניות. = זו ההלכה = ככל שיש בראיה החסויה תועלת להגנת הנאשם והיא חיונית להגנת הנאשם בית המשפט יטה להסיר את החסיון וככל שאין בה תועלת או חיוניות בית המשפט לא יתיר את החיסיון. אנחנו זוכרים את דבריו של בית המשפט העליון בשנים קודמות" אין חקר לתבונת הסנגור" - תנו לי את הראיה ואני אדע איך להציל את הראיה – ובכל זאת מי שרואה את הראיה החסויה עושה את השיקולים האם לחשוף אותה או לא.

זכות היידוע והשימוע – סעיף 60א לחסד"פ (הליכים לפני הגשת כתב אישום)

- (א) רשות התביעה שאליה הועבר חומר חקירה הנוגע לעבירת פשע תשלח לחשוד הודעה על כך לפי הכתובת הידועה לה, אלא אם כן החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי הענין, כי קיימת מניעה לכך[5].
- (ב) בהודעה תצוין כתובתה של רשות התביעה שאליה ניתן לפנות בכתב לבירורים ולהצגת טיעונים.
- (ג) נשלחה הודעה לפי סעיף זה בדואר רשום, רואים אותה כאילו הומצאה כדין גם בלא חתימה על אישור מסירה.
- (ד) חשוד רשאי, בתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, לפנות בכתב לרשות התביעה כאמור בסעיף קטן (ב), בבקשה מנומקת, להימנע מהגשת כתב אישום, או מהגשת כתב אישום בעבירה פלונית; פרקליט המדינה, פרקליט המחוז, ראש יחידת התביעות או מי שהם הסמיכו לכך, לפי הענין, רשאים להאריך את המועד האמור.
- (ה) החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי הענין, מטעמים שירשמו, כי הנסיבות מצדיקות זאת, רשאי הוא להגיש כתב אישום, בטרם חלפו 30 הימים ואף בטרם פנה החשוד כאמור בסעיף קטן (ד).
- (ו) אין בהוראות סעיף זה כדי לשנות מהוראות סעיף 74.
- (ז) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מי שבעת העברת חומר החקירה היה נתון במעצר, והוגש נגדו כתב אישום בתקופת מעצרו.
- (ח) הוראות החוק לתיקון סדרי המנהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, לא יחולו לענין סעיף זה, ואולם תינתן לחשוד הודעה בכתב על החלטת רשות התביעה בהקדם האפשרי ורשאית רשות התביעה להזמין את החשוד להציג בפניה את טיעונו בעל פה.
- (ט) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע סוגי פשעים שלגביהם לא יחולו הוראות סעיף קטן (א).

זכות היידוע והשימוש זה תיקון חדש שנכנס לחסד"פ בשנת 2000 ועבר הרבה מאוד זמני המתנה, במשך 5 שנים הסעיפים שלו נכנסו לאט לאט לתוקף, ז"א שהוא נכנס לפועל ב-2005. התיקון חולל מהפכה. מי שיזם את התיקון בין היתר בוועדת חוק חוקה ומשפט היה פרופסור אמנון רובינשטיין שלמעשה דיבר על כך שזו זכות חשובה והמצב שבו אדם מוגש נגדו כתב אישום למעשה משנה את הסטטוס שלו ביום אחד מחשוד לנאשם. יש שאומרים שהחיים שלו נעצרו ולכן מאוד חשוב להקפיד על זכות היידוע והשימוע.

לפני תיקון 60א בפרקטיקה של התביעה נתנו זכויות שימוע לנבחר ציבור על תיקים מסוג השחיתות הציבורית. פרופסור רובינשטיין אמר שהוא רוצה להניק זכות שימוע לכל האזרחים.

הזכות הראשונה היא זכות היידוע – מלשון הודעה. יש לו זכות לקבל הודעה מהתביעה שחומר חקירה בעניינו מסוג פשע בלבד הגיע לרשותה והיא חושבת להגיש נגדו כתב אישום.

נניח שיש לי תיק של החזקת אקדח, הוא שוחרר למעצר בית לצורכי חקירה לעשרה ימים (חלופת מעצר) נניח שהמשטרה לא הגישה ערר למחוזי, התביעה מקבלת את התיק ביום החמישי ומחליטה להגיש כתב אישום ושולחת הודעת יידוע תוך 30 ימים יש לך אפשרות להגיב ואם לא אני מגישה כתב אישום- ביום השביעי נודע שהוא מהפר את מעצר הבית ומסתובב חופשי- זה לדוגמא מהווה נסיבות מיוחדות שמאפשרות לתובע לקצר את התקופה של 30 ימים.

דוגמא נוספת היא תיק אלימות- החשוד שלנו הכה בעל מכולת. נניח שבהליך הימים הוא שוחרר למעצר בית עם הרחקה מבעלת המכולת- התביעה יכולה לתת החלטה בתוך התיק מנומקת להגיד שיש להם טעמים שירשמו – כי האדם הזה מסוכן.

סד"פ 30 ימים לקבל מענה והם יבחנו את הטענות שלו ובינתיים יגמר המעצר בית שלו, תיגמר ההרחקה והתנאים שנוצרו כדי להגביל את המסוכנות שלו ייעלמו- ולכן הוא מסוכן. (סעיף 60א – פטור ידוע) עבירות אלימות במשפחה לא נכללות בסעיף הזה. יש לנו למעשה 2 חריגים עיקריים שסעיף 60א לא חל לעליהם – מי שהיה במעצר בעת העברת החומר לתביעה וכתב האישום נגדו הוגש כשהוא במעצר והחריג השני- התקנו של שר המשפטים שיצאו ב-2005 שקובעות שהסעיף הזה לא יחול על אלימות במשפחה (תקיפת קטינים), תקיפת חבלה של ממש כלפי בן זוג לפי סעיף 382(ג). בנוסף כל עבירת פשע שנעברה במהלך ביצוע עבירה מהעבירות המנויות בפסקה 1 בקשר אליה.

בג"ץ 2678/07 נשיא המדינה משה קצב נ' היועמ"ש – ברגע שמני מזוז היועמ"ש הודיע לו על הגשת כתב אישום הוא קיבל את עיקר דברי החקירה ומשה קצב דרש לקבל את כל החומר – התביעה אמרה שהוא מקבל רק את ליבת החומר וזה מגובה באישור, בג"ץ מאשר את הנחייה היועמ"ש – כל עוד אין מניעה וזה לא פוגע בחקירה, על מנת שהחשוד וסנגורו יהיו ערוכים לשימוע יש לאפשר לקבל את עיקרי חומר החקירה, את ההודעות המרכזיות- לא חומרים שיש עליהם חיסיון או חומרים שהם בשוליים.

מה קורה כאשר יש תיקים שנפלים בין הכיסאות והמדינה לא ממלאה אחר חובת היידוע והשימוע?

תפ"ח 1138/05 מדינת ישראל נ' יעקב ארד – תיק של אינוס ומעשים מגונים, הוגש למחוזי ת"א. התביעה הפרה את זכותו לזכות היידוע, היא לא שלחה לו את המכתב, בית המשפט אומר שהליך היידוע ובעקבותיו השימוע מעוגנים בס' 60א, מדובר בזכות יסוד שמונתית לו, מדובר על זכות הנמנית עם עקרונות הצדק הטבעי, לכאורה אומרת השופטת סביון שניתן לרפא את זה בשימוע בדיעבד. כלומר, נדחה את מועד ההקראה ונאפשר בתקופת הביניים שהתביעה תזמן את הסנגור שלו וייערך שימוע, אך היא אומרת שיש חשש שהמאשימה תינעל על עמדותיה הרי שכבר הוגש כתב אישום, היא סבורה שיש פגם מהותי ולכן היא מבטלת את הגשת כתב האישום של האינוס.

אם הוא כבר בעובדות כתב האישום למעשה הוא חוזר בו ולמעשה זה כמו מחיקה כאילו לא נעשה דבר, התביעה מושכת את כתב האישום ולאחר מכן היא יכולה להגיש שוב את כתב האישום.

תפ"ח 1026/09 מדינת ישראל נ' אלעד הררי – בית משפט מחוזי ת"א, ההרכב מבטל כתב אישום בעבירת אינוס ותקיפה חבלנית. התביעה טענה שלמעשה היא לא הייתה צריכה לשלוח את מכתב היידוע משום שהוא במעצר בית, המחוזי אומר שזה לא הפרשנות- מעצר הכוונה מעצר של ממש ולא מעצר בית.

תפ"ח 1199/05 מדינת ישראל נ' פולנסקי – עבירות אינוס שבוטלו בעקבות אי ביצוע זכות היידוע.

עמדה אחרת :

ת.פ 40131/07 מדינת ישראל נ' רונית בן רובי – נהגת שנסעה לאחור כמה מטרים בפתח תקווה ודרסה הולכת רגל על מעבר חצייה. כתב האישום הוגש כנגדה בעבירת הריגה- כלומר, פשע. התביעה הגישה את כתב האישום עם פטור מיידוע כי יש כאן מסוכנות, היא פסולת נהיגה ורצו להאריך לה את הפסילה. הסנגור העלה בהליך העיקרי טענה שצריכים לבטל את כתב האישום משום שלא נתנו למרשתו את זכות היידוע (למרות שיש פטור מיידוע). הביקורת על התביעה היא של בית המשפט – שהתביעה יכולה לאפשר שימוע. סעיף 50א אומר שניתן להאריך פסילת רישיון על מנת לקיים את השימוע. בית המשפט דחה את טענתו של הסנגור והוא נקט למעשה במעין דוקטרינה של בטלות יחסית – כתב האישום קיים, אבל אנחנו ניתן כן שימוע בדיעבד- נדחה את המענה לכתב האישום.

האם בית המשפט העליון הכריע בין 2 הדעות?

בש"פ 5310/07 יוסי כאשכאש נ' מדינת ישראל – השופט רובינשטיין משאיר זאת בצריך עיון. אין היום החלטה סופית מה צריך לעשות. נאמר שלכאורה בית המשפט של מעצר יכול לדון בטענה של פטור מיידוע – ניתן להעלות את הטענה בהליך של מעצר עד תום הליכים.

הפרת זכות היידוע כטענה מקדמית

149. לאחר תחילת המשפט רשאי הנאשם לטעון טענות מקדמיות, ובהן –

- (1) חוסר סמכות מקומית;
- (2) חוסר סמכות עניינית;
- (3) פגם או פסול בכתב האישום;
- (4) העובדות המתוארות בכתב האישום אינן מהוות עבירה;
- (5) זיכוי קודם או הרשעה קודמת בשל המעשה נושא כתב האישום;

- סד"פ
 (6) משפט פלילי אחר תלוי ועומד נגד הנאשם בשל המעשה נושא כתב האישום;
 (7) חסינות;
 (8) התיישנות;
 (9) חנינה;
 (תיקון מס' 51) תשס"ז-2007

(10) הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית.

דין בטענה מקדמית [134] (תיקון מס' 40) תשס"ד-2004

150. נטענה טענה מקדמית, יתן בית המשפט לתובע הזדמנות להשיב עליה, אולם רשאי הוא לדחותה גם אם לא עשה כן; בית המשפט יחליט בטענה לאלתר, זולת אם ראה להשהות את מתן החלטתו לשלב אחר של המשפט; נתקבלה טענה מקדמית, רשאי בית המשפט לתקן את כתב האישום או לבטל את האישום, ובמקרה של חוסר סמכות - להעביר את הענין לבית משפט אחר כאמור בסעיף 79 לחוק בתי המשפט.

טענות מקדמיות בשלב אחר של המשפט [135]

151. לא טען הנאשם טענה מקדמית בשלב זה, אין בכך כדי למנעו מלטעון אותה בשלב אחר של המשפט, אולם לגבי הטענות המפורטות בפסקאות (1) ו-(3) לסעיף 149 אין הוא רשאי לעשות כן אלא ברשות בית המשפט.

תלונה

58. כל אדם רשאי להגיש תלונה למשטרה על שבוצעה עבירה.

חקירת המשטרה [53] (תיקון מס' 82) תשע"ח-2018

59. נודע למשטרה על ביצוע עבירה, אם על פי תלונה ואם בכל דרך אחרת, תפתח בחקירה; אולם בעבירה שאינה פשע רשאי קצין משטרה בדרגת פקד ומעלה להורות שלא לחקור אם היה סבור שניסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או אם הייתה רשות אחרת מוסמכת על פי דין לחקור בעבירה.

סעיף יותר רחב מסעיף 58 והוא למעשה נותן את הסמכות למשטרת ישראל מתי לפתוח בחקירה. אנחנו יודעים שלא כל חקירה משטרתית נפתחה בתלונה, נכון יש מצב של מתלונן ומתלוננת שמגישים למשטרה ומוסרים תלונה אבל הסעיף אומר ואם בכל דרך אחרת המשטרה יכולה ליזום חקירות נניח המשטרה יודעת שמקום מסוים הוא מאורת סמים שמתבצעת עסקת סחר היא יכולה לבצע פעילות יזומה ולפתוח חקירה ובכל דרך אחרת, איזה מכתב שהגיע לידה או בהרבה מאוד תחקירים ראינו את זה פתחו הרבה חקירות שחיתות במדינה שלנו ובעקבות כך המשטרה פתחה בחקירה, דרך אחרת היא כל דרך אחרת.

בעבירות של חטא ועוון למשטרה יש שיקול שעת אם היא סבורה שהנסיבות אינן מתאימות לפתיחת חקירת .

העברת חומר חקירה לפרקליט או לתובע משטרת – סעיף 60 לחסד"פ (תיקון 62).

חלוקת העבירות בין הפרקליטות לתובע המשטרת מופיע בסעיף 60 לחסד"פ, ישנם תיקי פשעים שעל פי סעיף 62 עברו לסמכות התביעות מה שלא היה בעבר עבירות מרמה ועבירות הונאה עבר לתביעות והפשעים ככללם נותרו בידי הפרקליטות .

החלטה שלא לחקור בעבירות מין או אלימות כלפי בן זוג (תיקון מס' 36) תשס"ב-2002

59א. (א) בסעיף זה –

"בן זוג" – מי שמקיים או שקיים מערכת יחסים זוגית;

"המרכז" – המרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה שברשות המקומית שבה הוגשה התלונה, ואם לא היה ברשות המקומית מרכז כאמור – המחלקה לשירותים חברתיים שברשות המקומית האמורה

"המתלונן" – בן הזוג המתלונן;

"עבירת מין או אלימות" – עבירה מסוג עוון לפי סעיפים 192, 334, 336 שלא בניסבות מחמירות, 337, 346(ב), 347(א), 348(ג) ו-(ה), 376, 377 שלא בניסבות מחמירות, 379, 380 ו-381(א), לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

המשך החקירה [56] (תיקון מס' 33) תשס"א-2001

61. הועבר חומר החקירה כאמור בסעיף 60, רשאי היועץ המשפטי לממשלה או תובע להורות למשטרה להוסיף לחקור, אם מצא שיש צורך בכך לשם החלטה בדבר העמדה לדין או לשם ניהול יעיל של המשפט.

סד"פ השופט רועי פרי
דברנו על השתלשלות ההליך הפלילי אמרנו בוצע עבירה חקירה משטרתית העברת התיק לתביעה ואז: חוסר ראיות, חוסר אשמה, סגירה מכוח הסדר מותנה והיה לנו חץ שדיבר על השלמת חקירה כלומר התביעה לא משנה איזו תביעה רשאית להחזיר תיק למשטרת ישראל על מנת למצות חקירה ולהשלים חקירה.

אם התביעה עוברת על התיק והיא מגיעה למסקנה שזה תיק לסגירה היא לא תטריד את המערכת ותחזיר את התיק למשטרה לחקור אבל אם היא סבורה שיש כאן סיכוי שיוגש כתב אישום היא תחזיר או עוד עד שלא לקחו ממנו עדות או עוד פעולה חקירתית. המשטרה על פי סעיף 61 מבצעת את פעולות ההשלמה.

העמדה לדין וסגירת הדין:

העמדה לדין וסגירת תיק (תיקון מס' 33) תשס"א-2001 (תיקון מס' 82) תשע"ח-2018

62. (א) ראה תובע שהועבר אליו חומר החקירה שהראיות מספיקות לאישום אדם פלוני, יעמידו לדין, זולת אם היה סבור שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין; ואולם החלטה שלא להעמיד לדין, בשל עילה זו תהיה באישור בעל תפקיד כלהלן:

(תיקון מס' 62) תשע"א-2010

(1) פרקליט מחוז או פרקליט בכיר שהוא הסמיכו לכך – בעבירות פשע או עוון, שחומר החקירה בהן הועבר לטיפולו של פרקליט לפי סעיף 60;

(2) קצין משטרה המכהן כראש יחידת תביעות או תובע משטרתית בכיר שהוא הסמיך לכך – בעבירות פשע שחומר החקירה בהן הועבר לטיפולו של תובע משטרתית לפי סעיף 60, וכן בעבירות עוון שחומר החקירה בהן הועבר לטיפולו של תובע משטרתית על ידי פרקליט מחוז לפי סעיף 60;

(תיקון מס' 62) תשע"א-2010

(3) קצין משטרה המשמש כתובע, שהמפקח הכללי של המשטרה הסמיכו לכך – בעבירות שאינן פשע, למעט עבירות עוון שהחלטה בעניינן מתקבלת בידי בעל תפקיד כאמור בפסקאות (1) או (2);

(תיקון מס' 45) תשס"ה-2005

(4) קצין משטרה המכהן כראש יחידת תביעות – בעבירות לפי סעיף 19 מח לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, או פרק ה'א לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965.

(תיקון מס' 83) תשע"ח-2018

(ב) (1) על החלטה שלא להעמיד לדין תימסר לחשוד הודעה בכתב בלא ציון עילת סגירת התיק, ואולם יצוין בה כי החשוד רשאי לברר את עילת סגירת התיק באמצעות הגעה לכל תחנת משטרה וכן באחת הדרכים שנקבעו על ידי המשטרה ושפורטו בהודעה;

(2) על אף האמור בפסקה (1), לחשוד בעבירת מין או אלימות, כהגדרתה בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001, תימסר הודעה בכתב על החלטה שלא להעמיד לדין בציון עילת סגירת התיק;

(3) בעת מסירת העילה לסגירת התיק לפי הוראות פסקה (1) או (2), שעניינה שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין, תימסר העילה בנוסח שבחלק א' לתוספת השביעית;

(תיקון מס' 89) תשע"ט-2019

(3) החשוד יהיה רשאי לפנות לתובע שסגר את התיק בבקשה מנומקת לשנות את עילת הסגירה; תיק שנסגר בשל חוסר אשמה, יימחק רישומו מרישומי המשטרה.

(4)

מבחינת העניין של הראיות התביעה צריכה לדעת שהיא אכן יכולה להוכיח את האישום הזה מעבר לכל ספק סביר אחרת אין טעם להגיש כתבי אישום. מעבר לעובדה שהנאשם יזוכה ויכול להיות שזה נכון המדינה תשלם הרבה כסף על הליך סרק אז אנחנו בדיני נפשות אנחנו מלא מהמרים על חיים של אנשים, הבג"ץ אמר שלא נגיש כתבי אישום אלא אם יש לנו ראיות שלמעשה בחובם יש סיכוי סביר להרשעה. גם אם יש לי על פניו בראיות כוללניות יש לי מתלוננת שאומרת שהנאשם הכה אותי ואפשר להרשיע על סמך עדות יחידה אבל התובעת שאמונה על התיק נפגשת עם התובע ואומרת המתלוננת לא תעבור את דוכן העדים כלומר יש המון סתירות בעדות והיא לא תוכל להחזיר את העדות והיא נסתרת בכל מיני ראיות כאלו או אחרות מתלונן או מתלוננת לכן התובע מפעיל את חוש המשפטן ובימ"ש יתערב בשיקוליו של תובע מזכיר את בג"ץ קצב לא במובן של איזה חומרים נותנים לפני שימוע אלא בג"ץ נגד ההסדר שהוצע לנשיא המדינה בהתחלה ועמד שם למעשה עו"ד שי ניצן מטעם המדינה לפני שהוא היה יועץ משפטי והגן על ההסדר. בג"ץ לא התערב למה? כי בשורה ערוכה מקום המדינה בהחלטות של בג"ץ הוא לא מתערב בשיקול דעת של המומחיות של התובע ולכן בנושא הזה מעבר לעובדה שעל פניו התיק נראה מאוד יפה יכול להיות שאין סיכוי סביר לתביעה, הוא רואה איזה סתירות יש ולכן התובע לפני שהוא כותב על כתב האישום כי אמרנו שהגשת כתב אישום נגד אדם משנה את עולמו מקצה אל הקצה למרות שהחוק מדבר על זה שהראיות מספיק לאישום אבל בג"ץ אמר סיכול סביר להרשעה. שאתה בטוח שיש לך סיכוי סביר להרשעה.

סד"פ השופט רועי פרי שני שביט יש להגיש כתב אישום זה שאחרי החקירה מוצתה ויש ריאות מספיקות לאישום בא בגץ והגדיר סיכוי סביר להרשעה גם אם תובע רואה שיש לו ראיות מספיקות להרשעה יכול להיות שהראיות לא מתאימות להעמדה לדין והוא יכול לסגור את התיק....

אם זה פרקליט מחוז או פרקליט בכיר בעבירות של פשע ועוון שהגיעו לטיפול של פרקליט יכול לסגור בעבירות של פשעים ועוונות שחומר החקירה הגיע לכומר תיק החקירה על פי חלוקת התפקידים עבר לפרקליטות מי שיכול לסגור זה או פרקליט מחוז או פרקליט בכיר (ממונה).

על החלטה שלא להעמיד לדין, תימסר לחשוד הודעה בכתב שבה תצוין עילת הסגירה ואנחנו יודעים שיש לנו 4 עילות סגירה אחרי 2012, העילה הראשונה היא חוסר אשמה שנייה חוסר ראיות אשמות מספיקות עילה שלישית נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין והעילה הרביעית היא

תיק שנסגר בחוסר ראיות הרי חוסר ראיות יש עדיין רישום משטרתי אין הרשעה אבל יש רישום משטרתי שיש תיק בממתין לבירור שנסגר בחוסר ראיות בדר"כ חשודים לא אוהבים את העילה הזו לסגירה ולכן הם פונים בדר"כ עם בקשה לתביעה שסגרה את התיק בבקשה לשינוי עילת סגירה ואז התביעה יכולה ומחליטה אם להיענות לבקשתו או לא. כאן אין ערר, כלומר התביעה מחליטה ואז זה רשות ציבורית מה שאפשר לעשות זה מה שנעשה נניח בבג"ץ קצב שאחת המתלוננות לא נכללה בכתב באישום והגישה בגץ על החלטת הסגירה כנ"ל מבחינת חשוד יכול לפנות בהליך מנהלי הוא עולה ליועץ המשפטי לממשלה שזו הביקורת השיפוטית על מנת שהוא יורה לתביעה לשנות את עילת הסגירה.

הודעה על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין (תיקון מס' 83) תשע"ח-2018

- 63.(א)(1) על החלטה שלא לחקור תימסר למתלונן הודעה בכתב בציון עילת סגירת התיק;
- (2) על החלטה שלא להעמיד לדין תימסר למתלונן הודעה בכתב בלא ציון עילת סגירת התיק, ואולם יצוין בה כי המתלונן רשאי לברר את העילה כאמור באמצעות הגעה לכל תחנת משטרה וכן באחת הדרכים שנקבעו על ידי המשטרה ושפורטו בהודעה; במקרים חריגים, שבהם לא ניתן לקבל את העילה לסגירת התיק כאמור בכל תחנת משטרה, המתלונן יהיה רשאי לברר אותה באחת הדרכים שפורטו בהודעה בלבד.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א)(2), לענין עבירת מין או אלימות כהגדרתה בחוק זכויות נפגע עבירה, התשס"א-2001, תימסר למתלונן הודעה בכתב על החלטה שלא להעמיד לדין בציון עילת סגירת התיק.
- (ג) בעת מסירת העילה לסגירת התיק לפי הוראות סעיף קטן (א) או (ב), שעניינה שניסבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או להעמדה לדין, תימסר העילה לפי הנוסח שבחלק ב' בתוספת השביעית, לפי העניין.

ערר (תיקון מס' 33) תשס"א-2001 (תיקון מס' 82) תשע"ח-2018

64. (א) על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, משום שניסבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או להעמדה לדין, לפי העניין, שלא נמצאו ראיות מספיקות או שנקבע שאין אשמה, רשאי המתלונן לערר כלהלן:

(תיקון מס' 33) (תיקון) תשס"ד-2004 (תיקון מס' 33) (תיקון מס' 2) תשס"ד-2004

- (1) על החלטה שניתנה על ידי גוף חוקר או תובע כאמור בסעיף 12(א)(1)(ב) או (2) – לפני פרקליט מחוז, פרקליט מפרקליטות המדינה שמונה למנהל תחום עררים או פרקליט מפרקליטות המדינה, בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר א' לפרקליט המדינה, שפרקליט המדינה הסמיכו לכך;
- (2) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ראיות מספיקות או חוסר אשמה, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) – לפני פרקליט המדינה;

(תיקון מס' 33) (תיקון) תשס"ד-2004 (תיקון מס' 60) תש"ע-2010 (תיקון מס' 82) תשע"ח-2018

- (3) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או משנהו, שלא להעמיד לדין, למעט החלטה בערר לפי פסקה (2), וכן על החלטה של פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין משום שניסבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) – לפני היועץ המשפטי לממשלה.

(תיקון מס' 41) תשס"ד-2004

- (ב) היועץ המשפטי לממשלה רשאי לאצול לפרקליט המדינה את סמכותו לפי סעיף קטן (א)(3) למעט לענין החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או למשנהו לפרקליט המדינה למעט לענין החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או משנהו; פרקליט המדינה רשאי לאצול למשנהו את סמכותו לפי סעיף קטן (א)(2) ופרקליט מחוז רשאי, באישור פרקליט המדינה, לאצול את סמכותו לפי סעיף קטן (א)(1) לפרקליט בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר לפרקליט המחוז.

65. הערר יוגש באמצעות המשטרה או התובע, הכל לפי הענין, בתוך שישים ימים לאחר שנמסרה למתלונן ההודעה לפי סעיף 63, אולם רשאי בעל הסמכות להחליט בערר כאמור בסעיף 64 להאריך את המועד להגשת הערר.

שימו לב בעבירות של מין או אלימות מסוג פשע למעשה ההחלטה תינתן ותימסר למתלונן עד תום 6 חודשים מיום הגשת הערר. זאת אומרת כאן בגלל שחוק נפגעי עבירה מ 2011 שם במרכז בעיקר את המתלוננים והמתלוננות בעבירות מין ואלימות קשה המחוקק מגביל את תשובת המגיש לערר אתה תיתן החלטה עד 6 חודשים מיום שהוגש ערר לא למשוך את ההחלטה.

מתן החלטה בערר (תיקון מס' 29) תשס"א-2001 (תיקון מס' 33) תשס"א-2001 (תיקון מס' 53) תשס"ח-2007

65א. החלטה בערר לפי סעיף 64 תינתן ותימסר למתלונן על ידי בעל הסמכות להחליט בערר; החלטה כאמור, לענין עבירת מין או אלימות, מסוג פשע, תינתן ותימסר למתלונן עד תום שישה חודשים מיום הגשת הערר, ואולם בעל הסמכות להחליט בערר רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להחליט ולמסור את החלטתו כאמור במועד מאוחר יותר; לענין זה, "עבירת מין או אלימות" - כהגדרתה בחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001.

הודעה על החלטה בערר (תיקון מס' 53) תשס"ח-2007

65ב. (א) (1) בטרם תתקבל החלטה להעמיד לדין חשוד, בעקבות הגשת ערר לפי סעיף 64 בעבירה מסוג פשע או עוון, יודיע לו הגורם המוסמך לקבל החלטה כאמור או הממונה על החקירה, על הערר שהוגש ועל האפשרות שיוגש נגדו כתב אישום, אלא אם כן החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, או בעל הסמכות להחליט בערר, לפי הענין, כי קיימת מניעה לכך.

(2) הוראות פסקה (1) לא יחולו על סוגי פשעים שקבע שר המשפטים לפי הוראות סעיף 60א(ט), וכן על מי שבעת שניתנה ההחלטה בערר היה נתון במעצר בעקבות הערר שהוגש.

(ב) התקבלה החלטה על שינוי העילה לסגירת התיק, בעקבות הגשת ערר לפי סעיף 64, תימסר לחשוד הודעה על הערר שהוגש ועל שינוי עילת הסגירה, והחשוד יהיה רשאי לפנות לבעל הסמכות להחליט בערר בבקשה מנומקת לשנות את עילת הסגירה.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי להוסיף על הוראות סעיף 60א או לגרוע מהן.

כתב אישום [61]

67. אדם שיש להעמידו לדין יגיש עליו תובע כתב אישום לבית המשפט.

סגירת תיק בהסדר (תיקון מס' 66) תשע"ב-2012

67א. (א) בסימן זה –

"תובע" – כל אחד מאלה:

- (1) פרקליט כאמור בסעיף 12(א)(1)(א);
 - (2) תובע שהוא קצין משטרה המכהן כראש יחידת תביעות או תובע משטרתי בכיר שהוא הסמך לענין זה (בסימן זה – תובע משטרתי);
 - (3) תובע אחר המנוי בתוספת הרביעית;
- "תובע בכיר" –

(1) בתיק המנוהל על ידי פרקליט – היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או משנהו, מנהל מחלקה בפרקליטות המדינה או סגנו, או פרקליט מחוז, משנהו או מנהל מחלקה בפרקליטות המחוז;

(2) בתיק המנוהל על ידי תובע משטרתי – תובע משטרתי;

(3) בתיק המנוהל על ידי תובע המנוי בפסקה (3) להגדרה "תובע" – תובע שהוא עובד המדינה ומנוי בתוספת הרביעית.

(תיקון מס' 82) תשע"ח-2018

(ב) ראה תובע כי קיימות ראיות מספיקות לאישום בעבירה, רשאי הוא, על אף האמור בסעיף 62(א), שלא להעמיד חשוד לדין, ולהציע לו הסדר (בסימן זה – הסדר), אם ראה כי נסיבות העניין בכללותן מתאימות לאי-העמדה לדין נוכח עריכת ההסדר ומילוי תנאיו.

(ג) לא ייערך הסדר אלא בעבירה מסוג חטא או עוון, או בעבירה מסוג פשע המנויה בתוספת השישית, שאינה אחת מאלה:

- (1) עבירה המנויה בסעיף 240 לחוק זה;

- (2) עבירה שהיסוד העובדתי בה מהווה הפרה שבשלה ניתן להטיל עיצום כספי לפי חיקוק או עבירה עם יסוד עובדתי דומה למעשה המהווה הפרה כאמור;
- (3) עבירה שניתן להטיל בשלה כופר כסף.
- (ד) תובע רשאי לסגור תיק בהסדר בהתקיים שני אלה:
- (1) העונש המתאים לחשוד, לדעת התובע, לפי הוראות סימן א'1 לפרק ו' לחוק העונשין, אינו כולל מאסר בפועל;
- (2) אין פרט רישום כהגדרתו בסעיף 2 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 (בסימן זה – חוק המרשם הפלילי), שנרשם בעניינו של החשוד, בחמש השנים שלפני ביצוע העבירה נושא ההסדר, לרבות הסדר שנערך בעבר, ואין חקירות או משפטים פליליים תלויים ועומדים בעניינו במשטרה או באותה רשות, לפי העניין, שאינם חלק מההסדר.

סעיף 67: הסדר מותנה - הדבר הראשון שנזכר שאלו תיקים שיש בהם ראיות מספיקות כי אם אין בתיק ראיות מספיקות מה צריך להטריד את החשוד הזה נסגור לו את התיק ושולם על ישראל. זה רק בתיקים שהתביעה סבורה שיש לה ראיות והיא יכולה להגיש כתב אישום.

דבר נוסף, אם ראה כי נסיבות העניין בכללותן לא מתאימות להעמדה לדין, נוכח הסדר מותנה כלומר ההסדר המותנה הוא למעשה התוספת של התוספת שתופסת היא אותו למעשה שובר שוויון שבשלו למעשה האינטרס הציבורי יספוק במסגרת ההסדר המותנה ואז אתה אומר הציבור יכול לחיות עם התיק הזה שלאור התנאים שקבעתי אפשר גם להעמיד לדין.

בנוסף, זה לא חל על עבירות חטא או עוון.

בנוסף, למעשה בחמש השנים האחרונות אין לחשוד הרשעות קודמות או נפתחו לו תיקים חדשים.

בנוסף, העונש המתאים אינו כולל מאסר בפועל.

!הסדר טיעון זה לא הסדר מותנה!

תנאי ההסדר (תיקון מס' 66) תשע"ב-2012

67ג. (א) תובע יהיה רשאי לכלול בהסדר תנאים אלה:

(תיקון מס' 68) תשע"ד-2014

(1) תשלום לאוצר המדינה בסכום שלא יעלה על הסכום הקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, אף אם ההסדר כולל יותר מעבירה אחת, באופן ובמועדים שיפורטו בהסדר, ובלבד שתקופת התשלום לא תעלה על שנה; נקבעה בחוק הוראה ולפיה ישולמו קנסות בשל עבירה לגורם אחר, יציין זאת התובע, והתשלום ישולם לאותו גורם; בוצעה עבירה בבניין לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, על ידי בני זוג שהם בעלי הבניין ומנהלים משק בית משותף, לא יוטל על בני הזוג יחד סכום העולה על הסכום האמור;

(תיקון מס' 68) תשע"ד-2014

(2) תשלום פיצוי לנפגע עבירה בסכום שלא יעלה על הסכום הקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, באופן ובמועדים שיפורטו בהסדר, ובלבד שתקופת התשלום לא תעלה על שנה; התשלום יועבר לנפגע לאחר שהתובע סגר את התיק לפי סעיף 67;

(3) התחייבות של החשוד להימנע מביצוע עבירה במהלך תקופה שתפורט בהסדר ולא תעלה על שנה;

(4) עמידה בתנאי תכנית טיפול, תיקון ושיקום שיקבע קצין מבחן, לרבות ביצוע שירות לציבור כהגדרתו בסעיף 71א(1) לחוק העונשין, והימצאות בפיקוח קצין מבחן לתקופה שיקבע קצין המבחן, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 171 לחוק העונשין, והכל לתקופה שתפורט בהסדר ולא תעלה על שנה, ובמקרים מיוחדים, בהמלצת קצין המבחן – שלא תעלה על 18 חודשים;

(תיקון מס' 68) תשע"ד-2014

(5) נקיטת אמצעים המנויים בתוספת החמישית לתיקון הנזק שנגרם עקב העבירה, לשם השבת המצב לקדמותו ולמניעת ביצוע עבירה שבהסדר, ובלבד שיש זיקה עניינית בין התנאי ובין העבירה שבוצעה, והכול לתקופה שתפורט בהסדר ולא תעלה על שנה, ובמקרים מיוחדים כמפורט בתוספת החמישית – לתקופה שלא תעלה על שנתיים.

(ב) לשם קביעת תנאי ההסדר יתחשב התובע בעיקרון המנחה בענישה, בשיקולי הענישה, ובנסיבות, הקבועים בסימן א'1 לפרק ו' לחוק העונשין.

(ג) בטרם ייחתם הסדר, יאשר תובע בכיר את תנאיו, אלא אם כן ההסדר הוצע לפי תנאים מפורטים שפורטו בהנחיות ופורסמו.

(תיקון מס' 68) תשע"ד-2014 (תיקון מס' 79) תשע"ז-2017

(ד) תשלום או פיצוי ייגבה באמצעות רשות האכיפה והגבייה, ויועבר על ידה לאוצר המדינה או לגורם אחר שנקבע בחוק, או לנפגע העבירה, ואולם אם הגורם האחר הוא ועדה מקומית לתכנון ולבנייה כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 או רשות מקומית המוסמכת לאכיפה כהגדרתה בפרק י' לחוק האמור, ישולם התשלום ישירות לקופת הוועדה המקומית או הרשות המקומית כאמור, לפי העניין.

ניקח מקרה פשוט נניח יש לנו מקרה של שכן שלמעשה החשוד שלנו בריב שכנים עיקם את המראה של השכן שלו, השכן התלונן במשטרה הזמינו את החשוד הוא הכחיש ואמרו לו חבל שאתה משקר יש מצלמה שרואים אותך ואז הוא מודה ומצטער ואומר שהוא מעצבן אותי והרבה זמן ביקשתי ממנו להעביר את הרעש של המזגן, זה תיק קלאסי להסדר מותנה, יאמרו לחשוד נניח להעביר מכתב התנצלות ולחתום על מסמך שבו הוא מתחייב שהוא ימנע מלחזור על אותה התנהגות, אז השגנו מצד אחד גם פיצוי גם התנצלות גם התחייבות למשך שנה וגם המתלונן מרוצה כי הוא קיבל פיצוי וגם לא הכנסו לבן אדם ללא עבר פלילי לאולמות עמוסים וחסכנו תיק מהמערכת יש תכליות נפלאות יש מאחורי מוסד ההסדר המותנה שבכל העולם בנושא הליכים לבר משפטיים של קידום הליכים מחוץ לכותלי בית משפט.

סירוב להסדר או הפרת תנאיו (תיקון מס' 66) תשע"ב-2012 (תיקון מס' 82) תשע"ח-2018

267. (א) לא הסכים החשוד להסדר כולו או לתנאי מתנאיו, יעמידו התובע לדין לפי טיוטת כתב האישום; סבר התובע שאין ראיות מספיקות לאישום או שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין, והכל בשל מידע חדש שהובא לידיעתו לאחר סירובו של החשוד להסדר המוצע, יסגור את התיק בהחלטה מנומקת בכתב.

(ב) התובע לא יעמיד חשוד לדין בשל עובדות המהוות עבירה שהוא הודה בהן במסגרת הסדר, אלא אם כן החשוד לא מילא את תנאי ההסדר או אם מצא התובע שההסדר הושג במרמה; כתב אישום בשל מרמה כאמור יוגש באישור תובע בכיר.

ת"ב 4410-04-14 נעמי ארז נ' מדינת ישראל (12.7.15) מדובר היה בבני זוג שלמעשה נטען לגביהם על ידי התביעה העירונית של ראשון לציון שהם פנו ללא היתר שזו עבירה פלילית הם טענו שבגלל זו עבירת עוון בגלל שאין עבר פלילי היה מקום שהתביעה הייתה בוחנת הסדר מותנה ולכן הם עתרו לביטולו של כתב האישום בימ"ש כבוד השופט שמעון מקבל את הטענה הוא סוקר את הטענות ואומר נכון התיק על פניו תיק עוון ללא עבר פלילי מתאים להסדר מותנה וכאן הוא למעשה אומר שגם אם לשון החוק שאומרת רשאי תובע לשקול הסדר מותנה עדיין גם אם המינוח הוא רשאי הרי שאין מדובר ברשות בלבד אלא בחובה מוטלת על התובע להפעיל בכל מקרה ראוי את שיקול הדעת המתחייב ולהציע הסדר מותנה במקום שניתן לעשות זאת וכאן התביעה לא עשתה זאת. ולכן סבר בימ"ש שנפל כאן פגן כי הליכים מקדמיים לא קוימו בהגשתו והוא מחליט לבטל את כתב אישום כדין שלא קרה שום דבר ואז התביעה תשקול להגיש הסדר מותנה אם לאו ועדיין יכולה לאחר שהיא תשקול להגיש כתב אישום מחדש וכאן מדובר בכתב אישום שבוטל בעקבות אי הצעת הסדר מותנה לחשודים.

טענות מקדמיות:

הוגש כבר כתב אישום, סיימנו את כל ההליכים שלפני הגשת כתב אישום. שלב תחילת המשפט מתחיל בהקראת כתב אישום לנאשם (143 סעיף). והנאשם צריך לתת מענה. לא בכל התיקים מעלים טענות מקדמיות, אבל יש תיקים שכן.

המשמעות של טענה מקדמית אף פעם לא תוביל לזיכוי נאשם!!!!!! אלא יכולה להוביל לביטול כתב האישום (קיצוני). יש לבית המשפט מקבץ של אפשרויות – הוא יכול לדחות את הטענה ולהמשיך במשפט, הקיצוני השני בית המשפט יכול להורות על ביטול כתב האישום, באמצע יש לנו כל מיני אפשרויות שביטול משפט יכול לפעול לגביהם – הוא יכול לתקן את כתב האישום, להוסיף או לגרוע ממנו, זה מעין סמכות נוספת של בית המשפט (לפי ס' 11 לחוק סדר הדין הפלילי המאשים במדינת ישראל היא המדינה, רק המדינה היא המאשימה, סעיף 12 סוקר לי את התובעים – פרקליטות, יועמ"ש ופרקליטיו, התביעה המשפטית ותובע מיוחד- תובע שעבר ועדה של היועמ"ש ומינו אותו לתיק מסוים ולציג את המדינה בנושאים מסוימים כמו תכנון ובנייה) – בית המשפט יכול למעשה לתקן בעצמו ולהורות על תיקון כתב אישום או בעניין של הסמכויות מקומית או עניינית הוא יכול להעביר את הליך לבית משפט אחר שמוסמך.

149. לאחר תחילת המשפט רשאי הנאשם לטעון טענות מקדמיות, ובהן:

1. חוסר סמכות מקומית (6 לחסד"פ) – למדנו שסמכות מקומית היא למעשה מקום ביצוע העבירה כולה או מקצתה או מקום מגורי הנאשם, נניח שהעבירה בוצעה בת"א והנאשם גר בחיפה וכתב האישום הוגש לבאר שבע אז זה תיק שנסגור בתחילת המשפט צריך לקום ולטעון לחוסר סמכות מקומית. אם הנאשם לא העלה את הטענה הזו בבית המשפט משמע שהוא הסכים לסמכות המקומית.

2. חוסר סמכות עניינית (סעיפים 51, 40 לחוק בתי המשפט) – שבפלילי זה בעבירות של עד 7 שנים כולל, לסמכותו הנגזרת של בית המשפט המחוזי סעיף 40 לחוק בתי משפט שאומר מה שלא בסמכות השלום בסמכות המחוזי, עבירות מעל 7 שנים, נניח עבירת שוד שזה עבירה של 14 שנה שהגשנו לת"א סגור צריך לקום ולהגיד חוסר סמכות עניינית ואז בימ"ש יכול לבטל או את כתב האישום או להעביר את התיק לערכאה מוסמכת.

3. פגם או פסול בכתב האישום (לדוג' 60 לחסד"פ כתב אישום יכיל סעיף 85) – לדוגמא סעיף 60 א לחסד"פ או היום למדנו על סעיף 67 לחסד"פ. נניח עבירת פשע נאשם שוחרר ולא הוגש לו מכתב תביעה הסגור יגיד שזה פסול כי כתב האישום ניתן

סד"פ השופט רועי פרי
בהליך פגום, ידוע ושימוש זה קלאסי לפגם באישום, דבר נוסף 67 לחסד"פ כמו במקרה של פס"ד נעמי ארז כלומר כתב אישום שמתאים להסדר מותנה והתביעה לא שקלה את הדברים ואפשר לעורר את זה כטענה מקדמית. כמו כן אל תשכחו את סעיף 80 לחסד"פ כלומר כל המרכיבים שכתב האישום צריך להיות מורכב מהם שמות הצדדים העובדות העדים רשימת הזמן, נניח שכתב האישום פגום כותב במועד שאינו ידוע למאשימה תקף הנאשם את המתלונן איך אפשר להתגונן מפני כתב אישום כזה אין ספק שהוא פגום מבחינת סעיף 80.

4. העובדות המתוארות בכתב האישום אינן מהוות עבירה - יכול להיות שהתביעה ניסחה את כתב האישום שהעובדות אינן ממלאות אחר היסוד העובדתי של העבירה לדוגמה עבירה של גניבה 384 לחוק העונשין קובעת שהנוטל דבר או נכס מבעליו תוך כוונה לשלול את הנכס שלילת קבע, צריכים להוכיח חלק מיסודות העבירה שהנאשם רצה לשלול קבע שלא רצה להחזיר, אז העובדות מתארות שמשה מטל את המחשב של בנו והחזירו מיד בגמר העבודה שעזר לבנו בתנ"ך בשעה חמש אחה"צ והתביעה מייחסת לנאשם עבירת גניבה, העובדות לא מייחסות שלילת קבע כפי שהסעיף קובע אז כאן הסגור יכול לקום ולומר שהעובדות אינן מהוות עבירה.

5. זיכוי קודם או הרשעה קודמת בשל המעשה נושא כתב האישום - סעיף 5 לחסד"פ שאומר שלא ניתן להאשים אדם על אותו מעשה בכמה כתבי אישום בכמה בתי משפט, זה לא הוגן וזו לא התנהלות תקינה של התביעה, על אותו מעשה אני מגיש פעם אחת כתב אישום יש חריג רק אם למעשה נפטר הקורבן, נניח הואשם הנהג באחריות לתאונה וגרימת חבלה הוגש נגדו כתב אישום אפילו הוא הרצה את עונשו ולאחר תקופה מת הקורבן וניתן לקשור שהנאשם קשור למותו של הקורבן אז ניתן על אותו מעשה כתב אישום על גרם מוות ברשלנות, באופן כללי סעיף 5 מדבר על עקרונות סדר הדין הפלילי שלא מעמידים אדם פעמיים על אותו מעשה.

על אותו מעשה הנאשם כבר הורשע או זוכה אני לא כאן שיטת מצליח הוא כבר זוכה או הורשע יש כאן למעשה בית דין ולכן זה לא הוגן שנגיש את זה אם הנאשם יוכיח לדוגמה נניח שהתביעה המשטרית הגישה נגדו כתב אישום על הפרעה לשוטר בואו נניח שהתביעה התחבורתית הגישה על אותו מעשה בעבירה של נהיגה בקלות ראש ואי ציות לשוטר במדים אבל על אותו מעשה כאן בתעבורה הוא הורשע וקיבל עונש התביעה המשטרית הפלילית לא יכולה על אותו מעשה לתת עבירה אחרת כאן הסגור יכול להגיד יש לי כאן זיכוי או הרשעה ולא ניתן להגיש כתב אישום נוסף. (תו"ב 16-01-4772 פס"ד עזרא לוי – מדובר היה בתיק של תכנון ובניה, עבירה פלילית לפי חוק התכנון והבניה של שימוש חורג כנגד הנאשם הוגש כתב אישום על כך שהייתה לו יחידה בתל אביב בשדרות חן, מדובר בבניין שנבנה בהיתר, הוא השתמש באותה יחידה שהייתה בחצר כדירת מגורים, בעוד שעל פי תיק הבניין שבעירייה היה היתר שימוש כמשרד. הוא טען לסיכון כפול, הטענות האלה הן מטענות של סיכון כפול ולכן לא ראוי שאדם יהיה בסיכון כפול, ראוי שהמדינה תנהל הליך אחד ולא כפול, הוא טען שהוא עומד בסיכון כפול כי לפני כמה שנים המדינה על אותו הנכס העמידה אותו לדין על עבירה של שימוש חורג- אז היא טענה שלפי ההיתר היחידה משמשת כמסוך ואני השתמשתי בה כמגורים ואז במהלך המשפט העירייה שהייתה התובעת הגיעה לידי מסקנה שההיתר ההיסטורי של הבניין הותר לעשות שימוש ביחידה כמגורים והתביעה חזרה בה מכתב האישום). (אם התביעה חוזרת בה מכתב האישום לפני מענה זה למעשה מחיקה, אם היא חוזרת בה מכתב האישום אחרי מענה מדובר בזיכוי, דרך אמצע לפי 94(ב) לחסד"פ יש אפשרות לחזור מכתב האישום בהסכמה ואז המשמעות שלא הוגש כתב אישום). בחוק שלנו אנחנו לא רואים את המונח "סיכון כפול" אבל הפסיקה אימצה את הדוקטרינה של סיכון כפול מפסיקה חיצונית. קדמי בספרו קובע שדוקטרינת הסיכון הכפול אומצה מהמשפט האנגלי, היא עומדת לצד טענה של "כבר זוכיתי וכבר נשפטתי". בפס"ד עזרא לוי השופט אמר שאין סיכון כפול כי העבירה של שימוש חורג היא עבירה נמשכת, לכאורה על כל יום שאותו אדם עושה שימוש חורג בנכס שלו בניגוד להיתר שקיים, כל יום אפשר להגיש נגדו כתב אישום נפרד – זה לא אותו מעשה ולא ניתן לדבר על סיכון כפול. אולם כיוון שבשנים קודמות הגשתם נגדו תביעה אבל הגעתם למקנה שכן ניתן לגור ביחידה ולכן מחקתם את כתב האישום. עדיין צריך ללכת על ההיתר ההיסטורי (המקורי)- בסופו של דבר השופט הכריע לפי טענת הגנה מן הצדק. למעשה המאשימה אינה מחזיקה בתשתית ראייתית מוצקה באשר לייעודו של הנכס המקורי, דבר שהוא מהותי בהוכחת עבירה של שימוש חורג.

6. משפט פלילי אחר תלוי ועומד נגד הנאשם בשל המעשה נושא כתב האישום - התביעה תוכל להגיד לא ניתן מענה לכתב האישום ואני יחליט איזה הליך למשוך במידה ויוגשו, זו טענה מקדמית שאפשר לטעון.

ההבדל בין סעיף 5 ל-6: בסעיף 5 הנאשם באותו מעשה כבר נאשם או זוכה ולכן זה לא ראוי במדינה מתוקנת שאנחנו נעמיד אותו לדין באותו מעשה. בסעיף 6 מדובר באותו מעשה אבל במשפט אחר שלא הסתיים. יכול להיות שהוא הופסק. וזה על אותו מעשה.

7. חסינות: (ס' 17 לחוק יסוד: הכנסת, סעי' 1 לחוק החסינות, 13-14 לחוק יסוד: הנשיא) – יש לנו הרבה חוקים שנוגעים לעניין של חסינות כלומר נושא משרה במסגרת תפקידו למעשה הוא חסין מהעמדה לדין למשל סעיף 17 לחוק יסוד הכנסת יש לנו את החסינות של חברי כנסת שבמסגרת טיעוניו מביע דברים או עמדותיו הוא חוסן ואי אפשר להעמיד אותו לדין אנחנו

סד"פ השופט רועי פרי שני שביט
במדינה דמוקרטית ולא נרצה שהרשות המבצעת תרדוף אחרי הרשות המחוקקת, אז אם יש חסינות על המעשה אי אפשר להעמיד אותו לדין. סעיף 1 לחוק החסינות מדבר על זה למשל בחוק יסוד הנשיא יש חסינות לנשיא המדינה על דברים שעושה נשיא המדינה במסגרת תפקידו, הנשיא נאם נאום ומחר התביעה מגישה כתב אישום על דברים שאמר בנאומו זה לא הגיוני ולכן יש את החסינות שמגנה עליו ואותו סנגור שייצג אותו יטען טענה מקדמית.

8. התיישנות (ס' 9 לחסד"פ) – אנחנו צריכים לחלק את זה- יש לנו התיישנות של עבירות והתיישנות עונשים. סעיף 9 לחסד"פ מדבר על התיישנות של עבירות. סעיף 10 לחסד"פ מדבר על התיישנות של עונשים.

9. חנינה (ב) לחוק יסוד: הנשיא) – מי שיכול לחון נאשמים זה סעיף המדינה לפי סמכותו בסעיף 11(ב) לחוק יסוד הנשיא. יש לו סמכות לחון עוד לפני כתב הגשת האישום (פרשת 300), יכול להיות כשיש החלטת חנינה של נשיא המדינה ובכל זאת העמידו אדם לדין ניתן לטעון בטענות המקדמיות שישנה חנינה של הנשיא.

10. הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגיונות משפטית. – הגנה עיקרית. הגנה מן הצדק, מופיע כמעט בכל הגנה. – נדון בהמשך.

דין בטענה מקדמית [134] (תיקון מס' 40) תשס"ד-2004

150. נטענה טענה מקדמית, יתן בית המשפט לתובע הזדמנות להשיב עליה, אולם רשאי הוא לדחותה גם אם לא עשה כן; בית המשפט יחליט בטענה לאלתר, זולת אם ראה להשהות את מתן החלטתו לשלב אחר של המשפט; נתקבלה טענה מקדמית, רשאי בית המשפט לתקן את כתב האישום או לבטל את האישום, ובמקרה של חוסר סמכות - להעביר את הענין לבית משפט אחר כאמור בסעיף 79 לחוק בתי המשפט.

במילים אחרות, אם בית המשפט אומר מראש שהוא דוחה את הטענה המקדמית אין טעם לבזבז את הזמן ולבקש את תגובת התובע. אם הוא שוקל לקבל אותה הוא צריך לקבל את התגובה של התביעה. החוק אומר שצריך " יחליט בטענה לאלתר"- כי מדובר ביעילות וחשש לעיוות דין של הנאשם. טענה מקדמית היא החלטת ביניים של בית המשפט- אין סמכות לערור עליה. נניח שבית משפט ביטל את כתב האישום – ההליך הסתיים וניתן להגיש ערעור, אבל אם בית משפט לא דוחה את הטענה וממשיך או בית המשפט מורה לתביעה לשנות את כתב האישום כאן למעשה הצדדים לא יכולים לעשות עם זה כלום עד לסוף המשפט. (חוץ מהליכי מעצר, פסילת שופט, הליכים לבקשת חומרי חקירה והליך של אי שחרור סנגור – על הליכים אלה ניתן להגיש ערר לפני סוף המשפט).

טענות מקדמיות בשלב אחר של המשפט [135]

151. לא טען הנאשם טענה מקדמית בשלב זה, אין בכך כדי למנעו מלטעון אותה בשלב אחר של המשפט, אולם לגבי הטענות המפורטות בפסקאות (1) ו-(3) לסעיף 149 אין הוא רשאי לעשות כן אלא ברשות בית המשפט.

במילים אחרות, שכחת לטעון טענה של חוסר סמכות מקומית או פגם בכתב האישום צריך לבקש אישור מבית המשפט לטעון טענות אלה בשלב אחר של המשפט.

הגנה מן הצדק – נגזרות: השתק פלילי, אכיפה בררנית, אי קיום הליכים ועוד...

149(10) " הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגיונות משפטית" הגנה מן הצדק עד 2007 לא הייתה בחוק סדר הדין הפלילי, ההגנה למעשה נשאבה למשפט הפלילי והיא הייתה פרי הפסיקה. היא התפתחה בפסיקתו של העליון כאשר פס"ס המוביל שלמעשה לראשונה הגדיר את ההגנה מן הצדק לפני שהיא נכנסה לחוק היה פס"ד ארנסט יפה נ' מדינת ישראל שנת 94- היה מדובר על ויטות המניות ע"י הבנקאים, בזמנו הוקמה ועדת חקירה ממלכתית בפרשת ויטות המניות. במקביל בהתחלה לא הגישו כתב אישום נגד הבנקאים ואז הוגש בג"ץ גנור שכתוצאה ממנו הגישו כתב אישום כנגד הבנקאים ונוהל ההליך. במסגרת הערעור לבית משפט העליון הם טענו הרבה טענות, ביניהם טענו שהם עמדו בפני סיכון כפול כי למעשה כל ההליך נבדק ע"י הרשות, הם נשפטו ע"י הציבור והוציאו נגדם כל מיני גזרות בתחום הבנקאות ולכן כבר ההליך בוצע, למה צריך להעמיד אותם לדין? כל מיני עדויות שחסויות מכוח ועדת החקירה שהמטרה שלה לתקן דברים יצאו להליך הפלילי ולכן כל ההתנהלות של המדינה היא התנהלות לא תקינה ולא הוגנת ולכן ביקשו לבטל את כתב האישום מכוח הגנה של הצדק, או איך שהם קראו לזה אז "השתק פלילי". ההגנה טענה שיש כאן "השתק פלילי"- לאור ההתנהלות הפגומה של המדינה היא מנועה מלהמשיך בהליך הפלילי. בית המשפט העליון הכיר בדוקטרינת ההשתק הפלילי – שהיא חלק מהנגזרות של ההגנה מן הצדק. ההגנה מן הצדק זו ההגנה הכי רחבה. בית המשפט העליון אומר שזה חלק מטענה מקדמית, הגנה מן הצדק משמעותה שאין עוד מקום להעמיד לדין את החשוד לדין פלילי זאת במנותק משאלת החפות או האשמה. מתייחסים להתנהלות הרשות. הליך ההתנהלות הרשות מלמד שאין עוד מקום להעמיד את החשוד לדין פלילי ועל

סד"פ השופט רוני פרי
בית המשפט לשקול בהחלטתו לא רק שיקולים הנוחים לנאשם ולבית המשפט אלא גם שיקולים של צדק ציבורי. טענה של הגנה מן הצדק כשמה היא – צדק.

כמו שבית המשפט מפתח את ההגנה מן הצדק הוא גם מצמצם אותה בהלכת יפת(לא חלה כיום) וקובע שהיא תופעל במתינות, ורק אם אין כל טענה אחרת לזכותו של הנאשם.

לבית המשפט למעשה שיקול לעכב את ההליכים (לא ביטול), משאין אפשרות להעניק לנאשם משפט הוגן או משיש בניהול המשפט משום פגיעה בחוש הצדק וההגינות כאשר המבחן שבית המשפט העליון מאמץ הוא "מבחן ההתנהגות הבלתי נסבלת של הרשות" – כלומר, אם בית המשפט התרשם שהרשות, התביעה, התנהגה באופן שעוררייתי עד כדי כך שיש משום רדיפה, דיכוי, התעמרות בנאשם, ומדובר במקרים שהמצפון מזדעזע ותחושת הצדק האוניברסלי נפגעת – דבר שבית המשפט עומד פעור פה מולו ואין לו יכולת לסבול. ולכן טענה זו תועלה ותתקבל רק במקרים נדירים ואין להעלותה בדבר שבשגרה. ובית המשפט דוחה את הטענה במקרה הזה- הוא קובע שועדת חקירה ממלכתית היא לא תחליף להליך פלילי.

ההלכה היום הוא פס"ד בורוביץ- (ע"פ 4855/02 מדינת ישראל ' איתמר בורוביץ ואח' 313.2005) פס"ד זה אומר שההגנה מן הצדק עשויה לחול בכל מקרה שבו קיומו של ההליך הפלילי קובע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות כפי שזו נתפסת בעיניו של בית המשפט. (אין את ההתעמרות, הדיכוי, את ההתנהגות הבלתי נסבלת)- המבחן היום הוא מבחן מרוכך. בכל מקום שבו קיומו של ההליך הפלילי פוגע בתחושת הצדק, אם דבק פגם (אי קיום נוהל, אי חוקיות) בהתנהלות הרשות היוצר פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות.

איך אנחנו נמדוד את זה? בית המשפט בפרשת בורוביץ מציע מבחן משולש.

השלב הראשון: זיהוי הפגמים, זיהוי אי החוקיות של המנהל ועמידה על עוצמתם, לתת להם משקל, כמה עוצמה יש לפגמים? במנותק משאלות של אשמה או זיכוי, לא מעניין אותי אם יש ראיות שהוא אשם או זכאי. אני מסתכל במשקפיים של לעשות צדק ציבורי, אני מסתכל על ההתנהלות, על תחושת הצדק.

השלב השני: האם חרף הפגמים יש פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, כלומר, הפגיעה לא צריכה להיות פגיעה רגילה אלא פגיעה חריפה.

השלב השלישי: 8'ס לחוק היסוד כבוד האדם וחירותו- הכל זה עניין של איזונים, פסקת ההגבלה. אני עושה איזון האם ניתן לרפא את אותם פגמים שנתגלו באמצעים מתונים יותר ומידתיים יותר מאשר ביטולו של כתב האישום. – כמו תיקון כתב אישום או משקל אחר לראיה. (המבחן הוא מרוכך ביחס ליפת).

בית המשפט העליון מפעיל את 149(10) לפי הלכת בורוביץ.

בבורוביץ הסיפור היה על מנכ"ל של חברת ביטוח והעמידו אותו לדין וכל מיני בכירים בחברות ביטוח שונות בעבירה של חוק ההגבלים העסקיים- שהם יצרו הגבל עסקי, בין היתר הוא טען להגנה מן הצדק כי הוא אמר שיש עוד אנשים שעשו זאת והם לא העמידו אותו לדין- זה עוד נגזרת של הגנה מן הצדק – אכיפה בררנית.

תו"ב 135-01-14 אושרי ואח' נ' מדינת ישראל (5.6.2016) – תיק של תכנון ובנייה. באושרי היה מדובר בעבירה של שימוש חורג לפי חוק התכנון והבנייה, נטען שאושרי ועוד כמה נאשמים למעשה השתמשו ביחידה ברחוב שינקין בתל אביב שימוש חורג על פי ההיתר מ1948 חלק מהיחידה היה ניתן לעשות בו שימוש כמחסן ובחלק זה בכלל בנייה לא חוקית שהתיישנה ולכן אין לה שימוש מוגדר (בניה בלי חוקית), הם בכל היחידה עשו שימוש לא חוקי כמגורים. הם טענו לאכיפה בררנית, הם טענו שהעירייה מחויבת על פי הנהלים של פרקליטות המדינה במקרים שמדובר בבנייה שהתיישנה והיא מהווה שימוש חורג אבל היא תואמת את התבא שהאזור הוא למגורים, היא מחויבת בחובת התייעצות עם הגורם הממונה בפרקליטות (במחלקה לאכיפת דיני מקרקעין), במקרה הזה התביעה לא התייעצה קודם הגשת כתב האישום – פגם. הגנה של הצדק ניתן להעלות גם בשלב מאוחר כי הטוען אותה צריך להוכיח אותה, צריך להניח תשתית. (בהילל וייס אמר רובינשטיין שמצפים מאדם שיוכיח טענות של הגנה מן הצדק אבל צריך לתת לו תשתית, צריך שדבר יהיה מרוכז) כאן הסנגור ביקש מהתביעה שתעביר סטטיסטיקה והעתקים של כתבי אישום שהוגשו בנסיבות דומות, התביעה לא מצאה והייתה התנהלות מאוד ארוכה של סעיף 74, 108 לחסד"פ שבסופו של דבר הנתונים לא התקבלו. בסופו של יום כתב האישום בוטל מכוח הגנה מן הצדק, כאשר הנימוקים היו – פגם ההליך, לא התייעצו עם היועץ – 11 שיקולים שהיה צריך לקחת בחשבון ולא שקלו אותם, לא ניתן מענה בנוגע לסטטיסטיקות של התביעה, העבירה היא מתמשכת ולא מתיישנת. הביטול הוא לא כמו זיכוי כי לא ניתן מענה לכתב האישום ולכן האינטרס הציבורי לא ייפגע. במילים אחרות, נפל פגם בהליך ולא קיים צו שיפוטי וזה הקים את ההגנה מן הצדק. כתב האישום בוטל, התביעה יכולה להגיש מחדש כתב אישום כפי שצריך.

עדות מוקדמת

אדם שמדינת ישראל היא לא מדינתו, אזרח זר שצריך לחזור לביתם מתלונן, או אדם שמפאת מצבו הרפואי לא ברור לי אם יחיה עד המשפט. – במקרים חריגים שיש חשש שהעד שלי לא יהיה או לא יהיה בהישג ידי במהלך המשפט במקרים האלה ההליך של גביית עדות מוקדמת קיים.

116. בסימן זה –

"גביית עדות" – לרבות קבלת מסמכים ומוצגים אחרים;

"עדות מוקדמת" – עדות כאמור בסעיף 117 או בסעיף 117א;

"תיעוד חזותי" – כהגדרתו בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002.

גביה מוקדמת של עדות [106] (תיקון מס' 39) תשס"ג-2003

117. (א) הוגש כתב אישום לבית משפט, רשאי בית המשפט, לבקשת בעל דין, לגבות עדותו של אדם לאלתר, אם ראה שהעדויות חשובה לביורור האשמה וכי יש יסוד סביר להניח שאי אפשר יהיה לגבותה במהלך המשפט או אם מצא שיש חשש שאמצעי לחץ, איום, הפחדה, כוח או הבטחת טובת הנאה יניאו את העד מלמסור עדות אמת במהלך המשפט; נפתחה חקירה בעבירה ועדיין לא הוגש עליה כתב אישום, רשאי לעשות כן בית משפט השלום או בית משפט מחוזי לבקשת תובע או לבקשת אדם העשוי להיות נאשם בעבירה.

(תיקון מס' 50) תשס"ז-2006

(ב) הוגשה בקשה לגביית עדות מוקדמת, כאמור בסעיף קטן (א), בעבירה לפי סעיף 377 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, יחליט בית המשפט בבקשה לא יאוחר משבועיים מיום הגשתה; העדות תיגבה בתוך חודשיים מיום ההחלטה, אלא אם כן האריך בית המשפט את התקופה מטעמים מיוחדים שיירשמו.

* החוק תוקן גם בעניין של קטינים שהם עדים או קורבנות, צריך לגבות את העדות תוך 90 יום מיום הגשת כתב האישום, גביית עדות מוקדמת תעשה לפני ה-90 יום.

סדרי גביית העדות [108]

119. (א) בהזמנת עדים ובסדרי גביית העדויות ינהגו ככל האפשר כדרך שנוהגים במהלך המשפט, ועל הפרוטוקול יחולו הוראות סעיפים 135 עד 139, בשינויים לפי הענין.

(ב) התנגדות לשאלה וטענות אחרות שהושמעו בשעת גביית העדות יירשמו בפרוטוקול, ויחליט בהן בית המשפט שהעדויות מוגשת לו כראיה.

חתימת הפרוטוקול [109] (תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995

120. הפרוטוקול בהליכי גביית העדות ייקרא באזני העד, ולאחר שיאשרנו יחתום עליו וכן יחתום עליו השופט; סירב העד לאשר או לחתום, יירשם הדבר בפרוטוקול. הוראות סעיף זה לא יחולו על עדות שהוקלטה במלואה.

תיעוד חזותי של עדות מוקדמת (תיקון מס' 42) תשס"ד-2004

120א. (א) (1) עדות מוקדמת תתועד בתיעוד חזותי.

(2) נקבע המותב שידון במשפט שבו תוגש העדות כראיה והעדויות המוקדמת נגבית בפני כל שופטי המותב, רשאי בית המשפט להורות כי העדות המוקדמת לא תתועד בתיעוד חזותי; שינוי במותב לאחר גביית העדות לא יהיה בו כדי לפסול את העדות.

(3) בסעיף זה, "מותב" – לרבות דן יחיד.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) בית משפט הגובה עדות מוקדמת רשאי להורות כי העדות תיגבה, כולה או חלקה, בלא תיעוד חזותי, אם השתכנע כי ננקטו אמצעים סבירים לקיים את התיעוד, אך ביצוע התיעוד החזותי יעכב את גביית העדות והעיכוב עלול לסכל את גבייתה; החליט בית המשפט כאמור, לא יהיה בהעדר תיעוד חזותי כדי לפסול את העדות המוקדמת.

(ג) בית משפט רשאי לקבל כראיה עדות מוקדמת שאין לה תיעוד חזותי אם השתכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי יש לכך הצדקה בניסיונות הענין.

צריך תיעוד חזותי כי יכול להיות השופט בתיק העיקרי יוכל לקבוע ממצאים על סמך העדות, בנוסף יכול להיות שלא אותו שופט ידון בכל ההליכים.

לרוב מה שעושים היום בעיקר בבית משפט שלום, אותו שופט ששמע את העדות המוקדמת ישמע את התיק אז אין בעיה ולכאורה אין לי את הבעיה של הליך החזותי. אותו שופט שמע אותו שופט ימשיך.

העדויות כראיה במשפט [110] (תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 42) תשס"ד-2004

- סד"פ השופט רועי פרי
121. (א) עדות מוקדמת, דינה כדין עדות שנגבתה במהלך המשפט, אך בית המשפט ירשה להזמין את העד לעדות נוספת אם ניתן להביא את העד לבית המשפט ונתקיים אחד מאלה –
(1) לא היתה לנאשם הזדמנות לחקור את העד;
(2) לא ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה למנות לעצמו סניגור כדי שיהיה נוכח בעת גביית העדות וחקור את העד, או לא מונה לו סניגור שהיתה חובה למנותו;
(3) בית המשפט סבור, מטעמים שיירשמו, שהדבר דרוש לבירור האמת או לעשיית צדק.

(תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 47) תשס"ו-2005

(ב) ילד שנתן עדות מוקדמת לפי סעיפים 117א או 117ב לא יזומן למתן עדות נוספת אלא באישור חוקר ילדים; על עדותו יחולו הוראות סימן זה, בשינויים המחוייבים, וכן יחולו הוראות סעיפים 2(ב), (ג), 2א ו-10 לחוק הגנת ילדים; לא אישר חוקר הילדים את עדותו של הילד לפי סעיף זה והעדויות המוקדמת נגבתה לפני שהוגש האישום, לא ירשיע בית המשפט על סמך עדות זו אלא אם כן יש לה סיוע בראיה אחרת.

עדות שנגבתה שלא בפני בעל דין [111]

122. נתקבלה עדות שנגבתה לפי סימן זה ולא היתה לבעל דין הזדמנות לחקור את העד, יביא בית המשפט עובדה זו בחשבון בשקלו את העדות.

** עדות מוקדמת דינה כדין עדות במשפט העתידי אבל יש לנו חריגים שבית המשפט יוכל להחזיר עד של עדות מוקדמת. אם יש לי משפט בעבירה שלכאורה לא מחייבת מינוי סנגור, בעדות מוקדמת זה אחד מהחריגים, בית המשפט חייבת למנות לנאשם סנגור. בית המשפט לוקח את הכל בחשבון, לדוגמא אם התקבלה עדות ולא הייתה הזדמנות לחקור את העד או שיתברר במשפט שהיה כל מיני עניינים מהותיים שלא חקרו. בית המשפט שוקל עובדות אלא בחשבון בשקלו את העדות.

הגשת כתב האישום, תיקון, צירוף נאשמים/אישומים, התליית הליכים

צירוף אישומים

86. מותר לצרף בכתב אישום אחד כמה אישומים אם הם מבוססים על אותן עובדות או על עובדות דומות או על סדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת; בצירוף אישומים כאמור מותר, על אף כל דין אחר, לצרף לאישום בבית משפט מחוזי גם אישום בעבירה שאינה פשע.

צירוף נאשמים

87. מותר להאשים בכתב אישום אחד כמה נאשמים אם כל אחד מהם היה צד לעבירות שבכתב האישום או לאחת מהן, בין כשותף ובין בדרך אחרת, או אם האישום הוא בשל סדרת מעשים הקשורים זה לזה שהם מהווים פרשה אחת; אולם אין באי-צירופו של צד אחד לעבירה מניעה לשפיטתו של צד אחר.

(סעיף 7 לחסד"פ - סמכות בצירוף אישומים או נאשמים - 7. צורפו אישומים בכמה עבירות או הואשמו כמה נאשמים בכתב אישום אחד, מוסמך לדון בעניין כל בית משפט אשר לו השיפוט, לפי סעיף 6 באחת העבירות או על אחד הנאשמים.)

הפרדת המשפט

88. בית המשפט רשאי, בכל שלב שלפני הכרעת הדין, לצוות על הפרדת המשפט באישום פלוני שנכלל בכתב האישום, או על הפרדת משפטו של נאשם פלוני שהואשם עם אחרים. (**כדי לא להשחיר את פניו של הנאשם**)

כתב אישום חדש בהפרדת המשפט

89. ניתן צו להפרדת המשפט, יוגש כתב אישום אחר בשל האישום שהמשפט עליו הופרד או נגד הנאשם שמשפטו הופרד; ורשאי בית המשפט, אם הוא סבור שלא ייגרם על-ידי עיוות-דין, להמשיך במשפט שהופרד מן השלב שאליו הגיע לפני ההפרדה. (**טענה מקדמית לפי פסול בכתב האישום, יכולה להיטען רק בשלב ההקראה ואם תטען בהמשך רק באישור השופט**)

איחוד משפטים

90. בית המשפט רשאי, בכל שלב שלפני הכרעת הדין, לצוות על איחוד הדיון בכתבי אישום נפרדים התלויים ועומדים באותו בית משפט, אם מותר לצרפם בהתאם להוראות סעיפים 86 או 87 ובית המשפט סבור שהצירוף לא יגרם לעיוות דין.

בג"צ 4451/04 קסטוריאנו נ' הש' כוחן ואח' 16.06.04 – מדובר בתיק סחר בסמים צוותא חדא שבין היתר הואשמו גם הנאשם וגם אביו. הבן, ביקש להפריד את המשפט שלו מאביו כי זה יקפח את הגנתו. הוא לא יוכל להעיד במשפט כמו שצריך כי יחשוש שזה ישפיע על אביו. אז ביקש להפריד. (זוהי החלטת ביניים שאי אפשר לערער עליה, אפשר אבל להגיש בג"צ כמו פה.)

סד"פ 9 אומר בית המשפט דין העתירה להידחות. ההלכה היא שבג"צ לא יתערב בהליכים אזרחיים או פלילים המתנהלים בפני בתי המשפט הרגילים אלא אם עולה טענה של היעדר סמכות או תופעה קיצונית בהחלטה של שרירות בתחום מנהלי טהור. בג"צ הוסיף כי צירוף נאשמים לכתב אישום אחד בתנאים של סעיף 88 לחסדפ הוא דרך המלך המיועד להגשים 2 תכליות – תכלית אחת, היעילות הדיונית המושגת בניהול הליך אחד ובשמיעת העדים פעם אחת. והתכלית השנייה, הצדק המהותי המושג בהערכה אחידה של מהימנות העדים ובאפשרות לקבוע מדרג ענישה על פי חלקו של כל נאשם באותה פרשה. בית המשפט קבע שאפשר להאשים הורה וילדו, נכון שיהיו מקרים שהצירוף הזה יקפח את אחד מהם אבל לבית המשפט הפלילי הסמכות להחליט בכל שלב עד הכרעת הדין לגבי ההפרדה אם לאו ובמקרה הזה אי אפשר לקבוע מראש מסמרות כל תיק בנסיבותיו ובג"צ לא התערב בהחלטה.

ע"פ 866/95 סוסן נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(1) 793- מדובר היה בכתב אישום שהוגש לביהמ"ש המחוזי כאשר לגבי אחד מהנאשמים יוחסה לו עבירת שוד ולגבי שאר הנאשמים מדובר על עבירות בסמכות שלום. לטענת אחד הנאשמים שביקש הפרדת המשפט, צריכים להפריד אותו משום שהעבירה לא בסמכות ביהמ"ש מחוזי. ביהמ"ש לא קיבל את הערעור, ואומר שהמחוקק בחר את מילותיו בקפידה משום שבסעיף 86 שמדבר על צירוף אישומים הוא מדבר על כתב אישום אחד ולא על נאשם אחד והתנאים לצירוף אישומים נוגעים למסכת עובדתית אחת שעליה מבוססים אשמים ואין לקרוא שהעבירות צריכות להיות מיוחסות לאותו נאשם. יעילות הדיון שמערכת עובדתית אחת תידון בפני ערכאה אחת. זו התכלית ולא צריכה להיות כאן הפרדה.

בג"צ 5283/98 חדד נ' הרכב השופטים צמח, נאור וארד, פ"ד נה(3) 721 – הסיפור היה שג'ומא חדד הואשם בביהמ"ש המחוזי בירושלים ב-2 פרשיות שעניינן רצח וניסיון רצח. הוא ביקש להפריד את האישומים כי לא רצה לנהל את התיק עם ההשחרה. בפתח הדיון טען הסניגור שצירוף האישום איננו כדין ופוגע בנאשם להתגונן והעתירה נדחתה. בית המשפט העליון חזר על ההלכה שעניין סעיפים 86 87 שהם אישומים שמבוססים על אותם עובדות ועל סדרת מעשים דומים שמהווים פרשייה אחת ולמעשה ניתן לצרף אישומים עם עובדות דומות. כאן היה עובדות דומות, נכון שהיה שוני באמצעי התקיפה ובדין האשימו את מר חדד בכתב אישום אחד עם 2 אישומים.

ע"פ 350/91 ממנ נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(2) 345 – הוגש כתב אישום מאוחד, עם כתב אישום כנגד נאשם אחר באותה פרשה כאשר התובע הצהיר מראש כי הנאשם האחר ישמש עד תביעה במשפטו של ממנ. לאחר שהעידו העדים במשפט המאוחד ביקש התובע להפריד את משפטו של הנאשם האחר אותו הוא ביקש להזמין כעד תביעה. טען הסניגור שיש כאן דעה מוקדמת של בית המשפט. בית המשפט העליון מפנה להוראת סעיף 155 לחסד"פ שבה צפה המחוקק מערכת נסיבות בהם ידרש בית המשפט לסכם הכרעתו בדין ולגזור עונש לגבי נאשם שיעיד במשפטו של חברו לכתב האישום. במקרה זה אומר ביהמ"ש העליון, הפרדת המשפטים שאוחדו הייתה מתוכננת מראש ואף מוסכמת. לסיכום היה כתב אישום כנגד 2 נאשמים שבית משפט שמע את כל העדים שנוגעים ל-2 הנאשמים ואז התביעה קמה וביקשה להפריד את הנאשמים כי אחד מהם יעיד כנגד השני. ובית המשפט דחה את הערעור, הוא לא התערב בממצאים.

פסק דין של נאשם שהודה

155. (א) נאשמו כמה נאשמים בכתב אישום אחד ומהם הודו בעובדות שיש בהן כדי הרשעתם ומהם שלא הודו בכך, לא יגזור בית המשפט את דינם של הנאשמים שהודו לפני שנסתיים ברור המשפט של הנאשמים שלא הודו; ואולם –

(1) נאשם שהודה כך, והתובע או הסניגור מודיעים שהוא ייקרא להעיד במשפטם של יתר הנאשמים, לא יעיד אלא לאחר שנגזר דינו;

(2) בנסיבות מיוחדות שירשום בית המשפט רשאי הוא לגזור את דינו של הנאשם שהודה לפני סיום משפטם של האחרים.

(ב) לענין סעיף זה, גזירת דין - לרבות מתן צו מבחן ללא הרשעה או צו שירות לתועלת הציבור ללא הרשעה.

ע"פ 194/75 מנחם קינזי נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 477- הסיפור היה בעבירות של התפרצות וגניבה של הנאשם ושותפו לדבר עבירה. הערעור נסב על השאלה האם יכול שותף לדבר עבירה להעיד כעד תביעה במשפטו אם המשפט כנגדו עדיין תלוי ועומד? אם כי באופן פורמלי עדותו של שותף לעבירה שמשפטו עדיין תלוי ועומד היא קבילה הרי הפרקטיקה הנכונה צריכה להיות שאין להעיד נאשם אחד כנגד השני אפילו הוגשו כתבי אישום שונים כל זמן שיש חשש להמתקת דינו על ידי טובת הנאה. כלומר אם עולה חשש שאותו עד שותף לדבר עבירה עלול לצפות לטובת הנאה על ידי המתקת דינו אז ל תעידו אותו אלא אחרי שנגזר דינו, אלא אם יהפוך לעד מדינה כלומר יחתמו איתו לפני על הכל, שהכל יהיה על השולחן. הלכה זו בוטלה בשנת 2005.

בג"צ 11339/05 מדינת ישראל נ' בית המשפט המחוזי בבאר שבע ואח' 8.10.06- (בג"צ אוחנה) – המדינה ביקשה לבטל את הלכת קינזי מכמה טעמים שאי אפשר לנהל ככה משפט ואי אפשר לחכות שייגזר דינו, ואי אפשר להתקדם. בית המשפט היום לא צריך להסתמך על עדותו במשפט אלא יכול להסתמך על עדותו במשטרה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות. בית

סד"פ השופט העליון מבטל את הלכת קינזי. כלומר היום אפשר כמו פעם לשמוע עדים משותפים ואז מכוח ס' 88 להפקיד בין האישומים וזו ההלכה היום. למעשה סעיף 155 חל עדיין במשפטים שהנאשמים אשמים באותו כתב אישום.

תיקון כתב אישום התליית הליכים

תיקון כתב אישום בידי התובע

91. תובע רשאי, בכל עת עד לתחילת המשפט, לתקן כתב אישום, להוסיף עליו ולגרוע ממנו, במסירת הודעה לבית המשפט המפרטת את השינוי; בית המשפט ימציא העתק מן ההודעה לנאשם. (לבית המשפט הפלילי יש סמכות כללית לביקורת מנהלית על ההליך הפלילי מכוח בג"צ ניר עם כהן מעבר לטענה מן הצדק כטענה מקדמית)

תיקון כתב אישום בידי בית המשפט

92. (א) בית המשפט רשאי, בכל עת שלאחר תחילת המשפט, לבקשת בעל דין, לתקן כתב אישום, להוסיף עליו ולגרוע ממנו, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן}זה המבחן הקובע לעניין סעיף זה- דהיינו האם באפשרות הנאשם להתגונן באותו מקרה, זהו מבחן מהותי והוא מותנה בנסיבות המקרה}; התיקון ייעשה בכתב האישום או יירשם בפרוטוקול. (ב) בית המשפט רשאי לתקן כתב אישום אף אם העבירה שלפי התיקון היא בגדר הסמכות של בית משפט אחר או של הרכב אחר, ואם עשה כן יעביר את הענין לאותו בית משפט או הרכב, אולם אם העבירה היא בסמכותו של בית משפט בעל סמכות שיפוט מצומצמת יותר, רשאי בית המשפט גם להמשיך לדון בה.

(ג) בית משפט שהועבר אליו ענין לפי סעיף קטן (ב) רשאי להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע קודמו, ורשאי הוא, לאחר שנתן הזדמנות לבעלי הדין להשמיע טענותיהם לענין, לנהוג בראיות שגבה קודמו כאילו הוא עצמו גבה אותן, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן.

חזרה מאישום

93. תובע רשאי, בכל עת שלאחר תחילת המשפט, לחזור בו מאישום שבכתב האישום, נגד נאשם אחד או יותר; אולם לא יעשה כן אם הודה הנאשם, בין בכתב על-פי סעיף 123 ובין בתשובתו לאישום, בעובדות שיש בהן כדי להרשיעו באותו אישום; לא היה בעובדות שהודה בהן כדי הרשתו, רשאי התובע לחזור בו מן האישום ברשות בית המשפט.

תוצאות חזרה מאישום

94. (א) חזר בו תובע מאישום לפני תשובת הנאשם לאישום, יבטל בית המשפט את האישום; חזר בו לאחר מכן, יזכה בית המשפט את הנאשם מאותו אישום.

(ב) בהסכמת התובע והנאשם רשאי בית המשפט לבטל אישום, בכל עת עד להכרעת הדין, ודין הביטול יהיה כדין ביטול לפני תשובת הנאשם. (ביטול בהסכמה)

(ג) אישום שבטל, לפי סעיף קטן (ב), לא יוגש מחדש אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה ומטעמים שיירשמו.

התליית הליכים

94א. (א) בכל עת שלאחר הגשת כתב האישום ולפני גזר הדין, רשאי בית המשפט להתלות את ההליכים, בין מיוזמתו ובין לבקשת תובע, אם נוכח כי לא ניתן להביא את הנאשם להמשך משפטו.

(ב) הותלו ההליכים, לפי סעיף קטן (א) ולאחר מכן ניתן להביא את הנאשם להמשך משפטו, רשאי תובע להודיע בכתב לבית המשפט על רצונו לחדש את ההליכים, ומשעשה כן יחדש בית המשפט את ההליכים, ורשאי הוא להמשיך בהם מן השלב שאליו הגיע לפני התלייתם.

(ג) על אף הוראות סעיף 9 ניתן לחדש את ההליכים באישור היועץ המשפטי לממשלה, מטעמים שיירשמו, אף אם עברו בין מועד התליית ההליכים לבין המועד שבו ניתן להביא את הנאשם להמשך משפטו התקופות האמורות בסעיף 9; ובלבד שההליכים הותלו מהטעם שהנאשם מתחמק מן הדין.

נוכחות בעלי הדין

נוכחות הנאשם

126. באין הוראה אחרת בחוק זה לא יידון אדם בפלילים אלא בפניו.

נוכחות מורשים של תאגיד

127. הואשם תאגיד או חבר בני-אדם, לא ינוהל המשפט אלא בפני אדם המורשה כדין לייצג את התאגיד או חבר בני-האדם; אולם מותר לדון תאגיד או חבר בני-אדם שלא בפני מורשה אם נתקיימו התנאים האמורים בסעיף 128; מורשה כאמור דינו לענין סעיפים 99, 140, 161, 189, ו-192 כדין נאשם, והמצאת מסמך לתאגיד או לחבר בני-אדם - היא המצאה למורשה.

שפיטה לא בפני הנאשם בתחילת המשפט

128. נאשם שהוזמן לתחילת המשפט ולא התייצב, מותר לדונו לא בפניו -

- סד"פ השופט רועי פרי שני שביט
- (1) אם הוא נאשם בחטא או בעוון והודה בהודיה שבכתב בכל העובדות הנטענות בכתב האישום, ולא טען בה עובדות נוספות שיש בהן לכאורה כדי לשנות את תוצאות המשפט;
- (2) אם ביקש שמשפטו יתנהל שלא בפניו והוא מיוצג בו על ידי סניגור, ובית המשפט סבור שלא יהיה בשפיטתו שלא בפניו משום עיוות דין לנאשם, אולם רשאי בית המשפט, בכל שלב של המשפט, לצוות על התייצבות הנאשם.
- הודיה בכתב**
123. עד לתחילת המשפט רשאי הנאשם, בהודעה בכתב לבית המשפט, להודות בעובדות הנטענות בכתב האישום, כולן או מקצתן, וכן לטעון עובדות נוספות; העתק מכתב ההודיה יומצא על ידי בית המשפט לתובע.
- הודיה בכתב אינה מונעת טענות מקדמיות**
124. הודיה שבכתב אינה מונעת את הנאשם מטעון טענות מקדמיות או מהודות בעובדות או מטעון עובדות נוספות במהלך המשפט.
- אין לגזור מאסר לא בפני הנאשם**
129. נידון נאשם לא בפניו על פי סעיף 128(1), לא יגזור עליו בית המשפט עונש מאסר אלא אם ניתנה לו תחילה הזדמנות להשמיע את טענותיו לענין העונש בהתאם לסעיף 192. אין באמור בסעיף זה כדי למנוע מבית המשפט להטיל מאסר במקום קנס, ובלבד שבהזמנה למשפט צוין שניתן להטיל מאסר כאמור אם הנאשם לא יתייצב; צו מאסר לביצוע מאסר במקום קנס שניתן שלא בנוכחות הנידון או סניגורו יבוצע בהתאם להוראות סעיף 129א(ג).
- שפיטת נאשם שלא התייצב בהמשך המשפט**
130. (א) נאשם שהוזמן להמשך משפטו ולא התייצב, מותר לדונו שלא בפניו אם ההזמנה למועד ההמשך נמסרה לו בהודעה של בית המשפט בשעת דיון, ובית המשפט הזהירו במהלך המשפט שיהיה רשאי לדונו שלא בפניו אם לא התייצב, או אם הזמנה בכתב הומצאה לו, שלא באמצעות סנגורו, וכן לסנגורו, אם יש לו סניגור, וצוינה בה האזהרה האמורה.
- (ב) סעיף קטן (א) יחול על נאשם בפשע רק אם הדיון במשפטו מתקיים בבית משפט שלום והוא היה מיוצג על ידי סניגור באותה ישיבה.
- (ג) הורשע נאשם שלא בפניו לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט לגזור את דינו שלא בפניו ובלבד שבית המשפט לא יטיל עליו עונש מאסר; בהזמנה לדיון בגזר הדין יפורט דבר הרשעתו שלא בפניו, מועדה ומועד הדיון בגזר הדין; אין באמור בסעיף קטן זה כדי למנוע מבית המשפט להטיל מאסר במקום קנס, ובלבד שבהזמנה לדיון צוין שניתן להטיל מאסר כאמור אם הנאשם לא יתייצב; צו מאסר לביצוע מאסר במקום קנס שניתן שלא בנוכחות הנידון או סניגורו יבוצע בהתאם להוראות סעיף 129א(ג).
- (ג1) על אף האמור בסעיף קטן (ג), לא יגזור בית המשפט את דינו של נאשם בפשע אלא בפניו ולאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו לענין העונש, כאמור בסעיף 192.
- (ד) בית המשפט לא ידון נאשם ולא יגזור את דינו שלא בפניו אם שוכנע, כי נבצר מן הנאשם להתייצב מסיבה מוצדקת או אם הוא סבור כי ייגרם לו בכך עיוות הדין.
- (ה) התנהל דיון שלא בפני הנאשם ושלא בפני סניגורו, לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט, על-פי בקשת הנאשם, אף בשעת הדיון, לבטל את הדיון שנערך בהעדרם, לרבות הכרעת הדין, כל עוד לא ניתן גזר הדין, אם נוכח שהיתה סיבה מוצדקת לאי התייצבותו או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.
- (ו) התנהל דיון לפי סעיף זה שלא בפני הנאשם, אך בנוכחות סניגורו, רשאי בית המשפט, על-פי בקשת הנאשם, לצוות על שמיעתו מחדש של עד אשר העיד בדיון כאמור, וכן רשאי הוא לצוות על ביטול הכרעת הדין כל עוד לא נגזר הדין, אם שוכנע כי בשל היעדרות הנאשם באותו דיון לא מוצתה חקירת העד, לא ניתן היה לנהל את הגנתו כראוי או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.
- (ז) משהתייצב הנאשם למשפט, יסביר לו בית המשפט את זכותו לפי סעיפים קטנים (ה) ו-(ו); התייצב לאחר הכרעת הדין, יקרא בית המשפט לנאשם את הכרעת הדין לפני שיסביר לו את זכותו.
- (ח) נגזר דינו של הנאשם בחטא או בעוון שלא בפניו, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הנידון, לבטל את הדיון לרבות את הכרעת הדין וגזר הדין אם ניתנו בהעדרו, אם נוכח שהיתה סיבה מוצדקת לאי התייצבותו או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין; בקשה לפי סעיף קטן זה תוגש תוך שלושים ימים מהיום שהומצא לנאשם פסק הדין אולם רשאי בית המשפט לדון בבקשה שהוגשה לאחר מועד זה אם הבקשה הוגשה בהסכמת התובע.
- (ט) בית המשפט שנעתר לבקשת נאשם או נידון לפי סעיפים קטנים (ה), (ו) או (ח) רשאי להטיל על הנאשם או על הנידון תשלום ההוצאות בפועל שנגרמו בשל אי התייצבותם.
- הודעת הליכים לנידון שלא בפניו**
131. אין בהוראות סעיפים 126 עד 130 כדי לגרוע מסמכותו של בית המשפט להרחיק מאולם בית המשפט נאשם המפריע לדיוני בית המשפט, אולם הליכים שהתנהלו לא בפניו יובאו לידיעתו בדרך שיקבע בית המשפט.
- איסור הפרעה – סעיף 72 לחוק בתי המשפט**

סד"פ השופט רועי פרי שני שביט
72. (א) אדם שבעת דיוני בית משפט עושה באולם בית המשפט, בלשכתו של שופט או סמוך למקום הדיון, אחד המעשים שלהלן, רשאי בית המשפט לצוות על הרחקתו, ורשאי הוא, לאחר שהתרה באדם שיימנע מהפרעה והוא לא שעה להתראה, להענישו על אתר במאסר עד שלושה חדשים או בקנס:
(1) מתנהג בדרך של אלימות או איומים או בדרך פרועה או מבישה;
(2) מקים רעש כדי להביע הסכמה או אי-הסכמה לפעולה משפטית או להחלטה של בית משפט;
(3) מאיים על פקיד בית המשפט או מפריע לו בצורה אחרת למלא תפקידו;
(4) מפריע בדרך אחרת לדיוני בית המשפט.
(ב) על עונש שהוטל לפי סעיף קטן (א) יתן בית המשפט מיד הודעה בכתב לנשיא בית המשפט העליון; הנשיא, או שופט אחר של בית המשפט העליון שהנשיא קבע לכך, רשאי, לאחר שזימן את הנידון אם ביקש זאת, לבטל את העונש או לשנותו לקולה.
(ג) סעיף זה לא יחול על מי שנתון באותו ענין לשיפוט משמעתית על פי חוק לשכת עורכי הדין, והוא נמצא באולם בית המשפט לרגל תפקידו.

צו הבאה

99. בית המשפט רשאי לתת בכל עת צו הבאה נגד הנאשם, אם ראה שיש צורך בכך כדי לכפות את התייצבותו למשפט במועד שנקבע.

שפיטה שלא בפני הנאשם מטעמי בריאות

132. (א) בית המשפט מוסמך להורות שהדיון, כולו או מקצתו, יהיה לא בפני נאשם, אם ביקש זאת סניגורו של הנאשם ובית המשפט סבור שהדיון בפני הנאשם עלול להזיק לבריאות גופו או נפשו.

העדר תובע

133. לא התייצב התובע במועד שנקבע למשפט אף על פי שהודע לו המועד, ובית המשפט לא ראה לדחות את המשפט למועד אחר, ינהג בית המשפט כאמור בסעיף 94 כאילו חזר בו התובע מהאישום, אולם רשאי הוא להרשיע את הנאשם בעבירה המתגלת מן העובדות שהודה בהן או שהוכחו, ולגזור את דינו.

רע"פ 2230/11 בצר נ' מדינת ישראל (3.4.11) - הסיפור היה על תיק מרמה גדול, היו כמה נאשמים ולמעשה הרוב סיימו את ההליכים ואדון בצר נשאר. הם הקימו חברות קש למתן טיפולים אסתטיים לאנשים וחלק מהטיפולים לא היו ולחלק מהאנשים טופלו בצורה רשלנית. בית המשפט השלום קבע את התיק לשמיעת הוכחות והייתה בדיוק שביתת הפרקליטים בשנת 2011 והתביעה לא התייצבה כי הייתה שביתה. בדיון השלישי או הרביעי לבית המשפט נגמרה הסבלנות וביטל את המשפט. התיק הגיע בערעור למחוזי שקיבל את ערעור המדינה והוראה להחזיר את התיק לשמיעה בבית משפט שלום. ההגנה הגישה ערעור לעליון על החלטת המחוזי. בית משפט עליון לא התערב ודחה את הערעור והחלטת בית המשפט המחוזי נשארה על כנה.

סדרי דין בעבירות קלות

סדרי דין מיוחדים בעבירות קלות

240. (א) בעבירות לפי פקודת התעבורה, או לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970, שלא גרמו לתאונת דרכים שבה נחבל אדם חבלה של ממש, בעבירות שנקבעו כעבירות קנס או כעבירות מנהליות או בעבירות לפי חיקוק אחר ששר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת קבע, יחולו סדרי דין אלה:
(1) על נאשם לפי סעיף זה לא יחולו הוראות סעיף 123, אולם אין בכך כדי למנוע ממנו להודיע לבית המשפט בכתב מה הן טענותיו לענין העונש;
(2) נאשם שהוזמן ולא התייצב בבית המשפט בתחילת המשפט או בהמשכו, יראוהו כמודה בכל העובדות שנטענו בכתב האישום, זולת אם התייצב סניגור מטעמו;
(3) בית המשפט רשאי לדון נאשם לפי הוראות פסקה (2), שלא בפניו, אם הוא סבור שלא יהיה בשפיטתו על דרך זו משום עיוות דין לנאשם ובלבד שלא יטיל עליו עונש מאסר. אין בהוראות פסקה זו כדי למנוע מבית המשפט להטיל מאסר במקום קנס ובלבד שבהזמנה למשפט צוין כי ניתן להטיל מאסר כאמור אם הנאשם לא יתייצב; צו מאסר לביצוע מאסר במקום קנס שניתן שלא בנוכחות הנידון או סניגורו יבוצע בהתאם להוראות סעיף 129א(ג).
(ב) על פסק דין מרשיע שניתן לפי סעיף קטן (א), יחולו הוראות סעיף 130(ח) ו-ו(ט).

כלומר – סעיף 240 אומר - בעבירות לפי פקודת התעבורה, פקודת ביטוח רכב מנועי, שלא גרמו לתאונת דרכים שבה נחבל אדם חבלה של ממש, כעבירות קנס או עבירות מנהליות או עבירות שנקבעו כעבירות קנס או בעבירות ששר המשפטים קבע אותם... נאשם שהוזמן ולא התייצב בתחילת משפטו או המשכו יראוהו כמודה בכל העובדות, זולת אם התייצב סניגור מטעמו. ניתן לדון אותו שלא בפניו אם בית המשפט סבור שאין בשפיטתו משום עיוות דין. לא יוטל עונש מאסר.

נוכחות בעלי דין

אין לגזור מאסר לא בפני הנאשם

129. נידון נאשם לא בפניו על פי סעיף 128(1), לא יגזור עליו בית המשפט עונש מאסר אלא אם ניתנה לו תחילה הזדמנות להשמיע את טענותיו לענין העונש בהתאם לסעיף 192. אין באמור בסעיף זה כדי למנוע מבית המשפט להטיל מאסר במקום קנס, ובלבד שבהזמנה למשפט צוין שניתן להטיל מאסר כאמור אם הנאשם לא יתייצב; צו מאסר לביצוע מאסר במקום קנס שניתן שלא בנוכחות הנידון או סניגורו יבוצע בהתאם להוראות סעיף 129א(ג).

ע"פ 1632/95 משולם ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 534- קשירת קשר לביצוע פשע, הפרעה לשוטרים בביצוע תפקידם, ניסיון חבלה בכוונה מחמירה, איומים, סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, החזקת נשק ונשיאתו שלא כדין וייצור נשק. זאת על רקע של התבצרות בביתו של משולם ועימות בין כוחות המשטרה לבין עשרות חברי עמותה שהקים, לענין חשיפת היעלמותם של ילדי תימן, בתחילת שנות המדינה. נטען כי אין לשמוע משפט בעבירה מסוג פשע בלא נוכחות הנאשם. על בית המשפט היה על פי טענה זו לכפות על המערערים להיות נוכחים באולם המשפט בכל אחת מן הישיבות. סמכות ההרחקה קמה. כך נטען, רק משמפריע הנאשם לדיון שאליו הובא. השופט סטרשנוב לא נהג כך, אלא הרחיק את המערערים עד למתן הכרעת הדיון, ואף התנה את החזרתם לאולם הדיונים בכך שישכנעו את חסידיהם, שהפגינו מחוץ לבית המשפט להפסיק להפריע לדיון. זכותו של נאשם להיות נוכח במשפטו היא זכות יסוד. ככלל היא אף חובה המוטלת על הנאשם. נוכחות הנאשם במשפטו מבטיחה כי הנאשם לא יישפט מאחורי גבו ומאפשרות לו לפרוס את הגנתו. ככלל, קיימת חפיפה בין זכות הנוכחות לבין האינטרס הציבורי בדבר קיום דיון משפטי הוגן, שכן, נוכחות הנאשם שומרת על מראית פני הצדק ומבטיחה התגוננות יעילה מפני הראיות המפליגות, ובכך גם מאפשרות בירור נאות של העובדות. הכלל בדבר נוכחות הנאשם במשפטו מעוגן בסעיף 126 לחסד"פ. הכלל אינו מוחלט. החוק מתיר שפיטת נאשם שלא בנוכחותו אם ויתר על זכותו במפורש או במכללא ואם מנע בהתנהגותו קיום תקין של הליך. ויתור מפורש אפשרי באישום בכל עבירה. ביהמ"ש יתיר לנאשם להיעדר ממשפטו באחד משני המקרים: (א) אם הנאשם ביקש זאת, הוא מיוצג ע"י סניגור, וביהמ"ש סור כי לא יקים לו עיוות דין עקב היעדרו(ס'128(2) לחוק); (ב) אם הסניגור טען כי דיון בנוכחות הנאשם עלול לפגוע בבריאותו, וביהמ"ש מצא כי יש יסוד לטענה (ס'132 לחוק). ויתור מכללה המוסק מין העובדה שנאשם שהוזמן כדין לא התייצב למשפט, אפשרי באחד משני המקרים: (א) ניתן לשפוט נאשם שלא התייצב לדיון בתחילת המשפט בעבירות מסוג חטא או עוון בלבד אם הודה בעובדות שבכתב האישום ללא הסתייגות, אך אין להטיל עליו עונש מאסר בלי שניתנה לו הזדמנות לטעון לעונש(ס'128(1), ס'129 לחוק); (ב) נאשם שהתייצב לתחילת המשפט אך לא התייצב להמשכו ניתן לדון שלא בפניו שבכל העבירות (לרבות פשע) שביהמ"ש השלום מוסמך לדון בהן, אך על ביהמ"ש לבטל את המשפט בלא נוכחות הנאשם וללא מתן זכות לנאשם לבקש את ביטול ההליך גם כאשר הנאשם מפריע לקיום הדיונים אזי מוסמך ביהמ"ש להרחיקו מהאולם וההליכים שהתנהל שלא בנוכחותו של הנאשם וללא מתן זכות לנאשם לבקש את ביטול ההליך גם כאשר הנאשם מפריע לקיום הדיונים, אזי מוסמך ביהמ"ש להרחיקו וההליכים שהתנהלו שלא בנוכחותו מובאים לידיעתו בדרך שקובע ביהמ"ש. האיזון בין הערך שבנוכחות הנאשם במשפטו לבין האינטרס הציבורי בקיום המשפט הפלילי שבא לביטוי בהוראות החסד"פ, איזון שהוא פועל יוצא של שקילת האינטרסים המתנגשים ע"פ המשקל הסגולי. נעשה בהתחשב בחומרת האישומים מזה, וברצונו של הנאשם ובהתנהגותו מזה כאשר נאשם מבקש למנוע בזדון את קיום המשפט, שוללת התנהגותו את זכותו להיות בנוכח בהליכים, ולענין זה אין מבחינים בין עבירה קלה לבין עבירה חמורה.

בג"צ 7357/95 ברקי פטה המפריס בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 769- חזקה כי נאשם המיוצג על ידי סניגור בקיא בקו ההגנה שאותו הוא מבקש להציג. על כן, בהיעדר אינדיקציה ברורה לכך שלמרות בקשתו של נאשם מיוצג שלא להיות נוכח במשפט תפגע ההיעדרות בהגנתו, על בית המשפט לקבל את הבקשה. מראית פני הצדק והשוויון המהותי בין נאשמים הם ערכי יסוד חשובים. על כן אנשי עסקים חובקי עולם ומי שמרוויח לחמו בשכר יומי דחוק זכאים שלא להיות נוכחים במשפטם, ובלבד שהדבר לא יפגע באפשרות התביעה להביא את ראיותיה או יגרום להם עצמם עיוות דין. בכפיפות לאינטרסים הלגיטימיים של התביעה ולא גרימת עיוות דין לנאשם, אין כל משקל למניע של נאשם המבקש שלא להיות נוכח במשפטו. בנסיבות דנן, ביקשו העותרים להיעדר מן הדיונים שבהם יושמעו ראיות נגד נאשמים אחרים. על פני הדברים, בנסיבות אלה לא היה מקום לסרב להם. עם זאת, קיימת אפשרות כי עדות המכוונת נגד נאשם אחד תשליך גם על אשמת נאשם אחר. על בית המשפט לתת דעתו לאפשרות כזו, להעמידה בפני הנאשם ולבקש את התייחסותו אליה. בבסיס רצונם של העותרים להשתחרר מנוכחותם במשפטם עומד הרצון למנוע התמוטטות עסקיהם. זהו אינטרס ראוי להגנה, ובהיותו קשור בחופש העיסוק הוא בעל משקל ניכר. בנסיבות דנן, המשפט מתנהל נגד כמה נאשמים, ולעיתים קרובות עדות המושמעת היא רלוונטית לנאשם אחד ואינה רלוונטית לנאשם אחר. זהו שיקול נכבד לטובת מתן רשות לנאשם להיעדר ממשפטו שעה שעניינם של הנאשמים האחרים נדון. אילו שקל בית המשפט את כל השיקולים הרלוונטיים ונמנע מלשקול את השיקולים שאינם ראויים לשקילה, היה בג"צ נוטה שלא להתערב בשיקול דעתו. לאין כשופט של הערכאה הראשונה החש את פעילות המשפט והמודע לצורכי המשפט

סד"פ ההוגן המתנהל לפניו. בנסיבות דנן, לאור הראשונות של המקרה, יש להחזיר את העניין לערכאה הראשונה כדי שתשקול בו מחדש.

שלב ההקראה והדין המקדמי

תחילת המשפט

143. בתחילת המשפט יקרא בית המשפט את כתב האישום באזני הנאשם, ויסביר לו, אם ראה צורך בכך, את תכנו, אולם רשאי בית המשפט לא לעשות כן לגבי נאשם המיוצג על ידי סניגור, אם הודיע הסניגור לבית המשפט, כי קרא את כתב האישום באזני הנאשם והסביר לו את תכנו, ואם אישר הנאשם את ההודעה; דברי הנאשם וסניגורו יירשמו בפרוטוקול. **תחילת משפט = הקראה.**

שחרור באין משפט (חוק המעצרים)

60. נאשם, שלאחר הגשת כתב האישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום, תקופה המצטרפת כדי 30 ימים ולעניין מעצר בפיקוח אלקטרוני – כדי 60 ימים, ומשפטו לא החל, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה; ואולם רשאי בית המשפט לדחות את מועד תחילת המשפט, בלא שישוחרר, ל-30 ימים נוספים, אם ביקש זאת הנאשם או סניגורו.

בש"פ 9997/07 גיאורגדזה נ' מדינת ישראל, תק-על 2007 (4) 4299 – לא דובר בכיתה.

בש"פ 1948/03 שילון נ' מדינת ישראל, פ"ד נז (2) 869- שם מדובר היה בעבירות של הדחה לעדות, וכל מיני עבירות של מרמה וזיוף. כאשר הוגש כתב אישום עם בקשת מעצר עד לתום הליכים ובתחילת ההליך הוא לא היה מיוצג על ידי סניגור ובית המשפט העביר את התיק לסגנית הנשיא שתקבע מועד לתיק העיקרי ויפעל למינוי סניגור ובטרם חודש המשפט חלפו 30 ימים. במהלך הדיון בפני בית המשפט הנאשם עצמו קיבל העתק מבית המשפט של כתב האישום והודיע שהוא קרא והבין את כתב האישום והוא כופר בו. הטענה הייתה בפני העליון שלמעשה היו צריכים לשחרר אותו כי עד שנקבע המועד העיקרי, חלפו 30 ימים ולא בוצעה הקראה. ביהמ"ש העליון דוחה את הבקשה וקובע שלפי סעיף 143 לחסד"פ, תחילת המשפט משתקף בדרך כלל ע"י הקראת כתב האישום. חובה זו היא לנאשם שאינו מיוצג. אם הנאשם מיוצג, מספיק שהסניגור הקריא לנאשם. סעיף 143 נועד להבטיח שהנאשם מודע אישומים שהוגשו נגדו. מודעות זו מחייבת כדי לאפשר לו להתגונן ולמצות את זכויותיו הדיוניות. על בית המשפט למלא בדווקנות את הוראת החוק והוא בעצמו צריך להקריא את כתב האישום לנאשם שלא מיוצג. במקרה הזה, הנאשם אישר שהוא קיבל העתק כתב האישום והוא אישר שהוא קרא והבין את כתב האישום והוא כפר. הפרשנות צריכה להיות תכליתית, אמנם לא הקריאו לנאשם כי לא היה מיוצג אבל הנאשם קיבל העתק והודיע שהוא הבין את כתב האישום וכפר.

בש"פ 5988/03 אמארה נ' מדינת ישראל 20.7.2003 – תיק של הרכב, החוק מדבר על מעל 10 שנים צריכים הרכב למעט עבירות הקבועות בתוספת, למשל עבירת הריגה שתשמע על ידי דן יחיד. דובר על עבירות חמורות של קשירת קשר לפשע ומגע עם סוכן חוץ, כל מיני עבירות ביטחון. היה צריך הרכב של שלושה. העורר ביקש את פסילתו של אחד השופטים. אך מכיוון שעברו כמעט 30 ימים שהעורר היה במעצר, החליטו 2 חברי ההרכב שלא נפסלו להקריא את כתב האישום בפני הנאשם. הטענה הייתה עבירת הרכב וההקראה הייתה צריכה להיות בפני הרכב מלא ולא בפני הרכב חסר. ביהמ"ש אומר שנכון יש פה טעות, אבל צריך להיות תכליתיים ופס"ד הוקרא לנאשם ע"י בית המשפט ולכן הערר נדחה.

בש"פ 6762/96 סנדרוסי נ' מדינת ישראל, תק-על 96 (3) 150 – לא דובר בכיתה.

בג"צ 4537/92 סאפורי נ' מדינת ישראל, פ"ד מז (1) 89- נאשם שהוגש נגדו כתב אישום בהליך פלילי לבית משפט שלום, כאשר כתב האישום הוקרא לו ולאחר מכן טען הסניגור שמן הנכון היה שביית המשפט היה צריך לשאול אם יש לו טענות במשפט זוטה לגבי ההודאות שנגבו (משפט קטן על קבילות ההודאות- לפי סעיף 12 לפק' הראיות- הודאת נאשם במשטרה היא כמו הודאת עד מחוץ לכותלי ביהמ"ש לכאורה כמו עדות מפי השמועה, אם בית המשפט התרשם שהיא ניתנה חופשית ומרצון, הוא יכול לקבל אותה). בית המשפט דחה את הטענה הזו והעביר את התיק לשופט אחר שימשיך לשמוע את המשפט. הסניגור הגיש בג"צ כנגד ההחלטה הזו, וטען שלא בוצעה הקראה מלאה וצריכים לשחרר את מרשו, כל שכן הקראה צריכה להיות בפני אותו שופט. בית המשפט העליון דוחה את הטענות האלה ואומר שהקראה כשמה כן היא, להקריא לנאשם את כתב האישום ולראות שהוא הבין, משפט זוטה לא קשור להקראה. באשר לטענה השנייה, ששופט אחר שמע את התיק לאחר ששופט ראשון הקריא לו את כתב האישום, אומר בית המשפט גם עם זה אין בעיה.

דין מקדמי

143א. (א) בסעיף זה –

"חוק זכויות נפגעי עבירה" – חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001;

"סיום הדין" – לרבות מתן פסק דין;

"עבירת מין או אלימות חמורה" – כהגדרתה בסעיף 2 לחוק זכויות נפגעי עבירה.

(ב) על אף הוראות סעיף 143, רשאי בית המשפט, בתחילת המשפט ובכפוף להוראות סעיף קטן (ג), לנהל דיון מקדמי בכתב אישום, שמטרתו אחד מאלה:

- (1) בירור עמדת הנאשם לענין הודיה או כפירה בעובדות הנטענות בכתב האישום, כולן או מקצתן;
- (2) בחינת האפשרות לצמצום המחלוקת העובדתית או המשפטית, כולה או מקצתה;
- (3) ייתור הצורך בשמיעת ראיות;
- (4) סיום הדיון במסגרת הדיון המקדמי.

(ג) בית המשפט ינהל דיון מקדמי לפי סעיף זה, רק אם התקיימו כל אלה:

- (1) הנאשם קיבל הודעה לפי סעיף 95(ב) בדבר האפשרות לניהול דיון מקדמי ובית המשפט נוכח כי הנאשם הבין את מהות הדיון המקדמי והביע את הסכמתו לניהולו;
- (2) הנאשם מיוצג בידי סניגור;
- (3) התובע הסכים לניהול הדיון המקדמי.
- (ד) בדיון מקדמי לפי סעיף זה רשאי בית המשפט, בהסכמת בעלי הדיון, לעיין בחומר החקירה וברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת והנוגע לאישום, וכן בחומר וברשימה כאמור שנאספו או שנרשמו בידי ההגנה; אין בהוראה זו כדי לגרוע מכללי חסיונות עדים או כללי ראיות חסיונות.
- (ה) לא הסתיים הדיון בכתב האישום במסגרת דיון מקדמי לפי סעיף זה, יעביר בית המשפט את הדיון בכתב האישום לשופט אחר שימשיך לדון בו לפי הוראות סימנים ה' עד ז' לפרק זה.
- (ו) פרוטוקול הדיון המקדמי –

- (1) לא יועבר לעיון השופט שימשיך לדון בכתב האישום לפי הוראות סעיף קטן (ה);
- (2) לא ישמש ראיה בכל הליך משפטי אחר, למעט בערעור על פסק הדין שניתן בדיון המקדמי, אלא בהסכמת בעלי הדיון.
- (ז) בית המשפט יברר, בדיון מקדמי לפי סעיף זה בכתב אישום בעבירת מין או אלימות חמורה, האם קוימו הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה לענין זכותו של נפגע עבירת מין או אלימות חמורה להביע עמדה בעניין הסדר טיעון עם הנאשם.
- (ח) הוראות סעיף זה לא יחולו על דיון בכל אחת מאלה:
 - (1) עבירה שהיא בסמכותו של בית המשפט המחוזי בדונו בהרכב;
 - (2) עבירה מהעבירות המפורטות בסעיף 240(א) רישה.

** דיון מקדמי הוא מעין דיון גישור לפני הדיון בתיק העיקרי, אם הצדדים לא יסכימו, השופט יעביר את התיק לשופט שישמע את התיק העיקרי.

הסכמה בדבר עובדות וראיות

144. לאחר תחילת המשפט ובכל שלב של הדיון, רשאי בית המשפט – אם הנאשם מיוצג על ידי סניגור – לזמן את הנאשם וסנגורו ואת התובע כדי לברר הסכמתם לשאלות שבעובדה ולקבילות מסמכים ומוצגים, לרבות הגשתם לא באמצעות עדים. במילים אחרות – שופט עוד לפני קביעת התיק להוכחות, שופט למעשה צריך לברר את השאלות שבעובדה, שבחלוקת לרבות עניין של קבילות מסמכים ומוצגים- הגשתם שלא באמצעות העדים כדי לייעל. לדוגמא- אם יש לי הודאת נאשם, הנאשם נניח כפר במיוחס לו במשטרה ויש לי 2 גובי הודאה, השופט אזולאי וסימונה, למה הסנגור צריך להביא את גובי ההודעה לשלב ההוכחות? זה מיותר, לפי ההליך הזה הסנגור יגיד שאין לו טענות באשר לקבילות הטענות של מרשו והוא יותר על העדים. סעיף זה נועד כדי לייעל את ההליך. זה סעיף שקשור לכל ההליך הפלילי. סעיף 144 ניתן לעשות רק אם הנאשם מיוצג, אם הוא לא מיוצג התביעה צריכה להביא את כל העדים.

הסברת זכויות הנאשם להגנתו

145. במהלך המשפט יסביר בית המשפט לנאשם, אם ראה צורך בכך, את הזכויות הנתונות לו להגנתו.

תשובת הנאשם לאישום

152. (א) לא בוטל האישום מכוח טענה מקדמית, ישאל בית המשפט את הנאשם מה תשובתו לאישום; הנאשם רשאי שלא להשיב, ואם השיב, רשאי הוא בתשובתו להודות בעובדות הנטענות בכתב האישום, כולן או מקצתן, או לכפור בהן, וכן לטעון עובדות נוספות בין אם הודה כאמור ובין אם לאו; השיב הנאשם באחת הדרכים האמורות, רשאי בית המשפט לשאול אותו שאלות, ובלבד שהשאלות לא יחרגו מהדרוש להבהרת תשובת הנאשם; תגובת הנאשם יכול שתיעשה על ידי סניגורו.

(ב) הימנעות הנאשם להשיב לאישום או לשאלות בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א) עשויה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה; בית המשפט יסביר לנאשם את תוצאות הימנעותו.

סד"פ השופט רועי פרי
(ג) בית המשפט יסביר לנאשם שאם ברצונו לטעון טענת "במקום אחר הייתי" – כטענה יחידה או בנוסף לאחרות – עליו לעשות כן מיד, ויסביר לו את תוצאות הימנעותו מעשות כן, כאמור בסעיף קטן (ד), הכל זולת אם ראה בית המשפט שאין מקום לטענה האמורה. – **טענת אליבי, או בשם העברי – "טענת במקום אחר הייתי"**.
(ד) משלא טען הנאשם מיד "במקום אחר הייתי", או שטען ולא ציין את המקום האחר, לא יהיה רשאי להביא ראיות - בין עדות עצמו ובין ראיות אחרות - כדי להוכיח טענה כאמור אלא ברשות בית המשפט.
(ה) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של הנאשם לפי סעיף 153 לחזור בו מהודיה בנוכחותו במקום ביצוע העבירה, או לשנות מחובת הראיה שעל התביעה. – **נאשם שהודה בכתב האישום בכולה או חלקה ובשלב מאוחר יותר של המשפט מבקש לחזור בו מההודיה מנימוקים מיוחדים שנרשמו – במסגרת חזרה מהודיה יכול נאשם לבקש גם לחזור בו טענת האליבי.**

פסילות שופט – חוק בתי משפט [נוסח משולב] תשמ"ד 1984 – יכולה להיות בכל שלבי המשפט

עילות פסלות (תיקון מס' 15) תשנ"ב-1992 (תיקון מס' 38) תשס"ד-2004

א.77. (א) שופט לא ישב בדין אם מצא, מיזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט. – דגש על חשש ממשי, מבחן אובייקטיבי.

(תיקון מס' 38) תשס"ד-2004

(א1) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), שופט לא ישב בדין בידעו שמתקיים אחד מאלה:

- (1) צד להליך, בא כוחו או עד מרכזי, הוא בן משפחה של השופט או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;
- (2) יש לשופט ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה מדרגה ראשונה של השופט יש ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוח;
- (3) בטרם התמנה לשופט היה השופט מעורב באותו ענין הנדון בהליך שלפניו כבא כוח, כבורר, כמגשר, כעד, כיועץ מקצועי, כמומחה, או בדרך דומה אחרת; לענין סעיף קטן זה –

"בן משפחה" – בן זוג, הורה, הורה של בן זוג, ילד, אח, סב, נכד וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של השופט או שהשופט היה אפוטרופוס או שימש משפחה אומנת שלו;
"בן משפחה מדרגה ראשונה" – בן זוג, הורה, ילד, אח וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של השופט או שהשופט היה אפוטרופוס או שימש משפחה אומנת שלו;
"עד מרכזי" – עד שנדרשת הערכת מהימנותו לצורך הכרעה בהליך.

(תיקון מס' 38) תשס"ד-2004

(א2) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(א1) שופט רשאי לשבת בדין אם מפאת דחיפות הענין לא ניתן לקיים את ההליך לפני שופט אחר ועלול להיגרם נזק חמור או עיוות דין אם לא ידון בענין. – **לדוגמא אם אין אף שופט בבית משפט, המעצר הולך להיגמר עוד שעה..**

(תיקון מס' 38) תשס"ד-2004

(א3) על אף האמור בסעיף קטן (א1)(2), שופט רשאי לשבת בדין אם העברת הענין לכל שופט אחר לא תשנה את עילת הפסלות – **לדוגמא נניח שטענת הנאשם הוא שכל השופטים שונאים אותו, אין עילת פסלות.**

(ב) נטענה טענת פסלות נגד שופט, יחליט בה אותו שופט לאלתר ולפני שיתן כל החלטה אחרת – **פסלות שופט היא טענה שצריך לעלות בהזדמנות הראשונה.**

(תיקון מס' 38) תשס"ד-2004

(ב1) התקיימה עילת פסלות לפי סעיף קטן (א1)(1) או (2), הנוגעת לעורך דין או לבא כוח אחר, שהתקיימו בו נסיבות המחייבות קבלת היתר לייצוג כאמור בסעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין, רשאי בית המשפט להתיר את הייצוג, לבקשת עורך הדין או בא הכוח, אם מצא כי הנזק שייגרם לצד להליך אם לא יתיר את הייצוג עולה על הנזק שייגרם לצד להליך או לאינטרס הציבורי בשל הפסקת הדיון או החלפת שופט; התיר בית המשפט את הייצוג כאמור, לא ישב בדין השופט שלגביו התקיימה עילת הפסלות.

(תיקון מס' 38) תשס"ד-2004

(ג) החלטת שופט או בית משפט לפי סעיף זה תהיה מנומקת, ורשאי בעל דין לערער עליה לפני בית המשפט העליון; בערעור ידון נשיא בית המשפט העליון, או מותב של שופטי בית המשפט העליון, או שופט אחד, הכל כפי שיקבע הנשיא – **אפשר לערער עליה מיד, לא צריך לחכות – הערעור על החלטת פסלות היא לבית המשפט העליון.**

באזרחי זה תוך 10 ימים מגישים ערעור, בפלילי תוך 5 ימים – ההבדל בין פסלות שופט באזרחי ופלילי (בין היתר)

מועד לטענת פסלות [132א] – חוק סדר דין פלילי

סד"פ 146. (א) לאחר תחילת המשפט, ובערעור – בתחילת שמיעת הערעור ולפני כל טענה אחרת, רשאי בעל דין לטעון טענת שני שביט פסלות נגד שופט פלוני לפי סעיף 77 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 (בחוק זה – חוק בתי המשפט); הוחלף שופט כאמור בסעיף 233, רשאי בעל דין לעורר טענת פסלות נגד השופט האחר בתחילת הישיבה הראשונה שלאחר החילופין. (ב) (בוטל).

(ג) לא היה באפשרותו של בעל דין לטעון טענת פסלות בשלב האמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא לטענה בשלב שלאחר מכן ובלבד שיעשה זאת מיד לאחר שנודעה לו עילת הפסלות.

ערעור על החלטה בטענת פסלות

147. (א) בעל דין שבדעתו לערער על החלטת שופט לפי סעיף 77 לחוק בתי המשפט יודיע על כך לבית המשפט, ומשהודיע יופסק המשפט ולא יימשך עד להחלטה בערעור, זולת אם החליט השופט, ובמותב – אב-בית-הדין, מנימוקים שיירשמו, שיש להמשיך במשפט.

(ב) הערעור יוגש בכתב, בפירוט נימוקיו, תוך חמישה ימים מהיום שבו הודעה לבעלי הדין החלטת השופט.

(ג) הוחלט להמשיך במשפט כאמור בסעיף קטן (א), רשאי נשיא בית המשפט העליון או השופט שדן בערעור, ובמותב – אב-בית-הדין, להורות על הפסקת המשפט עד להחלטה בערעור.

(ד) מי שדן בערעור יתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, ורשאי הוא לבקש מהשופט, אשר על החלטתו הוגש הערעור, להעיר את הערותיו.

סייג לטענת פסלות

148. טענת פסלות לא תישמע ולא תשמע נימוק לערעור, אלא בהתאם להוראות סעיפים 146 ו-147.

ע"פ 1996/91 יוסף הורוביץ נ' מדינת ישראל – מדובר בתיק שוחד, כאשר המערערים יוסף דניאל אלי היו נושאי משרה בחברת דן, יוחסה להם עבירה של מתן שוחד למשיבים לאורי עמית ואברהם אבנית שהיו בתאריכים האלה ראש עיר ועוזרו. למעשה, מדובר בתיק שוחד, בית המשפט העליון חוזר על הכלל שהדיבר חשש ממשי למשוא פנים ולמעשה אנחנו מפרשים אותו במבחן אובייקטיבי – למה המערערים הגישו בקשה לפסלות? משום שבמהלך החקירות של העדים היא העלתה את השאלה האם חברת דן שילמה לעירייה מס השבחה והאם המגרש שעליו היה אמור לקום חניון דן-האם הופקע ממנו 25% לצורכי ציבור? והיא הביעה דעה על כל שהמטרה לא חקרה את הסוגיות האלה, המערערים ביקשו פסלות שופט והם אמרו שבית המשפט מתערב ומבקר את המשטרה וטענו שהשופטת גיבשה דעה. השופטת ציינה שיכול להיות שלא היה מקום להעיר את הערות שהעירה ולא הייתה לה שום כוונה ודעתה אובייקטיבית ודחתה את טענת הפסלות. זה הגיע לבית המשפט העליון שדחה את הערעור ולא הורה על הפסילה. בית המשפט העליון אמר שעל שופט לנהוג בריסון ואיפוק ולהימנע מהערות מיותרות ומגערות (לגער) שאינן במקומן. השופט מגבש את דעתו עד תום ההליכים ולא לפנייהם. לפי המבחן האובייקטיבי לא היה חשש למשוא פנים ולכן הערעור נדחה.

ע"פ 1261/00 עסל נ' מדינת ישראל – מה קורה אם שופט נחשף לעבר פלילי או לרמז של עבר פלילי של נאשם? האם זה יכול להביא לפסילתו? התשובה היא לא. בעת חקירתו של שוטר הוא ציין שהנאשם הוא אסיר ברישיון (ישב במאסר וניקו לו שלישי), בסגור ביקש לפסול את הרכב השופטים, בית המשפט אמר שהוא לא יפסול את עצמו והעליון דחה את הערעור. הלכה פסוקה – אין בידיעת העבר הפלילי של הנאשם כדי לפסול שופט מלשבת בדין, הלכה זו אינה מוגבלת כי זה בא לידי המשפט באופן מקרי וגם במקרים שבהם פעל שוטר בפעולה מכוונת, מעשי השוטר לחוד ויכולים להתברר בהליך משמעתי ומעשה הפסילה לחוד.

ע"פ 286/01 לידיני נ' מדינת ישראל – עבירות מין ומעשה מגונה בכוח, כאשר המערער ביקש לפסול את השופט שישב בדין כי הוא אמר שהשופט כבר דן אותו בהליכים פליליים קודמים. שבהם הורשע, והוא אומר שבהליכים הקודמים השופט קבע ממצאי מהימנות כלפיו ונחשף לעובדה שהוא מעשן סמים ולכן היה סבור שהמכלול צריך להוביל לכך שהשופט לא ימשיך לדון בעניין. השופט דחה והערעור הגיע לבית המשפט העליון שאמר שאין זה ראוי להעמיד את השופט בפני מבחן שכן לא יראה בעיני הקהילה הישראלית שנעשה משפט צדק, בנסיבות מיוחדות יש לחשוש גם ממראית פני הצדק על אף שהמקצועיות של השופט איננה מוטלת בספק. למעשה בית המשפט העליון אומר שלפעמים יש הצטברות של נתונים שמהווים מסה קריטית שיש ולו למראית פני הצדק שיש להעביר את התיק לשופט אחר ולכן בית המשפט העליון מקבל את הערעור ומורה להעביר את התיק למוטב אחר.

ע"פ 2672/01 בן שושן נ' מדינת ישראל – הייתה סיטואציה שלאחד הצדדים זה היה נראה כקרבה שהיא לא מוצדקת. הסיפור היה עבירות של מעשה מגונה, הנאשם היה נהג מונית ועל פי הניתן בכתב אישום הוא ביצע מעשים מגונים במתלוננת, התיק הוחזר במסגרת ערעור מבית המשפט המחוזי לבית משפט שלום כדי לשמוע את המתלוננת שנית. הובהר במהלך העדות שלה שלפני שהיא העידה פנה התובע לשופט טרם הדין ושאל אותו אם הוא יכול לרענן את זיכרונה של העדה בהקראת העדות הראשונה שלה בבית המשפט. התשובה של השופט הייתה כי אנחנו לא מדברים במשחק הזיכרון ועל כך הוא סבור שניתן

סד"פ 9 השופט רועי פרי
להקריא למתלוננת את עדותה הקודמת, במהלך חקירתה של המתלוננת עלתה הסוגייה הזו ואז הסנגור ביקש שבית המשפט יפסול את עצמו לאור השיחה עם התובע. השופט לא פסל את עצמו כי מבחינת המבחן האובייקטיבי אין חשש ממשי למשוא פנים ולמעשה הוא נתן הוראה טכנית, העליון אומר שניהול שיחה בעניין מרכזי של המשפט ללא נוכחות של שני הצדדים הוא אסור, כאשר מדובר בחומר הנוגע למשפט גופו הוא עלול להשפיע על תוצאות המשפט בין במישרין או עקיפין, ולכן בדרך זו תורחק האפשרות קיומו של חשד של שופט, עצם קיומם של חילופי דברים של שופט במעמד צד אחד לא יוביל כשלעצמו לפסילת שופט, עילת הפסילה תקום במבחן האובייקטיבי רק אם יוכח חשש ממשי למשוא פנים, כל מקרה הוא לגופו, במקרה הזה סבר העליון שיש חשש ממשי למשוא פנים כי לשיחה שהתנהלה בין השופט לתובע יכולות להיות עילות משליכות על הצדדים.

ע"פ 5456/01 פלוני נ' מדינת ישראל – מה קורה אם שופט דן במעצרו של הנאשם ועכשיו הוא דן בהליך העיקרי? הייתה שופטת שדנה במעצר עד תום ההליכים של הנאשם, היא אפילו קבעה ראיות לכאורה, בית המשפט אומר שכידוע שופט הדן בעניינו של נאשם יפסול את עצמו רק אם יש נסיבות שיוצרות חשש ממשי למשוא פנים- מבחן אובייקטיבי. הכלל הוא שאין זה ראוי ששופט שדן במעצר עד תום ההליכים של נאשם ידון גם במשפט העיקרי. אך זה כשלעצמו לא מביא לפסלות שופט, במקרה הזה, לאור העובדה כי כבר נקבעו ראיות לכאורה והשופטת נחשפה לתיק החקירה ולנסיבותיו של הנאשם כי הוא חסר שליטה עצמית והוא אדם שנוהג להשתכר ולעברו הפלילי המכלול הזה מוביל לכך שהערעור מתקבל וראוי להעביר את התיק לשופט אחר. ככלל עצם זה ששופט ישב במעצר זה לא מוביל לפסילתו אבל ראוי ששופט אחר שלא דן במעצר ידון בתיק העיקרי.

ע"פ 6404/05 כוכבי נ' מדינת ישראל – עבירות של הפרת צווים כאשר הייתה טעות בכתב האישום, סעיף האישום שיוחס היה סעיף שגוי. בית המשפט הסב את תשומת ליבה של התביעה ולכן הסנגור ביקש את פסילת בית המשפט. ("מה אתה עוזר להם"). העליון דוחה את הערעור וקובע שהעובדה שבית המשפט הסב את תשומת ליבה של התביעה זה לא מוביל לפסילתו, אכן בית המשפט אינו יורד לזירת ההתגוששות של הצדדים והוא לא מהצד הזה או מהצד האחר ועליו להמתין בצד גם כאשר מתבצעות טעויות פרוצדורליות, אבל, כמו שעצם העובדה בפני אותו שופט התנהלו תיקים אחרים של אותו נאשם ואין בזה כשלעצמו כדי לפסול את השופט, הרי גם בענייניו אין בכך שום עילת פסלות המצדיקה את פסילת בית המשפט והערעור נדחה.

ע"פ 8891/06 מאירסון נ' מדינת ישראל – דעה קדומה של בית המשפט, מדובר בתיק מרמה זיוף. התקבלה בקשת הסנגור לייצג אותו מהייצוג של הנאשם ובשל כך ביקש הנאשם לדחות את הדיון כדי שיוכל לשכור לעצמו עו"ד, השופטת דחתה את הבקשה וטענה שהמערער נקט בכל האמצעים כדי למשוך את המשפט שנמשך כבר שנתיים וחצי ולכן לא הסכימה לדחייה. בעניין החלטות דיוניות (החלטה לא לדחות דיון או להקדים או שעות) על הדברים האלה הם לא עולים כדי טענה של פסלות שופט. החלטה דיונית אינה מהווה עילה לפסלות שופט. באשר לטענת הנאשם שהשופטת גיבשה דעה לגביו והיא אומרת שהוא מושך תהליכים אומר העליון שלמעשה היא נתנה החלטה דיונית, היא לא גיבשה דעה ואנחנו צריכים חשש ממשי למשוא פנים, אין התבטאויות של השופטת כדי להוכיח שדעתה ננעלה ושמדובר במשפט מכור, מדובר בחשש סובייקטיבי של הנאשם וכאמור אין בו כדי להקים עילת פסלות, הערעור נדחה.

ע"פ 5282/07 בראון נ' מדינת ישראל – שופט נחשף לעבר פלילי, מדובר בעבירה של קבלת דבר במרמה וגנבה ע"י מנהל. באחד מסעיפי כתב האישום נאמר שהנאשם העלים ממעבדו את העובדה שהוא כבר הורשע בעבר בעבירות הונאה. הסנגור אומר שעצם זה שהתביעה כללה באישום סעיף שמדבר על עברו הפלילי של הנאשם אזי השופט שקיבל את התיק צריך להיפסל כי הוא נחשף לעובדה הזו. העליון דוחה את הערעור וקובע שקודם כל יש רלוונטיות מבחינת יסודות העבירה לציון העבר הפלילי של הנאשם משום שחלק מהמרמה להתקבל לתפקיד זה שהנאשם העלים ממעבדו שיש לו עבר פלילי אחרת לא היה מתקבל – זה עובדה שהיה צריך לציון. כמו כן אין בעובדה שלנאשם יש עבר פלילי כדי להביא לפסילת השופט, אנחנו מדברים על חשש ממשי למשוא פנים ומבחן אובייקטיבי.

ע"פ 7759/09 קבהה נ' מדינת ישראל – מה קורה אם שופט מעצר שנחשף למידע שהוא בלתי קביל? שופטת שדנה בדיוני מעצר ולאחר מכן היא דנה בתיק העיקרי, בית המשפט העליון אומר שעצם החשיפה למידע כשלעצמה בין היתר בהליך מעצר אין בו כדי למנוע משופט לשבת בדיון, נדרשת חשיפה למסה קריטית של מידע בלתי קביל כדי להקים עילת פסלות כאשר מהותה של אותה מסה קריטית משתנה מתיק לתיק. במקרה הזה בית המשפט העליון מקבל את הערעור ואומר שיש מסה קריטית והשופטת נחשפה לעבר הפלילי, לחומרים לא קבילים וזה מחייב את העברת התיק לשופט אחר.

סד"פ 4985/10 קסטרו נ' מדינת ישראל – שופט מעצרים שנחשף לעבר פלילי, אין די בדיון של שופט בהליך מעצר של נאשם כשלעצמו כדי להביא לפסילתו מלדון בהליך העיקרי. רצוי אומר העליון ששופט המעצר לא ידון בתיק לגופו אבל אין בכך כדי להקים עילת פסלות. במקרה שלנו, אותה שופטת נחשפה להרשעות הקודמות של הנאשם ולא עיינה בתיק החקירה ולכן אומר בית המשפט העליון שבמקרה הזה הערעור נדחה.

** בערי השדה הנטייה היא יותר גמישה כי אין מה לעשות, יש מעט שופטים, בבתי משפט גדולים כמו בתל אביב שם יכול להיות שהדברים האלה יהיו ברי ביצוע (להחליף שופט).

עברת הליכים אזרחיים והליכים בעבירות תעבורה למקום אחר (תיקון מס' 68) תשע"ב-2012 – חוק בתי משפט (העברת תיקים בין מחוזות) – הסמכות היא רק של נשיאת בית המשפט העליון או שופט שהיא הסמיכה.

העברת ענין למקום אחר [ב/36] (תיקון מס' 68) תשע"ב-2012

78. (א) הליך מסוים שהובא או שיש להביאו לפני בית משפט מחוזי או בית משפט שלום במקום אחד, רשאי נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שהוא הסמיכו לכך להורות שיהיה נידון בבית משפט של אותה דרגה במקום אחר; ובלבד שלא תינתן הוראה לפי סעיף זה לאחר התחלת הדיון אלא בהסכמת השופט שהחל לדון בו.

(תיקון מס' 68) תשע"ב-2012

(ב) בהחלטה לפי סעיף קטן (א) ישקול נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שהוא הסמיכו לכך, לפי העניין, את מידת הפגיעה הצפויה בבעלי הדין כתוצאה מההעברה, את המרחק בין בית המשפט שממנו הועבר ההליך לבין בית המשפט שאליו הועבר ואת הבטחת נגישותם של בעלי הדין לבית המשפט.

(תיקון מס' 68) תשע"ב-2012

(ג) בית המשפט שאליו הועבר עניין כאמור, לא יעבירו עוד.

העברת הליכים אזרחיים והליכים בעבירות תעבורה למקום אחר (תיקון מס' 68) תשע"ב-2012

78א. (א) מנהל בתי המשפט רשאי להעביר הליכים אזרחיים והליכים בעבירות תעבורה שהוגשו לבית משפט מסוים וטרם החל הדיון בהם, לבית משפט אחר של אותה דרגה, בין באותו אזור שיפוט ובין באזור שיפוט סמוך, כדי לאזן את חלוקת עומס הדיונים בין בתי המשפט, ובלבד שהמרחק בין בתי המשפט אינו עולה על 60 קילומטרים; החלטת מנהל בתי המשפט להעביר את אותם הליכים טעונה הסמכה של נשיא בית המשפט העליון שאושרה בידי שר המשפטים, ולעניין הליכים בעבירות תעבורה – גם התייעצות עם המפקח הכללי של המשטרה או מי שהוא הסמיכו לכך.

(ב) מנהל בתי המשפט יפרסם הודעה ברשומות ובאתר האינטרנט של הנהלת בתי המשפט בדבר העברת הליכים כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) בעל דין הרואה את עצמו נפגע מהחלטת מנהל בתי המשפט כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לבקש ממנו לעיין מחדש בהחלטה;

(2) בהחלטה בבקשה לעיין מחדש לפי פסקה (1), ישקול מנהל בתי המשפט את מידת הפגיעה בצפויה בבעלי הדין כתוצאה מההעברה ואת הבטחת נגישותם של בעלי הדין לבית המשפט;

(3) על החלטה כאמור בפסקה (2) ניתן לערער לפני נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שהוא הסמיכו לכך.

(ד) (1) תיק שהועבר לפי סעיפים 49, 78 או 79, מנהל בתי המשפט לא יעבירו עוד;

(2) תיק שהועבר לפי סעיף זה, מנהל בתי המשפט או בית המשפט שאליו הועבר, לא יעבירו עוד.

(ה) בסעיף זה, "התחלת הדיון" ו"הליכים בעבירות תעבורה" – כהגדרתם בסעיף 49(ד).

סעד בשל חוסר סמכות [ב/37]

79. (א) מצא בית משפט שאין הוא יכול לדון בענין שלפניו מחמת שאינו בסמכותו המקומית או העניינית, והוא בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר, רשאי הוא להעבירו לבית המשפט או לבית הדין האחר, והלה ידון בו כאילו הובא לפניו מלכתחילה, ורשאי הוא לדון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם.

(ב) בית המשפט או בית הדין שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירו עוד.

** נניח שאני שופט פלילי והוגש כתב אישום על עבירה בין עובד למעביד – אין לי סמכות, הסמכות היא הסמכות היא של בית הדין לעבודה, לפי סעיף 79 יש לי סמכות להעביר את התיק, העדיפות היא לא לבטל את התיקים אלא להעביר אותם **

העברת / איחוד תיקים וצירוף תיקים – חוק בתי משפט

העברת ענין מבית משפט שלום אחד למשנהו [ב/26א] (תיקון מס' 1) תשמ"ה-1985 (תיקון מס' 68) תשע"ב-2012

סד"פ 49. (א) נשיא בית משפט השלום רשאי להורות שהליך מסוים שהובא או שיש להביאו לפני בית משפט שלום במקום פלוני וטרם החל הדין בו או שענין שהוחלט בו על פסלות שופט, בין שהחל הדין בו ובין שטרם החל הדין בו, יהיה נידון בבית משפט אחר הנמצא באזור שיפוט שבו הוא מכהן כנשיא וכן רשאי הוא להורות כאמור לגבי סוג מסוים של הליכים אזרחיים והליכים בעבירות תעבורה.

(תיקון מס' 68) תשע"ב-2012

- (ב) (1) בעל דין הרואה את עצמו נפגע מהחלטת נשיא בית משפט השלום כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לבקש ממנו לעיין מחדש בהחלטה;
- (2) בהחלטה בבקשה לעיין מחדש לפי פסקה (1), ישקול נשיא בית משפט השלום את מידת הפגיעה הצפויה בבעלי הדין כתוצאה מההעברה, את המרחק בין בית המשפט שממנו הועבר ההליך לבין בית המשפט שאליו הועבר ואת הבטחת נגישותם של בעלי הדין לבית המשפט;
- (3) על החלטה כאמור בפסקה (2) ניתן לערער לפני נשיא בית משפט מחוזי.
- (ג) בית המשפט שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירו עוד.

איחוד תיקים בפני שופט באותו בית משפט - בסמכות נשיא או סגן נשיא של אותו בית משפט

עבירות אחרות שהודה בהן הנאשם [יא/5] – חוק עונשין

39. (א) מי שהורשע בשל עבירה פלזנית וביקש שבית המשפט ידון אותו גם בשל עבירות אחרות שהוא מודה שעבר אותן, רשאי בית המשפט - לאחר שנתן לתובע הזדמנות להשמיע טענותיו לענין זה - להרשיעו ולגזור את דינו, או להעמידו במבחן, בשל כל אחת מן העבירות האחרות.
- (ב) לא ישתמש בית המשפט בסמכותו לפי סעיף זה אלא לגבי עבירות שהן בסמכותו העניינית ושהוא מוסמך לדון בהן בהרכב שבו הוא יושב, אולם בית משפט מחוזי רשאי לעשות כן גם לגבי עוונות וחטאים.
- (ג) הורשע אדם לפי סעיף זה על אף התנגדותו של התובע, רשאי התובע לערער על הרשעה זו.
- (ד) השתמש בית המשפט בסמכותו לפי סעיף זה ובערער על פסק דינו בוטלה ההרשעה בשל העבירה שהנאשם הואשם בה, אין בכך כדי לפגוע בהרשעה ובגזר הדין בשל העבירות האחרות.
- (ה) בסעיף זה, "עבירות אחרות" - בין שהוגש עליהן כתב אישום ובין שטרם הוגש, ובלבד שפרטי העבירות צוינו במידה הדרושה כדי לזהותן.

ייצוג ע"י סנגור

13-20 לחסד"פ

חוק הסנגוריה הציבורית, תשנ"ו 1995

צו הסנגוריה הציבורית (ייצוג נאשמים מחוסרי אמצעים) תשנ"ו 1996

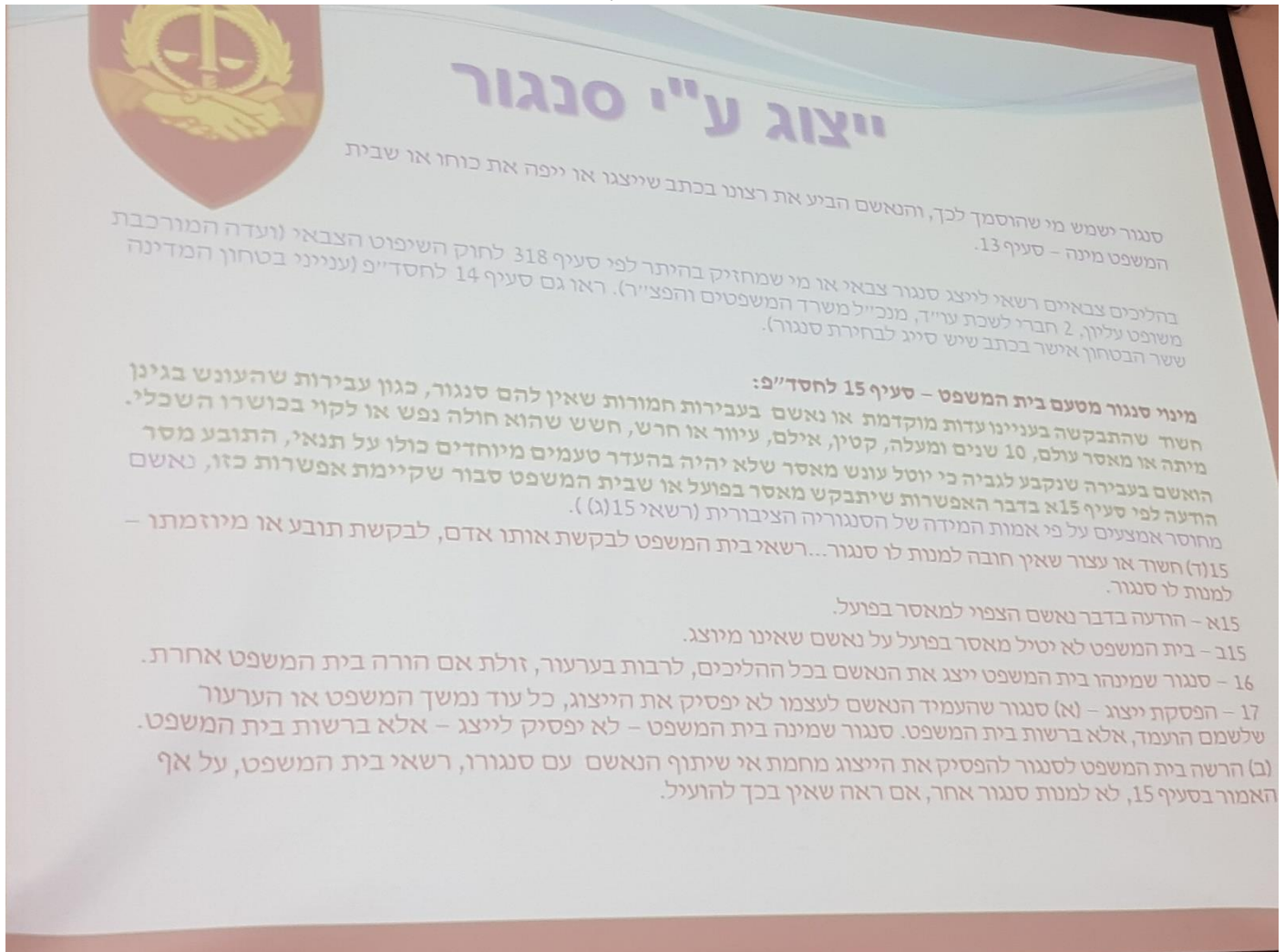
חוק המעצרים – סעיפים 21(ב), (ג), (ד) 32-36

סנגור הוא עורך דין המייצג את החשוד או הנאשם בחגירה או בהליך הפלילי

ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד סא(1)461 – "זכותו של עצור להיות מיוצג על ידי עורך דינו ולהיוועץ בו הוכרה כזכות יסוד מרכזית בשיטתנו המשפטית עוד בימי הבראשית... עם קבלתו של חוק סדק הדין הפלילי... ניתן לזכות הפגישה וההיוועצות של עצור עם עורך דין עיגון סטטוטורי מפורש... חשיבותה של זכות הפגישה וההיוועצות עם סנגור בשלב החקירה נובעת מכך שכלל החקירה על ידי אנשי מרות מהווה סיטואציה מורכבת ולוחצת עבור כל מי שנחקר בתנאי מעצר כשהוא ניצב לבדו אל מול חוקריו. הדעה המקובלת היא כי זכות הייצוג וההיוועצות בעורך דין מסייעת לשמירה על זכויותיהם של נחקרים, להבטחת הגינותם של הליכי החקירה ולמניעת ניצול לרעה של פערי הכוחות המובנים בין העצור לאנשי המרות החוקרים...."

סנגור ישמש מי שהוסמך לכך והנאשם הביע את רצונו בכתב שייצגו או ייפה את כוחו או שבית המשפט מינה – סעיף 13.

בהליכים צבאיים רשאי לייצג סנגור צבאי או מי שמחזיר בהיתר לפי סעיף 318 לחוק השיפוט הצבאי (ועדה מורכבת משופט עליון, 2 חברי לשכת עורכי דין, מנכ"ל משרד המשפטים והפצ"ר). ראו גם סעיף 14 לחסד"פ (ענייני ביטחון המדינה ששר הבטחון אישר בכתב שיש סייג לבחירת סנגור).

מינוי סנגור מטעם בית המשפט – סעיף 15 לחסד"פ

מינוי סניגור מטעם בית המשפט

15. (א) נאשם שאין לו סניגור, או חשוד בעבירה אשר לשם בירורה הוחלט לגבות עדות לאלתר לפי סעיף 117 ואין לו סניגור, ימנה לו בית המשפט סניגור אם נתקיים בו אחד מאלה:
- (1) הוא הואשם ברצח או בעבירה שדינה מיתה או מאסר עולם או שהואשם בבית משפט מחוזי בעבירה שדינה מאסר עשר שנים או יותר, או שהוא חשוד בביצוע עבירה כאמור;
 - (2) לא מלאו לו שש עשרה שנים והוא הובא לפני בית משפט שאינו בית משפט לנוער;
 - (3) הוא אילם, עיוור או חרש, או שיש חשש שהוא חולה נפש או לקוי בכשרו השכלי;
 - (4) הוא הואשם בעבירה שנקבע לגביה כי בית משפט יטיל עונש מאסר בפועל, או כי יטיל עונש מאסר שלא יהיה, בהעדר טעמים מיוחדים, כולו על תנאי;
 - (5) התובע מסר הודעה כאמור בסעיף 15א(א) או (ב) לגבי הנאשם, בדבר האפשרות שהתובע יבקש מבית המשפט להטיל עליו עונש מאסר בפועל אם יורשע;
 - (6) התובע לא מסר הודעה כאמור בסעיף 15א(א) או (ב) לגבי הנאשם, ובית המשפט סבר, לאחר שהורשע, כי קיימת אפשרות שיוטל עליו עונש מאסר בפועל.
 - (ב) בית המשפט שלערעור רשאי לא למנות סניגור אם הנאשם ביקש זאת ובית המשפט ראה שלא ייגרם לו אי-צדק אם לא ייצגו סניגור.
 - (ג) נאשם שהוא מחוסר אמצעים על פי אמות מידה שנקבעו לפי חוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995 ואין לו סניגור, רשאי בית המשפט – לבקשת בעל דין או מיוזמתו הוא – למנות לו סניגור.
 - (ד) חשוד או עצור שאין חובה למנות לו סניגור ונתקיימו בו התנאים האמורים בסעיפים קטנים (א)(1) עד (3) או (ג), רשאי בית המשפט – לבקשת אותו אדם, לבקשת תובע או מיוזמתו הוא – למנות לו סניגור.
 - (ה) בית המשפט רשאי למנות סניגור לצורך דיון בבית המשפט בבקשה לדיון נוסף או למשפט חוזר, וכן לצורך הדיון הנוסף או המשפט החוזר, אם ראה הצדקה לכך ונתקיימו במבקש התנאים האמורים בסעיף קטן (א)(1) עד (3), או (ג).

(ו) מינוי סניגור לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ג), במחוז שהוקמה בו לשכת סניגוריה ציבורית, יהיה לפי הוראות חוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995.

(ז) ראה בית המשפט במחוז שהוקמה בו לשכת סניגוריה ציבורית שיש למנות סניגור לפי סעיפים קטנים (ד) או (ה), יפנה את החשוד או העצור ללשכת הסניגוריה הציבורית שבאותו מחוז כדי שימונה לו סניגור; סבר בית המשפט שיש למנות סניגור משום שהחשוד או העצור מחוסר אמצעים, רשאי הוא להורות לסניגור הציבורי המחוזי לבדוק את זכאותו.

הודעה בדבר נאשם הצפוי למאסר בפועל

15א. (א) (1) סבר תובע כי קיימת אפשרות שיבקש מבית המשפט להטיל על נאשם עונש מאסר בפועל אם יורשע, יודיע על כך התובע לבית המשפט במועד הגשת כתב האישום או במועד אחר לפני תחילת המשפט.

(2) מסר התובע לבית משפט הודעה כאמור בפסקה (1), יודיע על כך בית המשפט לנאשם ולסניגוריה הציבורית.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א)(1), לא מסר התובע הודעה כאמור באותו סעיף קטן לפני תחילת המשפט, וסבר התובע, לאחר תחילת המשפט, כי נתגלו נסיבות חדשות או נמצאו טעמים אחרים המצדיקים, לדעתו, לבקש מבית המשפט להטיל על נאשם עונש מאסר בפועל, יודיע על כך התובע לבית המשפט ולנאשם בהזדמנות הראשונה.

(ג) מסר התובע הודעה לפי הוראות סעיף זה, ימונה לנאשם שאינו מיוצג, סניגור.

(ד) לענין סעיף זה וסעיפים 15(א)(4) עד (6) ו-15ב, "מאסר בפועל" – למעט כל אחד מאלה:

(1) מאסר שאת כולו נושא הנאשם בחופף לפי הוראות סעיף 45 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (בסעיף זה – חוק העונשין);

(2) מאסר במקום קנס כאמור בסעיף 71 לחוק העונשין;

(3) מאסר על אי-מתן התחייבות לפי סעיף 74 לחוק העונשין.

איסור הטלת עונש מאסר בפועל על נאשם שאינו מיוצג

15ב. לא יטיל בית משפט עונש מאסר בפועל על נאשם שאינו מיוצג; הוראה זו לא תחול על נאשם שייצוגו הופסק ברשות בית המשפט לפי הוראות סעיף 17.

תפקידי סניגור שמינהו בית המשפט

16. סניגור שמינהו בית המשפט ייצג את הנאשם בכל הליך לפני שופט או בית משפט, לרבות בערעור, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.

הפסקת ייצוג של סניגור

17. (א) סניגור שהנאשם העמיד לעצמו לא יפסיק לייצגו כל עוד נמשך המשפט או הערעור שלשם הועמד, אלא ברשות בית המשפט; סניגור שמינהו בית המשפט לא יפסיק לייצג את הנאשם אלא ברשות בית המשפט.

(ב) הרשה בית המשפט לסניגור להפסיק לייצג את הנאשם מחמת שלא שיתף פעולה עם סניגורו, רשאי בית המשפט, על אף האמור בסעיף 15, לא למנות לנאשם סניגור אחר אם ראה שאין בכך להועיל.

במילים אחרות, בניגוד למשפט האזרחי ששם מספיק שעורך הדין יודיע לבית משפט כי הוא מתפטר מהייצוג, בפלילי בגלל שאנחנו מדברים על דיני נפשות הוא לא יכול להודיע לבית משפט שהוא מתפטר, בית המשפט יכול להמשיך את הייצוג. (17).

בפלילי סנגור צריך להגיש בקשה שיפטרו אותו מייצוג

****** בית משפט אינו יטיל מאסר בפועל על נאשם שאינו מיוצג – סעיף 15ב **** - חשוב לזכור!!!**

ייצוג ע"י סניגור

20. איסור קבלת שכר – סנגור שמינהו בית המשפט לא יקבל מאת הנאשם או מאדם אחר, כל שכר. פיצוי, מתנה... דינו מאסר 3 חודשים. (סד"פ)

סעיף 18 לחוק הסניגוריה הציבורית – זכאות לייצוג בהליך הפלילי.

סעיף 19 – חובת הודעה לעצור על אפשרות מינוי סנגור ציבורי.

סעיף 20 – לכל כתב אישום תצורף הודעה לנאשם כי הוא יכול לבקש שימונה לו סנגור מטעם הסניגוריה הציבורית אם מתקיימים בו התנאים למינוי הסנגור לפי סעיף 18 לחוק.

מעצר ימים

סברת זכויות לעצור

32. החליט הקצין הממונה לעצור את החשוד, יבהיר לו מיד את דבר המעצר ואת סיבת המעצר בלשון המובנת לו, ככל האפשר, וכן –

(1) את זכותו שתימסר הודעה על מעצרו, לאדם קרוב לו ולעורך-דין ואת זכותו להיפגש עם עורך-דין, הכל בכפוף להוראות סעיפים 34 עד 36; וכן את זכותו להיות מיוצג על ידי סניגור כאמור בסעיף 15 לחוק סדר הפלילי או לפי חוק הסניגוריה הציבורית;

(2) את משך הזמן שניתן להחזיקו במעצר עד שישוחרר או עד שיובא בפני שופט.

מסירת הודעות על מעצר

33. (א) החליט הקצין הממונה לעצור את החשוד, תימסר, ללא דיחוי, הודעה על מעצרו ועל מקום הימצאו לאדם קרוב לו שהוא נקב בשמו, ואשר ניתן לאתרו באמצעים סבירים, זולת אם ביקש העצור שלא למסור הודעה כאמור; שונה מקום הימצאו של העצור תודיע המשטרה גם על כך.

(ב) לבקשת העצור, ובכפוף להוראות סעיף 14 לחוק סדר הדין הפלילי, תימסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א) גם לעורך הדין שהעצור נקב בשמו או לאחד מעורכי הדין ששמו מופיע ברשימה האמורה בסעיף קטן (ג).

(ג) הקצין הממונה אחראי לביצוע הוראות סעיף זה; הוא יודיע לעצור על זכויותיו כאמור בסעיף 32, וכן ימסור לו רשימה של עורכי דין המוכנים לשמש סניגורים לעצורים, שנערכה על ידי לשכת עורכי הדין; העצור יאשר בחתימת ידו שההודעה נמסרה לו.

זכות העצור להיפגש עם עורך דין

34. (א) עצור זכאי להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו.

(ב) ביקש עצור להיפגש עם עורך דין או ביקש עורך דין שמינהו אדם קרוב לעצור להיפגש עמו, יאפשר זאת האחראי על החקירה, ללא דיחוי.

(ג) פגישת העצור עם עורך הדין תיעשה ביחידות ובתנאים המבטיחים את סודיות השיחה, אולם באופן המאפשר פיקוח על תנועותיו של העצור.

(ד) נמצא העצור באותה עת, בעיצומם של הליכי חקירה או של פעולות אחרות הקשורות בחקירה, באופן שנוכחותו נדרשת כדי להשלימם, ועריכת הפגישה עם עורך הדין ללא דיחוי, כאמור בסעיף קטן (ג), מחייבת את הפסקתם או את דחייתם למועד אחר, והקצין הממונה בדרגת רב פקד ומעלה (להלן בסעיף זה – הקצין הממונה) סבר כי הפסקתם או דחייתם עשויה לסכן, באופן ממשי, את החקירה, רשאי הוא להורות בהחלטה מנומקת בכתב, שפגישת העצור עם עורך הדין תידחה לזמן הנדרש כדי להשלים את הפעולה, ובלבד שההפסקה לא תעלה על שעות ספורות.

(ה) סבר הקצין הממונה כי פגישת העצור עם עורך הדין עלולה לסכל או לשבש מעצרו של חשודים נוספים באותו ענין, למנוע גילוי ראיה או תפישת דבר שהושג בקשר לאותה עבירה, רשאי הוא להורות, בהחלטה מנומקת בכתב, שהפגישה תידחה לתקופה הנדרשת, ובלבד שהיא לא תעלה על 24 שעות משעת המעצר.

(ו) על אף הוראות סעיף קטן (ב), רשאי הקצין הממונה בהחלטה מנומקת בכתב להורות שלא לאפשר פגישת עצור עם עורך דין, לתקופה שלא תעלה על 48 שעות משעת המעצר, אם שוכנע שהדבר דרוש לשם שמירה על חיי אדם או לצורך סיכול פשע, או שהדבר כרוך בעבירת בטחון והתקיימה עילה מהעילות המפורטות בסעיף 35(א); אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכותו של עצור, שביקש זאת, שתינתן לו הזדמנות סבירה להיפגש עם עורך דין לפני שיובא לבית המשפט בענין מעצרו.

פגישה עם עורך-דין בעבירות בטחון

35. (א) ביקש עצור, החשוד בעבירת בטחון, להיפגש עם עורך דין, או ביקש עורך-דין שמינהו אדם הקרוב לעצור, להיפגש עם עצור כאמור – יאפשר הממונה את הפגישה בהקדם האפשרי, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:

(1) הפגישה עלולה לשבש מעצרו של חשודים אחרים;

(2) הפגישה עלולה להפריע לגילוי ראיה או תפישתה, או לשבש את החקירה בכל דרך אחרת;

(3) מניעת הפגישה דרושה כדי לסכל עבירה או כדי לשמור על חיי אדם.

אין באמור בסעיף קטן זה כדי למנוע דחיית פגישה לפי סעיף 34(ד) וסמכות הקצין הממונה, הקבועה באותו סעיף, תינתן לממונה לפי סעיף זה.

(ב) בחוק זה, "חשוד בעבירת בטחון" – מי שחשוד בעבירה לפי אחד מאלה:

(1) סימן ב' או סימן ד' בפרק ז' לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וכן סעיפים 143, 144, 146 ו-147 לחוק האמור;

(תיקון מס' 13) תשע"ו-2016

(3) עבירת טרור חמורה כהגדרתה בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016;

(הוראת שעה) תשע"ג-2013

(4) חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954;

(תיקון מס' 13) תשע"ו-2016

(5) (נמחקה);

(תיקון מס' 6) תשס"ה-2005

או מי שעצור לפי חוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967, והוא חשוד בעבירה שאילו נעברה בישראל היתה אחת מהעבירות המנויות בפסקאות (1) עד (5).

סד"פ השופט רועי פרי שני שביט (ג) דחיית פגישת עצור עם עורך דין לפי סעיף קטן (א) לא תעלה על 10 ימים והיא תהיה מטעמים שיירשמו; הודעה על דחיית הפגישה תימסר לעצור, ולפי בקשתו תימסר הודעה על הדחייה ועל תקופת הדחייה לאדם קרוב לו שהעצור נקב בשמו. (ד) נשיא בית המשפט המחוזי רשאי להורות שעצור לא יפגש עם עורך דין או להאריך את התקופה האמורה בסעיף קטן (ג), אם הגושה בקשה לכך, באישור היועץ המשפטי לממשלה, ואם התקיימה עילה מן העילות המפורטות בסעיף קטן (א); ובלבד שסך כל התקופות שבהן נמנעה הפגישה עם עורך דין לא תעלה על 21 ימים; בקשה לפי סעיף קטן זה, תידון במעמד צד אחד בלבד, ומטעם המבקש יתייצב שוטר בדרגת רב פקד ומעלה; על החלטה לפי סעיף קטן זה, רשאים הצדדים לערור לפני בית המשפט העליון שידון בענין בשופט אחד. (ה) נדחתה פגישת חשוד עם עורך דין, לפי סעיף קטן (א), רשאי החשוד לערור על ההחלטה לפני נשיא בית משפט מחוזי, ובהעדרו – לפני סגן הנשיא של בית משפט מחוזי; על החלטת בית המשפט ניתן לערור לפני בית המשפט העליון שידון בענין בשופט אחד.

(ו) הדיון בערר לפי סעיף קטן (ה) יתנהל בהעדר העצור אלא אם כן ציווה בית המשפט כי הדיון יתקיים בנוכחותו. (ז) הדיון בערר או בבקשה למעצר או לשחרור של העצור, שפגישתו עם עורך דין נדחתה לפי סעיף זה, יתקיים עם העצור וסניגורו בנפרד, באופן שיימנע הקשר ביניהם, אלא אם כן החליט השופט, מטעמים שיירשמו, כי אין בקיום הדיון בנוכחותם של העצור וסניגורו יחדיו, כדי לסכל את מטרת דחיית הפגישה. (ח) ההליכים לפי סעיפים קטנים (ו) ו-(ז) יהיו בהתאם לתקנות שיתקין שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

(ט) בדיון לפי סעיפים קטנים (ו) ו-(ז) רשאי בית המשפט לקבל ראייה, לרבות ראייה בדבר הטעמים שנרשמו למניעת הפגישה, אף שלא בנוכחות החשוד או סניגורו או בלי לגלותה להם, אם שוכנע שגילוי הראייה לחשוד או לסניגורו, עלול לפגוע בבטחון המדינה או לסכל את החקירה; הוראה זו אינה גורעת מכל זכות שלא למסור ראייה לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.

(י) החליט בית המשפט לאפשר את הפגישה בין עורך דין לבין עצור, לפי סעיף זה, והודיע נציג המדינה במעמד מתן ההחלטה, על רצון לערור עליה, רשאי בית המשפט לצוות על השהיית הפגישה לתקופה שלא תעלה על 48 שעות. לענין זה לא יובאו שבתות ומועדים במנין השעות.

(יא) ביקש עצור כאמור בסעיף קטן (א) למנות לעצמו סניגור ונמנע הדבר ממנו, רשאי הוא לעתור על כך לבית המשפט המחוזי והדיון בעתירתו יתקיים בפניו תוך 48 שעות מהגשת העתירה.

(יב) שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הבטחון ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לביצוע סעיף זה, לרבות קביעת הממונה לענין סעיף זה.

עיצוב ידיעה על מעצר על ידי בית משפט

36. (א) על אף הוראות סעיפים 33 עד 35 או כל דין אחר, רשאי שופט בית משפט מחוזי להרשות שלא תימסר ידיעה על מעצרו של אדם בשל עבירת בטחון כאמור בסעיף 35(ב) או פשע אחר שדינו מאסר 10 שנים ומעלה, או שהידיעה תימסר רק למי שיקבע, אם אישר שר הבטחון בכתב, שבטחון המדינה מחייב סודיות המעצר, או אם אישר המפקח הכללי של המשטרה בכתב, שטובת החקירה מחייבת סודיות המעצר.

(ב) הרשאה לפי סעיף קטן (א) תהיה לתקופה שאינה עולה על 48 שעות; וניתן להאריכה, מעת לעת, ובלבד שסך כל התקופות לא יעלה על 7 ימים ובעבירות המנויות בסעיף 35(ב) לא יעלה על 15 ימים אם שר הבטחון אישר בכתב שבטחון המדינה מחייב זאת.

(ג) בקשה לפי סעיף זה תידון במעמד צד אחד בלבד ומטעם המבקש יתייצב הקצין הממונה או הממונה כאמור בסעיפים 34 ו-35.

מעצר עד תום הליכים – יש חובת ייצוג! חובה לקיים את הדיון עם סנגור.

סעיף 21 לחוק המעצרים כזכות בית המשפט לא יורה על מעצרו של אדם עד לתום הליכים אם נוכח לאחר ששמע את הצדדים שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה, קיימת עילת מעצר, לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי השחרור שפגיעתם בחירותו של הנאשם פחותה ולנאשם יש סנגור או שהודיע שאינו רוצה להיות מיוצג – סעיף 21(ב)(2) 21(ג) לא היה לנאשם סנגור- ימנה לו בית המשפט.. הארכת מעצר לנאשם כל עוד לא מונה סנגור לא תעלה על 7 ימים, בכל פעם ובלבד שסך התקופות לא יעלו על 30 ימים.

21(ד) רשאי בית המשפט לבקשת הנאשם או סנגורו לדחות את הדיון כדי לאפשר להגנה לעיין בחומרי החקירה "ולצוות שהנאשם יהיה במעצר לתקופה שלא תעלה על 30 ימים".

הסדרי טיעון וחזרה מהודיה

לכאורה נושאים שאינם קשורים זה לזה יחד עם זאת יכולים להיקשר. מהי הודיה? מהו הסדר טיעון? חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א 2001

153. (א) הודה הנאשם בעובדה, אם בהודיה שבכתב לפני המשפט ואם במהלך המשפט, רשאי הוא בכל שלב של המשפט לחזור בו מן ההודיה, כולה או מקצתה, אם הרשה זאת בית המשפט מנימוקים מיוחדים שיירשמו.

(ב) התיר בית המשפט לנאשם לחזור בו מהודייתו אחרי הכרעת הדין, יבטל בית המשפט את הכרעת הדין במידה שיסודה בהודיית הנאשם ויחדש את הדיון אם הדבר מתחייב מן הנסיבות.

דין עובדה שהודו בה

154. עובדה שנאשם הודה בה יראוה כמוכחת כלפיו זולת אם ראה בית המשפט שלא לקבל את ההודיה כראיה או שהנאשם חזר בו מן ההודיה לפי סעיף 153.

ע"פ 532/71 אליהו בחמוצקי נ' מדינת ישראל, פ"ה כו"1(534) – הסדר טיעון הוא הכרח בל יגונה בשיטת משפטנו. בית משפט אינו קשור בהסדרי טיעון. בית המשפט לא יקבל הודיה אלא אם כן נחה דעתו שהיו בידי הנאשם ההזדמנות והיכולת לשקול את הסיכונים והסיכויים הכרוכים בהודיה ושהוא הגיע לידי החלטתו על דעת עצמו. לעולם לא יעשה עצמו השופט צד להסכם בין הנאשם והתביעה או המשטרה. שיתוף פעולה של הנאשם עם המשטרה והודאתו באשמה במשפטו יכולים לשמש לבית המשפט שיקולים כשרים להקלה בעונש, גם כאשר הושגו כתוצאה מעסקת טיעון. על בית המשפט להסביר לנאשם כי אינו כבול בהסכם שבין הצדדים. כלומר בית המשפט הוא לא חותמת גומי, ויכול לא לקבל הסדר טיעון אך במקרים חריגים מאוד.

דנ"פ 1187/03 מדינת ישראל נ' פרץ, פ"ד נט(6) 281 – מה קורה במצב שבית משפט לא כיבד הסדר טיעון. ההגנה הגישה ערעור ואמרה היה הסדר ומבקשים להתערב ולפסוק לפי ההסדר. האם התביעה צריכה בכל מחיר להגן על ההסכם שבית המשפט לא כיבד או להגיד שבית משפט צודק ולא יגנו על ההסדר? אומר בית המשפט העליון – רק במקרים חריגים את (התביעה) לא תגני על הסכמים שהשגת אבל אם את רוצה לסגת מעסקת הטיעון אז צריך להזהיר את הנאשם מראש שיכול להיות ואם בית המשפט לא יכבד את הסדר הטיעון אז תשקלי את עמדתך מחדש באשר למה יהיה עמדתך בערעור. והיום על פי הנחיית פרקליט המדינה – הסדר טיעון עושים אך ורק בכתב, ובמסגרת ההסדר התביעה מוסיפה את המשפט שהנאשם יודע שאם בית המשפט לא יכבד את ההסדר התביעה מזהירה אותו שהיא תשקול מחדש בערעור ולא בטוח שתגן על ההסדר.

בג"צ 218/85 ארביב נ' פרקליטות מחוז תל אביב, פ"ד מ(2) 393 – הלכת ארביב – כאן יש כללים מתי התביעה למרות שהגיעה להסדר עם הנאשם, יכולה לחזור בה מן ההסדר. הכלל הוא שהסדר טיעון הוא חוזה לכל דבר ולכן 2 הצדדים חייבים לקיים אותו. אבל הסדר טיעון הוא הסדר מיוחד משום שהוא יונק את חיותו מכללים של המשפט המנהלי. שם דובר היה בעבירות סמים והחזקת נשק כאשר לנאשם הורידו את העבירה של החזקת הנשק במסגרת ההסדר ובשלב מסוים של ההליך התגלו עובדות חדשות והתביעה חזרה בה מההסדר. הנאשמת הגישה בג"צ כי זה החלטה מנהלית, ברק אומר שרק בנסיבות חריגות כגון גילוי נסיבות חדשות או שגיאה שלא ניתן להשלים איתה עשוי להתקיים אינטרס ציבורי בשחרור התביעה מהסדר הטיעון. בעיקרון יש לתת משקל מיוחד לאינטרס הציבורי שבאמינות השלטון ולא לאפשר לתביעה לחזור בה מהסדרי טיעון אלא רק באותם מקרים חריגים מאוד שהתגלו נסיבות חדשות או שהתקיימה שגיאה שלא ניתן להשלים איתה.

בג"צ 492/11 יחיא טורק נ' פרקליט המדינה 27.3.11 – החליט פרקליט המדינה, למרות שהיה הסדר עם הנאשם, בעבירת רצח והסכימו על 15 שנות מאסר, שם פרקליט המדינה חזר בו מההסדר אבל התביעה לא הוכיחה את התשתית שגרם לה לחזור מההסדר, הנטל על התביעה. בג"צ אמר לא עמדת בנטל הזה ולא התיר לה לחזור מההסדר.

תת"ע (תל אביב) 2667-10-14 מדינת ישראל נ' מוראד נגדי 4.1.15 – חזרת התביעה מהסדר טיעון – הסיפור היה על נאשם שהואשם בנהיגה בשכרות, התביעה הגיעה להסדר עם הסניגור לפיה היא תיקנה את כתב האישום לעבירה מופחתת, והצדדים טענו לענישה משותפת של פסילת רישיון של 6 חודשים, פסילה על תנאי וקנס. עכשיו התובעת הציגה את ההסדר, בית המשפט הבהיר לצדדים שלא כפוף להסדרי הטיעון. הנאשם הודה במסגרת כתב האישום המתוקן. בטרם הכרעת הדין, קמה התובעת ואמרה סליחה אני חוזרת בי מההסדר, טעיתי, חלה שגיאה הסתכלתי על רישום תעבורתי של מישהו אחר. ואצל הנאשם הזה היה רישום תעבורתי גדול שכלל הרבה עבירות. בית המשפט החליט שהמקרה עומד בהלכת ארביב משום שזה נכון יש כאן עניין של ציפיה והסתמכות של הנאשם, שיקול אמינות השלטון, הוא הודה במיוחד לו, אבל מנגד, יש את האינטרס הציבורי וכאן אירעה שגיאה שאי אפשר לחיות איתה שהסתמכו על עבר תעבורתי של אדם אחר. בית המשפט לא נתן את הכרעת הדין והחלט לאפשר לתביעה לחזור בה מכתב האישום, והתיק עבר לשופט אחר מכיוון שהשופט שמע את ההודיה.

ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל – כיבוד הסדרים.

ההלכה המחייבת בעניין כיבודם של הסדרי טיעון, קובעת כי ישנה חשיבות באימוצם של הסדרי טיעון, באשר לערכם ותורמתם, בשים לב שמדובר במוסד אשר יש אינטרס ציבורי בקיומו ומהווה חלק מעצם השיטה האדוורסרית. הגישה הראויה

סד"פ רועי פרי השופט רועי פרי
שני שביט לעניין הסדרי טיעון היא גישת האיזון, כאשר בבוא בית משפט לבחון הסדר טיעון המוצג בפניו, עליו לבחון האם התקיים איזון ראוי או יחס סביר בין האינטרס הציבורי לטובת ההנאה שניתנה לנאשם. בית המשפט צריך לשוות לנגד עיניו מהו מתחם העונש ההולם, אלמלא ההסדר, ומהי ההקלה שניתנה לנאשם עקב הסדר הטיעון.

רג'בי נ' מדינת ישראל – נהיגה בפסילה, תקיפת שוטר, סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה והנאשם הודה במסגרת כתב אישום מתוקן ובית המשפט גזר עליו 5 שנות מאסר. אחרי העונש, הנאשם באמצעות סניגור אחר הגיש ערעור וביקש שיתירו לו לחזור בו מהודיתו לפי סעיף 153 לחסד"פ. בית המשפט העליון לא קיבל את חזרה. וקבע כי ככלל, יותר לנאשם לחזור בו מהודיה שמסר במהלך המשפט רק בנסיבות חריגות המתקיימות כאשר נפל פסול בהודיה עקב פגם ברצונו החופשי של הנאשם או בהבנתו את משמעות הודייתו. קיומו של חשש ממשי לכך ייבחן על פי מכלול הנסיבות הנלוות להודיה. טענות נגד הייעוץ המשפטי אשר ניתן לנאשם, יכול שיצדיקו בעיקרון, חזרה מן ההודיה, למשל כאשר בא כוחו של הנאשם פועל מתוך מניעים זרים תוך הפרת אמונים כלפיו. אולם, המלצתו של סנגור לנאשם להודות, תוך הבהרה שאם לא יודה צפוי לו עונש כבד יותר, אינה מצדיקה מתן היתר לחזור מן ההודיה.

פרשת התביעה

פרשת התביעה

156. לא הודה הנאשם בעובדות שיש בהן כדי להרשיעו באישום או באחד האישומים שבכתב האישום, או שהודה ובית המשפט לא קיבל את הודייתו, תביא התביעה לפני בית המשפט את ראיותיה לעובדות שלא נתקבלה עליהן הודיה, ורשאית היא להקדים להן דברי פתיחה.

סיום פרשת התביעה

157. בגמר ראיותיו יודיע התובע שפרשת התביעה הסתיימה. (אלה עדי) זיכוי בשל העדר הוכחה לכאורה (NO CASE TO ANSWER)

158. נסתיימה פרשת התביעה ולא הוכחה האשמה אף לכאורה, יזכה בית המשפט את הנאשם – בין על פי טענת הנאשם ובין מיזמתו – לאחר שנתן לתובע להשמיע את דברו בענין; הוראות סעיפים 182 ו-183 יחולו גם על זיכוי לפי סעיף זה.

הכרעת הדין

182. בתום בירור האשמה יחליט בית המשפט בהחלטה מנומקת בכתב (להלן - הכרעת הדין) על זיכוי הנאשם או, אם מצא אותו אשם, על הרשעתו; בית המשפט יקרא את הכרעת הדין על נימוקיה בפומבי, יחתום עליה ויסמנה בתאריך הקריאה; בית המשפט רשאי - במקום לקרוא את הכרעת הדין - למסור לנאשם העתק ממנה ולהסביר בפומבי את עיקרי תכנה; זיכה בית המשפט את הנאשם, יודיע דבר הזיכוי בתחילה.

נימוקים בזיכוי

183. על אף האמור בסעיף 182, אם הודיע בית המשפט על זיכוי הנאשם, רשאי הוא –

- (1) לפרש נימוקיו מיד או תוך שלושים ימים מיום ההודעה;
- (2) לקרוא את הנימוקים בפומבי או, בהסכמת בעלי הדין, להמציאם להם בכתב, תוך שלושים ימים לאחר קריאת פסק הדין.

ההלכות על סעיף 158 :

ע"פ 732/76 מדינת ישראל נ' כחלון (הריגה) (אותה הלכה כמו שנקבע בשדמי).

ע"פ 405/80 מדינת ישראל נ' שדמי (שוחד) - טענה כי אין להשיב לאדמה משעמה כי התביעה לא עמדה בחובת הראייה, לאמור החובה להביא ראיות לכאורה להוכחת האשמה במיחוס לנאשם בפרשתה, ומכאן אין הנאשם חייב להשיב לאשמה. הכוונה שאין בראיות שהובאו בפני בית המשפט מטעם התביעה כדי לבסס הרשעה אפילו אם יינתן בהן מלוא האמון ויוענק להם מלוא המשקל. יחד עם זאת בית המשפט לא יטה אוזן קשבת לטענה זו אם הובאו ראיות בסיסיות הכוונה שאין משמען הרשעה על אתר, אל ראיות היוצרות את אותה מערכת הוכחה ראשונית המעבירה את הנטל של הבאת הראיות, להבדיל מנטל השכנוע, מן התביעה לנאשם אין לדקדק בשלב דיוני זה כחוט השערה ולערך בדיקה מסועפת כדי להסיק אם אכן הוכח לכאורה כל פרט שולי וכל יסוד משני מאלה שהוזכרו באישום. די בכך שיהיו ראיות לכאורה לגבי היסודות המרכזיים של האישום.

חקירת העדים והעד העוין

עדים יעידו זה שלא בפני זה

172. עד שטרם העיד – פרט לנאשם – לא יהא נוכח בגביית עדותו של עד אחר, אולם עד ששמע עדותו של עד אחר, אינו נפסל לעדות בשל כך בלבד.

אזהרת עד

סד"פ השופט רוני פרי
173. בית המשפט יזהיר את העד לפני גביית עדותו, וסעיפים 4 ו-5 לחוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), שני שביט תש"ם-1980, יחולו.

חקירת עד בידי בעלי הדין

174. עד נחקר תחילה בידי בעל הדין שביקש את שמיעת עדותו; אחריו רשאי בעל הדין שכנגד לחקור את העד חקירה שכנגד, ואחריו רשאי בעל הדין שביקש את שמיעת העד לחזור ולחקרו חקירה חוזרת; בית המשפט רשאי להרשות לבעל הדין להציג לעד שאלה נוספת גם בתום חקירתו כאמור.

חקירה בידי בית המשפט

175. סיימו בעלי הדין את חקירתם, רשאי בית המשפט לחקור את העד; ורשאי הוא לשאול עד שאלה גם במהלך חקירתו בידי בעלי הדין להבהרת ענין שנתעורר בה. (במהלך חקירה בית המשפט יכול לשאול רק שאלת הבהרה, אבל לאחר החקירה – בית המשפט יכול לשאול כל שאלה).

פס"ד בן דוד - הסיפור היה של נאשם שהמשטרה הגיעה אליו כי היה חשד שהוא סוחר סמים. הגיעו וראו אותו נוהג ברכב. תפסו אותו והובילו אותו לביתו שהוא עצור. הסתבר שכתוצאה מתאונת דרכים יש לו היתר לקנאביס רפואי ומצאו סמים לפי הרישיון שיש לו. בסופו של דבר האשימו אותו בנהיגה תחת השפעת סמים כי ראו אותו נוהג. בנוסף האשימו אותו בהפרעה לשוטר כי טענו שהם הגיעו אליו הוא התנגד. העיד אחד השוטרים ולא פירט מה הוא לבש אז אחרי שהעיד השוטר אחרי חקירה ראשית ונגדית ואף צד לא שאל אותו מה לבשת בעת האירוע, השופט התערב ושאל את השוטר מה הוא לבש במהלך האירוע, כי הם הגיעו ברכבים סמויים. השוטר אמר שלבש לבוש אזרחי ואז הבינו כי לא הזדהו ובגלל זה הוא התנגד.

חקירה נוספת בידי בעלי הדין

176. חקר בית המשפט עד, רשאים בעלי הדין לחקור את העד חקירה נוספת להבהרת ענין שנתעורר בחקירתו של בית המשפט.

עדים במשפט של נאשמים אחדים

177. נאשמו כמה נאשמים בכתב אישום אחד ולא הורה בית המשפט, לבקשת בעל דין, על סדר אחר, יהא סדר חקירת העדים כזה:

- (1) היה העד עד תביעה – יחקרוהו הנאשמים חקירה שכנגד לפי הסדר שבו הם רשומים בכתב האישום;
- (2) היה העד עד סניגוריה – יחקרוהו חקירה ראשית תחילה הנאשם שביקש שמיעת עדותו ואחר כך יתר הנאשמים לפי הסדר שבו הם רשומים בכתב האישום, ובחקירה חוזרת – בהיפוך הסדר האמור.

עד תביעה שלא נקרא להעיד

178. לא קרא התובע לעד שצוין כעד התביעה בכתב האישום, והנאשם קרא לעד להעיד, רשאי בית המשפט להרשות לנאשם לחקור את העד בחקירה ראשית כאילו היתה חקירה שכנגד ולקבוע סדר חקירתו בידי בעלי הדין האחרים.

כלומר, החקירה הראשית של הסנגור תהייה על דרך חקירה נגדית. משום שבמקור העד הזה צבוע כעד תביעה ולכן ההגנה מביאה אותו ויש יותר חופש פעולה. בית המשפט לא יכול למנוע מההגנה להזמין את העד של התביעה. הוא חייב לאפשר את זה.

עד עוין

179. קבע בית המשפט כי עד שקרא לו בעל דין הוא עד עוין לאותו בעל דין - בין מפני שמסר בבית המשפט עדות הסותרת את עדותו בחקירת המשטרה ובין מטעם אחר - רשאי הוא להרשות לבעל הדין לחקור את העד בחקירה הראשית כאילו היתה חקירה שכנגד ולקבוע סדר חקירתו בידי בעלי הדין האחרים.

לדוגמא, נניח שיש לי עד ראייה לשוד. העד ראייה אמר שהוא למעשה ראה את מהלך השוד, ראה את הנאשם יוצא מהבנק ומוריד את המסכה, הוא זיהה אותו במסדר זיהוי ומסר עדות על כך. הוא הגיע לבית המשפט וסותר את העדות שלו ואומר שלמעשה הוא לא בטוח את מי הוא ראה כי הוא עמד רחוק, התובע אומר לו שהוא זיהה אותו ועדיין העד אומר שהוא לא בטוח, יש לי עד שסותר דברים שמסר במשטרה, התובע מבקש להכריז על העד כעד עוין, הוא מגיש את ההודאה שהוא מסר בהתחלה לבין מה שהעד אומר עכשיו. התובע יכול לחקור את העד חקירה נגדית. כנ"ל ההגנה. יש אפשרות הוא עד מטעם אחר- הוא עונה תשובות קצרות, הוא לא משתף פעולה – בית המשפט יכול להכריז עליו כעד עוין.

זכות חקירה שכנגד במקרים מסוימים

180. היה לבית המשפט יסוד להניח כי עדו של אחד הנאשמים יעיד לרעת נאשם אחר, רשאי הוא להרשות לנאשם האחר, אם לא חקר את העד חקירה ראשית, לחקרו חקירה שכנגד לפני התובע.

עדות מטעם בית המשפט

סד"פ השופט רועי פרי
181. נקרא עד להעיד מיזמת בית המשפט לפי סעיף 167 יתן בית המשפט לבעלי הדין הזדמנות לחקרו חקירה שכנגד בסדר שיקבע.

מועד למתן הכרעת דין

181א. בתום בירור האשמה יקבע בית המשפט מועד למתן הכרעת דין; המועד יהיה בתוך 30 ימים מיום שמיעת הסיכומים לענין האשמה או מיום הגשתם; נשיא או סגן נשיא של בית המשפט רשאים להאריך את התקופה מטעמים מיוחדים שיירשמו; על הארכה כאמור ידווח נשיא או סגן נשיא של בית המשפט לנשיא בית המשפט העליון.

ראיות מטעם בית המשפט

167. סיימו בעלי הדין הבאת ראיותיהם, רשאי בית המשפט, אם ראה צורך בכך, להורות על הזמנת עד – ואפילו כבר נשמעה עדותו בפני בית המשפט – ועל הבאת ראיות אחרות, אם לבקשת בעלי דין ואם מיזמת בית המשפט.

הגבלות על חקירת עד

חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) תשי"ח 1957

חקירת עדים

2. בחקירת עד בבית משפט, לא ירשה בית המשפט חקירה אשר, לדעת בית המשפט, אינה לענין הנידון ואינה הוגנת; ובפרט לא ירשה בית המשפט חקירה שיש בה משום עלבון, הפחדה, התעיה או ביוש, שאינם לענין הנידון ואינם הוגנים.
חקירת נפגע בעבירת מין (תיקון מס' 1) תשמ"ח-1988 (תיקון מס' 3) תשס"ג-2003

2א. בית המשפט לא ירשה חקירה בדבר עברו המיני של הנפגע בעבירה לפי סימן ה' של פרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (בחוק זה – חוק העונשין), אלא אם כן ראה, מטעמים שיירשמו, כי איסור החקירה עלול לגרום לנאשם עיוות דין.

פרשת ההגנה

פרשת ההגנה

159. לא זוכה הנאשם לפי סעיף 158, רשאי הוא להביא לפני בית המשפט את ראיות ההגנה ורשאי הוא להקדים להן דברי פתיחה.

סדר הפתיחה והבאת ראיות של נאשמים אחדים

160. נאשמו כמה נאשמים בכתב אישום אחד, יישאו תחילה את דברי פתיחתם, לפי הסדר שבו הם רשומים בכתב האישום, ולאחר מכן יביאו ראיותיהם, לפי אותו סדר, והכל אם לא הורה בית המשפט, לבקשת בעל דין, על סדר אחר.

דבר הנאשם

161. (א) הנאשם רשאי לנהוג באחת מאלה:

(1) להעיד כעד ההגנה, ואז יהיה עשוי להיחקר חקירה שכנגד;

(2) להימנע מהעיד.

(ב) בית המשפט יסביר לנאשם כי הוא רשאי לנהוג כאמור בסעיף קטן (א) ואת תוצאות הימנעותו מהעיד כאמור בסעיף 162.
(ג) נאשם שבחר להעיד, יעיד בתחילת ראיותיה של ההגנה; אולם רשאי בית המשפט, לבקשתו, להתיר לו להעיד בשלב אחר של פרשת ההגנה.

שתיקת הנאשם [145א]

162. (א) הימנעות הנאשם מהעיד עשויה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה וכן סיוע לראיות התביעה במקום שדרוש להן סיוע, אך לא תשמש סיוע לצורך סעיף 11 לחוק לתיקון הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955 או לצורך סעיף 20(ד) לחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות.

(ב) הימנעות הנאשם מהעיד לא תשמש ראיה לחובתו, אם התקבלה חוות דעת מומחה שלפיה הנאשם הוא אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות, ובשל מוגבלותו כאמור הוא נמנע מהעיד.

סיוג לחקירת נאשם

163. נאשם שבחר להעיד, לא יישאל בחקירה שכנגד שאלות בענין הנוגע להרשעותיו הקודמות, מלבד אם העיד על אופיו הטוב או הביא ראיה אחרת לכך, בין בראיותיו ובין בחקירה שכנגד של עדי התביעה.

סיום פרשת ההגנה

164. בגמר ראיותיו יודיע הנאשם שפרשת ההגנה הסתיימה.

ראיות נוספות מטעם התובע

165. בית המשפט רשאי להרשות לתובע להביא ראיות לסתור טענות העולות מראיות ההגנה ואשר התובע לא יכול היה לצפותן מראש, או להוכיח עובדות שהנאשם חזר בו מהודייתו בהן לאחר סיום פרשת התביעה.

סתירת ראיות נוספות

166. הביא התובע ראיות נוספות, רשאי הנאשם להביא ראיות לסתור אותן.

ראיות מטעם בית המשפט

167. סיימו בעלי הדין הבאת ראיותיהם, רשאי בית המשפט, אם ראה צורך בכך, להורות על הזמנת עד – ואפילו כבר נשמעה עדותו בפני בית המשפט – ועל הבאת ראיות אחרות, אם לבקשת בעלי דין ואם מיזמת בית המשפט.

סתירת ראיות מטעם בית המשפט

168. הובאו ראיות לפי סעיף 167, רשאים בעלי הדין, ברשות בית המשפט, להביא ראיות לסתור אותן.

סיכומים לענין האשמה

169. בתום הבאת הראיות, או משנתקבלה הודיה בעובדות ולא הובאו ראיות, רשאים התובע ואחריו הנאשם להשמיע את סיכומיהם לענין האשמה.

הפסקת הליכים**נאשם שאינו מסוגל לעמוד בדין [152א]**

170. (א) קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19(ב1) לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסניגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) מצא בית המשפט בתום בירור האשמה, כי לא הוכח שהנאשם ביצע את העבירה, או מצא שהנאשם אינו אשם – שלא מחמת היותו חולה נפש לא-בר-עונשין – יזכה את הנאשם; לא מצא בית המשפט לזכות את הנאשם, יפסיק את ההליכים נגדו, ורשאי הוא להפסיקם גם לפני תום בירור האשמה.

(ג) החלטת בית המשפט לפי סעיף קטן (ב) ניתנת לערעור.

נאשם ששב להיות מסוגל לעמוד בדין

171. הועמד נאשם לדין לפי סעיף 17(ב) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, רשאי בית המשפט לקבל עדות שניתנה בבירור לפי סעיף 170 בלי לשמוע אותה שנית, אולם בעל דין רשאי לחקור עד חקירה נגדית או חקירה נגדית נוספת והנאשם רשאי לדרוש שעדיו יישמעו שנית; לא ניתן הדבר להיעשות, יביא בית המשפט עובדה זו בחשבון בשקלו את העדות.

הכרעת הדין**הכרעת הדין**

182. בתום בירור האשמה יחליט בית המשפט בהחלטה מנומקת בכתב (להלן - הכרעת הדין) על זיכוי הנאשם או, אם מצא אותו אשם, על הרשעתו; בית המשפט יקרא את הכרעת הדין על נימוקיה בפומבי, יחתום עליה ויסמנה בתאריך הקריאה; בית המשפט רשאי - במקום לקרוא את הכרעת הדין - למסור לנאשם העתק ממנה ולהסביר בפומבי את עיקרי תכנה; זיכה בית המשפט את הנאשם, יודיע דבר הזיכוי בתחילה.

נימוקים בזיכוי

183. על אף האמור בסעיף 182, אם הודיע בית המשפט על זיכוי הנאשם, רשאי הוא –

(1) לפרש נימוקיו מיד או תוך שלושים ימים מיום ההודעה;

(2) לקרוא את הנימוקים בפומבי או, בהסכמת בעלי הדין, להמציאם להם בכתב, תוך שלושים ימים לאחר קריאת פסק הדין.

אם הכרעת הדין היא מרשיעה בית המשפט צריך לנמק בכתב או למסור את הכרעת הדין ולהקריא את עיקריה. אם זה זיכוי הוא יכול לפרש את נימוקי הזיכוי 30 ימים מיום הזיכוי.

הרשעה בעבירה על פי עובדות שלא נטענו בכתב האישום

184. בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירה שאשמתו בה נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אף אם עובדות אלה לא נטענו בכתב האישום, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן; אולם לא יוטל עליו בשל כך עונש חמור מזה שאפשר היה להטיל עליו אילו הוכחו העובדות כפי שנטענו בכתב האישום.

הרשעה בעבירה שאינה בתחום הסמכות

185. לענין סעיף 184 אין נפקא מינה שהעבירה שנתגלתה אינה בתחום סמכותו העניינית של בית המשפט, אולם אם נתגלתה עבירה שהיא פשע בבית משפט שאינו מוסמך לדון בו, יעביר את הענין לבית משפט מחוזי, והלה ידון בו כאילו הובא לפניו מלכתחילה, ורשאי הוא לדון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם.

הרשעה בעבירות אחדות

186. בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בשל כל אחת מן העבירות שאשמתו בהן נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אך לא יענישנו יותר מפעם אחת בשל אותו מעשה. (למשל שוד וגניבה, על אותו מעשה מטילים עונש אחד)

סד"פ 239-08-13 מדינת ישראל נ' שבירו 1.10.14 – הייתה צומת, שבירו חצה את הצומת בסוף הצבע הירוק של הרמזור, שני שביט השופט רועי פרי

האופנוע שמולו נבהל ונפל, לכאורה יש כאן תאונת דרכים. נניח שהוא עבר באור אדום אני מייחס לו עבירה של אור אדום ונהיגה בקלות ראש וכתוצאה מכך האופנוע ממול נבהל ונפל. הסיפור היה שייחסו לו עבירה של נהיגה באור אדום, גרימת תאונת דרכים אבל בכתב האישום לא ייחסו לו עבירה של גרימת תאונה ואי מסירת פרטים, הוכח בניהול המשפט שהוא עשה את הפנייה, עצר, ראה שהרוכב נפל ונפגע – והוא המשיך לנסוע. זה הוכח במשפט ולכן הוא הורשע מכוח סעיף 184 בעבירה נוספת של פגיעה ואי מסירת פרטים.

טיעון לעונש וגזר הדין

ראיות לקביעת העונש

187. (א) הרשיע בית המשפט את הנאשם, יביא התובע לענין העונש ראיות בדבר הרשעותיו הקודמות של הנאשם, ובדבר החלטות בית המשפט ובית דין לענין ביצוע עבירה על ידו, אף בלא הרשעה, ורשאי הוא גם להביא ראיות אחרות לענין זה.

(ב) הרשיע בית המשפט נאשם בעבירת מין או בעבירת אלימות, רשאי הוא להורות לעובד ציבור, שמינה לענין זה שר הרווחה והשירותים החברתיים, לערוך ולהגיש לו תסקיר על מצבו של הנפגע בעבירה (להלן - הנפגע), ועל הנזק שנגרם לנפגע כתוצאה מן העבירה.

(ב1) הרשיע בית משפט נאשם בעבירת אלימות שגרמה למותו של אדם, רשאי הוא להורות לעובד ציבור, שמינה לענין זה שר הרווחה והשירותים החברתיים, לערוך ולהגיש לו תסקיר; תסקיר כאמור יתייחס למצבו של אחד או יותר מבני משפחתו של מי שהעבירה גרמה למותו ולנזק שנגרם לו כתוצאה מן העבירה, או למצבה של משפחתו כיחידה ולנזק שנגרם לה כתוצאה מן העבירה, הכל לפי שיקול דעתו של עובד הציבור;

(ג) תסקיר לפי סעיף זה ייערך רק אם עורך התסקיר קיבל את הסכמתו של הנפגע לעריכתו.

מתוך חוק העונשין :

חקירה [יא/3]

37. (א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט, לפני שיגזור את דינו, לדרוש תסקיר בכתב של קצין מבחן על כל אלה:

(1) עברו של הנאשם;

(2) מצבו המשפחתי של הנאשם עם פרטים מלאים ככל האפשר על הוריו, בן זוגו, ילדיו, אחיו ואחיותיו;

(3) מצבו הכלכלי של הנאשם;

(4) מצב בריאותם של הנאשם ובני משפחתו;

(5) נסיבות פרטיות מיוחדות - אם ישנן - שהביאוהו לידי עבירה.

(ב) בתסקיר כאמור רשאי קצין המבחן להמליץ לפני בית המשפט על טיב העונש שיש בו, לדעתו, סיכוי להחזיר את הנאשם למוטב.

(ג) הטיל בית המשפט על הנאשם עונש מאסר לאחר קבלת התסקיר, יישלח העתק ממנו לנציב בתי הסוהר להיות בידו חומר להתוויית דרך הטיפול באסיר.

(ד) הטענה כי התסקיר שהוגש לבית המשפט לא נערך לפי הוראות סעיף זה אינה עילה לערעור.

תסקיר חובה [יא/4]

38. (א) לא יטיל בית המשפט עונש מאסר, שלא על תנאי, אלא לאחר קבלת תסקיר לפי סעיף 37.

(ב) שר המשפטים רשאי, באכרזה שתפורסם ברשומות, לסייג, מדי פעם, תחולתו של סעיף קטן (א) לפי סוגי בתי משפט, לפי עבירות, לפי גיל הנאשמים או לפי כל סיווג אחר.

היום, לפי סעיף 38 לחוק העונשין, שר המשפטים הוציא הכרזה המקרים שבהם לא חייבים תסקיר – אם הנאשם ביום ביצוע העבירה עבר את גיל 21, אם כבר בשנה קודם לעבירה הוגש תסקיר שירות מבחן, אם הנאשם הוא לא אזרח ישראל.

דרכי הוכחה [170]

188. (א) מותר לקבל כראיה לענין סעיף 187, בנוסף לכל דרך אחרת של הוכחה כדין, העתק מהמרשם הפלילי המתנהל בידי המשטרה על החלטות של בית משפט או בית דין הדן בפלילים הנוגעות לנאשם, למעט זיכוי –

(1) כשהדיון מתנהל בפני הנאשם – אם העתק המרשם הפלילי הוגש לבית המשפט והנאשם לא הכחיש את תכנו;

(2) כשהדיון מתנהל שלא בפני הנאשם – אם נתקיימו שני אלה:

(א) לנאשם או לסניגורו ניתנה הזדמנות סבירה לפני מועד הדיון לעיין במרשם הפלילי ולהעתיקו;

(ב) בהזמנה למשפט צוין כי אם לא יתייצב הנאשם למשפטו, ניתן יהיה לנהוג כאמור בסעיף זה, וכן צוין בהזמנה כי הנאשם וסניגורו זכאים לעיין במרשם הפלילי ולהעתיקו וצוינו המקום והמועדים לעיין;

על העיין במרשם הפלילי לפי סעיף זה לא יחולו הוראות סימן ב' לתקנות המרשם הפלילי ותקנת השבים, תשמ"ו-1986.

סד"פ השופט רועי פרי
(ב) בעבירות מהמנויות בתוספת הראשונה, מותר לקבל כראיה, בתנאים האמורים בסעיף קטן (א), גם העתק מרשימה המתנהלת במשרדו של השר הממונה על ביצוע החוק הקובע את העבירה.
(ג) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי בתקנות לקבוע שינויים בתוספת הראשונה.

דברי הנאשם וראיותיו

189. סיים התובע הבאת ראיותיו לענין העונש, או שלא הביא ראיות כאלה, רשאי הנאשם לנהוג, לענין העונש, כאמור בסעיף 161 או למסור הודעה בלי להיחקר, וכן רשאי הוא להביא ראיות להקלת העונש.

ראיות נוספות לקביעת העונש

190. לפני מתן גזר הדין רשאי בית המשפט, לאחר שנתן לנאשם הזדמנות להשמיע טענותיו בענין, לצוות על בדיקת הנאשם בידי רופא או מומחה אחר; ורשאי בית המשפט לצוות על חקירות אחרות הנראות לו מועילות לקביעת העונש.

גילוי תסקיר ותוצאות בדיקות וחקירות

191. העתק התסקיר של קצין מבחן שנתקבל לפי סעיפים 37 ו-38 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, ושל תוצאות הבדיקות והחקירות האחרות יימסרו לתובע ולסניגורו של הנאשם, אם יש לו סניגור, ובית המשפט ישמע כל טענה לכתוב בהם; אולם רשאי בית המשפט לצוות שהעתק כאמור יימסר גם לנאשם, ורשאי בית המשפט, על פי הצעה מנומקת של קצין המבחן או על פי יזמתו הוא, לצוות מטעמים מיוחדים שאין לגלות את תכנם, כולו או מקצתו, לבעלי הדין.

גילוי תסקיר לפי סעיף 187

191א. (א) העתק של תסקיר לפי סעיף 187(ב) יימסר לבעלי הדין, ובית המשפט ישמע כל טענה באשר לכתוב בו. בית המשפט רשאי להחליט, מטעמים שבטובת הנפגע, שלא למסור לנאשם את התסקיר או חלק ממנו, ובלבד שהנאשם קיבל תמצית מן המידע העובדתי הכלול בתסקיר, אם לדעת בית המשפט המידע חיוני לניהול ההגנה.

(ב) בית המשפט רשאי לבקש, ממי שערך את התסקיר, הסבר או השלמה לאמור בו; נוכח בית המשפט שיש מחלוקת על עובדות שבתסקיר, רשאי הוא להרשות לבעלי הדין להציג שאלות למי שערך את התסקיר, לשם הבהרת העובדה שבמחלוקת.

(ג) נפגע, שלגביו הוכן תסקיר לפי סעיף 187(ב), לא ייקרא להעיד בקשר אליו.

(ד) המגלה מידע מתסקיר שנערך לפי סעיף 187(ב), או המגלה מידע שהגיע אליו עקב עריכת תסקיר כאמור שלא לצורך ההליך המשפטי שבקשר אליו הוא נמסר, או בניגוד להחלטת בית המשפט לפי סעיף קטן (א), דינו - מאסר ששה חודשים.

סיכומים לענין העונש

192. נסתיימו ההליכים האמורים בסעיפים 187 עד 191, רשאים התובע ואחריו הסניגור והנאשם להשמיע את טענותיהם לענין העונש.

ביטול הרשעה

192א. הרשיע בית המשפט את הנאשם, ולפני מתן גזר הדין ראה שיש מקום לתת לגביו צו מבחן או צו שירות לתועלת הציבור, ללא הרשעה, או לצוות כי הנאשם ייתן התחייבות להימנע מעבירה, כאמור בסעיף 72(ב) לחוק העונשין, בלא הרשעה, רשאי הוא לבטל את ההרשעה ולצוות כאמור.

גזר הדין

193. בתום הטענות לענין העונש יגזור בית המשפט את דינו של הנאשם; בית המשפט יקרא את גזר הדין בפומבי, יחתום עליו ויסמנו בתאריך קריאתו.

שמירת דינים

194. אין בהוראות סימן זה כדי למעט מהוראות כל דין המתיר שלא להרשיע נאשם אף אם הוכחה אשמתו, או שלא להטיל עליו עונש אף אם הורשע.

פסק הדין

195. הכרעת הדין וגזר הדין מהווים יחד את פסק הדין.

הסברה על זכות ערעור

196. בתום קריאת גזר הדין יסביר בית המשפט לנאשם את זכותו לערער על פסק הדין ויודיע לו על המועד להגשת הערעור.

הערעור סעיפים 197-220 לחסד"פ

ערעור ייעשה בהודעת ערעור מנומקת בכתב, בתוך 45 ימים ממתן פסק הדין. (סעיפים 198-199 לחסד"פ)

הייתה דרושה רשות ערעור – תוגש בקשת הרשות תוך 45 ימים, והודעת הערעור תוגש בתוך 30 ימים מיום מתן הרשות – סעיף 199 לחסד"פ.

פסק הדין מטיל עונש מוות- ערעור אוטומטי גם אם הנאשם לא ערער – סעיף 202.

תנאי להגדלת העונש

217. בית המשפט לא יגדיל עונש שהוטל על נאשם, אלא אם הוגש ערעור על קולת העונש.

סד"פ השופט רוני פרי
לביית המשפט של ערעור סמכות רבה לרבות גביית ראיות, אם הוא סבור שהדבר דרוש לעשיית צדק, או להורות לערכאה
הקודמת לגבות ראיות, לקבל את הערעור כולו או מקצתו, לדחות אותו, לשנות מפסק דין או לבטלו או ליתן אחר במקומו או
להחזיר המשפט לערכאה הקודמת עם הוראות, לתת כל החלטה אחרת שהערכאה הקודמת הייתה מסומכת לתת.
דחיית ערעור על אף טענה שנתקבלה
215. בית המשפט רשאי לדחות ערעור אף אם קיבל טענה שנטענה, אם היה סבור כי לא נגרם עיוות דין.

מתי בית המשפט העליון יאפשר רשות ערעור בשני מקרים עיקריים – במקרים בהם עולה משפטית כבדת

משקל או במקרים בהם מתעורר חשש לעיוות דין.

ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ 13.7.82

רע"פ 7759/14 דוד שבת נ' מדינת ישראל 18.12.14 – "הלכה מושרשת היא כי לא על נקלה תינתן רשות ערעור ובקשות מעין
אלא תתקבלנה רק **במקרים בהם עולה שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה החורגת מעניינו הפרטי של המבקש, וכן
במקרים בהם מתעורר חשש לעיוות דין כלפי המבקש**... חרף טענותיו של המבקש, עיון בבקשה שלפניי איננו מגלה כל שאלה
משפטית, אשר מצדיקה את עריכתו של דיון "בגלגל שלישי". השגותיו של המבקש מכוונות בעיקרן כלפי החלטות דיוניות של
בית משפט השלום. החלטות אלה נעוצות בנסיבותיו הקונקרטיים של ההליך, ואינן מעוררות חשש לעיוות דין או לפגיעה בהגנתו
של המבקש. כמו כן, בשים לב למאפייניה של הפרשה בה עסקין, העונש אשר הושת על המבקש איננו חורג ממדיניות
הענישה המקובלת והראויה במקרים דומים... וזאת בפרט לאחר שבית המשפט המחוזי הקל בעונשו של המבקש. על כן, דינה
של הבקשה להידחות בהיעדר עילה למתן רשות ערעור."

נקודות למבחן:

המבחן מאוד דומה לעבודה שעשינו.
יש קיים משפטי, לא אמריקאי – הסוגיות צוות, צריך לעלות על כל הסוגיות ולנתח אותן.
מבחינת המבחן, המבחן הוא עם חומר סגור, אין להכניס קבצי חקיקה או כל חומר – לא צריך לזכור סעיפי חוק. אבל כן צריך
להכיר את סדר הדין.
לדוגמא: אנחנו צריכים לדעת שהסמכות של השלום היא עד 7 שנים בפלילי והמחוזי היא מעל 7 שנים – המרצה לא יבקש
לדעת מה הסעיפים.
סמכות מקומית – צריכים להגיש לבית המשפט שבאזור שיפוטו בוצעה העבירה כולה או מקצתה או מגורי הנאשם.
דוגמא נוספת – אם הנאשם בחר שלא להעיד אין צורך לכתוב סעיף 162- אבל כן לדעת שהמשמעות היא חיזוק לראיות
התביעה וכי היה על בית המשפט להסביר לו את ההשלכה המשפטית.
למבחן יצורפו 3 עמודים תקצירי פסיקה, אין שאלות בחירה, אירועון אחד – הגבלת מקום, עד 5 עמודים לתשובה.
המבחן הוא שעתיים.

אירועון לדוגמא:

כנגד מוטי בן 20 תושב אילת, הוגש לבית משפט שלום בתל אביב כתב אישום המייחס לו עבירה של אחזקת נשק שלא כדין לפי
סעיף 144 לחוק העונשין, עבירה שהעונש בצדה 7 שנים. – **טענה מקדמית של סמכות מקומית, חייבים לטעון את הטענה
המקדמית של חוסר סמכות מקומית בהזדמנות הראשונה (גם פגם/פסול בכתב האישום הוא טענה מקדמית)**
לפי הנתען מוטי החזיק בביתו אקדח מסוג ברטה עם מחסנית ובה כדורים ללא רישיון כדין, כשהגיעו השוטרים יוחאי ומורחי
לבצע את החיפוש בביתו היה מוטי לבדו. הם הציגו לו את צו החיפוש החתום בידי השופט, ערכו את החיפוש ומצאו את הנשק.
עריכת חיפוש ללא 2 עדים במהלך החיפוש ניסה מוטי למנוע מהשוטרים להיכנס לחדר השינה בו נתפס הנשק. השוטרים עצרו
את מוטי ולמחרת ביקשו להאריך מעצרו ב 6 ימים, אולם בית המשפט המחוזי באר שבע **סמכות עניינית, הערר אכן למחוזי,
מחוזי באר שבע לא דן במעצרים כל עוד לא הוגש כתב אישום. זה היה צריך להיות שלום באר שבע**. סירב להורות על
הארכת המעצר זאת משום שבדוח הסודי שהוגש לעיונו פעולת החקירה היחידה שנותרה הייתה קבלת חוות דעת מז"פ. מוטי
שוחרר למעצר בית בביתו לתקופה של 3 ימים לצד ערבות עצמית. **מתי מעריכים מעצר לצורכי חקירה? בש"פ פלונית של
העליון, מנגד יש לנו פסיקה מחוזית עמי אזברגה...**

כעבור חודש, קיבל מוטי הזמנה למשפט ממזכירות בית המשפט לה צורף כתב אישום. בסוף כתב האישום הייתה הצהרה
מטעם התביעה לפי סעיף 15 לחסד"פ כי במידה ומוטי יורשע בדינו תעתור התביעה למאסר בפועל. **חובת ייצוג 15א
לחסד"פ**

מוטי התייצב בפני השופט. השופט הקריא למוטי את כתב האישום, וזה השיב כי כופר במיוחס לו וכי האקדח כלל לא שלו. **לא
עשו שימוע ויידוע – סעיף 60 לחסד"פ מדובר בפשע, פס"ד הררי, פגם או פסול 149(3) או הגנה מן הצדק 149(10)**

סד"פ רשימת העדים שבכתב האישום כללה את יוחאי, מוראי וטכנאי המז"פ שבדק טביעות אצבע על הנשק (הלה לא מצא ט"א על הנשק). במהלך פרשת התביעה העידו השוטרים, כששניהם באולם, **אסור לעדים להעיד זה בפני זה** ונחקרו בחקירה שכנגד ע"י מוטי. השוטרים סיפרו על החיפוש ונסיבותיו.

התביעה לא הביאה לעדות את טכנאי המז"פ. מוטי בפרשתו ביקש לזמן את טכנאי המז"פ לעדות, אולם השופט סירב בנימוק כי מדובר בעד תביעה. **ניתן לזמן עד שהתביעה ויתרה עליו כל עוד הוא נמצא ברשימת העדים, ההגנה תוכל לחקור על דרך של חקירה נגדית.**

לשמע דברים אלה, כעס וקצף מוטי והחליט שהוא איננו עולה להעיד. **סעיף 162 נאשם שבחר לא להעיד- השופט צריך להזהיר את הנאשם במידה והוא בוחר שלא להעיד** הצדדים סיכמו טיעוניהם עוד באותו היום.

בית המשפט דחה את הדיון למתן הכרעת הדין וכעבור 60 יום – **צריך להיות 30 ימים** בהכרעת דין מפורטת אותה הקריא באולם, הרשיע את מוטי בעבירה של החזקת נשק שלא כדין ובעבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשים שהעונש בצידה 3 שנים. **פס"ד שבירו, עבירה נוספת.**

במהלך הטיעונים לעונש ציין התובע כי אמנם לנאשם אין עבר פלילי אך יש לו תיק מב"ד (ממתין לבירור דינו) **אסור להציג לשופט דברים שהם לא הרשעה, אסור זיכויים או תיקים מבד"ים.** פתוח בעבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו והגיש את הרישום לבית המשפט. התובע עתר להטלת מאסר בפועל על הנאשם.

מוטי ביקש להתחשב בו ובנסיבותיו ועל כך שהוא חולה אסטמה. **בגלל שהוא בן 20 בעת ביצוע העבירה יש חובת תסקיר, חובת ייצוג לאור המאסר**

בגמר הטיעונים לעונש נתן בית המשפט את כזר הדין וגזר על הנאשם שנתיים מאסר בפועל ומאסר מותנה.